ידיעות אחרונות המוסף לשבת

מההערכות המדיניות־צבאיות, שהוכנו בשעתו על־ידי גורמים מוסמכים בישראל, מתברר:

מלחמת יום־הכיפורים נחזתה בדיוק מדהים עוד ביוני 1972

גורמים אלה צפו, שקשיים פנימיים עלולים לדחוף את סאדאת לפתוח באש * הם העריכו בצורה קולעת ביותר, מתי, כיצד ובאיזה סדר־גודל, תיצלח מצרים את התעלה ותנסה לכבוש חלק מסיני * עיקר התחזית על הגיזרה המזרחית והצפונית נתאמת, כפי שהסתבר ממהלכי המלחמה באוקטובר 73. * הדבר היחיד שלא צפינו: שברגע הקריטי יישכחו הערכות אלה

מאת **ישעיהו בן־פורת**

בכל שעובר הזמן, מתרבות העובדות המוכיחות, כי ערב המלחמה לא היה, למעשה, דבר מכל הדברים הרלבנטיים והחשובים, שהצביעו על תאות המלחמה ועל קירבתה המיידית, מי שב־עקי תפקידם ואחריותם חייבים היו לדעת — לא ידעו. כבר דובר הרבה, בהקשר זה, על המיסמך שחובר, ימים אחדים לפני המלחמה, קצין זוטר במודיעין של פיקוד דרום. ה„נייר" שהוא הגיש לממונים עליו, נפסל ו„תוייק" לסל. אך, בינתיים, נחשפו עוד כהנה וכהנה עובדות מסמרות־שיער. איש־ציבור בכיר, שהוסמך לעיין בדו"ח המלא, הכולל את כל העובדות והנימוקים, של ועדת אגרנט, אומר שיצא המום מן הקריאה.

לא בכדי חוזר שר־הביטחון, שמעון פרס, בכל הזדמנות, בזמן האחרון, על הביטוי „בלוק מנטאלי". אם אינני טועה, היה זה דווקא רב־אלוף מוטה גור שבשעתו, עוד בהיותו נספח צה"ל בוושינגטון, השתמש בביטוי זה לראשונה, כדי לתרץ את הטעות הפטאלית שטעו, ערב המלחמה, אלה שהמידע העשיר והמדוייק היה מצוי בידיהם ונחוץ להערכתם.

גילויים בשפע

גם אחד הקצינים הבכירים באמ"ן, שהספיק לשרת תחת פיקודם של שני ראשי אמ"ן — אלוף אהרון יריב, ואלוף אלי זעירא — והמוחזק כאחד האחראים המרכזיים להערכה המוטעית, נוהג עכשיו לאחוז ב„בלוק מנטאלי", כדי להסביר מה קרה לו אז. אעיר כאן רק, למען ה„היסטוריה הקטנה", כי בזמנו היה זה הקצין היחידי באמ"ן שמפקדו, אהרון יריב, מוכן היה לקבל את סיכומיו, ניתוחיו והערכותיו בלי היסוס, בלי בדיקה, בלי עירעור.

מה טבעו של אותו „בלוק מנטאלי", האמור לתרץ את המחדל — דבר זה לא ברור כל צרכו גם למי שנוהגים עכשיו להסתתר מאחוריו. גם בעניין זה העידה דבר־מה ועדת אגרנט. אך נראה, כי לאור שפע הגילויים הקונקרטיים קשה להבין, מה בכל זאת, גרם לנוקשות ה„בלוק" ולהתרופפות ה„מנטאלית".

אולי יבוא יום, בוודאי לא במהרה, בו תוסר סודיות מן הדו"ח המלא של ועדת־החקירה. כולנו נעמוד אז המומים למיקרא העובדות. אבל אין הכרח לחכות דווקא לדו"ח אגרנט, כדי שב־הקשר הנידון נביט זה בזה מעוררי־פה. כבר שנה וחצי לפני המלחמה — ליתר דיוק, בחודש יוני 1972 — נמצאו אצלנו גורמים מוסמכים, שהצביעו בדייקנות מדהימה, על המלחמה שתהיה, על אופיה ועל מועדה. יש בוודאי גם בעניין זה מיסמכים מפורשים, כתובים שחור על גבי לבן, עד כמה שידוע, מיסמכים אלה לא תוייקו לסל, ולא נפסלו. אף על פי כן, זה לא עזר לנו. ה„בלוק המנטאלי" התחיל את פעולתו והרדים את עירנות הגורמים בדבר זמן רב מאוד לפני המלחמה.

בקיץ 1972, זמן מה אחרי עריכת פיסגת מעצ־מות־העל במוסקבה, ורק ימים אחדים אחרי מעשה חשבה כלוה, היתה רווחת אצלנו, בחוגים שהיו בעלי־השפעה אולי מכרעת על שיקולי הממשלה והחלטותיה, הנחה לפיה המצב הבינלאומי והאזורי הוא נוח, יחסית, מבחינתנו. לעומת זאת, סברו אותם החוגים, כי לאור ההתעצמות הצבאית הער־בית, בפרט במצרים, והשינאה כלפי ישראל שלא דעכה, מן ההכרח לחזות סיכון צבאי ממשי, כלומר — מלחמה.

מפי אחד האישים המרכזיים שהיה ממונה ב־1972, בין השאר, על הערכות מצב, רשמתי כדבורים הבאים (ציטוט לא מדוייק), שהיו יפים למועד הנ"ל:

„היוזמה המדינית היחידה העשוייה לבוא בעיקבות מיפגש מוסקבה, תסתמך על ארה"ב, מתוך הבנה כללית עם בריה"מ, או על שתי המעצמות גם יחד. יוזמה זו תהיה מכוונת להסדר כולל, אבל תישאף, בשלב ראשון, להסדר־ביניים, מבוסס על פתיחת תעלת־סואץ. בפיסגה, במוסקבה, לא הוסכם על תוכנית מפורטת, אלא על כיווני־פעולה בלבד. דבר זה יוצר מרחב תימרון, שיאפ־שר חופש־פעולה לא מבוטל לישראל. חרף ההבנה שהושגה בעניין זה בין שתי המעצמות, תישאר בתוקפה היריבות וההתחרות הבסיסית בין שתי המעצמות באיזור. גם גורם זה יפעל לטובתנו".

בימים ההם — אזכיר שוב שהמדובר בקיץ 1972 — גם רווחה באותם החוגים הדעה, כי ברית־המועצות במטרה „לפתות" את ארה"ב ולהוכיח עד כמה מוסקבה שואפת כביכול להרגיע את הרוחות באיזור, עתידה לגלות נכונות „לפנות את רוב כוחותיה" ממצרים. ואומנם, היו באותה התקופה סימנים ראשונים להתחלת תזוזה סובייטית ממצרים. רק מאוחר יותר הוברר, שלא ברית־המועצות יזמה את היציאה, אלא סאדאת הוא שציווה על הגירוש. כאן איפוא, הוסרכה ההערכה הישראלית, אף כי התוצאה החזויה יציאת הרוסים ממצרים — אכן התגשמה.

משחק הארגעה

קרובה יותר לאמת היתה הערכת החוגים האמורים ביחס למעמדו של סאדאת, לקשיים שהוא ניתקל בהם בארצו, ולמוצא שהוא עלול להיתפס בו. רק השנה — חודשים אחדים אחרי מלחמת יום־הכיפורים — הודה נשיא מצרים, כי לאור מצבו הדחוק, ב־1973, לא היתה לו ברירה אלא לצאת למלחמה. גם זאת ידענו, שנה וחצי לפני המלחמה, ורשמתי לפני, כנ"ל:

„חולשתו של סאדאת וקשייו מבית מונעים ממנו ניהול מדיניות גמישה ותכליתית. זה בא לידי ביטוי, בין השאר, בהתבטאויותיו הנוקשות. אבל זה גורם גם לצימצום חופש־הפעולה המדיני של סאדאת".

הסיכונים המדיניים לא הוארו איפוא, בקיץ 1972, בצבעים קודרים. היה חשש, מצד אחד, כי נקיטת יוזמה מדינית על־ידי ארה"ב, בתיאום עם בריה"מ, עלולות להיות כרוכות ב„מחיר־יקר" בשביל ישראל, ועלולה להביא עלינו מצב מדיני „לא נוח". מצד שני, היתה גם איזו תקווה גנוזה, שסאדאת הנחלש והולך, עשוי להסתלק או להיות מסולק. דבר שיכול להתחזר־ ליורשיו אפשרות של נקיטת מדיניות יותר גמי־שה ומתונה.

באותם חוגים גם רווחה הנחה (או תקווה?) שמצאה את ביטויה פה ושם בעתונות, באותו קיץ 1972, שבריה"מ, במיסגרת משחק־הארגעה באיזור, תחפש דרכים לחידוש יחסיה, באופן זה או אחר, עם ישראל. מיותר לציין, כי מבחינה זו היתה זו תקווה מופרזת, מושתתת על הערכה לא נכונה.

מרחקת יותר — וקולעת יותר — כפי שיוברר בהמשך, היתה ההערכה הצבאית שהיתה מקובלת אצלנו בקיץ 1972.

הניחו אז, כי הפיקוד המצרי שולל חידוש מלחמת־התשה בסיגנון 1969—1970, שאיננה תכליתית בעיניו, והיה מעדיף מיבצע צבאי מוגדר ותכליתי, כמו השתלטות על חלק מסיני. אבל לצורך פעולה מסוג זה, קבע הפיקוד המצרי, שיש להעלות במידה ניכרת את כושרו של חיל־האוויר המצרי, ולקבל מברית־המועצות סוגי נשק נוספים, ובפרט ציוד אלקטרוני מתוחכם. אך לאור ההנחה, כי בריה"מ איננה מעודדת את מצרים לחדש את המלחמה, מחשש לכישלון — שהיה פוגע ביוקרת מוסקבה והיה מגביר את סכנת העימות בינה לבין ארה"ב — הסיקו אצלנו, כי סכנת המלחמה, מצד מצרים, איננה מיידית.

סבירות גבוהה

חישבו את זמן יישום התהליכים הדרושים לפיקוד המצרי, והגיעו למסקנה נחרצת, כי המו־עד הקריטי מצטייר רק כעבור 10 עד 12 חודשים, כלומר: לא לפני אפריל, מאי, יוני 1973.

ואומנם, — והדבר זה כבר פורסם וידוע — בחודשים האמורים נאלץ צה"ל להיכנס פעמים אחדות לכוננות גבוהה, ולפחות פעם אחת, לכוננות־מלחמה, כולל גיוס חלקי. המצרים ביטלו אז, ברגע האחרון, את תכניתם, ודחו את ביצועה ליום־הכיפורים.

קיצורו של דבר: בקיץ 1972 נקבע אצלנו בצורה חד־משמעית, כי לפני אפריל 1973 לא תמומש האופציה הצבאית המצרית. אבל העריכו, כי למן התאריך הזה ואילך, צריך להתייחס לאפשרות של מלחמה בסבירות גבוהה.

לאור צורת פתיחת המלחמה בחזית המצרית, ב־6 באוקטובר 1973, מדהים לחזור ולעיין עכשיו בשירטוט המלחמה הצפוייה, כפי שהוא אותה אצלנו בקיץ 1972.

ביסוד התוכנית המצרית המשוערת היה מונח, לפי הערכתנו, עיקרון אחד: צליחת התעלה בעוצמה לשם כיבוש שטח סיני. גם סירוט הפעולה החזוי מדהים בדיוקו: כוחות חי"ר יצלחו את התעלה, תוך שילוב עם יחידות קומנדו, לשם תפישת ראשי־גשר בעומק של מספר ק"מ בסיני. במקביל, ינחתו צנחנים ויחי־דות קומנדו, כוחות מונחתים מן הים ומן האוויר יחתרו להשתלט על מפרץ־שלמה ושארם־א־שייך.

מספר רב של נחתי קומנדו וצנחנים צפויים היו לנסות ולכבוש צירי־תנועה מרכזיים ומית־קנים־צבאיים במרחבי סיני. כמובן, נלקח בחשבון שחיל־האוויר המצרי יעשה מאמץ לנטרל את חיל־האוויר הישראלי על־ידי תקיפת בסיסיו. אפילו התנכלות לשיט הישראלי, או חסימה כפשוטה, נלקחה בחשבון במיצר באב־אל־מאנדב...

סלידה מובנת

נפסיק כאן את הסירוט, שעוד ניתן להאריך בו, על סמך המידע וההערכה שהיו בידינו, קצת פחות משנה וחצי לפני שפרצה אותה מלחמה עצמה, ממש כפי שנחזתה, על מהלכיה הגדולים עד הפרט האחרון. באחת, וזה העיקר: בקיץ 1972 העריכו חוגים מוסמכים בישראל לא רק שנשיא מצרים עלול להידרדר למצב פנימי כזה שלא יותיר לו ברירה אלא לפתוח באש, אלא שאותם חוגים גם ידעו היטב איך תיראה המלחמה, כאשר תיפרוץ.

התחזית לגבי המלחמה הצפויה בחזית הדרום היתה קולעת ומדוייקת, כפי שהוסבר לעיל. פחות נתממשה התחזית של החוגים המוסמכים ביחס לחזית המזרחית בלחזית הצפונית. כל מה שניתן לומר בעניין הוא, שלא כל מה שקרה בשתי החזיתות אלו במלחמת יום־הכיפורים ולא בדיוק כפי שזה קרה — היה חזוי שנה וחצי לפני המל־חמה, זה כולל את השתתפותם של כוחות ערבים אחרים בחזית הסורית, כמו יחידות מעירק ומ־אלג'יריה.

עם זאת, ניתן כיום לומר, במבט לאחור, שגם בגיזרה זו לא היתה, ב־6 באוקטובר, ההפתעה כה גדולה כפי שנוטים לחשוב. גם לגבי גיזרה זו היתה עיקרה של ההתפתחות פחות או יותר חזויה מקיץ 1972.

הנה כי כן, מסתבר, שלמרות הכל לא היינו שוטים גמורים, ולא הכל אצלנו התנהל בגן־עדן של שוטים. זמן רב כל כך לפני המלחמה ידענו שהיא עלולה לפרוץ, וכי בנסיבות מסויימות היא חייבת לפרוץ. ידענו מי יתקוף, היכן, מתי, ובאיזו עוצמה, ידענו את היעדים ואת המטרה וגם האמצעים שיעמדו, בבוא העת, לרשות האויב. לא נעלמו מעיני מי שתפקידם היה לפקוח עיניים.

הכל היה חזוי וצפוי. פרט לדבר אחד, שאיש לא חזה: שברגע הקריטי, כאשר מבול של ידי־עות, מכל הסוגים, מכל הנרועות, יונח על השול־חנות, „בלוק מנטאלי" ישתלט וישתק את ההגה.

מי שהיו מנהיגינו באוקטובר 1973 סולדים עכשיו מן הביטוי „סבירות נמוכה". זו סלידה מובנת והיא במקומה. אך מה בדבר ה„בלוק המנטאלי", שגרם, באוקטובר 1973, לקטסטרופה לאומית והקיף את המדינה הזו כולה?

אין לעניין זה כל תרופה בדוקה. מלבד השמירה המתמדת, הקפדנית, המתחדשת יום יום, שעיקרה — להעמיד בסימן־שאלה כל תפיסה קונצפציה או דעה, בבחינת כל זה אמת ונכון, אבל כל זה עלול, במציאות, להיות גם אחרת. כלל זה חל במידה שווה על ההערכות המדיניות, כמו על ההערכות האיסטרטגיות.

רולית

עלית "מגולגלת" מוצר חדש לשוק.
רולית, הוופל המגולגל שטעמו יחיד במינו,
פריך ועדין. **רולית** הולכת מצוין לחוד
ועם כל דבר, קפה, גלידות,
רולית כתקרובת לאורחים ואפשר אפילו
להגיש **רולית** ממולאה בקצפת.
קנו והביאו **רולית** לבית, לשמחת לב
כל בני המשפחה.

עוד מוצר עילית של עלית

חדש!

מי עלה ומי ירד בשנה שחלפה

תהפוכות גדולות ארעו אשתקד בזירה הבינלאומית: אישים שתפסו מקום־בכורה נעלמו או נדחקו אל מאחורי־הקלעים ✶ בין אלה: ניכסון ובראנדט שהתפטרו, ופומפידו שמת ✶ באירופה באו קיצם שני מישטרים רודניים — בפורטוגל וביוון ✶ בסין — ההתפתחות החשובה היתה ירידתו של צ׳ו־אן־לאי, הרתוק למיטת חוליו ✶ במדינות השכנות שררה יציבות, ואילו דווקא אצלנו חלו תמורות אישיות חשובות בצמרת השלטון, אך לא חלה עד כה תמורה משמעותית במדיניות

מאת
אראל גינאי

מלחמת יום־הכיפורים, והשנה שלאחריה, ראו תהפוכות גדולות בזירה הבינלאומית. אישים, שתפסו מקום־בכורה בזירה זו, נעלמו או נדחקו אל מאחורי הקלעים; על ההתרחשויות העולמיות שולטות מדינות, שלא נראו בעבר כאילו נועדו לשמש תפקיד כזה; ובעיות, שנראו רחוקות, עברו בחשיבותן ובדחיפותן את כל האחרות.

ננסה לצייר כאן תמונה של תהפוכות אלה.

הקורבן העיקרי של השנה, אשר נסתיימה זה עתה, היה האיש, שנחשב לאדם בעל העוצמה הגדולה ביותר עלי־אדמות: נשיא ארצות־הברית. נפילתו של ריצ׳ארד ניכסון באה, באורח פאראדוכסאלי, לאחר שהגיע לאחד השיאים של ימי כהונתו. ואכן, פחות מחודש לאחר שזכה לקבלת־פנים נלהבת במספר מדינות במזרח־התיכון — נאלץ הנשיא ניכסון להגיש את התפטרותו.

עובדה זו מוכיחה, כי אין כל קשר ישיר בין ההתרחשויות באיזורנו, ובתוכן מלחמת יום־הכיפורים, לבין פרישתו של ניכסון מן החיים הפוליטיים. השערוריות הרבות, שציינו את מימשל ניכסון — והידועות בכינוי הקולקטיבי „פרשת ווטרגייט" — ארעו זמן רב לפני מלחמת אוקטובר 1973.

ברם, ייתכן שבנקודה אחת זירזה מלחמה זו את נפילתו של ניכסון: היא תרמה למיתון הכלכלי ולאינפלציה, שלהם לא הצליח ניכסון למצוא מרפא. אילו היו אזרחי ארצות־הברית שמחים יותר בחלקם, יתכן שהיו מרפים מעט מנשיאם. אבל גם זה מוטל בספק, ברגע שנכנסה לפעולה מכונת הצדק. לא נותר מיפלט אפילו לנשיא של מעצמה כמו ארה״ב.

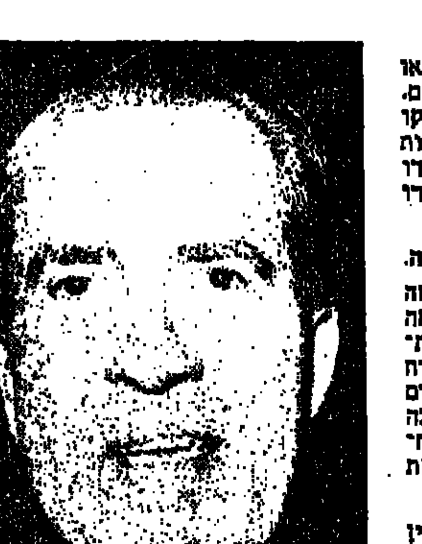

ריצ׳ארד ניכסון
נפילה לאחר שיא

ד״ר הנרי קיסינג׳ר
צל על „סיפור־הצלחה"

וילי בראנדט
פרשת־ריגול אומללה

מאמצים וכישרון

האיש החזק ביותר בארה״ב אחרי הנשיא — שר החוץ, הנרי קיסינג׳ר — ראה בשנה שחלפה הן את שיא הקאריירה שלו, והן את הסימנים הראשונים להחלשת עמדתו לצימצום התמיכה שהעניקו לו עד כה הן האמריקנים והן חלק גדול מדעת־הקהל העולמית.

בימי מלחמת יום־הכיפורים מילא שר החוץ האמריקני תפקיד, שלא היה תמיד ברור די הצורך. אין זה מן הנמנע, כי רצה למנוע נצחון ישראלי מכריע, בסברו כי נצחון כזה יקשה על השגת הסדר־שלום, שיהיה מבוסס על פשרה. אפשר, כמובן, למתוח ביקורת על שיטה זו — אבל אין ספק שהכוונה היתה טובה כשלעצמה. אי־אפשר גם להתעלם מן המאמצים הבלתי־נלאים של קיסינג׳ר ומידת הכישרון שגילה, לשם השגת הסכמי ההפרדה בין ישראל לבין מצרים וסוריה. גם מבצע החדירה־חזרה של ארה״ב לעולם הערבי, שהצליח תודות לקיסינג׳ר, מוצא את צידוקו לא רק במיסגרת האינטרסים האמריקניים, אלא גם במסגרת השאיפה לשלום באיזורנו.

אולם, בחודשים האחרונים הוטל צל כבד על „סיפור ההצלחה" שנקרא הנרי קיסינג׳ר. ראשית, נמנע אומנם חידוש מעשי־האיבה במזרח־התיכון, אבל הכל מודים שהחודשים הקרובים יהיו קריטיים. מאז הסכמי ההפרדה לא נעשה צעד כלשהו, בדרך אל השלום; ואילו הנשיא סאדאת, שעליו סמך קיסינג׳ר שיעשה צעד כזה, סיבך את המצב עוד יותר, בהעניקו הכרה ל„ארגון לשיחרור פלשתין" כנציגו היחידי הלגיטימי של העם הפלשתינאי — וזאת, חרף התנגדותה של וושינגטון.

מיבחן ושינוי

עובדה עוד יותר חמורה לאינטרסים האמריקניים ולאינטרסים של הכלכלה העולמית: קיסינג׳ר לא הצליח, כפי שקיווה, להשיג שינוי במדיניות הערבית בכל הקשור עם העלאת מחירי הנפט — וזאת למרות המדיניות „המאוזנת" שלו בסיכסוך הישראלי־ערבי. נכון אומנם, שהוסר החרם־הנפט הערבי, אבל נאומיהם האחרונים של הנשיא פורד ושל קיסינג׳ר מעידים עד כמה גדולה הסכנה לכלכלה העולמית, הנעוצה בהעלאת המחירים על־ידי המדינות המפיקות נפט. אולי כאן המקום לציין, שמדינות הנפט אינן כולן ערביות.

ניתן לקבוע, איפוא, ללא היסוס, שהמיבחן האמיתי ליעילות הדיפלומאטיה של קיסינג׳ר יבוא בשטח הזה של מחירי הנפט. זו גם בעייה העלולה להשפיע על כל העמדה האמריקנית, ועל עמדת המערב בכלל כלפי הערבים — ויש מקום לקוות, כי שינוי זה בעמדה ילבש צורה של הקשחה. שכן, שום מדינאי רציני אינו מאמין, כי כניעת המערב בשאלה הפלשתינאית יהיה בה כדי להניע את הערבים להוזיל את מחירי הנפט.

גם במישורים אחרים נמתחה ביקורת על קיסינג׳ר: בפרשת קפריסין, שבה בחר בקו הגרוע ביותר, שהיה בלתי־יעיל ומשולל מוסר בעת־ובעונה־אחת; בפרשת צ׳ילה, בה הוליך שולל את הקונגרס האמריקני, בטענו כי לסוכנות הביון האמריקנית לא היתה יד בהפלת הנשיא איינדה, בעוד שמסתבר כי קיסינג׳ר עצמו הוא שנתן את ההנחיות לסוכנות הביון, כדי שזו תוציא מיליוני דולרים לעירעור המשטר השמאלני בצ׳ילה; במדיניות ההפשרה („דטאנט") עם ברית־המועצות — מדיניות המעוררת התנגדות עזה מצד שר־ההגנה האמריקני, ג׳יימס שלזינג׳ר, והסנאטור בעל ההשפעה הנרי ג׳קסון, הטוענים, כי ארצות־הברית מעניקה יותר מדי לברית־המועצות מבלי לקבל תמורה הולמת.

סמכויות ואחריות

הטענה העיקרית, שאפשר אולי להעלות נגד קיסינג׳ר, היא, שהוא ריכז יותר מדי סמכויות בידיו, ניצל אותן לעתים יתר על המידה, והנהיג, הן ב„סטייט דפרטמנט" והן במועצה לבטחון לאומי, מישטר „רודני", עד כי פקידים בכירים בשני גופים אלה קובלים על כך, כי הם לומדים מתוך קריאה בעתונות על התפתחויות חשובות במדיניות האמריקנית.

כאשר מרעיפים לאדם סמכויות כאלה, ומוטלת עליו אחריות כזו, וכאשר אותו אדם עורך תוך שנה אחת סיורים בעולם, המקבילים להקפת כדור־הארץ שש פעמים — קשה שלא לעשות טעויות רבות. מכל מקום, השנה הקרובה תהיה מכרעת לגבי קיסינג׳ר ועתידו.

אם להישאר בתחום ארצות־הברית, חייבים כמובן להתעכב על עלייתו המופלאה של ג׳ראלד פורד — הנשיא הראשון בארה״ב, שלא נבחר לא לנשיאות ולא לכהונת סגן־נשיא. איש לא יכול היה לנבא קאריירה מוזרה כזו לפורד, שתכונותיו הבולטות הן יושר והגינות — תכונות שלא נחשבו, לפחות עד כה, כנחוצות ביותר בג׳ונגל הפוליטי האמריקני. החנינה שהעניק פורד לנשיא לשעבר ניכסון, פגעה בפופולאריות שלו, אבל מוקדם עדיין להעריך כיצד ישפיע הדבר על המשך כהונתו.

השנה שחלפה ראתה גם את עלייתו של נלסון רוקפלר לכהונת סגן־נשיא ארצות־הברית. תודות לעושרו הרב, לא היה חסר לו מאומה מלבד הכסא הרם בבית־הלבן. מכל־מקום, הוא התקרב אליו...

החלטתו של הסנאטור אדוארד קנדי שלא להתחרות על מועמדות המפלגה הדמוקרטית לנשיאות ארצות־הברית [illegible] היא במידה מסויימת, תוצאה של „פרשת ווטרגייט". באווירה השוררת כיום בוושינגטון, בה נזכרים בעברו של כל מועמד, היה נאלץ קנדי לתת הסברים מניחים את הדעת על תאונה, שעלתה לפני חמש שנים בחייה של צעירה. כתוצאה מהחלטתו זו, זוהר מחדש כוכבו של הסנאטור ג׳קסון, והוא הפך לאחד המועמדים בעלי הסיכויים הרבים ביותר לנשיאות מטעם הדמוקרטים. ברם, אין לג׳קסון אותה הכריזמה, המושכת את ההמונים, והמועמדות הדמוקרטית עלולה להישמט מידיו לטובת פוליטיקאי צעיר ומושך יותר.

עוצמה והצלה

התמורות שחלו באירופה לא ירדו בחשיבותן מאלה שאירעו בארצות־הברית בשנה האחרונה.

הנשיא פומפידו מת, ותחתיו נבחר אדם בן דור אחר, ובעל אופי שונה לגמרי. הנשיא החדש קרב את צרפת לבעלות בריתה האירופיות, ואפילו לארצות־הברית. אבל גם הוא יצטרך לעבור את המיבחן של המשבר הכלכלי המאיים על צרפת, שהיא יבואנית גדולה של נפט. יחסה של צרפת כלפי הערבים לא הציל אותה מעליית מחירי הנפט.

הסרת האמברגו על משלוחי הנשק למזרח־התיכון, שעליה החליט הנשיא ז׳יסקאר דסטן, מועלת לטובת הערבים. אבל היא גם מאפשרת נורמליזציה של יחסי צרפת־ישראל.

הקורבן האירופי הגדול השנה היה אדם, שנחשב במשך זמן רב למדינאי החזק ביותר באירופה — הקנצלר המערב־גרמני וילי בראנדט. הוא התפטר על רקע פרשה אומללה של מרגל מזרח־גרמני, אשר הצליח לחדור לחוג מקורביו של הקנצלר. אולם, הסיבה האמיתית להתפטרותו נעוצה בעייפותו של בראנדט ובאי־יכולתו לעשות את הדרוש, כדי להיאבק נגד המשבר הכלכלי והפיננסי, המאיים על העולם המערבי. יורשו, הלמוט שמידט, מקדיש את כל מאמציו לבעייה זו ובנצלו את עוצמתה הפיננסית של מערב־גרמניה, בנסיון להציל את הקהילייה האירופית. שתיים מן החברות החשובות בקהילייה זו, איטליה ובריטניה, נמצאות כבר למעשה במצב של פשיטת־רגל, ואילו יתר החברות מושכות כל אחת לצידה, בנסיון להציל את אשר ניתן עדיין להציל.

באיטליה איש לא עלה ואיש לא ירד בבורסת המניות הפוליטית, שכן אין למעשה ממשלה ברומא; ובבריטניה, נאלץ אדוארד הית להתפטר, ובמקומו נבחר הרולד וילסון, אולם בעוד כשבועיים יערכו שם בחירות חדשות, בפעם השנייה תוך שבעה חודשים, ושוב תיפול ההכרעה בין שני האישים הללו.

נפילה וטרגדיה

באירופה ארעו גם שתי התפתחויות משמחות: באו לקיצם שני משטרים רודניים — הדיקטטורה בת חמישים השנה בפורטוגל, ושלטון הקולונלים בן שבע השנים ביוון. בליסבון נתון השלטון בידי קצין־צבא ליבראלי, הגנרל ספינולה, ואילו באתונה עלה לשלטון מדינאי ותיק ומנוסה, [illegible] קונסטנטין קרמנליס.

נפילת הרודנות בפורטוגל גררה גם את תחילת נפילתה של האימפריה הקולוניאלית הפורטוגאלית, בת חמש־מאות השנים. אבל תהליך הדה־קולוניאליזציה לא יהיה קל ויהיה מלווה, ללא ספק, בטראגדיות חדשות, שניצניהן הראשונים נראים כבר במוזמביק.

אשר לקץ שלטון הקולונלים ביוון, אותו היה רק לברך עליו אילמלא נגרם על־ידי הרפתקה נגדית בקפריסין, שעלתה בחייהם של אלפי אנשים חפים־מפשע, ואילמלא גרם לפרישת יוון מנאט״ו — עובדה שתחליש את המערך המערבי באגן המזרחי של הים־התיכון.

משבר־קפריסין עצמו רחוק עדיין מפיתרון. מאתיים אלף פליטים חיים שם בתנאים קשים ביותר, ולא נראה באופק קץ למצוקתם. הארכי־בישוף מקאריוס, שהוא אחד המפסידים הגדולים והנוכחים של השנה החולפת, עשוי עוד לשוב לאי שלו. אבל קפריסין לא תהיה עוד מה שהיתה.

השנה שחלפה, שראתה ניפוצם של אלילים רבים, ראתה גם באפריקה את סופה של הממלכה העתיקה ביותר בעולם, זו של „אריה יהודה". הקיסר היילה־סילאסי [illegible] בידי צבאו, לאחר שנאחז יותר־על־המידה בשלטון־יחיד ולא חולל רפורמות כלשהן במדינה. צבא אתיופיה שואף להנהיג משטר של מלוכה קונסטיטוציונית, שבראשו יעמוד בנו הבכור של היילה־סילאסי. אולם, קשה יהיה לכונן משטר יציב במדינה מפולגת, הנחשבת למפגרת ביותר באפריקה.

בסין, ההתפתחות החשובה ביותר היתה ירידתו של צ׳ו־אן־לאי, הרתוק למיטת־חוליו ושנשמט בהדרגה את רסן השלטון מידיו. מדינה עצומה זו נמצאת עתה בידיהם של שני ישישים חולים — מאו וצ׳ו, שמאחוריהם מצויות דמויות מדאיגות וביניהן הגברת מאו.

שינויים ומשברים

דווקא במזרח־התיכון, בו פרצה מלחמת יום־הכיפורים, חלו, בסופו־של־דבר, השינויים הקלים ביותר. סאדאת עודנו יושב על כסאו, וכמוהו גם אסד, חוסיין וערפאת.

באורח פאראדוכסאלי, מי שהרוויח יותר במשך השנה האחרונה, היה זה שהשתתף בצורה הפחותה ביותר במלחמת יום הכיפורים: המלך פייסל, המופיע יותר ויותר בעולם כדמות של ראש מדינה, למרות המעשים המיוחסים לאומתו.

בישראל, לעומת זאת, חלו שינויים חשובים. את ה„טרויקה" גולדה־דיין־ספיר החליפה ה„טרויקה" רבין־פרס־אלון. אבל בצד שינוי תמורות אישיות בשלטון, לא חלה, לפחות עד כה, תמורה עמוקה במדיניות.

„יציבות", כי לפני זמן לא רב סברו רבים כי לא ניתן היה להחליף את משה דיין בבטחון, ואת אבא אבן כשר החוץ. ואולם לא מורגש חסרונם. אבל עוד גרוע... אישים אלה לא יחזרו לנו בעיתות משבר. הסימנים מעידים על כך, שצפויים לנו [illegible] בחודשים הקרובים.

קשרי־החוץ של ארגוני־המחבלים
משתרעים מיפאן ועד דרום־אמריקה

שיתוף־הפעולה בין „החזית העממית" של ג׳ורג׳ חבש לבין „הצבא האדום היפאני" נרקם לפני ארבע שנים, ואחת מתוצאותיו היה הטבח בלוד ✶ עתה זכו ארבעת אנשי־המחתרת היפאניים, שהשתלטו על שגרירות צרפת בהאג, לקבלת־פנים נלהבת בדמשק ✶ קשריהם של המחבלים עם ארגוני־חוץ הם לפי שעה דו־צדדיים, ואין יסוד לידיעות על קיומו של „אינטרנציונל של הטרור"

מאת
יעקב כרוז

שלושת אנשי הארגון הטירוריסטי, „הצבא האדום היפאני", שהשתלטו החודש על שגרירות צרפת בהאג והחזיקו כני אחד־עשר בני־ערובה, לרבות השגריר הצרפתי בהולנד, השיגו את מבוקשם. הם דרשו, כזכור, לשחרר את חברם העצור בצרפת ולהעמיד לרשותם מטוס מיוחד, שיטוס למקום שהם יבחרו בו. מקץ משא־ומתן מייגע ניתן להם הכל.

כך הם הגיעו לדמשק, שבה נתקבלו כאורחיה של „החזית העממית לשיחרור פלשתין", שבראשה ג׳ורג׳ חבש. קבלת־הפנים, שזכו לה ארבעת אנשי המחתרת היפאניים, איננה מפתיעה. שיתוף־הפעולה בין שני ארגוני־הטרור נרקם לפני כארבע שנים, אחת מתוצאותיו היה הטבח, שערכו שלושת אנשי „הצבא האדום היפאני" בנמל־התעופה בלוד, ב־30 במאי 1972.

ממה שראה אור באותה עת בעתונות הערבית — כך, למשל, ב„כל שיא" הלבנוני ב־16.6.72 — נודעו פרטים על רקע הקשרים בין שני הארגונים. התברר, שבעת ביקור של ג׳ורג׳ חבש בקוריאה הצפונית יעצו לו מארחיו לעשות מאמצים לגייס לוחמים מתאבדים לארגונו. לצורך זה הציעו לו שיקים מגע עם „הצבא האדום היפאני". היה זה בספטמבר 1970, בימי הקרבות בין צבא ירדן ובין המחבלים.

כעבור זמן־מה שיגר חבש ליפאן את ד״ר ודיע חדאד, שהיה ממונה ב„חזית" על הפעולות בחוץ־לארץ. במארס 1971 ביקרה משלחת מטעם „הצבא האדום היפאני" בביירות. בנובמבר אותה שנה מסרו עתוני יפאן — ובעקבותיהם סוכנויות הידיעות — כי לשירות־הבטחון היפאני נודע דבר ביקורו החשאי של חבר „החזית העממית" כאורחו של ארגון־הטרור היפאני. לכבודו, וכדי לחסנן את יכולתו ביצע „הצבא האדום" ב־24 באוקטובר 1971 פיגועים בשש תחנות־משטרה בטוקיו. עתוני יפאן אף ידעו לספר, כי מבצעי פיגועים אלה קיבלו נשק מהמזרח־התיכון.

הוצאות רבות

הרקע לקשרים בין שני ארגוני־הטירור הוא בעיקרו אידיאולוגי. כשם שצ׳ה גווארה הארגנטיני לחם תחילה בקובה ולאחר מכן בבוליביה, חייבים, לדעת ג׳ורג׳ חבש, כל „האינטרנציונליסטים" השמאלניים להשתתף הלכה למעשה ב„מהפכה הפלשתינאית". עם זאת נראה, שהטרוריסטים היפאניים נמשכו לא רק על־ידי אידיאלים, אלא גם על־ידי דברים מוחשיים וארציים יותר. כך, לדברי המאמר ב„כל שיא" שהוזכר לעיל, התעוררו בשלב מסויים קשיים, משום שחברי הארגון היפאני „נזקקו להוצאות רבות".

לבנון הפכה לאחד המרכזים הראשיים של „הצבא האדום היפאני". מאז הקטל ההמוני בלוד נודעו לפחות שלושה מיבצעים משותפים שלו עם „החזית העממית לשיחרור פלשתין". ביולי 1973 חטפה חוליה מעורבת של שני הארגונים מטוס־נוסעים של חברת־התעופה היפאנית, הנחיתה והשמידה אותו, אחרי מסע־אימים, בבנגאזי שבלוב. קבוצה משותפת אחרת שלחה חוליה, בסוף ינואר השנה, במיתקני־נפט בסינגאפור. כדי לחלץ את אנשיה, השתלטה כעבור ימים־מיספר חוליה מעורבת אחרת על שגרירות יפאן בכווית. מבוקשם ניתן להם.

יחסי „החזית" של חבש עם „הצבא האדום היפאני" אינם היחידים שארגוני־החבלה הערביים מקיימים עם קבוצות־טרור זרות. המחבלים החלו מחפשים קשרי־חוץ משעה שהחליטו — לאחר כישלון המלחמה העממית משני צדי הירדן — לפעול בחוץ־לארץ.

הקריטריון לכינון המגעים הוא לכאורה אידיאולוגי. מבחינה זו גילו המחבלים נטייה ליבראלית ביותר. לא פחות מהשקפתם החברתית של שותפיהם־בכוח, עניינה אותם גם מידת שינאתם לישראל. מכאן שהם מקיימים יחסים לא רק עם תנועות שמאלניות, כי אף עם קבוצות פאשיסטיות, כגון „הסדר החדש", או „מאבק העם" באיטליה, או „טקוארה" בארגנטינה.

מניעיהם העיקריים של ארגוני־החבלה לשיתוף־פעולה עם קבוצות זרות נעוצים, בראש־ובראשונה, בשיקולים מיבצעיים־מעשיים. הסיוע שארגונים מחוץ לעולם הערבי יכלו להגיש להם הוא רב־צדדי, וחורג מגדר התמיכה המדינית, אשר, כמובן, חשובה אף היא. כדי לבצע פיגוע ביעד ישראלי או יהודי בארץ זרה, על מתכנניו מקרב המחבלים הערבים להשקיע הרבה יותר מאמצים ובכוחות קטנים יותר — מאשר בזירה מוכרת להם, או בשטח שלא יקשה עליהם לסייר בו וללמוד את תכונותיו.

ארגון אירופי, לדוגמה, הפועל ב„בית", מסוגל לעזור ראשית־כל באיסוף ידיעות על היעד שנבחר — „מודיעין למיבצע" בלשון המקצועית — וזאת מבלי לעורר תשומת־לב מצד שלטונות־הבטחון. יש לאל ידו גם להחביא את המבצעים עצמם ואת נשקם, או להעבירם, ללא קושי, ממקום למקום, הן לפני ביצוע המשימה, הן אחריה. ביכולתו — אם הוא נתנסה בפעילות חשאית — לספק תיעוד אמיתי או מזוייף למחבלים, ולאפשר באמצעותו, או בדרך אחרת, את חילוצם ומילוטם בשעת מצוקה. והעיקר — הוא יכול לבצע פיגועים — בשיתוף עם מחבלים ערביים, או בלעדיהם — שעה שהללו מתקשים לבצעם. את הפיגועים הללו אפשר להציג כדוגמאות לשותפות מהפכנית, או ל„אחוות־המאבק" נגד האוייב האימפריאליסטי או הציוני.

גם לקבוצות־הטרור הזרות יש עניין בשיתוף־פעולה עם ארגוני־החבלה הערביים. אלה הם, ללא ספק, העשירים ביותר בעולם הטרור. הסיוע — בתמיכה מדינית, בכסף, בנשק, בבסיסים, באימונים, בתיעוד, במודיעין ובתקשורת שהם מקבלים מארצות־ערב — מאפשר להם להגיש עזרה ניכרת לעמיתיהם הזרים. עזרה זו מצאה ביטוייה, בין השאר, באימונים בבסיסי המחבלים בירדן (עד ספטמבר 1970), בעיראק, בסוריה ובלבנון, באספקה של נשק, במילוטם ובמתן מחסה לאלה שהסתבכו עם החוק בארצם.

חטיפת מטוסים

כל אשר ידוע על שיתוף־הפעולה בין המחבלים הערבים ובין עמיתיהם הזרים מאשר את אשר נאמר לעיל. הפיגוע הראשון, שעליו נודע, כי בוצע על־ידי לא־ערבים, אך בשליחות ערבים — היה פיצוץ מיטען־נפץ במישרד „אל־על" בברלין המערבית, בדצמבר 1969. הוא בוצע על־ידי הארגון הגרמני באדר־מיינהוף, המכנה עצמו „קבוצת הצבא האדום". מנהיגיה של קבוצה זו, אולריקה באדר ואנדריאס מיינהוף, אף ביקרו אותה שנה בירדן ובלבנון. אנשיה התאמנו בבסיסי־חבלה בארצות אלה וקיבלו נשק מהמחבלים. אלה מהם, שהקרקע החלה לבעור מתחת לרגליהם בגרמניה, זכו גם למקלט.

אף כי הקשר העיקרי שלה הוא עם „החזית" של ג׳ורג׳ חבש, לא נרתעו אנשי „ספטמבר השחור" — שהוא שם אחר של ה„פתח" — לדרוש את הוצאתם לחופשי של מנהיגיה כנגד שיחרורם של הספורטאים הישראליים, הלכודים במינכן, בספטמבר 1972, ותמורת שלושת הדיפלומטים המערביים שנשבו בשגרירות סעודיה בחארטום, במארס 1973.

באפריל 1970 חובלה באסמרה מכונית־הובלה של החברה הישראלית לשיווק בשר „אינקודה". הפיגוע בוצע על־ידי „החזית לשיחרור אריתריאה", אשר מטרתה היא לנתק את אריתריאה מאתיופיה. ארגון זה נהנה מאז 1964 מתמיכתה החומרית של מפלגת ה„בעת" הסורית, ולאחר־מכן זכה לנדיבותו של הקולונל קדאפי. ב־1969 החלו גם המחבלים, ובמיוחד ה„פתח" ו„החזית" של חבש, להושיט לו סיוע פעיל. אנשי ה„חזית" האריתריאית התאמנו בבסיסי מחבלים, בין היתר, בחטיפת מטוסים, ואכן, ביצעו אנשיה או ניסו לבצע מספר חטיפות־אוויר. ל„פתח" משלחת קבועה ליד הארגון באריתריאה. היא מסייעת בהדרכת חברי הארגון המקומי, בתיכנון מיבצעיו ובטיפול במבצעים.

נסיון קרבי

פעולה אחרת, אף היא דוגמת הפיגועים בברלין ובאריתריאה, בשליחות ערבית, אך על טהרת ארגון זר — היא רצח קונסול ישראל באיסטנבול, אפרים אלרום, במאי 1972. רצח זה בוצע על־ידי „צבא השיחרור של עם טורקיה", שהוא הזרוע הצבאית של „הנוער המהפכני" הטורקי („דב גנץ׳"). עוד מקודם, וגם לאחר־מכן נעצרו עשרות חברי הארגון, שהודו, כי חזרו לארצם אחרי שהתאמנו בבסיסי־חבלה בארצות־ערב.

בפשיטה שביצע צה״ל, בפברואר 1973, במחנה של ה„פתח" בנהר אל־באריד שבלבנון נהרגו, לפי השבועון „פלשתין אל־תורה" מיום 15.3.73, תשעה טורקים. [illegible] נשבה והובא ארצה. במשפטו בישראל, שהתקיים ביולי 1973, סיפר שנציגי ה„פתח" בטורקיה העבירו אותו ואת חבריו לסוריה. כחודש ימים התאמנו במדינה זו ולאחר מכן הועברו למחנה נהר אל־באריד.

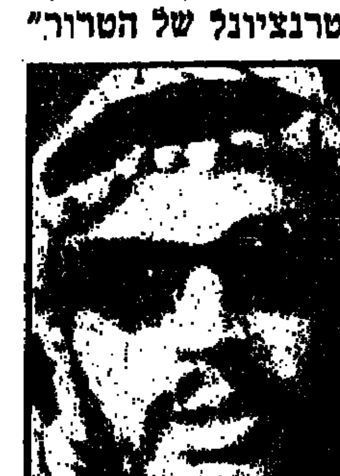

יאסר ערפאת

ג׳ורג׳ חבש

קשרים על רקע אידיאולוגי ועל רקע מיבצעי מעשי

במחנה נהר אל־באריד מצא כוח־הפשיטה של צה״ל גם פירסומים אידיאולוגיים רבים, שהגיעו לשם מצרפת. מקורם של פירסומים אלה נתגלה — יחד עם כלי־נשק וחומרי־חבלה — בדצמבר 1973, בחווילה בסביבת פאריז. השלטונות הצרפתיים עצרו במקום עשרה אזרחים טורקיים — שהיו כולם, כפי שנתברר, חברי „צבא השיחרור של העם הטורקי" — ועוד שלושה אחרים בעלי נתינות בלתי־ברורה. השלושה היו חברי „החזית" של ג׳ורג׳ חבש.

ה„פתח" מקיים קשר הדוק גם עם „החזית הלאומית האיראנית". חברי ארגון זה מתאמנים בעיקר בבסיסי ה„פתח" בעיראק, משם הם מוברחים לארצם. אין ספק, שבמיקרה זה נהנה ה„פתח" מתמיכה מיוחדת מצד ממשלת בגדאד, לאור יחסיה המתוחים עם טהראן. לטענת ה„פתח", השתתפו חברי החזית הלאומית האיראנית בפעולות נגד ישראל „בתוך האדמה הכבושה" ומהם אף נפלו בקרבות עם כוחות ישראליים; אחרים חזרו לאיראן, אחרי שרכשו נסיון קרבי בפעולות אלו.

פחד וציניות

ארגוני־החבלה ניסו להרחיב קשריהם עד ליבשת האמריקנית. כך השתתף — ונהרג — בספטמבר 1970 איש־מחתרת מניקרגואה בנסיון לחטוף מטוס „אל־על" בשמי אירופה.

אף על ארצות־הברית לא דילגו המחבלים. העיד על הדבר אדגר הובר, לשעבר ראש מישרד־החקירות הפדראלי (אף.בי.איי.) בנובמבר 1970, בפני ועדה של הסנאט. לדבריו, הצביעו ידיעות מהימנות שהיו ברשותו על תמיכה כספית של ארגוני החבלה הערביים ב„פנתרים השחורים". אלה אף התאמנו במחנות המחבלים בירדן. עוד מקודם, בפברואר 1970, התפאר יאסר ערפאת במסיבת עתונאים ברבת־עמון בקשרי „המהפכה הפלשתינאית" עם „המהפכה השחורה" בארצות־הברית.

גם אחרי 1970 היו ידיעות על שיתוף־פעולה בין ארגונים אמריקניים ובין מחבלים ערביים. לא מן הנמנע, כי בין תוצאותיו של שיתוף־פעולה זה היו הנסיונות לחבל ב־1973 במטוס „אל־על" בנמל־התעופה קנדי, ובסניפיהם של שני בנקים ישראליים בניו־יורק ורצח הנספח האווירי של ישראל בוושינגטון.

רשימה זו של קשרי המחבלים עם קבוצות־טרור זרות בוודאי איננה מלאה. נראה, שקשרים אלה מושתתים על מגעים דו־צדדיים בלבד, ואין, לפי שעה, יסוד מוצק לידיעות על קיום „אינטרנציונל של הטרור". אין זה משנה ולא כלום מבחינת ראותם של הקורבנות־בכוח של ארגוני־הטרור, ערביים ולא־ערביים כאחד. מחובתה של הקהילייה הבינלאומית ללחום בכולם יחד ובכל אחד לחוד. עד עתה נתקלה לא־אחת חובה זו של הקהילייה הבינלאומית בפחד או בציניות של רבות מהמדינות המרכיבות אותה.

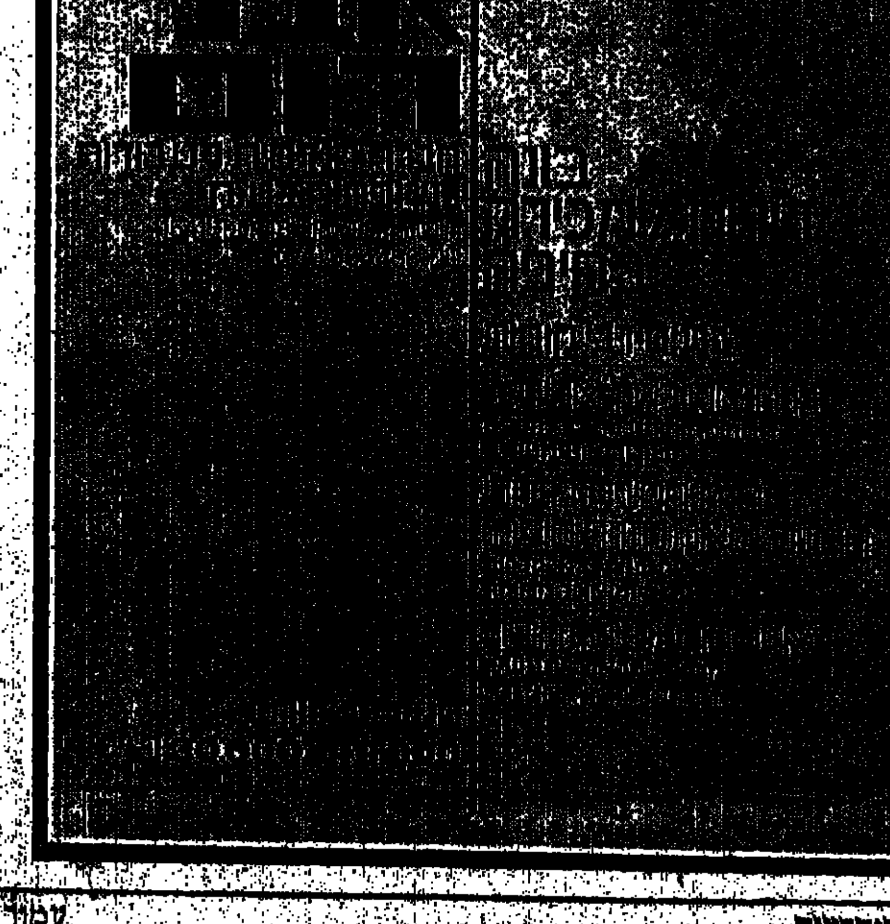

מבצע חגים מיוחד
ציפוי להגה - חינם!
הענק למכוניתך איכות וחן באמצעות „ציפויי חן" —
ציפויים למושבי רכב
מבד מגבת סטרץ׳
ותיהנה גם מציפוי להגה חינם.
המונע התחממות ההגה וסופג את זיעת כף היד.
מכירה ישירה מהיצרן לצרכן במחיר מוזל.
✶ ציפויי חן מיפה ומהדר את מכוניתך.
✶ ציפויי חן סופג את זיעתך ומונע התחממות מכוניתך — אידיאלי לאקלים החם של הארץ.
✶ ציפויי חן נצבע בצבעים יציבים ומרהיבים.
✶ ציפויי חן מלווה בתעודת אחריות.
„לאיכות וחן — אין כציפויי חן"
המכירה הקמעונאית תערך במחסן המפעל תל־אביב, [illegible]
רח׳ מטלון (קודם רח׳ הורבין משחרר) 61
(5 בניינים מזרחה מרח׳ העליה 21) בימים א׳—ה׳, בין השעות 9.00—19.00 בימי ששי עד 13.00

המהפכה הצפויה בתחום עידוד ההשקעות

יבוטל המעמד של מיפעלים „מאושרים" או „מוכרים" ✶ נקבעו 14 מוצרי־תעשייה, אשר הממשלה לא תעודד השקעה נוספת בהם

מאת ישראל תומר

במשרדים הכלכליים של הממשלה חולפת ומתגבשת מהפכה בכל הנוגע לשיטות העידוד של ההשקעות בתעשייה ואף בענפים האחרים של המשק.

יש כמה סיבות טובות למהפכה זו דווקא כעת. הנימוק הרשמי הוא, שביוני 1975 — כלומר בעוד תשעה חודשים — עומד לפוג תוקפו של אחד הסעיפים המרכזיים בחוק לעידוד השקעות הון, לפיו זכאים המשקיעים למענק ממשלתי ישיר עבור השקעות בציוד ובמיבנים; והממשלה סבורה, כי זוהי הזדמנות טובה לשינוי החוק כולו.

אולם בחינה יותר יסודית של שיטות־העידוד הקיימות להשקעות במשק הישראלי, עלולה להוליך למסקנה, כי הללו לא רק גורמות לסירבולים ביורוקרטיים מיותרים, אלא שאף מחטיאות במידה רבה את המטרה. וזו היתה — למשוך השקעות של משקיעים זרים. מספיק לעיין בנתונים שפורסמו בימים אלה בדבר אישורי מרכז ההשקעות בשמונת החודשים הראשונים של השנה, כדי להיווכח כי החוק הקיים לעידוד השקעות הון איננו ממלא את יעדיו. לא מפני שהיקף ההשקעות המאושרות לא גדל בתקופה זו בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. הוא אומנם גדל מכ־2 מיליארד לירות אשתקד ל־2.7 מיליארד לירות השנה, אך לא היו אלה השקעות זרות בדולרים. אותם חסרת המדינה בתקופה זו, ואף לא השקעות פרטיות סתם. מה שגדל היה בעיקר חלקן של ההלוואות והמענקים הממשלתיים בתוך השקעות אלה, ואילו ההשקעות במטבע זר משקלן זעיר עד להדהים.

מסקנות מרחיקות־לכת

ניקח לדוגמה את ההשקעות המאושרות בתעשייה. זו הסתכמה, בהקמת מפעלים חדשים ובעיקר בהרחבת המפעלים הקיימים, בסכום של 1.6 מיליארד ל״י. מסכום זה, הלוואות ממשלתיות זולות והמענק הממשלתי הישיר הגיעו לסכום של 766.5 מיליון לירות, או כ־47 אחוז מן ההשקעה הכוללת, ואילו ההשקעות מחו״ל — אם בצורת של השקעות במניות או כהלוואות בדולרים — הסתכמה בסכום של כ־15 מיליון דולר או 8.9 אחוז בלבד מכלל ההשקעה.

משמע, התקלות וההטבות הרבות המוענקות למשקיעים, לא קסמו להם.

אין פלא, איפוא, שתחושת כולה הוי עמדה לבחינה מעמיקה בידי משרד־המסחר־והתעשייה, שהגיעו גם לכמה מסקנות מרחיקות־לכת. אשר משמעותן היא לבטל את המעמד של „מפעל מאושר" כפי שקיים היום ואת הקטיגוריה המיוחדת של „מפעל מוכר" ולגבש שיטות אחרות, פשוטות יותר ואחידות יותר של עידוד השקעות בתעשייה.

הענינים נדונו בהרחבה בוועדת־מומחים מיוחדת, בראשותו של מר עמוס מר־חיים, המישנה למנכ״ל משרד־המסחר־והתעשייה לעינייני מימון. בוועדה השתתפו שני פרופסורים לכלכלה — ניסן לויתן ואפרים קליימן — שני תעשיינים — יוסף טייכר ויוסף סיקר — וכן מר יהושע סטופר, מי שהיה מנהל מרכז ההשקעות.

בינתיים סמכו שר־המסחר־והתעשייה חיים בר־לב והנהלת משרדו את ידם על ההמלצות.

בימים אלה הירצת עמוס מר־חיים על מסקנות הוועדה בינמשרדית מיוחדת, בראשותו של מנכ״ל משרד־האוצר, מר אברהם אגמון, עליה הטילה הממשלה להגיש הצעות מפורטות לשינוי החוק לעידוד השקעות הון. בשיחה עימי פרש מר עמוס מר־חיים בפעם הראשונה את מלוא היריעה על המהפכה הצפויה בתחום עידוד ההשקעות.

„תורת הסוסים האצילים"

„הרבה זמן התלבטנו בסוגיה אם יש להעניק סיוע לפיתוח התעשייה לרווחה, עידוד השווה לכל נפש, או שצריך ללכת לפי תורת „הסוסים האצילים". דהיינו, במקום לטפח עדר שלם — מתוך תקוות שמתוכו יצמחו גם סוסים מהירים — מטפחים מראש סייחים בעלי תכונות מיוחדות ומעניקים להם טיפול מועדף לטובה.

„הגענו למסקנה כי אין אפשרות לסמן מראש את המוצרים, את הענפים שלהם יש להעניק את מלוא העידוד. אלא צריך ליצור תנאי־עידוד שווים ואחידים לכל. אין אפשרות להגיע לסלקציה מבלי לגרום לאפלייה ואין בטחון שהסלקציה שתעשה באופן מינהלי אכן תהיה נכונה. על כן בחרנו בתפיסה: תן תנאי־עידוד שווים לכל והמשק יעשה את הסלקציה. עד כה הוצמדו מטרות שונות על ציגור־עידוד אחד. זה מסבך את הענינים וחייב מתן הטבות למשקיעים היום, עבור תוצאות שתושגנה בעתיד, אם תושגנה..

לכן המליצה הוועדה להבדיל בין היעדים וההטבות וקבעה סולם יעדים וסולם הטבות.

„היעד הראשון הוא פיתוח התעשייה כשלעצמה, כמכשיר להאצת הצמיחה של המשק וייעול עליית חלקה של התעשייה במשק.

לכן ממליץ משרד המסחר והתעשייה להעניק הלוואות־פיתוח ממקורות ממשלתיים. הלוואה זאת תהיה אחידה לכל איזורי הארץ, הן בשיעור ההלוואה בכלל ההשקעות והן מבחינת שיעור הריבית. זאת כניגוד למצב היום. כיום נעים שיעורי ההלוואות בין 33 אחוז מן ההשקעה לגבי מפעל במרכז הארץ ועד 60 אחוז מן ההשקעה לגבי „מפעל מוכר" באיזורי פיתוח א', ואילו שיעור הריבית נעים בין שמונה ל־12 אחוזים.

לפי שיטת־העידוד החדשה, כל מי שמשקיע בהקמת מפעל תעשייתי יהיה זכאי להלוואה ששיעורה המדוייק והריבית עוד ייקבעו בעתיד. ההלוואה תינתן באמצעות הבנק לפיתוח התעשייה. לאחר בדיקת כלכלני הבנק, מבלי להזדקק לאישור נוסף מיוחד של משרד המסחר והתעשייה. הלוואות אלה יינתנו, כאמור, לכל מי שמשקיע בתעשייה בלי הבדל המקום.

„הרשימה השלילית"

יחד עם זאת נקבעת „רשימה שלילית" מיוחדת של ענפים, שלמדינה אין עניין, בשום מקרה, לעודד השקעה בהם.

מסתבר כי שר המסחר והתעשייה לא חיכה להשלמת כל הדיונים ובנקודה זו קיבל החלטה אשר מופעלת כבר מראשית חודש זה אם כי משום מה לא זכתה לפרסום. הנהלת משרד־המסחר־והתעשייה אישרה „רשימה שלילית" כזאת של 14 מוצרי תעשייה אשר אין עניין לעודד השקעות נוספות בייצורם. אם מפני שבלאו הכי קיים בהם עודף כושר־ייצור משמעותי או מפני שייצורם יטול כמעמסה על קופת המדינה. „רשימה שלילית" זו כוללת:

יצור והרכבה של מכשירי טלוויזיות (לבד מעט מכשירי טלוויזיה צבעונית ליצוא), עיבוד וסיתול ברזל לבניה (לסוגיו רקמות פלדה), מחזות־כמות, בלוקים לבנין, יצור שמנים, כיבסאות ומרגרינה, חוטי־צמר סינטטיים (ספוג), מכנסי־ג'ינס, קורים פייגים בשיטת דבל־נים, אריגת בדים סטנדרטיים גולמיים מכותנה, הוצר צמר מנופץ, לבידים, תיבות כיוס.

בענפים אלה אין בדעת המשרד לעודד הקמת מפעלים חדשים. יזומים אשר יקימו מפעלים בענפים אלה לא יקבלו סיוע ממשלתי להקמתם.

היעד השני הוא פיתוח איזורי הפי־תוח. משרד־המסחר־והתעשייה בדיעה, כי המכשיר המתאים ביותר להשגת יעד זה הוא מענק ממשלתי ישיר למשקיעים ב־איזורי הפיתוח. מענק זה יינתן, לפי ה־

חיים בר־לב
השר סמך את ידיו

הצעה, לכל מי שמשקיע באיזורי הפיתוח בלי להתחשב ואת בשום דבר נוסף, כגון ייצוא. המענק יינתן בעת הקמת המפעל.

הדבר נעשה אומנם כבר כעת, אבל היקף המענק באיזורי פיתוח מובהקים יהיה גדול בהרבה מן המקובל היום (היום ניתן מענק ממשלתי לאיזור פיתוח א' בשיעור של 30 אחוז מן ההשקעה בציוד ו־20 אחוז מן ההשקעה במיבנים).

במילים אחרות: המקים מפעל תעשייתי באיזור־פיתוח ייהנה אוטומטית משני סוגי עידוד — הלוואה ממשלתית נוחה באשר הוא מפעל־תעשייה, ומענק ממשלתי, באשר הוא באיזור פיתוח.

מענק מיוחד לייצוא

היעד השלישי של עידוד מהייתו לייצוא, היינו, שיפור במאזן התשלומים. כאן המליצה ועדת־המומחים להעניק מענק מיוחד לייצוא לכל מפעל תעשייתי המייצא. זאת בנוסף על התרומית לייצוא הקיימת היום. מענק מיוחד זה לייצוא יינתן לכל מפעל תעשייתי בלי הבדל מיקומו ויהיה צמוד להיקף ההשקעה. ... ייצוא כאחוז מסוים של תפוקת המפעל יזכה במענק בשיעור מסוים של ההשקעה. אם יוחלט שמפעל המייצא 100 אחוז מתוצרתו, יקבל מענק בשיעור של 25 אחוז מן ההשקעה הרי שיוצר מעין ... מענק מיוחד זה, אשר צריך לדרבן את ההשקעות בתעשיות ייצוא.

בדרך זו תיווצר מערכת משולבת של אחידה של תמריצי־עידוד שכל אחד מהם יתחזר ליעד אחר.

בשלב ראשון יקבל המשקיע הלוואה גדולה בשיעור שיספיק לו להקמת מפעל תעשייתי, למשל 30 אחוז מן ההשקעה. לאחר שיבצע ייצוא, במשך שלוש שנים יהפוך חלק מן ההלוואה הזו למענק מיוחד. ועדת המומחים גם המליצה לבטל את כל ההגבלות הקיימות כיום בתחום זה. כל מפעל המייצא. ולא חשוב כמה יהיה זכאי למענק מיוחד. היום, ... התנאי לזכות במעמד של מפעל מוכר, הוא, שהמפעל צריך לייצא לפחות של 20 עד 60 אחוז (בהתאם למיקומו) ומי שמייצא פחות אינו מקבל כל עידוד.

„יש בזה עיוות" — אומר ע. מר־חיים — „שהרי, מבחינת המשק כל דולר שמייצא שווה באותה מידה".

סוגייה נפרדת, אשר עדיין לא סוכמה, מתייחסת למכלול ההטבות והקלות המסים הפטורים שמשקיעים זוכים ... סוי. בנושא זה נתגלו דיעות שונות בין ... ועדת המומחים: החל בדיעה המצדדת ב... השארת המצב הקיים של הטבות ... במס־הכנסה ובמיסים עקיפים לעידוד משקיעים, על פי החוק הקיים לעידוד השקעות הון, וכלה בגישה שצידדה בביטול מוחלט של כל הפטורים ממס הכנסה.

נראה כי בסיכומו של דבר, ... בחוק החדש להעניק הקלות במס ... קיעים, בעיקר באמצעות מס־הכנסה ... באמצעות מס־הכנסה. והיקף ההקלות ... תחום זה יצומצם בהשוואה למצב ... יום.

מערכת־כללים ברורה

היתרונות של ההצעה החדשה ... משת בסיס לדיונים לקראת ... החוק לעידוד השקעות הון, הם ... לעין. במקום שהמשקיע יקבל בסיס ... פת האוצר והקלות שונות במסגרת ... העידוד, תמורת התחייבות — של ... גנון הממשלתי לעקוב אחרי ... עיקב אינו תמיד יעיל — הרי ... החדשה, מציעה לתת תמריצים רק ... ביצוע בפועל של ההתחייבות ... מידה שהדברים בוצעו.

המדובר כאן במערכת כללים ... ידועה מראש למשקיעים. ההקלות ... באורח אוטומטי ואפנה פחות ... התדיינויות בין נציגי הממשלה ... תיים לבין המשקיעים.

מסכם ע. מר־חיים: „... היום, כאשר היקף ההשקעות ... מגיע לשני מיליארד ל״י לשנה ... שת העידוד שנקבעו באמצע ... שישים וכתקופת המיתון ... ההשקעה בתעשייה הגיע ... מיליארד לירות".

בשבוע הבא גליון חגיגי של „לאשה"
75 דגמי סריגה לאשה לגבר ולילד

הזמן עוד היום את שבועון החג של „לאשה" ממוכר העתונים שלך.

משפחת בן־ציון: הצד השני של המטבע

הבעל — מנכ״ל בנק ארץ־ישראל—בריטניה, יהושע בן־ציון — נתון במעצר ✶ אך אשתו, מוניקה, ובתו שרון (בתמונה), מסרבות לעורר רחמים ✶ „איני מבינה כל כך בעסקי בעלי", אומרת האשה „אך אני מאמינה בצדקתו. אם הבנק יימכר — תכסה המשפחה את כל ההפסדים" ✶ „אבי הוא שומר מצוות, ספוג באהבת ישראל", מוסיפה הבת, „הוא תרם רבות למדינה, ואיני יכולה להשלים עם מחול־השדים המתנהל עתה סביבו"

מאת אהרון בבר

התמונה נראית כמו וואריאציה ישראלית על סצינה מתוך הרומנים של אגודת היהלומים, המתארים את הווי השקיעה של הגולה הצרפתית: סאלון גדול, אפלולי, מרופד בשטיחים, בתמונות־קיר, שתיים או שלוש כורסאות, שולחן־קפה קטן, ריהוט יפה ומאסיבי — הגומה דקה ושבריריות כמו מרוחקת מתוך האכזריות, מבקשת להסתתר בתוככי הרקע האמור את עברה.

כשהלכתי השבוע לפגוש את מוניקה בן־ציון, אשתו של מי שהיה מנכ״ל בנק ארץ־ישראל—בריטניה. הנתון עתה במעצר עד תום ההליכים המשפטיים נגדו, ציפיתי לפגישה עם בית מפואר ומציאות זוהרת, שרק שערוריית הבנק שהתמוטט עשויה להעיב עליו. אבל התגוננה בקומה הרביעית של הבית מספר אב. בשדרות בן־ציון בתל־אביב, שונה כא־ד מזו המאפיינת את אורח־החיים הראוותני של מתעשרים חדשים.

בן־ציון עצמו נימנה עם עשירי הארץ ו־נגיריה, שאמצעיהם הכספים עמדו מאחורי התנועה למען ארץ־ישראל השלימה. אשר מנכ״ל הבנק שהתמוטט הוא מאוהדיה המושבעים — ולא רק בזכות העובדה המיקרית, שד״ר ישראל אלדד הוא מחותנו. אשתו, מוניקה לבית וויליאמס, גדלה בבית אמיד יהודי־בריטי בלונדון, והרגלי־החיים שספגה בו ניכרים בה עד עצם היום הזה.

איפוק מהודר

עשירים אמיתיים אינם זקוקים, כנראה, לגינונים חיצוניים ולהפגנת־ראווה של עושרם. ביתם של הבן־ציונים משתרע על־פני קומה שלימה ובנוי, למעשה, מצירופן של שתי דירות סמוכות. הוא משאיר, במבט ראשון, רושם של בית ישראלי רגיל ב־סביבה טובה, אם כי לא מהודרת ורחוקה מאוד מאקסקלוסיביות יתירה. יש בו חדר־מדרגות פשוט, מעלית צרה וחורקת — ו־תוכו אינו שונה בהרבה מן החיצוניות האפורה, המאפיינת את שכונותיה הוותיקות של תל־אביב. שהזדקנו והלכו איתה עם השנים.

רק במבט שני אפשר להבחין שהוא מרוהט באיפוק רב, בסיגנון שהוא היפוכו ה־מושלם של הברק הכאילו־פונקציונאלי. ה־אופייני לסנוביות הישראלית המצועצעת וה־גדושה בסמלי מעמד מפוברקים. על שולחן הקפה, למשל, עומדת מאפרה לא גדולה. פשוטה מאוד למראה — אבל החומר שממנו היא מעוצבת והמקנה לה כבדות מאסיבית. עולה בוודאי כמו כל המאפרות הצעקניות, שאפשר למצוא בכל סאלון ראוותני בצפון תל־אביב.

בעלת־הבית היא אישה דקה, נעימה מאוד, בעלת מיבטא אנגלו־סאכסי כבד. ה־נוהגת בעצמה ובאורחיה בפשטות מזהירה. לבבית, המסגירה מיד את מוצאה ואת חינוכה. עולמה של מוניקה בן־ציון חרב עליה. בעלה נעצר לחקירה, הבנק המשפחתי התמוטט, כבוד המשפחה כולה הושפל עד עפר. אף כי קשה לה להשלים עם כך, הנה, בכל זאת, היא מסרבת להרכין ראש, או לנסות לעורר רחמים. יש משהו שובה לב בגאווה האנושית של האשה הזאת.

בשיחות עם מוניקה בן־ציון השתתפה גם בתה, שרון, צברית בת 21, סטודנטית לפסיכולוגיה באוניברסיטת בר־אילן, שאינה נראית שונה מכל יתר בנות גילה — למ־רות שגדלה בבית שונה מן הבית הישראלי הממוצע, נכדתו של וויליאמס, מייסד הבנק המשפחתי, אינה מתנהגת, על כל פנים, כבת אצילים. אילו פגשתי בה במקרה ב־חדר־האוכל של קיבוץ, לא הייתי מעלה בדעתי שהיא אינה שייכת לנוף.

מאז נעצר אבי המשפחה, ראו אותו ה־שתיים רק בפגישות חטופות בבתי־המשפט. ערב ראש־השנה הוא שוחרר ליומיים, כדי שיוכל לבלות את החג בבית אימו הישישה בירושלים. אל החופשה הזאת התלוו אליו שני שוטרים, שהיו כל העת במחיצתו. כדי למנוע ממנו מגע עם אנשים בלתי־רצויים, העלולים, לדעת המשטרה, לסכל את ה־חקירה המתנהלת נגדו. רק בני־המשפחה הורשו לבלות עימו את החג.

הידידים דואגים

„הוא היה נירגש מאוד מן הפגישה ה־משפחתית", מספרת אשתו. „ובאופן מיוחד התרגש מן הפגישה עם נכדתו, בת ארבעת החודשים, כשראה אותה לאחרונה היתה בת חודשיים. הוא שמח לראות את שתי ה־בנות, אבל באופן מיוחד נירגש מן הפגי־שה עם הבן. הוא לומד בישיבה בירושלים. השניים היו תמיד קשורים מאוד איש ל־אביו. ערב החג, כשישבנו אל השולחן, הם שרו זמירות — ממש כפי שנהגו מימים ימימה.

„הבית היה מוצף בפרחים. מכרים וידי־דים ביקשו להפגין בדרך זאת את האמון שהם רוחשים לו. היו כאלה שהתקשרו ב־טלפון וביקשו לאחל לו שנה טובה. אבל הסברנו להם שהוא אינו יכול לענות, מפני שזה היה אחד מתנאי השחרור. הם אסרו עליו לשוחח עם איש, מלבד בני־המשפחה. שני השוטרים שהיו כל העת בבית השגיחו על כך. הם היו, אגב, אנשים נחמדים, שה־שתדלו כל הזמן לא להזכיר יותר מדי את עצם נוכחותם".

— האם סיפר לכם על תנאי מעצרו?

„אבא תמיד חסך מאיתנו את הצרות שלו", אומרת שרון. „וגם עכשיו הוא מנ־סה, למרבה הפלא, לעודד אותנו. אבל מכמה שיחות חטופות ברור לנו לגמרי, שתנאי מעצרו אינם מתקבלים על הדעת. דבר זה, קיבל אישור מפי רופא ממשלתי, ש־התבקש על־ידי בני המשפחה לבדוק אותו. אבא לוקה באסטמה חמורה מאוד, והרופא קבע שתנאי מעצרו מסכנים את בריאותו. במשך כל תקופת המעצר הוא מאושפז ב־בית־החולים של כלא רמלה. ועד כמה שי־דוע לי — התנאים שם אינם עונים על הדרישות".

— האם אתם דורשים בשבילו יחס מיוחד רק בזכות העובדה שהיה מנהל בנק ואדם בעל מעמד?

„איננו דורשים יחס מיוחד", אומרת הבת. „אבל קשה לנו להשלים עם היחס, לו הוא זוכה. אני סבורה, שמגיע לו, לפחות, יחס אנושי. אתן לך דוגמא: לא מכבר נודע לו, מפי עורך־הדין שלו שביקר ב־כלא, כי אמו הזקנה חלתה והובאה במצב קשה לבית־חולים. הוא היה מודאג מאוד מן הידיעה הזאת, ועל כן פנה למנהל ה־כלא וביקש ממנו שיטלפן לאמי ויברר מה קורה. תחילה, הוא לא זכה אפילו לתשובה. רק אחרי פנייה נוספת הוא נענה, שיש בכלא רמלה 500 אסירים. המנהל אינו יכול לטלפן לאשתו של כל אחד מהם. אינני סבורה, שלכל אחד מ־500 האסירים יש אמא חולה, שנמצאת בבית־חולים, וה־בנה העצור אינו יודע מה עולה בגורלה".

נעמוד בנטל

— ישיבה בכלא אינה חוויה נעימה, ב־יחוד לא לפני המשפט. כי אם יימצא זכאי בדין, איש לא יוכל לפצות אותו על אי־הנעימות שנגרמות לו. אבל למדינה, בכל זאת, נגרמו על רקע התמוטטות הבנק הפ־סדים בהיקף של מיליונים. מי יפצה אותה על כך?

„אינני יכולה להיכנס לפרטים מדוי־קים", אומרת מוניקה בן־ציון בגילוי־לב. „מפני שאינני בקיאה בכל הבעיות המוני־טאריות הסבוכות של הבנק, ומפני שחלק מן הבעיה הזאת היא, בכל זאת, סוב־יודיצה. דבר אחד אני יכולה להבהיר עד תום: אם הבנק יימכר — המשפחה תהיה מוכנה לכ־סות את כל ההפסדים. בימים אלה מתנהל, עד כמה שאני יודעת, משא־ומתן למכירת הבנק. אני מקווה, שהדבר ייצא לפועל כבר בימים הקרובים. למיטב ידיעתי, זוהי ה־פעם הראשונה בהיסטוריה הבנקאית, שמש־פחה מציעה את כספה לכיסוי הפסדיה של חברה בע״מ. משפחת וויליאמס תעמוד ב־נטל הזה, כדי שלא יגרם, במידת האפשר, נזק אף לא למפקיד הקטן ביותר".

„אם נכנסנו כבר לשאלת ההפסדים", ממשיכה מוניקה בן־ציון בלהט, „אני מוכ־רחה לומר, שאילמלא הוכשלה מכירת ה־בנק לבנק־הפועלים ולבנק־המזרחי — כדור השלג לא היה מתגלגל עד כדי כך, ובעיית ההפסדים לא היתה עומדת על הפרק. אבל היה מי שהכשיל את העיסקה הזאת".

— מי היה עלול, לדעתך, להכשיל את העיסקה?

„אינני רוצה להיכנס עכשיו לפרטים. מפני שהדבר יתבהר, אני מקווה, בבית־ה־משפט. אבל היו אנשים כאלה, היו. כשה־פרשה התחילה להתגלגל, לא היינו כל־כך מודאגים, ידענו, ששני בנקים גדולים מעו־ניינים לקנות את בנק ארץ־ישראל—בריט־ניה. הכל הלך לקראת ביצוע העיסקה ה־זאת. רק ברגע האחרון היתה תפנית. אחרי כל הסתבר, שהתפנית הזאת לא היתה כל־כך מתאומת ושהכל היה מתוכנן מראש — וזה עוד יתברר אני מקווה".

אכזבה מסויימת

— את סבורה שהיו לבעלך אויבים, שביקשו להכשיל אותו בכוונה תחילה?

„אינני אומרת שהיו לו אויבים, אינני חושבת שיש לו כאלה", אומרת גברת בן־ציון ודוק של עצבות ניבט מעיניה, „אני חושבת, שכל מי שמכיר אותו לומד להעריך אותו ואיננו יכול להיות אויב שלו. בכל אופן, בשבילי, כאשתו — הוא היה ונשאר תמיד האדם הנהדר ביותר שאני מכירה. זו־הי, כמובן, גישה סובייקטיבית מאוד. מצד שני, הבית הזה מוצף בשבועות האחרו־נים בקריאות־טלפון. אנשים שאני לא מכי־רה ושמעולם לא שמעתי את שמם, מצל־צלים ואומרים מלת־עידוד. אנשים פשוטים, שאחדים מהם לא הכירו מימיהם את בעלי, שלחו לי מכתבים וצילצלו כדי לומר מלה טובה.

„אינני חושבת שהוא עשה אי־פעם רע לאיש. להיפך. הנה, לא מזמן קבלתי מכתב מחייל שאינני מכירה אותו. הוא כתב שהיה זקוק פעם לסכום כסף ופנה לכל הבנקים — וכולם השיבו את פניו ריקם. בא לבן־ציון — ומיד זכה לאוזן־קשבת. הוא פשוט אוהב לעזור לבני־אדם. התכונה הזאת טבו־עה עמוק בנפשו.

„לפני כמה שנים הגיע לארץ מומחה למחלות עיניים והביא עימו מכשיר־רפואי נדיר. שעלה הון־תועפות. מנהל בית־החו־לים „הדסה" פנה אלינו ואמר, שאין לו תקציב כדי לרכוש את המכשיר הזה. ואם לא יימצא תורם, בית־החולים לא יוכל לרכוש אותו. בעלי לא חשב פעמיים לפני שמצא את הסכום והעניק אותו כתרומת משפחת וויליאמס. יש בארץ הזאת הרבה־הרבה קטורות שהוקמו מכספי קרן וויליאמס, שחלקם הוקמו עוד בימי חייו של אבי ה־מנוח — וחלקם. ניבנו מן הכספים שהוקצו בעלי. הוא המשיך במסורת של אבי, מפני שהדבר היה קרוב לליבו. כל מי שהיה זקוק פנה אליו, מפני שכולם ידעו: בן־ציון לא יסרב".

„אין זאת שאלה של תרומה כספית בלבד", אומרת שרון. „אבי, שהוא אדם שומר־מצוות, חינך אותנו תמיד לאהוב את הארץ ולכבד את חוקיה. הוא אדם שספוג באהבת־ישראל. עכשיו, על רקע כל מה שקרה, מכרסמת בתוכי אכזבה מסויימת. האם ככה נוהגים באדם שהקדיש כל־כך הרבה בשביל המדינה הזאת? אני, אומנם חזקה. אבל לפעמים אני שואלת את עצמי, איזה מישקע תותיר בי כל הפרשה הזאת? ואם לא תשאיר בליבי מרירות ואכזבה?"

שיקולים מוסריים

— אתן מדברות על צדק, על משפט, על אהבת האדם, על ערכים אנושיים, אבל אני זוכר מקרה אחד שקשור ביהושע בן־ציון ושנחרט עמוק בזכרוני: הוא ישב פעם כאב בית־דין צבאי, בתוקף תפקידו במסגרת שירות מילואים, והוציא גזר־דין מוות נגד מחבל, מבלי שהתובע אף ביקש זאת. עד כמה שאני זוכר, הדבר העמיד את מע־רכת המשפט בארץ במצב מביך וסיבך את הצבא שלא לצורך. איך זה מתאים עם צדק ואהבת־האדם?

„הטלת עונש מוות נראתה לו כאקט מו־סרי ממדרגה ראשונה", אומרת אשתו. „הוא סבור, שהטלת עונשים כאלה על מחבלים, אשר באו לרצוח נשים וילדים, עשויים למ־נוע טרגדיות כמו מעלות וקרית־שמונה. גישתו המוסרית ניזונה מהשקפת־עולמו — והוא מעולם לא הסתיר את השקפת־עולמו, למרות שלא היה פעיל במישור הפו־ליטי. אפשר, אולי, להתווכח עם השקפת־עולמו — אבל אין לי ספק שהיא נובעת ממניעים מוסריים עמוקים".

„אנשים זוכרים עכשיו את פסק־הדין ה־מוות שהוציא נגד מחבל", ממשיכה אשתו. „אבל איש כמעט אינו זוכר פסק־דין אחר, שבו זיכה בעלי מחבל מכל אשמה — מפני, שלדעתו, לא הובאו בפניו ראיות מס־פיקות כדי להרשיעו. מבחינה זאת, הוא אדם חסר־פשרות. תהיה דעתו על המחבלים כאשר תהיה — כדי להרשיעם בדין יש להביא הוכחות לפי כל כללי המשפט וה־צדק".

— האם את מסכימה, שרון, עם השק־פת־העולם המתירה פסקי־דין מוות?

„אינני יודעת", אומרת שרון בגלוי. „אני עדיין מתלבטת מאוד בבעייה ה־זאת. אבל כשאני מנסה להבין את מניעו של אבא, בשבתו על כס־המשפט בבית־דין צבאי — אין לי ספק בטוהר מניעיו ובשיקול המוסרי שהדריך אותו. בכך אין לי ספקות".

ציד מכשפות

— אני מתאר לעצמי שעד לפני חודשים אחדים הייתם מוקפים בידידים ובאנשים שביקשו את קירבתכם. האם עכשיו, על רקע כל מה שקרה, אתם מרגישים שה־סביבה מתנכרת לכם?

„כלל וכלל לא", אומרת מוניקה בתוקף. „ההיפך הוא הנכון. כפי שציינתי, אני מק־בלת עשרות קריאות־טלפון ומכתבי־הזד־הות מאנשים שמעולם לא הכרתי. באשר לי־דידים הקרובים: הם נוהגים בנו כאילו לא אירע דבר. אחרים מצלצלים או באים, שואלים אם אפשר לעזור במשהו. חוג ה־מכרים של בעלי מורכב, בין השאר, מ־אישי־ציבור, חברי־כנסת ואנשי־כלכלה. אני יכולה לומר בפה מלא, שאף אחד מהם לא התנכר לנו ולא שכח אותנו בשעותינו ה־קשות. אף אחד. אנשים באו ואמרו לי: הביטי, יש לנו אמון מלא ביהושע בן־ציון ואנחנו מקווים, כמוך, שצדקתו תצא לאור. אינני רוצה לנקוב כאן בשמות, אבל היו ביניהם אנשים ידועים ומכובדים".

„בחוג הידידים שלי", אומרת שרון, „אני חשה בסוג שתיקה כזאת. הם מנסים לדו־בב אותי על כל נושא שבעולם — חוץ מה־נושא הזה. האמת היא, שאני מספיק חזקה כדי לעמוד בזה ולהבהיר לכל אחד מה אני מרגישה ומה אני חושבת. אינני סבורה ש־יש לי מה להסתיר.

„מה שחורה לי במיוחד, בעצם מה ש־מכאיב לי — היא העובדה שהמדינה ה־זאת, שבני משפחתי למדו לאהוב אותה, נכנסה למין מחול־שדים כזה ולאווירה של ציד־מכשפות. מבחינה זאת, השנה החולפת היתה שנה איומה — שנה של לינץ' ציבורי. אני מבינה, שזאת תגובת־נגד לשאננות ש־היתה לפני יום־הכיפורים אשתקד. אבל אי־נני יכולה להשלים עם אווירת־הלינץ' ש־נוצרה סביב פקידי סוכנות, רופאים וסבי־אבי, אנשים חפים מכל פשע, שאשמתם מ־עולם לא הוכחה, ניזרקו טרף להמון השוחר סקנדאלים. לא רק כבתו של יהושע בן־ציון, אלא גם כאזרחית המדינה הזאת, אני חושבת שעלינו לעצור רגע ולחשוב: מה קורה לנו? לאן נגיע? איזו דמות אנחנו מעניקים בכך לחברה שלנו?"

סיגנון אחר

וכך, על רקע ההווה, שמנקודת־מבטם של משפחת בן־ציון נראה קודר מאי־פעם, שוקעת מדי פעם הגברת מוניקה בן־ציון בימי עבר המאושרים בלונדון. בבית אביה המפורסם, שהיה בית יהודי־אנגלי אופייני, פתוח בפני כל דכפין. בשנים הי־שות כאן בארץ. בחוץ משפחה מאושרת. „מעולם לא הרגשתי צורך להתהדר כאן עם החברה הגבוהה או לבלות את זמני

(סוף בעמוד 18)

תנועת החרות
מודיעה על כינוס המושב השלישי של
המועצה הארצית הי״א
ביום ראשון, י״ג תשרי, תשל״ה (29.9.74), בשעה 6.00 אחרי־הצהריים,
בבית ז'בוטינסקי, רחוב המלך ג'ורג' 38, תל־אביב.
סדר היום:
- סקירה מדינית — יו״ר התנועה, מנחם בגין
- בחירת ועדת בחירות מרכזית לועידה הארצית הי״ב
- אישור צירופים לועדת הבקורת העליונה
- דיון
א. כרטיסי ציר ישמשו כניסה לאולם הישיבות.

ירושלים אינה מתרגשת מהודעת חוסיין על הקפאת פעילותו המדינית

יש סבורים, כי דווקא עתה יהיה מוכן מלך ירדן להיכנס למו"מ על קידום הסדר עם ישראל, כשהוא משוחרר מהצורך להתחשב עם מצרים, סוריה ואש"ף ✡ סאדאת יבקש להחיש את המגעים עימו על הסדר־ביניים ✡ מקיימים „ועדה מדינית עליונה" של מפלגת־העבודה, בהשתתפות גולדה מאיר, פנחס ספיר, משה דיין ואבא אבן

„לתכן שגם זו לטובה" — כך הגיבו כמה מראשי המדינה על החלטת חוסיין להקפיא כל פעילות מדינית בעקבות ההודעה המצרית־סורית, המכירה באש"ף כנציג הבלעדי של הפלשתינאים.

אותם אישים לא גיראו „אומללים" מן ההתפתחויות האחרונות בעולם הערבי. יש אומרים, כי דווקא עתה יהיה מוכן חוסיין לתיכנס למו"מ על קידום הסדר עם ישראל, כשהוא משוחרר במידה רבה מהצורך בהתחשבות עם מצרים, עם סוריה וכן עם אש"ף. בישראל אין מוציאים מכלל אפשרות, שהמלך חוסיין עלול למשוך את ידו מכל טיפול בגדה המערבית, במיוחד נוכח הלחץ הממושך, המופעל עליו מצד חוגים שונים בארצו, ביניהם חוגים המקורבים אליו. אין גם לתוציא מכלל אפשרות, שעשוי להיווצר קרע בתוך אש"ף, כשהגורמים המתונים באירגון זה יחפשו דרך להידברות עם חוסיין.

אפשר גם לקחת בחשבון שעשוי להיווצר מצב, בו תוכל ישראל לקדם הידברות ישירה עם הפלשתינאים שבגדה. יש גורסים, כי קיימים גורמים כאלה, אשר היו מבקשים להשתחרר מהלחץ ומהאיומים, המופעלים עליהם על־ידי אירגוני הטירור, וכן להינתק מקשר עם המלך חוסיין.

מצב נזיל, הטומן בחובו אפשרויות מפתיעות

אותם גורמים בישראל, המחייבים מתן קדימות למו"מ עם חוסיין, סבורים כי דווקא עתה הוא הזמן המתאים לקיים עימו מגעים. אלה שדגלו בשעתו בזכות הקמת מינהל עצמי של הערבים בגדה, אומרים עתה: דמו בנפשכם מה יהיה קורה עתה, אילו היתה קיימת נציגות מוסמכת של ערביי הגדה. במיקרה כזה אפשר היה להכריז על המינהל העצמי של הערבים בגדה, ולהרחיב אף את סמכויותיו בתחומים שונים. גורם כזה היה יכול להוות ראש גשר למציאת פיתרון לבעייה הפלשתינאית בתנאים נוחים לנו.

ברור, כי המצב החדש, שנוצר בעיקבות ה„ברוגז" הגלוי בין ירדן לבין מדינות־ערב השכנות, הוא מעורסל, נזיל וטומן בחובו אפשרויות מפתיעות רבות. אין דרך אחרת לישראל אלא לעקוב בעירנות ובסבלנות אחרי המתרחש במערכת היחסים בין המדינות השכנות.

אין ספק כי החלטות קהיר הן בלתי נסבלות מבחינה ירדנית, ואין להניח כי המלך חוסיין יוכל להשלים עימן בצורה כלשהי. הדעה היא, שהחלטה הירדנית בדבר הקפאת כל פעילות מדינית מצידה נועדה להפעיל לחצים על מדינות־ערב, שלא תצונה לקבל החלטות דומות בוועידת־הפיסגה הבין ערבית, שתתקיים ב־26 באוקטובר ברבאט.

הירדנים העמידו, למעשה, בפני העולם הערבי את הברירה לבחור בין חוסיין לבין יאסר ערפאת. חוסיין ביקש גם להזהיר את מדינות ערב מפני תוכנית אש"ף לטרפד את ועידת ז'נבה וכן לשבש כל מהלך מדיני, בו שותפים האמריקנים. הדעה נותנת, כי סאדאת, שהינו מדינאי מפוכח למדי יעשה כל מאמץ שלא לוותר על חוסיין, ובוועידת הפיסגה ייעשה נסיון למצוא פשרה בין אש"ף לבין ירדן.

כמעט בטוח הדבר, שאם ועידת־הפיסגה הבין־ערבית, שתתקיים ברבאט, תאשר את ההחלטות שנתקבלו לפני ימים מיספר בקהיר, עלולה ירדן לפרוש מוועידת ז'נבה, ולשבש את כל המהלכים המדיניים שתוכננו על־ידי מדינות־ערב.

דיון באו"ם בנושא הפלשתינאי יעכיר האווירה

האמריקנים עדיין תוהים ועוקבים בעירנות אחרי ההתפתחויות האחרונות. ניתן לשער בנקל שסאדאת, המעדיף בכל־מחיר להיות הראשון במו"מ עם ישראל לקידום הסדר־ביניים, עשוי לנצל את המצב החדש, ולטעון שממילא לא ניתן עתה לדבר עם המלך חוסיין.

ספק גם אם הערבים יהיו מעוניינים לקיים את הדיון הצפוי בעצרת האו"ם על הנושא הפלשתינאי לפני ועידת־הפיסגה, בה יסכמו סופית מה

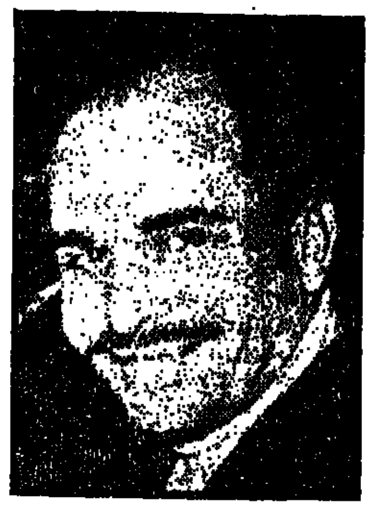

המלך חוסיין
החלטות בלתי־נסבלות

תהא עמדתם לגבי המשבר עם ירדן. ההתפתחויות האחרונות עשויות, איפוא, לחזק את מאמציהם של אלה המבקשים לדחות את הדיון בעצרת האו"ם על הנושא הפלשתינאי לפחות לשנה הבאה, תוך הדגשת הדעה, האומרת, כי דיון כזה מוכרח לפגוע במאמצים הנעשים עתה לקידום הסכם שלום.

נציגי ישראל חוזרים ומבהירים, כי דיון כזה יעכיר בהכרח את האווירה מסביב לפעילות המדינית בענייני האזור. גם האמריקנים תומכים בגישה זו של ישראל, והם מצטרפים לפעילות הישראלית, שנועדה לדחות את הדיון בנושא הפלשתינאי למועד מאוחר יותר. האמריקנים נמנעו עד כה מלהתחייב בפני ישראל כיצד ינהגו בדיון בנושא הפלשתינאי, כשהם טוענים שכל עוד אין בפניהם נוסח של הצעת־החלטה מצד מדינות־ערב, אין הם רוצים כבר עתה להחליט על נקיטת עמדה.

עד כה לא ברור מה, בעצם, עומדים הערבים להציע לגבי מעמדו של אש"ף. נציגי אירגון זה מדברים בשפה אחת עם מדינות המקיימות יחסים דיפלומאטיים ידידותיים עם ישראל, ובשפה אחרת עם מדינות ה„בלתי מודרות".

הכרה באש"ף תסבך את הטיפול המדיני

ישראל אינה יכולה לצפות להצעות החלטות אנטי־ישראליות מתונות, שכן בכל שנה מתקבלות ממילא החלטות מחמירות בכל הנוגע לפלשתינאים ולשטחים. אם בשנת 1969 נתקבלו הצעות החלטה האנטי־ישראליות בעצרת האו"ם ברוב של 48 נגד 22, הרי בשנת 1973 נתקבלו הצעות דומות ברוב של 87 נגד 17.

ברור, כי הדיון הצפוי בעצרת האו"ם בהצעת מדינות־ערב להעניק מעמד לאש"ף כנציג בלעדי של העם הפלשתינאי, הינו בעל משמעות שונה מזו שהיתה לו בשנים הקודמות. הסיבה לכך היא, שהכרת האו"ם באש"ף כנציגות בלעדית של העם הפלשתינאי תסבך בצורה חמורה את הטיפול המדיני בענייני האיזור.

נראה, כי בוועידת הפיסגה הערבית יוכרע לא רק עתיד ועידת ז'נבה והמשך הפעילות האמריקנית בענייני האיזור, אלא גם יסתמנו המהלכים המדיניים של סוריה ומצרים בעניין הארכת המנדט לכוחות האו"ם באיזור החיץ. אף כי הסורים לא התחייבו עד כה להאריך את המנדט, גוברת הדעה בקרב אנשי המימשל האמריקני, שדמשק אכן תתן את הסכמתה לאו"ם להמשיך במילוי תפקידו בביצוע הסכם הפרדת־הכוחות. לגבי מצרים, נראה כי אין צפויים קשיים מיוחדים מצידה לגבי הארכת המנדט של כוחות האו"ם.

□ □ □

העבודה ומפד"ל אופטימיות בעניין הרחבת הקואליציה

ראשי מפלגת העבודה ומפד"ל נראים אופטימיים לגבי סיכויי הרחבת הקואליציה, חרף הקשיים שנתגלו במגעים עם ל"ע, ר"ץ ומפ"ם.

כמעט בטוח, שאם תיכשל הצעת־פשרה אחת, תועלה במקומה אחרת, עד שתימצא זו אשר תשמש בסיס להסכמה כללית.

נראה, שההצעה להקפיא את רישום חגרים לשנה אחת, אשר נתקבלה על דעת מפלגת העבודה והמפד"ל, ירדה כליל מן הפרק. מפלגת העבודה חשה עצמה חייבת, לפחות מבחינה מוסרית, להתחשב בדעתה של ל"ע, וכלל לא חשוב לה כיצד תנהג בנידון סיעת ר"ץ.

הנהגת מפ"ם נוטה לגלות גמישות מירבית במו"מ הבין־סיעתי בדבר צירוף המפד"ל לממשלה, וזאת מטעמים מדיניים שונים. הנהגת מפ"ם, כהנהגת מפלגת העבודה, רואה בצירוף המפד"ל משום צעד שיביא למניעת תהליך של פנייה ימינה במפלגה זו, להמשך קיום הברית ההיסטורית בין תנועת העבודה החילונית לבין תנועת העבודה הדתית, ולהחלשת החוגים הלאומנים־קיצוניים והדתיים־קנאיים המתרכזים בעיקר בקרב קבוצות צעירים.

ראשי שתי מפלגות אלו רואים בהצטרפות המפד"ל לממשלה גם משום מחסום בפני אפשרויות בלתי צפויות, שעלולות לבוא מצד אישים שונים במפלגת העבודה, ביניהם ח"כ משה דיין. הם גם מודעים לעובדה שהצטרפות המפד"ל לממשלה מרחיבה את הבסיס הקואליציוני שלה, ולא תבלום בהכרח את המשך המאמצים הנעשים לקידום הסדרי־שלום עם ירדן, מצרים וסוריה. אומנם, ידועה יפה עמדת המפד"ל לגבי עתיד יהודה ושומרון. אך מאידך גם ברור, שראשי מפלגה זו מוכנים להתיר למעצבי מדיניות החוץ הישראלית לנהל מו"מ עם ירדן עד לחתימתו.

הצעת ל"ע: הקפאת רישום דת ולאום

צעירי מפ"ם, וכן חוגים שונים במפלגת העבודה מתנגדים לצירוף המפד"ל לממשלה. אך ספק אם עמדתם זו מודרכת על־ידי עקרונות מדיניים. נראה יותר, כי מגמתם היא לבטל את הסטאטוס־קוו הדתי.

הצעת־הפשרה, המתגבשת באחרונה

בחלונות הגבוהים

מאת אריה צימוקי

נה בעניין צירוף המפד"ל, אומרת שמפלגה זו תיכנס לקואליציה על בסיס אותם תנאים, שהיו קיימים בתקופת כהונתה של הגב' גולדה מאיר. ועדת השרים המיוחדת, שצריכה לטפל בשאלות הגיור, תגבש עמדה לגבי הצעת מפלגת העבודה בדבר הקפאת רישום הגרים, ולגבי הצעת ל"ע בנושא הקפאת רישום דת ולאום של כל העולים, אשר יבואו בשנה זו. יתכן שמפלגת העבודה תאמץ הצעה זו, שהועלתה על־ידי ראשי ל"ע.

□ □ □

גוברת הדעה שיש לבטל החטיבות ב„עבודה"

כיצד משתחררים מהנגע המדרדר של המשך קיום החטיבות במפלגת העבודה, המוגדר בפי הכל כשורש הרע המכרסם בגוף המפלגה? — שאלה זו מעסיקה רבים מראשי המפלגה.

הכל מודים, שמפלגת העבודה לא תוכל לעלות על דרך המלך ולהיות גוף מדריך ומכריע בשאלות גורליות של המדינה והחברה, כל עוד אין בטחון שמנהיג חטיבה זו או אחרת יכול לאיים בפרישת חבריו, או באי תמיכה בהחלטות שאינן לרוחו בעת הצבעה בכנסת.

שלוש החטיבות הן מיקצה מבחינה מעשית ברוב סניפי מפלגת העבודה, ובהמשך קיומן מעוניינת קבוצה קטנה של עסקנים.

ראש הממשלה וראשי מפלגת העבודה האחרים אינם מתעלמים מהאפשרות, שראש חטיבה־זו או אחרת עלול לחבל או לסכל מהלכים מדיניים, שאינם נראים לו על־ידי השמעת איום מוסתר, מרומז או גלוי בדבר התנגדות סיעתו בכנסת להצטרפותה לאופוזיציה הימנית. במיוחד עלולה להשתמש סיעת רפ"י ב„שוט" זה, ופחות יכולה לנקוט צעד זה חטיבת אחדות העבודה.

כמה מראשי מפא"י־לשעבר חוששים כי במיקרה שיוחלט לחזור להגת הסדרי־ביניים עם ירדן, או הסדר שלום עם מדינה זו על בסיס של פשרה טריטוריאלית, אין כלל וכלל בטוח כיצד ינהגו דיין וחבריו מסיעת רפ"י בהצבעה בנושא כזה בכנסת. המפלגה עלולה להיות משותקת במקרה של הכרעה מדינית. האמת היא, שראשי החטיבות השונות אינם מייצגים מבחינת כוחם הפוטנציאלי את אותם חוגים, שבשמם כביכול הם מופיעים. על כן, אם רוצים ראשי מפלגת העבודה להבטיח לעצמם תמיכה מירבית, ממשית ופוטנציאלית, מצד הרוב המכריע במפלגתם ללא חששות מצד „אופוזיציה" זו או אחרת, הרי אין מנוס מקיום בחירות בהקדם האפשרי.

נראה גם, כי יגבר הלחץ בסניפים השונים לנקוט צעדים לביטול החטיבות, באשר הן משרתות למעשה הן זעיר של פעילים.

כפי שמסתבר, עומדים להיווסד ועדה מדינית מצומצמת של מפלגת העבודה, בהשתתפות ראשי שלוש החטיבות — כולל השרים שמחוץ לממשלה, והם: גולדה מאיר, פנחס ספיר, משה דיין ואבא אבן. תפקידה תהא ועדה מדינית עליונה. בה יידונו בשנה הנחיות ועקרונות של מדיניות החוץ והבטחון של ישראל.

□ □ □

הצעות מרחיקות־לכת לשינויים במשרדי המפד"ל

מוטב שהמפד"ל תחזור בתקופה לממשלה. כי השרים המופקדים על משרדיה בממשלה עשויים להציע הצעות מרחיקות־לכת לשינויים בהם — סים חוגים ממשלתיים.

שרים אלה יכולים, למשל, להציע הצעות בדבר צירופם של המשרדים או חלקים מהם, למשרדים אחרים. ניתן לצרף את המחלקה במשרד הדתות, המטפלת במועצות הדתיות, ואילו את המחלקה במשרד־הפנים המטפלת במינוי ובחירת רבנים אפשר לצרף למשרד־המשפטים.

גם משרד־הסעד אינו נראה, לדעת כמה חברי ממשלה, להתקיים כגוף עצמאי, ואשר להעביר את מחלקותיו למשרדים אחרים.

מבחר דירות „ג'ן" בפתח־תקווה

גמר חתימה טובה לכל בית ישראל

„ג'ן" חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ

פתח תקוה, רחוב חיים עוזר 20. טל. 918091-2-3

בחול המועד סוכות (7־2 אוקטובר) יהיו משרדנו פתוחים בין השעות 8.30-12.30 לפנה"צ — בלבד

הפרקטיקה הפרטית על שולחן־הניתוחים

מאת **אריה אבנרי**

התופעה של „האלטורה" בקרב מנהלי מחלקות בבתי־חולים אינה חדשה — כבר לפני שלוש שנים הכריז מנהל „בילינסון" באסיפה פנימית של איגוד מנהלי בתי־החולים: „יש שחיתות בבתי־החולים בין מנהלי המחלקות והרופאים הבכירים" ✶ סוד גלוי הוא שחלק נכבד מכלל ציבור הרופאים — המועסק בבתי־החולים, במירפאות קופ"ח ובמוסדות רפואיים אחרים — עוסק בפרקטיקה פרטית, בבית או במירפאה פרטית, ומשתכר בדרך זו מאות — ואף אלפי — לירות נוספות מדי חודש בחודשו ✶ החולים המתקבלים לאישפוז מתחלקים בדרך־כלל לשני סוגים: „חולים עשירים" ו„חולים עניים"; עם הסוג הראשון נימנים חולים היוצרים קשר עם מנהל המחלקה או רופא אחר בבית־החולים, והם זוכים, לא אחת, להעדפות בקבלה לאישפוז ובטיפול; גם הסוג של „החולים העניים" זוכה לטיפול רפואי מסור ויעיל, אבל גם אם כל החולים שווים — יש חולים השווים יותר...

ד"ר רם ישי
„סיפורים ואגדות ללא ידיים וללא רגליים"

ד"ר חיים דורון
„זו שגיאה למנות מנהל־מחלקה לכל החיים"

ד"ר ברוך פדה
בדיקת כל האספקטים הציבוריים

סמיכות הפרשיות — החקירה בהאשמות שהועלו באחרונה נגד פרופ' אברהם הוכמן, מומחה בינלאומי לסרטן המשמש כמנהל מחלקה בבית־ה„הדסה" בירושלים, ופירסום דו"ח מבקר ההסתדרות על המתרחש בין כותלי בתי־החולים של קופת־החולים הכללית — היתה מקרית בהחלט. אבל התוצאה בשני המקרים הללו, המסעירים עתה את דעת הקהל במדינה, היא שמנהלי מחלקות בבתי־החולים הציבוריים הועלו על „שולחן הניתוחים" וציבור הרופאים בכללו עובר בימים אלה „בדיקות רפואיות" מדוקדקות בידי אזרחי המדינה.

„השמצת רופאים, הפכה מתאום לספורט לאומי", אומר יו"ר ההסתדרות הרפואית, ד"ר רם ישי, המכהן גם כיו"ר ארגון רופאי קופ"ח ההסתדרותית. „על כל צעד ושעל אני שומע סיפורים ואגדות ללא ידיים וללא רגליים, שהרופאים הפכו לרודפי שלמונים ולמעלימי הכנסות".

אין ספק שהאירועים האחרונים גורמים עוול כבד ל־6,000 הרופאים הישראלים, אשר מרביתם ממלאת את מלאכתם החשובה נאמנה — כיאה לאלה שנשבעו את „שבועת הרופאים", והעושים את מלאכתם ביום ובלילה, כאשר השכר הכספי המשולם להם אינו מהווה תמיד תמורה נאותה למאמציהם ולשעות־עבודתם.

שאל השבוע רופא צעיר, נשוי ואב לשני בנים, המועסק באחת המחלקות בבית־החולים הממשלתי „תל־השומר": „כאשר סיפרתי לחברי כמה אני משתכר, הם פשוט לא האמינו לי. לקח לי זמן לשכנע אותם ששכר הנטו שלי, הכולל תורנויות ללילות, אינו עולה על 1,300 לירות. כיצד אני יכול בסכום זה לשלם זכות על דירתי, להחזיק מכונית ולנהל רמת־חיים נאותה?"

אבל זהו רק צד אחד של המטבע הרפואית.

בלי קבלות

סוד גלוי הוא שחלק נכבד ביותר מכלל ציבור הרופאים המועסקים בבתי־החולים, במירפאות של קופות־החולים ובמוסדות רפואיים למיניהם עוסקים ב„פרקטיקה פרטית", בבתיהם או במירפאות פרטיות, ומשתכרים בדרך זו מאות ואף אלפי לירות נוספות מדי חודש בחודשו (הכל בהתאם לביקוש). שלטונות מס־ההכנסה מודעים לכך, שחלק מהם מוסר דיווחים על הכנסות אשר אינם תואמים את המציאות.

„אנחנו יודעים היטב שישנם רופאים הדורשים מחוליהם תשלום במזומן ואינם נותנים קבלה", אמר השבוע סגן נציב מס־ההכנסה, מר אביטל דובנוב. „אנחנו גם יודעים שישנם רופאים העוברים את הכנסותיהם הנוספות תוך כדי עבודתם בבתי־החולים הציבוריים".

לא קשה, איפוא, לנחש מדוע הועלו על הכוונת בימים האחרונים דווקא 500 מנהלי המחלקות בבתי־החולים הציבוריים.

מאז ומתמיד היה מנהל מחלקה בבית־חולים בעל מעמד עצמאי — למרות כפיפותו האדמיניסטרטיבית למנהל בית־החולים — ובעל עמדה מקצועית בכירה בזכות יכולתו לכוון את דרכי הטיפול הרפואי במחלקתו כראות עיניו. אם נוסיף לכך את העובדה, שמנהל מחלקה מתמנה לתפקידו ללא הגבלת זמן עד גיל הפרישה, ניתן להסיק מהי העוצמה המרוכזת בידיהם של מנהלי המחלקות.

מ"מ יו"ר מרכז קופ"ח הכללית, ד"ר חיים דורון, אמר לי השבוע גלויות, לגבי הנקודה האחרונה: „אני סבור שזו שגיאה למנות מנהל מחלקה בבית־חולים לכל חייו, על כל המשתמע מכך. הצעתי כבר להגביל את המינוי לקדנציה אחת בת ארבע או שש שנים בלבד, תוך שמירת מעמדו של הרופא לאחר סיום תפקידו".

הצעה זו נדחתה על הסף בידי מנהלי המחלקות, הרואים בה לא רק פגיעה במעמדם אלא בראש ובראשונה אי־אמון באופן שבו הם מנהלים את מחלקותיהם.

טעות היא לחשוב שכל מנהלי המחלקות בבתי־החולים הציבוריים בארץ עוסקים בפרקטיקה פרטית. הסיבה: בהתאם להסדר שנקבע בזמנו בין משרד הבריאות לבין ארגון רופאי המדינה — על דעת נציבות שירות המדינה — נקבע כי משכרו של מנהל־מחלקה המבקש לעסוק בפרקטיקה פרטית ינוכה שיעור של חמישה אחוזים. אומר בהקשר לכך יו"ר ארגון רופאי המדינה, ד"ר גדעון מנליס (המשמש גם כיו"ר ארגון מנהלי המחלקות בבתי־החולים בארץ): „רוב מנהלי המחלקות בארץ אינם עוסק בפרקטיקה פרטית עפ"י ההסכם הנשמר ככתבו וכלשונו, אך מצויים מנהלי מחלקות באיזורים שונים בארץ — בעיקר באיזורי ספר — הסבורים כי ניכוי חמשת האחוזים מהשכר, שישתקף לאחר־מכן גם בפנסיה שלהם, אינו כדאי לאור הפרקטיקה הפרטית המוגבלת שיש להם".

„שוחד מוסווה"

● האם מנצלים מנהלי המחלקות בבתי־החולים הממשלתיים את מעמדם כדי לאשפז בהם את חוליהם הפרטיים?

— „לפי מיטב ידיעתי לא", משיב ד"ר מנליס. „אם ידוע לך או למישהו אחר על רופא המנצל זאת, אני מזמין אותו להגיש תלונה למשטרה. מאחר שזהו מקרה ברור של שחיתות. לעומת זאת, כדאי לציין, כי מרכז קופת־חולים מרשה למנהלי־מחלקות לאשפז את חוליהם הפרטיים בבתי־החולים שלה, כ„בילינסון" למשל".

● בתוקף תפקידך כיו"ר ארגון מנהלי מחלקות בבתי־החולים אינך מטפל במקרים כגון אלה?

ד"ר מנליס: „אם קופת־חולים מאפשרת זאת לרופאיה, אין אנו מתערבים. זו הבעייה שלה".

● בכל זאת ידוע גם לי על רופאי בתי־חולים ממשלתיים הדורשים סכומי־כסף גדולים עבור ניתוח. איך כם מקדישים תשומת לב לנושא זה?

— „ישנה תופעה חדשה, שפשטה, לצערנו, בבתי־חולים מסויימים ברחבי המדינה, והיא — הקמתן של אגודות ידידות ליד בתי־החולים העוסקים באיסוף כספים ותרומות. יש רופאים המבצעים ניתוחים פרטיים, כביכול, אבל למעשה הם מקדישים את הכסף לאגודות הצדקה הללו. יש הרואים בכך שוחד מוסווה, או משהו דומה".

יש משהו בדבריו של יו"ר ארגון רופאי המדינה, שכן רופאים החורגים בדרך זו ניתוחים למעשי־צדקה, רואים בכך לגיטימיזציה לפעילות נוספת בתחומי בתי־החולים, ע"י ביצוע ניתוחים פרטיים והסעם בתשלום מלא, היכול להסתכם באלפים רבים של לירות.

התופעה של הפרקטיקה הפרטית („האלטורה") בקרב מנהלי המחלקות אינה חדשה, כאמור.

כבר לפני שלוש שנים הכריז מנהל בית־החולים „בילינסון", באסיפה פנימית של איגוד מנהלי בתי־החולים בארץ: „יש שחיתות בבתי־החולים בין מנהלי המחלקות והרופאים הבכירים".

באותו כינוס הכריז ד"ר קרול שיין, מנהל בית־החולים „רוטשילד" בחיפה: „יש יותר מדי חופש למנהלי־מחלקות העושים במחלקות כבתוך שלהם".

בעקבות הכרזות אלה ודומות להן ראו את עצמם מנהלי המחלקות בבתי־החולים הציבוריים נפגעים, דרשו התנצלות, אך נאלצו להסתפק ב„דברי הבהרה".

„מתחת לשולחן"

משרד־הבריאות נאלץ בסופו־של־דבר להתערב בנושא. בחוזר שהפיץ בשעתו מנכ"ל המשרד, ד"ר ברוך פדה, בבתי־החולים הממשלתיים, נאמר בין היתר: „לאור מקרים בלתי־נעימים שאירעו בעבר הלא־רחוק, הננו מוצאים לנכון לחזור ולפרט את ההוראות הקיימות בנדון:

„1) אסור לרופא לקבל כל תשלום עבור ניתוח, התייעצות או כל פעולה אחרת, מחולה הנמצא בבית־החולים, יהיה זה במחלקה בה עובד הרופא או במחלקה אחרת; 2) אסור לקבל תשלום, מחולה העומד להתקבל למחלקה בין אם הוא רשום בתור ובין אם לא".

המציאות העגומה מוכיחה כי הרופאים מתעלמים מהנחיות אלה.

אין זה סוד, כי החולים המתקבלים לאישפוז בבתי־החולים מתחלקים, בדרך כלל, לשני סוגים: „חולים עשירים" ו„חולים עניים".

לסוג הראשון שייכים חולים הנוהגים לקשור קשר עם מנהלי־מחלקות ועם רופאים אחרים של בתי־החולים, בבתיהם או במירפאותיהם הפרטיות. לא אחת קורה, שבפגישות רפואיות אלה, הנערכות במיסגרת של בדיקות מוקדמות, והתייעצויות וכיו"ב, משלמים החולים ובני משפחותיהם לרופאים סכומים המסתכמים ב„מקרה הטוב" בעשרות לירות, אבל ברוב המקרים — במאות לירות. יש מקרים שבהם המגע הישיר עם הרופא פותח בפני החולה את שערי המחלקה בבית־החולים, לעיתים מזומנות תוך עקיפת התור הקיים ולעיתים אחרות תוך קיצור תקופת ההמתנה (ולאור מצב־האישפוז החמור השורר במדינה, תקופת ההמתנה לניתוחים המוגדרים כ„לא דחופים" יכולה להיות בת כמה חודשים ואפילו שנים).

זאת ועוד: גם בין כותלי בית־החולים זוכה החולה המשתייך לסוג זה, לא אחת, ליחס מיוחד והועדף לאהבד יותר מכל שנדלים התשלומים. לא אחת, החולה משלם במקרים מסויימים תשלום עבור הניתוח עצמו, למרות שחלק מהמנותחים חייב היה להיות הינם ללא תשלום.

יש רופאים הגובים את התשלום באורח חוקי — בעיקר בבתי־החולים של קופ"ח — לאחר שהורשו לכך מראש. ויש המקבלים את התשלום „מתחת לשולחן".

„החולים העניים" מקופחים לאורך־כל מסלולי־הטיפולים שלהם. בכלל למעשה נשלחים לבתי־החולים ישירות ע"י קופות־חולים למיניהן, ואין באפשרותם להכיר אישית את הרופאים הבכירים במחלקות, שלא לדבר על חוסר המגע בינם לבין מנהלי־המחלקות עצמם. החולים הללו זוכים, אומנם, לטיפול רפואי מסור ויעיל, אבל בהחלט חל כאן הכלל, שכל החולים שווים אבל יש חולים השווים יותר, על כל המשתמע מכך.

לא כל מנהלי המחלקות והרופאים הבכירים נוהגים כך. מצויים רופאים ממשלתיים וציבוריים המבצעים את הניתוחים בבית־חולים פרטי בזמנם הפנוי ומי שיכול לשלם עבור ניתוח ואישפוז בבית־חולים פרטי, מובטח לו הטיפול הרפואי היעיל ביותר.

פרט מאלף: הפרקטיקה הפרטית והניתוחים הצדדיים גוזלים לעיתים זמן רב מהרופא והוא נאלץ, איפוא, לצמצם את שעות הנוכחות שלו בבתי־החולים. בדו"ח הביקורת שפירסם השבוע מבקר ההסתדרות על בתי־החולים של קופת־חולים הכללית הוא מדגיש את הדיבור על בעיית העדרויותיהם של הרופאים.

ד"ר רם ישי מגיב על כך בחריפות: „אי אפשר למדוד את עבודתו של הרופא עם „סטופר" ביד. רופא אינו צריך להחתים שעון ברגע שהוא בא וברגע שהוא עוזב. שעות־עבודתו הם מעבר למה שמקובל".

● האם אתה סבור שהפרקטיקה הפרטית אינה פוגעת ביעילות העבודה הרפואית בבתי־החולים?

ד"ר ישי: „חס וחלילה. אם כבר מדברים על עבודת הרופאים בבתי־החולים, צריך לזכור שעל הרופאים שלנו מוטל עומס רב והם מבצעים בגלל המחסור החמור באחיות ובעובדים אחרים, סוגי עבודה שאינן בתחום טיפולם והגוזלים מהם זמן רב. הפיצוי הכספי הניתן להם עבור עבודתם הנוספת (עבור התורנויות והכוננות שלהם) הוא אפסי ממש".

● כמה משתכר מנהל מחלקה בבית־חולים ציבורי?

— „משכורת הברוטו שלו, כולל חמש כוננויות וכל התוספות, היא בסה"כ 3700 לירות", משיב ד"ר ישי, „הנטו אינו עולה על 2100 ל"י וזהו סכום מגוחך במציאות הכלכלית הישראלית הנוכחית ובמעמדו של הרופא".

העדרויות והעדפות

וכאן אנו גולשים פעם נוספת לתחום הפרקטיקה הפרטית. מבקר־ההסתדרות כתב על נושא זה בדו"ח שלו בהרחבה: „מניעים כבדי משקל ומכבידים בשל־עצמם הניעו את מרכז קופ"ח לאפשר לרופאים בכירים אחדים לקיים פרקטיקה פרטית". עם זאת נתקלה הביקורת במקרים שהוכיחו לפרקטיקה פרטית חרגה מהמוסכם עם הנהלת המרכז. נמצאו מקרים של העדרות רופאים מעבודתם בבתי־החולים מעבר למוסכם. היו מקרים של עירבוב התחומים בין הפרקטיקה הפרטית המותרת לרופא מחוץ לכותלי בית־החולים לבין טיפול בחולים, שהיו מאושפזים בבית־החולים אצל אותו הרופא. כן נמצאו מקרים בודדים של העדפה בלתי־סבירה באישפוז חולים שהיו בטיפול פרטי".

סיכם מבקר ההסתדרות: „אף אם היו אלה מקרים מעטים שהובאו לידיעת הביקורת, עלולים הם לפגוע במעמדו המוסרי של הרופא המועסק ברפואה ציבורית ולעורר ספק ביחס לטיפול בחולים ללא משוא פנים וכתוצאה מזה לפגוע בדמותו הציבורית ובעקרונות ההפרדיים של המוסד עצמו. לכן שומה על הנהלת קופת־חולים לעקור תופעות אלה בעודן באיבן".

תגובתו של מרכז קופת־חולים לבעייה זו היתה לכאורה תקיפה וחלקית. הכריז יו"ר מרכז קופ"ח, אשר ידלין: „הודענו עוד לפני מה שקרה בציבור בזמן האחרון, שאנו תובעים הפסקת כל פעילות של פרקטיקה פרטית בתחומי בתי־החולים שלנו. במספר בתי־החולים הקמנו כבר צוות כדי לבדוק עד היכן התפשטה תופעה זו".

הוסיף ידלין: „יש סכנה של כיבוש הרפואה הציבורית ושל התדרדרות בתחום הזה. אם לא נשים לזה את מצנו, תהיה תופעה שמי שיש לו כסף יקבל טיפול יותר טוב, מיטה יותר טובה, אישפוז מהיר וניתוח בידי רופא נבחר. חייבים לשים לזה סוף. הרפואה הציבורית בסכנה ויש חשש שהרפואה הפרטית תיגבר עליה".

כך קם ה„גולם" על יוצרו. היתה זו דווקא קופת־חולים הכללית שהחליטה כבר לפני עשר שנים כי על מנת לרכוש רופאים בעלי רמה לבתי־החולים שלה אין דרך אחרת אלא לאפשר להם לעסוק גם בפרקטיקה פרטית באורח מוגבל, בדרך־כלל מחוץ לכותלי בתי־החולים ומוסדות קופ"ח.

אלא שבהודרגה התרחב מעגל הרופאים העוסקים בפרקטיקה פרטית, ודווקא בין כותלי קופת־חולים הכללית וכיום, נראה כי קשה יהיה לשים לזה סוף.

לפני כשנתיים הציעה הנהלת קופת־חולים לרופאים העוסקים בפרקטיקה פרטית להפסיק זאת, והציעה להם כתמורה תוספת שכר בגבולות של כ־1,000 לירות לחודש, והצעה ירדה מעל הפרק, בעיקר משום שהרופאים לא ראו בה הצעה „רצינית" היכולה להווה תחליף נאות ל„האלטורות הרפואיות" שלהם.

השבוע, בעקבות הסערה הציבורית, חזרה הנהלת קופ"ח על הצעתה, והודיעה כי מנהל מחלקה ורופא בכיר מקרב עובדי בתי־החולים שלה העוסק בפרקטיקה פרטית, יקבל תוספת בת חצי משכורת חודשית, אם יפסיקה.

„מעגל־קסמים"

יו"ר ההסתדרות הרפואית, ד"ר רם ישי (המכהן כאמור גם כיו"ר ארגון רופאי קופ"ח), קיבל הצעה זו בליגלוג: „בכל פעם שהציבור מתעורר נגד המתרחש בקופת־חולים, מציעים לנו הצעות. אבל לכלל ביצוע זה לא מגיע".

● האם יהיו מוכנים הרופאים הנוגעים בדבר בבתי־החולים הציבוריים לוותר על הפרקטיקה הפרטית שלהם תמורת תוספת של חצי משכורת?

ד"ר ישי: „ההצעה הזו אינה מעשית. אם נשתכנע כי היא ברת ביצוע, נדון בה ונשמע מה בפיהם של הרופאים".

מ"מ יו"ר מרכז קופ"ח, ד"ר חיים דורון, סבור אחרת: „נדמה לי שד"ר ישי אינו מעודכן", הוא אומר. „בשבועות האחרונים שוחחנו עם שורה של רופאים בבתי־חולים שלנו, והתרשמנו כי אפשר להסדיר את העניין. איני יודע אם נשלם בדיוק שכר של חצי משכורת או יותר כתוספת, אבל זה יהיה העקרון".

● האם הסיבות שגרמו למתן היתר לפרקטיקה הפרטית אינן קיימות יותר?

ד"ר דורון: „לא הייתי מגדיר זאת כך. אין כל ספק שהנושא אינו קשור בגורם אחד בלבד. יש התפתחות היסטורית שנוגעת הן לרופאים, הן למקצוע הרפואה והן לתמורות שחלו בחברה הישראלית. נוצר מין מעגל קסמים הקשור בהעלאת רמת החיים ובציפיות, והקשורות בנוחות מצד אחד ובהעלאת רמת הטיפול הרפואי ובאפשרויות שנפתחו בידי בעלי יכולת ואמצעים מצד שני. נראה לי שצריך לבדוק את הנושא הזה ביסודיות. אולי יש מקום ללכת בדרך שבה הלך בשעתו בית־החולים „הדסה", כאשר הקים מחלקה פרטית מיוחדת".

כך נסגר גם המעגל הכללי: בית־החולים „הדסה" אשר כתוצאה ממעשה אחד ממנהלי מחלקותיו — על רקע החשד להעלמת הכנסות — משמש עתה מוקד לא רק לחקירה פרטית נגד פרופ' הוכמן.

שר־הבריאות, מר ויקטור שם־טוב, הורה בתחילת השבוע על הקמת ועדת־חקירה בראשותו של מנכ"ל משרדו, ד"ר ברוך פדה, שתוטל עליה לבדוק בין היתר את כל האספקטים הציבוריים של בעיית הפרקטיקה הפרטית.

השר הביע את התקווה, שהמלצותיה של הוועדה — אם בצורת חקיקה ואם בדרך אחרת — ישנו את פני הדברים.

„צירוף המפד"ל יחסן הממשלה מפני אישים ב,עבודה' האורבים לנפילתה"

— סבורים מנהיגי מפ"ם הטוענים, כי „דיין, אלמוגי ואבן מאוחדים ברצונם שרבין ימעד" ✶ ראש הממשלה המעוניין לבצר את מעמדו, מתנגד להצעת „היונים" במפלגתו ללכת עתה לבחירות ✶ הוא היה מעדיף ממשלת ליכוד לאומי, אך נאלץ להיכנע לדעת ההנהגה הוותיקה ✶ על כן, האפשרות היחידה שלו לחזק את ממשלתו היא צירוף המפד"ל, בעזרתה ישתחרר גם מהלחצים של ל"ע ✶ התפתחות כזו תשאיר, כנראה, בחוץ את ר"ץ

מאת
שלמה נקדימון

ב„מפלגת-העבודה מתקיים עתה ויכוח לא־רשמי, שבמוקדו השאלה: האם על המפלגה ללכת לבחירות מוקדמות?

למעשה, קיימת התחייבות רשמית של מפלגת-העבודה לקיים בחירות על עתיד יהודה ושומרון. זאת — לאחר שישראל וירדן הגיעו להסכמה על גורל שטחי הגדה המערבית.

אולם אלה המציעים לערוך בחירות ב־תקופה הקרובה, מנתקים אותן משאלת יהו־דה ושומרון. לדעתם, העונה הנוכחית טובה למערך, המשותף למפלגת-העבודה ולמפ"ם, כדי לקיים בה בחירות. המערך יזכה במס־פר חברי-כנסת נוספים, ובכך יקטין את תלותו במפלגות הקואליציה הקטנות.

קונצפציה שונה

תרוצים בקיום בחירות כבר עתה הם נושאי הדגל ה„יוני" במפלגת-העבודה. כמו, למשל, שר-החוץ, יגאל אלון, וחברי-הכנסת יצחק בן־אהרון ויוסי שריד. קשה לומר, כי מחנה ה„יונים" מאוחד בדעה זו. „יונה" מובהקת כשר-השיכון, אברהם עופר, אינו גורס את הקדמת הבחירות.

המצדדים בהקדמת הבחירות סבורים, כי לא יהיה מנוס מהכרעות מדיניות מרחי־קות-לכת, שתתבטאנה בוויתורים על שטחים ניכרים. במצבו הנוכחי, כשבסיסו הפרלמנט־רי צר, לא יוכל המערך להשיג יעדים אלה. כאותה סיבה מתנגדים, לדוגמא, בן־אהרון ושריד לצירוף המפד"ל לממשלה. הם מערי־כים, כי אי־צירוף המפד"ל יזרז את הקדמת הבחירות.

נימוק נוסף להקדמת הבחירות: בוחרי המערך בבחירות האחרונות העניקו מנדט לניהול המדינה לצוות בהנהגת גולדה מאיר, משה דיין, פנחס ספיר ואבא אבן. חללו פרשו, ותחתם בא צוות אחר, בהנהגת יצחק רבין. לדעת ה„יונים", שונה הקונצפציה של רבין מזו של קודמיו, גולדה ודיין, שהמערך עו חיפש את הותנים על המפתלה, והוא חייב לקבל את אישור המצביעים לטריניותיו שלו. (ואגב, בעוד ה„יונים" רואים ברבין עצם מעצמם — יש הרואים בו את ממשיך מדיניותם של גולדה ודיין, הם טוענים, כי הרוח הנושבת מהצהרותיו המדיניות מזכירה את תורתם המדינית של קודמיו. כשחזר מוושינגטון אמר רבין: „קניתי הרבה — לא מכרתי כלום").

אישים שונים, בתוכם אלון ובן־אהרון, שוחחו בנפרד עם ראש-הממשלה על הקד־מת הבחירות. הוא לא הושיט להם את הסיוע המבוקש. שכן, רבין סבור, שלא קיים נושא המצדיק עריכת בחירות בעת הזו. לבד מכך, אין רבין סבור, שממשלתו התבססה די צרכה. אך טבעי הוא שרבין, כראש-ממשלה חדש, שואף להאריך יותר ויותר את משך כהונתה של הממשלה ולמנוע ממנה זעזועים. ככל שממשלתו מאריכה ימים, מתחזק גם מעמדו כראש-ממשלה.

רבין גם אינו יודע כיצד תשתוק רפ"י. אומנם, שיתוף-הפעולה בין רבין לבין ה־שרים שמעון פרס וגד יעקובי עולה יפה. אבל אין בכך תעודת-ביטוח לחוסנה הפנימי של המפלגה. רק השבוע אמר חבר מרכזי ברפ"י, שהתבצרות ה„יונים" ב„עבודה" אינה מבטיחה בהכרח שהמפלגה תלך מאוח־דת לבחירות הבאות. כלומר, כל האופציות פתוחות...

תגובה חריפה

עם זאת, מודע רבין לעובדה, שמוטב להרחיב את הממשלה. לאמיתו של דבר, היה רוצה רבין להקים ממשלת ליכוד לאומי. כלומר, ממשלה עם הליכוד והמפד"ל גם יחד. בנושא זה יש לרבין תמיכה ברורה מצד שרים בכירים כשמעון פרס. אהרון ידיב וגד יעקובי. הרעיון לצרף את הליכוד אינו מרתיע אותו, כפי שהוא מרתיע, למשל, את מפ"ם מחד, וחברים רבים במפלגת־העבודה מאידך.

למעשה, עוד בטרם הרכיב את ממשלתו, צידד יצחק רבין בהקמת ממשלת אחדות לאומית. חבר-הכנסת אריאל שרון שמע זאת מפיו במישרין. רבין גם גילה רצונו זה ב־שיחות עם חברים בהנהגת מפלגת-העבודה. אבל אלה דאגו „לצנן" מיד משב־רוח סוטה זה. בלשון עדינה הסבירו לו, כי הוא עלה לגדולה בהקף המיכחת של הנהגה קיימת. הוא, רבין, איננו „צמח מפלגתי" שזכה בבכירה בכהונות הפוליטיות בשל זכויות מפלגתיות, במקביל לכישורים, כמו קודמיו בתפקיד. אם יפעל להקמת ממשלה בשיתוף הליכוד, כי אז יפגע במיטיביו במפלגת־העבודה מחד, ובאלה שקיבלו להם לעכלו מאידך.

רבין הבין ולא פעל להקמת ממשלת לי־כוד לאומי. בישיבת ועדת המשא-ומתן של המערך, על סף הקמת ממשלתו, אמר רבין במפורש, כי הוא מצדד בהקמת ממשלה כזו. אבל הוא יודע שהדבר אינו בר-ביצוע בשלב זה. לכן, הבהיר, הוא זונח את כוונתו זו.

הצהרתו זו גררה אחריה תגובה חריפה מצד נציג מפ"ם בוועדה, נפתלי פדר, אשר רמז לרבין, כי מפ"ם תשיב מלחמה-שערה בנושא זה.

התנגדות תקיפה

עם זאת, לא שינה יצחק רבין את דעתו בנושא זה. לא מעטים שמעו מפיו בחודשים שחלפו מאז הקמת הממשלה, כי ברצון היה מקים ממשלת ליכוד רחבה. אך התנאים אינם מאפשרים זאת.

קל לנחש מה פירוש „תנאים" במקרה זה. ההנהגה הוותיקה, שכאפיוניה למקרה זה הם גולדה מאיר ופנחס ספיר, תעשה ככל יכולתה למנוע הקמת ממשלה עם הליכוד. בנושא זה, משילה הצמרת הוותיקה לחרבי דמוקלס התלויות מעל לראשו של ראש־הממשלה.

כיוון שכך, רוצה רבין בכל מאודו לצרף לממשלה את המפד"ל. אף שלא היה מורגל בכך בעבר, נכנס ראשו ורובו למסכת ה־מסובכת של התשטיו-ניסוחים, שיאפשרו את פתרון שאלת „מיהו יהודי", העומדת כמחסום בדרך המפד"ל לממשלה.

לא מכבר, בדיון פנימי שנערך בצמרת המפד"ל, נמסר, כי רבין אמר לראשי מפל־גה זו: „אני זקוק לכם בממשלה".

נראה, כי צמרת מפ"ם שוכנעה על־ידי רבין להתווך במאמציו לצרף את המפד"ל לממשלה. רבין, הידוע בכושרו האנליטי, מנסה לשכנע כל אחד משותפיו הקואליציו־ניים בשפה המובנת לו. הוא יודע, כי הדבר מכני מפ"ם הוקשה ביותר היא הקמת ממ־שלת ליכוד לאומי.

„יורדו לחיי"

בסוף השבוע שעבר גילה מזכיל מפ"ם, מאיר תלמי, פרטים על שיחת ראשי מפ"ם עם ראש־הממשלה בנושא זה. קואליציה עם המפד"ל, אמר רבין למפ"ם, היא המח־סום בפני הקמת ממשלת ליכוד. בהגיע רגע של משבר כדיני והמפד"ל לא תהיה בממש־לה, הרי תוך ימכה תקום ממשלת ליכוד. בהיותם בתוך הממשלה, יהיו שרי המפד"ל חייבים לקבל את הכרעות הממשלה, ולא יוכלו לשתף באופוזיציה. תחת הנהגת מנחם בגין, המפד"ל באופוזיציה פירושו — כפי שציטט תלמי את רבין — „כל צעד שאעשה, כל נאום, כל קטע מדברי — הם יירדו לחיי באופוזיציה רבת-כוח גם בכנסת וגם בציבור. לכן, טוב לי, שהם יהיו בממשלה".

רבין מכיר בכוחו של בגין כמנהיג. נר־אה, שהוא גם רוחש לו הערכה. מדיניותו היא להפריד בין בגין לבין מספר רב של אוהדים, שיש למנהיג הליכוד בשורות צעי־רי המפד"ל ומתנחליה הרבים. „לבגין יש בוחרים. אבל אין לו 'דביזיות'. הדביזיות הן בחוגי-ישיבה ונוער-דתי. הכנסת ה־מפד"ל לממשלה תתרום לניתוק, במידה מסויימת, בין בגין לבין הדביזיות האלה".

בהתייעצויות פנימיות במפ"ם הגיעו ל־מסקנה, כי סיבה נוספת לרצונו של רבין לצרף את המפד"ל היא חששו מפני הת־פתחויות במפלגת־העבודה. ראשי מפ"ם התרשמו, שרבין אינו חש עצמו כאוסן די הצורך בתוך מפלגתו. כלשון המזכיר ה־מדיני של מפ"ם, נפתלי פדר: „יש ברית בין משה דיין, יוסף אלמוגי ואבא אבן. אף שאינם תמימי־דעים בנושאים מדיניים. הם מאוחדים ברצונם לראות בנפילת רבין וממ־שלתו. הם אורבים לו בפינה ומצפים שיכשל על קליפת-בננה. הם לא יושיטו לו יד לעזרה. אלא ישליכו קליפה נוספת, כדי ש־יחליק גם עליה..."

לשון תכתיבים

אלה המציעים ב„עבודה" את הקדמת הבחירות סבורים גם, כי על־ידי ב־„יאלצו" את הליכוד לצאת ממצע [illegible] הליכוד [illegible] בליכוד בנושאים מדיניים.

גדעון האוזנר
משקל יתר

נפתלי פדר
קליפת בננה

יש במפלגת־העבודה המאמינים, כי בח־רות חדשות עלולות לבקע את הליכוד, ו־יישאר פיטנר עידוי למטשלה, פוסות ה־מפלגה הליברלית, שתתאחר עם הרשימה הממלכתית.

אולם, אף עמדתיבות כאלה רווחות ב„עבודה". אין רבין מייחס להן חשיבות. הוא אינו מאמין שיוכל לבסס את ממשלתו על פילוג בליכוד. המוצא האחרון הקיים לדידו בשאלת הרחבת הממשלה הוא, אי־פוא, צירוף המפד"ל לממשלה. אלא אם כן ישיג הסכמה כללית במפלגתו לצירוף הלי־כוד — דבר שהוא חסר סיכוי בזמן הזה. בשלב זה נראה, כי רק במקרה של משבר לאומי רציני, כאשר „הרחוב" ידרוש זאת במפורש, תאות צמרת „העבודה" לחדש את שותפותה עם הליכוד.

בינתיים, ניתקל רבין בקשיים בנסיונו לצרף את המפד"ל על יסוד נוסחה, עליה הסכימו מוסדות „העבודה" והמפד"ל. ה־ליברלים-העצמאיים הם המנסים לטרפד את צירוף המפד"ל לממשלה. על־ידי התנגדות עקרונית לנוסחה המוצעת (הקפאת רישום עולים-גרים במשך שנה. זאת — בתקווה שבמשך תקופה זו תימצא ועדת השרים לענייני גיור נוסחה מקובלת על כל חלקי הקואליציה לבעיה זו).

השבוע, יותר מתמיד, עוררו הל"ע את רוגזם של עמיתיהם בצמרת „העבודה". ב־שיחות שלא לפירסום בצמרת „העבודה" השמיעו אחדים ממנהיגיה ביקורת חריפה על השרים משה קול וגדעון האוזנר, אשר מדברים בלשון תכתיבים עם מפלגת העבודה.

יוקרה אישית

להערכת אישי צמרת ב„עבודה", מנה־לים הל"ע מאבק־מנע נגד צירוף המפד"ל לממשלה מטעמים אופורטוניסטיים בלבד. אם שהם מונים ארבעה חברי־כנסת — משק־לם בממשלה בעלת בסיס צר הוא גדול מעבר לכוחם. צירוף המפד"ל לממשלה יחזיר את הל"ע לגודלם האמיתי. את מקומם כשותף הקואליציוני הבכיר תתפוס מחדש המפד"ל. ב„עבודה" מניחים גם, כי בצמ־רת הל"ע מתנהלת מלחמת־ירושה. וזו היא אשר מכוונת, במידה לא קטנה את צעדיהם הפוליטיים של ראשיה.

ראשי הל"ע מכחישים, כמובן, הערכות אלו בכל וכל. הם טוענים, כי מאבקם הוא עקרוני. אין הם שוללים את צירוף המפד"ל לממשלה. אך לא בתנאים שיפלו לרעה עו־לים שגויירו על־ידי רבנים קונסרבטיביים ורפורמיים, לעומת [illegible] לגרים בגיור אורתודוכסי.

[illegible]

כאשר העיר השר גדעון האוזנר [illegible] בעת קשה כזו לישראל [illegible] השיב רבין: לכן [illegible] אני רוצה את המפד"ל בתוך הממשלה [illegible]

במחלקת חולי-הלב בבי"ח רוטשילד אין הימורים.

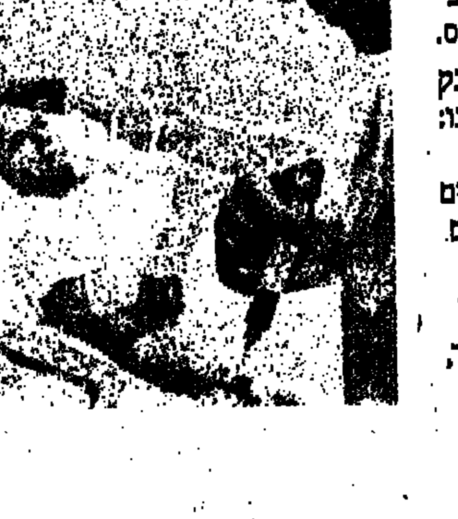

כאן אין הימורים. כאן נלחמים למען אחת המטרות הנעלות ביותר שהציבה לעצמה האנושות - חיי אדם. בית החולים רוטשילד, כמו עשרות בתי־חולים ברחבי הארץ, נבנה בעזרת כספי מפעל הפיס.

מדי שנה מזרים מפעל הפיס סכומי ענק לקידום שני תחומים, מהחשובים בחיינו: בריאות וחינוך. מדי שנה נוספים מוסדות חינוך, רפואה ומחקר, התורמים רבות לעיצובו של דור המחר, ולחיים טובים וארוכים יותר לכל אלה הזקוקים לשרותי הבריאות.

במחלקת חולי הלב בבי"ח רוטשילד, ובעוד הרבה בתי חולים, אין הימורים.

הם זכו!

מפעל הפיס - לשיפור איכות החיים

„לנוער היהודי בארה"ב לא הוסבר עד כמה מדינת־ישראל זקוקה לו"

— טוען שליח־עליה בארה"ב ✶ „החמצנו הזדמנות גדולה אחרי מלחמת יום־הכיפורים, כאשר לא הסברנו לנוער היהודי באמריקה, עד כמה הם נחוצים לנו וכמה נחוצה ישראל להם" ✶ סטודנט יהודי מארה"ב מספר: „ביקרו אצלנו הרבה שרים מישראל וגנראלים מצה"ל; הם דיברו על כסף ועל כל מיני דברים אחרים; איש מהם לא קרא לנו לעלות לישראל; איש לא אמר לנו שאם לא נעלה, נעמיד בסימן־שאלה את קיומה של ישראל"

מאת
מנחם בריש

„מי זה אומר שיהודי אמריקה אינם רוצים לעלות לישראל? בהחלט לא־נכון. טפלו בהם, ביהודים האמריקנים, כראוי, תנו להם את אשר הם מבקשים למצוא בישראל, ותראו, תראו שיבואו. ודאי לא כ־המוניהם, אך באלפיהם יבואו, ולימים — אולי גם ברבבותיהם.

„ולמען השם: אל תציעו להם בישראל מהדרים שיש להם באמריקה בשפע. לא רחוב דיזנגוף שבתל־אביב. לא היפים. לא מותרות. לא ברק מסנוור עיניים. מכל אלה הם רוצים לברוח. לא זאת הם מבקשים בישראל. תנו להם רעיון, שימשוך את לבם. תנו להם אתגר, אליו צמאה נפשם ויבשה.

„אני רואה את פעורי־הפה בישראל למישמע דברים אלה. אך זאת האמת".

אלה הם רק מיקצת מטיעוניו של עו"ד משולם שפרן, שליח־עליה בארצות־הברית, העושה עתה בחופשת־מולדת בישראל. הוא מכיר יפה את יהודי אמריקה. במשך כשנת ומיצת לפעילותו בארה"ב הוא הספיק להת־וודע אל חוגים רחבים של הציבור היהודי. אל קשישים ואל צעירים, אל המטפחים עדיין את זיקתם היהודית ואל אלה שהתר־גלו לכנותם בשם „הדור האבוד". הוא עשה במחיצתם, הזמין אותם לביתו, התחקה אחר מעשיהם והאזין לשיחותיהם. הוא לא ביטל את קובלנותיהם והטה אוזן להצעותי־הם. היום הוא כבר „קורא" את מחשבותיהם. מרגיש את רחשי־ליבם הכמוסים.

תוצאה מדאיבה

שפרן, משפטן דתי צעיר, נצר למשפחת רבנית מפוארת, תלמיד־חכם וספוג־יהדות מבית־אבא, הביא עימו בשליחותו רוח אח־רת, שונה מזו שמביאים עמהם מרבית השליחים מישראל. עם „לקוחותיו", המועמ־דים לעליה, הוא נפגש לא רק בקמפוס וב־חוג־בית, כי אם גם בבית־הכנסת, בחתונה יהודית, בטקס בר־מצווה. הוא קורא להם בתורה, עובר לפני התיבה, מסביר את פר־שת השבוע, מצטט מדברי חז"ל, עושה „מי שברך", מעורר הדים חדשים מקולות ש־נשמו ושהשטעימו פעם את לבותיהם. הוא שר להם זמירות שבת ומסב אתם לסדר פסח. הוא תוקע להם בשופר ומזמינם ל־סוכתו.

שעות רבות, ארוכות, אינטימיות, הוא מבלה במחיצתם. מדבר אתם על תורת יש־ראל ומצוותיה ומרחיב את הדיבור על מצוות יישוב ארץ־ישראל ועל חובת ה־עליה. מאות הזדמנויות והזדמנות להתקרב, לשמוע, להבין איש את רעהו.

„לא", טוען משולם שפרן, „עדיין לא הצגנו כראוי את ארץ־ישראל בפני יהודי אמריקה. אל זו שהצגנו בפניהם — אין הם נמשכים. ואת זו שהם מבקשים — אין הם מכירים. התוצאה המדאיבה: אין עליה גדו־לה, ומהעליה הקטנה — יש ירידה. סטטיס־טיקה בלתי־רשמית קובעת, שכשליש מה־עולים האמריקנים „ירדו" וחזרו לארצות־הברית. ואל יאמרו לנו, שאנו מדברים אל „הדור האבוד". אין דור אבוד.

„נכון, שכאשר אנחנו באים היום אל צעירים יהודים באמריקה ותובעים מהם לע־לות לישראל, הם תולים בנו עיניים תוהות ושואלים: „אנחנו — לעלות לישראל? מה פתאום? מעולם לא דיברו אתנו על כך".

„לא חינכו אותם לעליה, שכל כולה אינה אלא פרי החינוך הציוני הנכון. בבית, רב היה הניכור ובית־הספר היהודי לא מילא את תפקידו. החינוך היהודי היה למעמסה על הדור הצעיר ומוריו לא הצליחו לנטוע את התורה הציונית בלבבות הרכים של הנוער היהודי באמריקה הגדולה. וכאשר באנו אנחנו, שליחי העליה מישראל, ודיברנו אליהם על עליה כעל ביטוי לאחריות יהו־דית ולערבות יהודית הדדית, היו בפיהם מאה נימוקים ונימוק נגד העליה. מאות תי־רוצים ותירוץ שלא לעלות.

„התירוץ הנפוץ ביותר: „מעולם לא קראה לנו מדינת־ישראל לעלות. ביקשו מאתנו כסף, הודאות מדיניות, הפגנות. כל מיני דברים. אך לא עליה. אתם באמת זקוקים לנו? אתם לפחות חפצים בנו? הרי אתם עסוקים עכשיו בקליטת העליה מ־ברית־המועצות. עלייתנו איננה דחופה כל כך. ולמה לכם כאב־ראש עם עלית מאמרי־קה?"

הלקח העיקרי

„תכף, כעז פעם בלחם רב. סטודנט אחד הקטטוסים — „ביקרו כאן אצלנו הרבה שרים מישראל, גנראלים מצה"ל, הם דיברו על כסף ועל כל מיני דברים אחרים; איש מהם לא קרא לנו לעלות לישראל, איש לא אמר לנו, שאם לא נעלה אנו מעמידים בסימן־שאלה את קיומה של מדינת־ישראל".

„עלינו להודות", אומר שפרן, „יש הר־בה מן האמת בטיעון זה. המדינה עושה אך מעט להסברת ענין העליה ועידודה. אפילו אחרי מלחמת יום־כיפור לא עשינו די בתחום זה. בישראל, על במות צי־בוריות שונות, מרבים אומנם לדבר על חובת העליה. אך הדי המלל הזה אינם מגיעים אל הדור הצעיר באמריקה. עדיין לא היה כאן שר או אלוף מישראל שיסביר כי אי־לו היו לנו עוד מליון יהודים בארץ, כי אז היו פני המלחמה ותוצאותיה שונים בתכלית וכי הלקח העיקרי שיש ללמוד מ־מלחמת יום־כיפור: קומו ועלו לישראל והיאחזו בה!

הפחד הקדמון

„חודשים פברואר ומרץ הוכרזו כחודשי עליה בארצות־הברית. ביקשנו סרט על עליה שנוכל להקרינו ולהשמיעו בפני המו־נים. התחננו: הבו לנו סרט עם דברים על עליה מפי גולדה מאיר, שהיתה אז ראש־הממשלה. תעמוד גולדה ותקרא לנוער ה־יהודי באמריקה לעלות לישראל! כוחה רב והשפעתה עצומה, היא תעשה רושם. הב־טיחו לנו. ציפינו בדריכות לסרט. אמרו לנו: אנו שולחים לכם סרט, שבו מדברת גולדה במשך 17 דקות, באנגלית, וקוראת לצעירים היהודים באמריקה לעלות לישר־אל. חלפו ימים רבים, וכאשר הסרט הגיע לבסוף, אמרו לנו לגנוז אותו. במקום סרט שלחו לנו מכתב שגולדה כתבה אל דולצין שהעליה היא דבר נחוץ וטוב. גם את ה־מכתב הזה הזהירו אותנו לבל נפרסם אותו חלילה בעתונות האמריקנית הגדולה. שנק־ריא אותו בצנעה, בלי־רעש מיוחד. מדוע? איש לא הסביר במפורש. ככה. אולי זה הפחד הקדמון מפני דיבורים על עליה ב־אמריקה. ספיח מהוויכוח הנודע על אמ־ריקה, אם היא גולה או בחינת „תפוצה" בלבד.

„הרי זוכרים עדיין הימים, כשמנהיגים ציוניים מאמריקה, ביניהם חברים בהנהלת הציונית, ביקשו שלא להרים חלילה את ה־קול כאשר מדובר על ענייני עליה מאמ־ריקה. פן ישמיע הדבר לרעה על היחסים בין היהודים והאמריקנים. פן ייראה הדבר ככפיית־טובה על כל הטוב והחסד שאמ־ריקה מרעיפה על אורחיה היהודים.

באחת: מה שמדינת־ישראל עשתה עד כה למען עידוד העליה מארה"ב לא היה בו די כדי לעורר תנועת־עליה גדולה בתוך הקיבוץ היהודי בארה"ב".

„חמור שבעתיים המצב, כאשר מדובר על היחס של ישראלים אל עולים מאמריקה. צעירים שחזרו לאמריקה לביקור אצל מש־פחותיהם קבלו, מרה על הציניות של הישר־אלים. „כאשר הגעתי ארצה" — סיפרו הללו לשליחי העליה — „הביטו עלי הישר־אלים בתמהון, הם משכו כתפיים ושאלוני: מה עשית? למה באת? השתגעת? עזבת כל טוב באמריקה ובאת לישראל?

„איש לא האמין לי, כאשר הסברתי שבדיוק זאת אשר רציתי לעשות. לברוח מהעולם החמרני באמריקה ולמצוא בישראל אל מצת רוחניות, אתגר, ציונות. הישר־אלים נתונים במירוץ אחרי מותרות, אחרי התעשרות קלה וחיים נוחים, וקשה להם להאמין שיתכן גם אחרת.

„הם לא האמינו לי שבאתי להיות בזו־אליס לא בניו־יורק הקטנה, כי אם בכר ניו־יורק, מוטב בניו־יורק הגדולה, האמ־תית, ולא בזו הקטנה המנסה להעתיק את אמריקה הגדולה והעשירה. בנידון זה יש יתרון מסויים לעולים הדתיים, שזוקפים ל־ישראל חוקה. יותר והם אינם מתפעלים מיחס הישראלים ומשאלותיהם הגבוהות. אחוז „היורדים" הדתיים קטן בהרבה מזה של המגדירים עצמם כחילוניים.

הסיבות ל„ירידה"

מחקר פנימי של שליחי העליה העלה שתי סיבות עיקריות ל„ירידה" של עולים מארה"ב: א) העולה לא הוכשר די ל־עליה, אם מבחינה רוחנית־רעיונית ואם מ־הצד הטכני־כלכלי; ב) המוקד לא התאים להתחלה למגמה הקליטה בארץ (בעיקר קשיים בפלי הכנסות מוגבלות ולא מר־שה עבודה). הוא צופה לשפר את רמת חייו ונהל אכזבה. רק המעטים שקיבלו „הכשרה אינטנסיבית" מספקת, שגילו נכונות להוריד את רמת חייהם החמריים, להתכונן להיות חיים יהודיים מלאים [illegible] עצמאית, רק אלה קיבלו עליהם חבלי קליטה באהבה והצליחו לבסוף להכות שר־שים בארץ.

„הבירוקרטיה של המוסדות הממלכתיים ו־הציוניים הורסת במובן „תרומה חשובה" ל־קצב הירידה והיקפה. שרים בישראל הב־טיחו שינוי ותיקון. אך מדברי החוזרים מסתבר, שאך מעט השתנה וכי מולך ה־ביורוקרטיה עדיין אוכל בנו בכל פה. שח־רור ממכס, השגת רשיונות ואישורים ל־סוגיהם הם סיוטי־זוועה בפי עולים שבאו במגע עם שלטונות בישראל.

לא יאומן: ישנם צעירים רבים, סטו־דנטים, בעלי הכרה ציונית עמוקה, שהתי־ארגנו בגרעיני התיישבות והם אינם זוכים לתשומת־לב הדרושה כדי להגיע לישראל ולהאחז באדמתה. אלה מחפשי האתגר, הם רוצים להתיישב באזורים „קשים", בערבה, בבקעה, בגולן ואפילו בסיני וכאן דוחים אותם ב„לך ושוב". לא ב„לאו" אך גם לא ב„הן". זו לאו־דווקא פוליטיקה", לרוב זה היעדר של כלי־קליטה מתאימים. כאן אין קרקע ושם אין מים, כאן לא הושלמו תכנים ושם יש הירדוך אחר. מעטים מגלים אורך־רוח ומתגברים על הקשיים, רבים נו־אשים וחוזרים כלעומת שבאו.

הזדמנות שהוחמצה

„תפקידנו", אומר עו"ד שפרן על שליחי העליה, „לגלות את „המשוגעים", להזריק להם זריקת־עידוד ולשכנעם שבעזרתנו ו־בכח רצונם הם יגברו על כל המכשולים, יעלו לישראל ויקלטו בתוכה. המניע ה־רעיוני־רוחני־ציוני הוא החזק ביותר. שום מועמד לא יירתע מפני קשיים כלכליים אם רק צוייד במטען מספיק של ציונות והכ־רה יהודית־לאומית.

„אני חושב שהחמצנו הזדמנות גדולה אחרי מלחמת יום־כיפור, כאשר לא הסבר־נו לנוער היהודי באמריקה מה נחוצים הם לנו וכמה נחוצה ישראל להם.

„אנו מנסים עתה להחזיר לנו מקצת ממה שהפסדנו. פה ושם יש סיכויים של הצלחה, ביחוד במקומות ובזמנים שמתג־לה אתגר. כאשר סטודנטים ערביים באחת האוניברסיטאות בניו־יורק הרחיבו תעמולת־תם והפיצו כרוזים בנוסח „עליה גם לפלס־טינאים", ה„שלח את עמי" חל גם על אלה הרוצים לשוב לבתיהם", גברה שם תפני־לות הציונית. לאסיפות־העליה הופיעו מאות סטודנטים ורבים מהם נרשמו ל־עליה ממש.

„הסיסמה „בוא הביתה, בוא לישראל" פופולרית מאד ומקובלת בחוגי הנוער ה־לומד. ברוצ'סטר (העיר התאומה של רחו־בות) ובערים אחרות כלולה העליה לישראל בין נושאי־הפעולות של הקהילה היהודית. דבר שקשה היה להעלות על הדעת בעבר בחיי הקהילות היהודיות באמריקה. עליה לישראל הפכה לאחרונה להיות נושא חי על סדר יומה של יהדות ארה"ב".

שגריר־עליה

עו"ד שפרן מביט באופטימיות בעיני העתיד. לדבריו, קיים בתוך יהדות ארה"ב פוטנציאל גדול של עליה. „5000 עולים ל־שנה הם בהחלט בהישג־ידנו. זה פחות ממה שאנו צריכים אך זה בהחלט לא־רע. החוקק עשוי להתרחב, אם נשכיל להכין כלים טובים לקליטה. „כלים" פירושם לא רק דירה ותעסוקה, אלא גם — ואולי ב־עיקר — יחס טוב. אווירה נוחה, שתמחיש לעולה מאמריקה שהוא רצוי כאן, שב־זכותו כאן הוא תורם את תרומתו לבי־סוס המדינה ושימצא בישראל ערכי רוח ומוסר, שאין הוא מוצאם בניו־יורק. „למה באת?" אסור לה שתישמע עוד אפילו פעם אחת".

שאלה: מה אתה ממליץ לעשות כדי להגביר את רצון העליה בקרב יהודי אמ־ריקה?

עו"ד משולם שפרן: „אין תרופת־פל־אים ואין נוסחת־קסם. אך כשליח־עליה הייתי רוצה לראות יותר שרים ויותר אי־שי־ציבור ואנשי־רוח באים לארה"ב, ו־מדברים יותר ציונות ופחות ציניות, יותר על עליה ופחות על כסף.

„אינני בטוח, ששלמה ארדינסט, מפקד מוצב המזח שהיה שבוי במצרים, הוא ה־נואם הכי מוכשר, אך זאת ארע: הוא היה שליח מצוין לנושא העליה. הוא סיפר ל־יהודי אמריקה על עינוייו כשבוי מצרים, כהדגישו שאילו היו לנו בארץ עוד שני מיליון יהודים ביום־כיפור האחרון כי אז היו פני המלחמה ותוצאותיה אחרות. „בשו־רה" זו שהוא הביא ליהדות אמריקה, חדרה עמוק־עמוק לליבם.

„שגרירי־עליה כאלה, שכך ידברו, נחוצים לנו. בכוחם להבעיר שלהבת־עליה ש־לא ידענו כמותה מעודנו. ישראל צריכה להשמיע את קולה האמיתי באוזני יהודי אמריקה. אנו חייבים להשמיע ברמה את קול ציון לגולה.

עו"ד משולם שפרן
יותר ציונות ופחות ציניות

דיינו

אילו כניסת המפד"ל לממשלה רק „תטורפד", כדברי צעירי המפד"ל את סיכויי ההסדר עם ירדן

דיינו

אילו הפשרה בנושא הגיור תפגע רק בכמה מאות יהודים שיופלו לרעה ויושפלו ע"י ההסדר המוצע

דיינו

אילו כניסת המפד"ל לממשלה נועדה רק למנוע התמוטטותה הכספית של המפד"ל

דיינו

אילו הפשרה בנושא הגיור תפגע רק בעליה לישראל ובתמיכת הקהילות הלא־אורתודוכסיות בה.

דיינו

אילו כניסת המפד"ל לממשלה רק תושיב ליד שולחן הממשלה את גבור תל־גבורים

דיינו

על אחת כמה וכמה שצירוף המפד"ל לממשלה יכביד על המו"מ לשלום, יפגע בעליה, יזרים כספי צבור לקופתה הריקה של המפד"ל, יביא לתפליה בין יהודי ליהודי ויושיב בממשלה את גיבור תל־גבורים.

מוגש ע"י התנועה לזכויות האזרח - ר"ץ

לוטו

הנהלת מפעל הפיס מודיעה
כי לרגל החג
תתקיים השבוע
הגרלת הלוטו
ביום שני 30.9
***בשעות לפנה"צ**

המועד האחרון למסירת טפסי הלוטו,
הוא ביום ראשון, 29.9.1974
עד שעות הערב.

* המועד המדוייק יפורסם בכניסה לאולם מפעל הפיס.

משרד החקלאות
עקרת בית!!!
במסגרת מבצע ההוזלות של משרדי הממשלה,
הוחלט להוזיל את מחירי הביצים הקטנות.

המחירים החדשים לביצים מסוגים 5, 6, 7 הם:

ביצה גודל 5 לצרכן 19.0 אגורות במקום 21.0 אגורות
ביצה גודל 6 לצרכן 16.0 אגורות במקום 19.0 אגורות
ביצה גודל 7 לצרכן 14.0 אגורות במקום 16.0 אגורות

משרד החקלאות ממליץ לעקרות הבית להרבות
בקניית ביצים קטנות הזולות יחסית למשקל.

משרד החינוך והתרבות
המזכירות הפדגוגית לחינוך יסודי ועל יסודי
הפיקוח על הציור והאמנות
תערוכה ארצית של ילדים ונוער
„יום הדין" (מלחמת יום הכיפורים)

יום ראשון (29.9.74)
יג' תשרי תשל"ה
בשעה 6.00 אחה"צ

פתיחת התערוכה
ע"י שר החינוך והתרבות
מר אהרן ידלין
מנחה: מ. שמיר

ציבור המחנכים, המורים והאמנים מוזמן.

התלמידים והמורים שקיבלו הזמנות אישיות מתבקשים להגיע בשעה 3.00 ע"מ לקבל חומר מיוחד המיועד להם.

בשעה 3.00 אחה"צ יתקיים סימפוזיון במסגרת הדרכה (בהדרכה ישתתפו גם מפקחים על אמנות) „המורים שואלים המשרד משיב".
— הכניסה חפשית למורים —

פרנסה בטוחה
לכל המעוניין לרכוש בית-מסחר עם סחורה משובחת ומוניטין בכל הארץ במשך עשרות שנים.
במרכז החשוב והסואן ביותר ברחוב הרצל הדר-הכרמל חיפה.
יפנה: ת.ד. 4938 חיפה
טלפון: 04-665030 בשעות 12—10 לפנה"צ
טלפון: 04-664034 בשעות 9—8 בערב

לתושבי בת-ים
נותרו מספר מקומות למעון גילאי 5 — 2
כולל הסעה
משפי גוטע
בלפור 149, בת-ים
לפנות אחה"צ

משטרת ישראל

משטרת ישראל מבקשת את עזרת הציבור בחיפושיה אחרי
הנעדרת **אביבה בת דוד בוני**
אשר יצאה את ביתה בפתח-תקוה גוה עוז 21, בתאריך 4.6.74 ומאז נעלמו עקבותיה.
תאורה: בת 15 שנה, גובה: 165 ס"מ, מבנה גוף: מלא, פנים: עגולים, גון פנים: בהיר, שיער: שחור, מצח: רחב, עיניים: שחורות, אף: גדול, שפתיים: עבות. מדברת: עברית בלבד.
כל היודע דבר על מקום המצאה או שראה אותה לאחר התאריך 4.6.74 מתבקש להודיע למטה הארצי / מו"פ / דרושים באמצעות תחנת המשטרה הקרובה.

"אורנית"
בגן יבנה
מבצע
מיוחד
לזוגות
צעירים

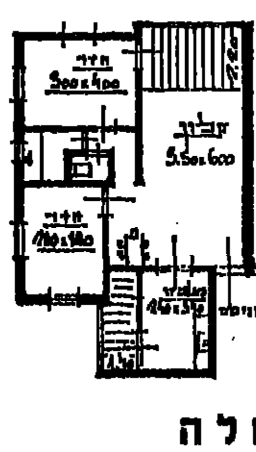

החלה
מכירת דירות 4 - 3 חדרים
שלב א'.
3 חדרים החל מ-125,000.- ל"י
* תנאי תשלום נוחים
* במרחק 5 ק"מ ממרכז אשדוד
* מקום כפרי ושקט מול הים
* משכנתא עד 25,000.— ל"י
* כניסה תוך 20 חודש
* ביצוע וגימור מעולה

„אורנית" בע"מ, רח' בית הפועלים 6, רחובות, טלפון 955219

קורסים לאנגלית
בית ציוני אמריקה
מודיע
על פתיחת ההרשמה לקורסים
באנגלית לחורף 1974/75
קורסים בכל הרמות.
קורס מיוחד להכנה לבחינות כניסה לאוניברסיטה.
הרישום החל מ-13.10.74 בימים א — ב — ד — ה בין השעות 17.30—19.30, בבית ציוני אמריקה — רח' דניאל פריש 1 תל-אביב.

למסירה
מסעדה משגשגת
בלב צפון תל-אביב
טלפון 448569 09.00—11.00 17.00—21.00

אוניברסיטת תל-אביב
בית-הספר למוסמכים במינהל עסקים
ע"ש ליאון רקנאטי
ייעוץ לשנה"ל תשל"ה
ימי הייעוץ לתלמידי ביה"ס במגמות השונות, לשנה"ל תשל"ה, יתקיימו בהתאם למפורט:
1. תלמידי מב"ע (חדר 205):
יום ד' 9.10.74 בין השעות: 15.00 — 18.00, 09.00 — 12.00
יום ה' 10.10.74 בין השעות: 15.00 — 18.00, 09.00 — 12.00
יום ו' 11.10.74 בין השעות: 09.00 — 12.00
2. תלמידי מלמ"ן (חדר 206):
מערכות מידע — יום ד' 9.10.74 בין השעות: 09.00 — 12.00, 13.00 — 16.00.
חקר ביצועים — יום ה' 10.10.74 בין השעות: 09.00 — 12.00, 15.00 — 18.00.
התנהגות אירגונית — הודעה תשלח לכל תלמיד בנפרד.
על התלמידים לרכוש את ידיעון ביה"ס שיימצא למכירה ב„מפעל השכפול" החל מיום א' 29.9.74.
טופס הרשמה יימסר במקום.

בבת-ים
בביני תעשיה ומלאכה
למכירה ולהשכרה.
* * * * * * *
דירות פאר
באזורים היפים ביותר
בבת-ים.
גולדבין GOLDBIN
בלפור 47 בת-ים טל. 865985

אוניברסיטת תל-אביב
קרן חיים אביעל
מזמינים
לערב עיון לזכר
חיים אביעל (אבוסבול) ז"ל
על הנושא:
תהליכים בחברה הישראלית
בעקבות מלחמת יום הכיפורים
בתכנית:
דברי פתיחה: גד יעקובי, שר התחבורה
הרצאות: ד"ר יוחנן פרס
הסופר יזהר סמילנסקי
דברי סיום.
ביום ראשון, י"ג תשרי, תשל"ה, 29 בספטמבר 1974, שעה 20.00, אודיטוריום מאסליכס, בנין מכסיקו, קרית האוניברסיטה, רמת-אביב.

לכל לקוחותינו הנכבדים
הרינו להודיע כי משרדינו
משרדי „מודיעין כללי"
עוברים ביום ד' 2.10.74
מרחוב אלנבי 95
לרחוב חיסין 4א'
טלפונים 281213/4/5/6
בברכת חג שמח ושנה טובה
י. קנר

דוד הורוביץ

המערב נערך להדיפת מיתקפת-הנפט

החלטותיה של ועידת ארצות מפיקות הנפט, שהתכנסה החודש בווינה, שיקפו את חילוקי-הדעות החריפים בין ארצות אלו ואף גרמו לקרע גלוי בין רובן לבין ערב-הסעודית.

ההכרה, כי המדינות מפיקות הנפט לא תוכלנה להעלות את מחירי הנפט ללא גבול, מתחילה לחדור גם לתודעתם של מנהיגי הארצות מפיקות הנפט. מבחינה זו, בולטת עמדתו של שר הנפט הסעודי, שייך זכי ימני, המשכיל ומרחיק-הראות, הניך הרווארד, שהשפעתו רבה גם בגלל אישיותו וגם בגלל עוצמתה של סעודיה כמייצרת הנפט ובעלת הפוטנציאל הנפט הגדול ביותר במזרח-התיכון.

להועידה עצמה קדם מאבק, שבו תבעה סעודיה את הורדת מחירי הנפט העולמי, בעוד לוב ועיראק וכמה ארצות אחרות דרשו את העלאתם. הפשרה שנתקבלה — להגדיל את התמלוגים על חשבון הרווחים הגדולים של חברות הנפט, מבלי לפגוע בצרכן — משקפת את הקרע הפנימי הקיים.

זהו מאורע יוצא דופן וייתכן שמבשר מיפנה המערכות הדלק והאנרגיה ומחיריהם.

משבר המזון פגע במיליונים

במשך שנתיים הנחיתו המדינות מפיקות הנפט מכה אחרי מכה על המדינות הצורכות נפט ועל כלכלתן: הן העלו את המחירים פי ארבעה, הטילו אמברגו וכיוצא באלה.

ואומנם, התוצאות לא איחרו לתת את אותותיהן במערכות המשק העולמי: גרעונות במאזני-התשלומים של המדינות המייבאות דלק, שלא יכלו לאזן את התשלומים העצומים בעד הנפט על-ידי הגדלת יצוא מקבילה; זעזועים בשערי המטבע; אינפלציה משתוללת בכל רחבי העולם; התמוטטות הבנקים.

סבל רב במיוחד נפל בחלקן של הארצות הבלתי-מפותחות, החסרות מקורות אנרגיה. כן נתלוות למשבר האנרגיה משבר המזון. אוכלוסיית כל הארצות המתפתחות מתרבה מהר. ארצות אלו לא יכלו להגדיל את יצור המזון — וביחוד גרעינים ואורז — בקצב מקביל לריבוי תושביהן. גם לפני משבר הנפט הן עמדו על עברי פי פחת. ועתה נשקפת להן שואת רעב ממש. היא פגעה כבר במיליונים רבים בהודו, פקיסטאן, בנגלה-דש ואפריקה המרכזית, דרומה מסהרה, ומאיימת על אומות שלמות.

המחיר הגבוה של דלק נטל מהן את שרידי העתודות, הדלות בלאו הכי, של מטבע זר; ואין ביכולתן להיעזר במידה מספקת בייבוא המזון. המחסור בדשנים כימיים, שמקורם במוצרי נפט ובמחירם הגבוה, חסם את הדרך להגברת יצור המזון.

כך יועצו המדינות מפיקות הנפט את אשיות המשק העולמי והחברה האנושית. לכאורה, מצב טרגי ללא מוצא הנראה באופק. ברם, לתהליך הרסני זה יכולה להיות גם השפעה הפוכה, העשוייה למתן אותו ואפילו לעצרו כליל ברבות הימים.

האמרת מחירי הדלק גרמה להקטנת תיצרוכת הנפט בעולם, וביחוד בארצות-הברית. בעוד שהמחיר הזול של הדלק גרם קודם לכן לשימוש בזבזני בגבול הפקר, הרי עתה נצטמצמה התצרוכת של הנפט במידה ניכרת.

זאת ועוד: ארצות-הברית האדירה החלה במיבצע, שמטרתו להבטיח לה אספקה עצמית של דלק. ארצות-הברית השקיעה במיפעל זה עשרות-מיליארדים של דולרים והגבירה את תפוקתו של הדלק ממקורותיהן.

אמצעי התגוננות כלכלית-פוליטית

לחיפושי הנפט בכל רחבי העולם ניתנה דחיפה אדירה. בים הצפוני נתגלו משאבי-נפט עצומים, וחלק ניכר מאירופה המערבית עשוי להשתחרר מתלותו של ארצות המזרח-התיכון ומהשתלטותן באמצעות הנפט. הנחת הצינור מאלסקה מתקדמת בצעדי ענק, ניתגלו סיכויים של אוצרות נפט בשפע בחופה של סין. חיפושי נפט מתגברים והולכים ומתרחבים במימדים גדולים.

יחד עם זאת, נעשים מאמצים כבירים להגביר אספקת התחליפים השונים לנפט. לשם כך ניבנות עשרות תחנות לייצור אנרגיה גרעינית בכל רחבי העולם. מרחיבים את יצור הפחם והשימוש בו.

משקיעים עשרות מיליארדים במחקר מדעי לשם יצור אנרגיה גרעינית בשיטת חיבור (fussion) במקום ביקוע (fission), שיכול לפתור במחי יד את כל בעיית האנרגיה בעולם, ולאפשר ייצורה ממימי האוקינוסים, שהם למעשה מקור בלתי-מוגבל. לשיטה זו יש גם יתרון אקולוגי, כי הפקת האנרגיה מסוג זה אינה מלווה בזיהום האוויר, הקרקע והמים.

כן נעשים נסיונות של שימוש באנרגיה של השמש ואף של החום אשר בבטן האדמה.

מאמץ רב-זרועות וגישות זה, המלווה בירידת תיצרוכת הנפט — או, על כל פנים, האטת הרחבתה — מסכן את ההגמוניה של המדינות מפיקות הנפט. באופק נראה סיכוי שלא תוכלנה עוד להכתיב את תכתיבן לעולם כולו.

יחד עם זאת, מתחילה התארגנות מדינות הצורכות נפט, אשר אינה מוגבלת לחיפושי מקורות נפט נוספים, מקורות אנרגיה חדשים ופיתוח תחליפים לנפט, אלא נוקטת גם באמצעי התגוננות כלכלית-פוליטית, אם כי לא צבאית.

אירופה של דאסטינג, וילסון ושמידט, אינה אירופה של הית ופומפידו. היא מוכנה לשיתוף-פעולה פורה עם אמריקה ויפאן גם במישור זה של מאמצים להתגבר על משבר האנרגיה. פעולה מתואמת של המדינות הללו, שמצאה את ביטויה בישיבת שרי-החוץ ושרי-האוצר שלהם השבוע, במקביל להתפתחויות כלכליות אובייקטיביות — עלולה ליצור מצב חדש. המדינות מפיקות הנפט מתחילות להבין, שלא לעולם חוסן ועוצמתן מוגבלת לטווח קצר בלבד.

ההון מועבר ממקום למקום

משבר האנרגיה נתן את אותותיו גם במישור הפיננסי. יבוא הנפט היקר גרם לגרעונות במאזני-התשלומים של המדינות צורכות הנפט, הקטין את הנזילות של המשק העולמי וגרם כבר להאטת קצב של צמיחה כלכלית, ובכמה ארצות אף להפסקתה, עם כל הכרוך בתהליך זה בהתעסוקה, ברמת-החיים, ביחסי-עבודה ובתהליכים סוציאליים אחרים. תהליך זה מהווה גם סכנה פוליטית פנימית, שהעולם נאלץ להתמודד איתה בשעה זו.

מאידך, אין המדינות מפיקות הנפט יכולות „לאכול" את עודפי הדולרים העצומים המצטברים בקופותיהן. לפי האומדן, מגיעים סכומים אלה ל-50—60 מיליארד דולר לשנה.

המדינות המפיקות נפט מעוניינות להשקיע הון עתק זה באופן בטוח ורווחי ככל האפשר. השקעה כזאת אפשרית רק אצל לקוחותיהן — המדינות המפותחות הצורכות נפט. לכן מוחזרים סכומים ניכרים למעגל פעילותן המשקית — ה-recycling, כהגדרה חדשה לפעולה זאת.

המדינות המפיקות נפט, וביחוד מדינות ערב, השקיעו את העודפים העצומים הללו עד עתה בפקדונות לזמן קצר בבנקים של ארצות מפותחות. הללו אינן יכולות ואינן רוצות לקלוט עוד פקדונות קצרי-מועד, הנעים ממקום למקום. הן מאוסות „בכסף חם" שאי-אפשר להשקיעו באופן רווחי אפילו לטווח בינוני. מדינות המערב, וביחוד ארצות-הברית, הוציאו ניירות-ערך מיוחדים למדינות מפיקות הנפט כהשקעה אפשרית ונוחה לזמן בינוני וארוך. קרן המטבע הבינלאומית יצרה גם היא קרן מיוחדת למימון יבוא הנפט. אך כל הצנורות הללו אין בהם כדי לקלוט את העודפים העצומים של המדינות מפיקות הנפט.

ליקוי נוסף בכל המערכת הזאת של יחסי-גומלין הוא הנטייה של בעלות העודפים המצטברים להעביר אותם תכופות ממקום למקום, לפי הקוניונקטורה ולפי התקוות והחששות לביטחונם ורווחיותם. השיקולים הפוליטיים מהווים בהשפעתם

(סוף בעמוד 18)

שולמית אלוני

הפער שבין ההטפה למעשה

מישהו אמר, ספק בציניות ספק בכאב, כי הישראלי דישביח מוכן למות בעד ארצו, אך שום דבר פחות מזה אי-אפשר לדרוש ממנו, פשוט מפני שהוא עסוק בלעשות לעצמו.

מי שמתבונן באורחות-חיינו כיום, שנה לאחר מלחמת יום-הכיפורים, חייב להודות כי אומנם, פרט למאמץ העליון והכן, הנעשה לשיקומו של צה"ל, העסקים כרגיל. מאבקים על שכר ועל הטבות סמויות, שביתות הפוגעות בשירותים חיוניים, מיקח וממכר פוליטי עם המפד"ל כמימים-ימימה על סוגיה זו או אחרת בתחום הכפייה הדתית. הגדלת התקציבים למפלגות פוליטיות (גם הן מעוטות יכולת וזקוקות לתמריצים ולתמיכות), חיי-ראווה, רדיפה אחר סטאטוס, זילזול בצרכן, ביורוקרטיה, קשיי קליטה של עולים והרבה-הרבה הצהרות על ציונות, התנדבות, קליטת עלייה, ייעול המשק, עבודה פרודוקטיבית, חינוך לערכים, לעזרה הדדית, להצנע-לכת ושאר קלישאות מהסנטימנטים של „הפרות הקדושות", שאין לבקרן ואין לחשוף עליהן או להעמידן במיבחן, אך בהחלט מותר להתעלם מהן. ככל שההצהרות הן פרטנציוזיות יותר, כך גדל הפער שבין ההבטחות, הציפיות, המישאלות לבין המציאות, וככל שגדל הפער בין אלה, כך הרוצה לתקן, לשנות, נתקף יותר ויותר בחולשת-דעת ובחוסר-אונים. כל תיקון בתחום שבו אתה עוסק, כל עשייה — היא בחזקת כלום כנגד הציפיות, ההבטחות וההצהרות.

*

בחודשים הראשונים לאחר מלחמת יום-הכיפורים, לאחר הזעזוע הנורא, נדמה היה שהנה זו השעה לשינוי, לבדק-בית, למיבחן.

אולם, נראה שאותה שעת גורלות וכואבת של אמת לא הביאה אותנו לחיים של אמת, לעשייה של אמת. שוב הדיבורים הרמים מחד גיסא, והעשייה השיגרתית תוך טיפול של כיבוי-שריפות וטיח בחיי יום-יום.

אביא דוגמה מקטע אחד של חיינו.

אין לנו איש-ציבור המכבד את עצמו, שאינו מדבר כיום על ייעול העבודה במשק, על מחסור בכוח-אדם יצרני ועל הצורך בהסבה למקצועות יצרניים.

אין בינינו איש-ציבור המכבד את עצמו, שאינו מדבר על המצוקה הכלכלית שאנו צפויים לה, על האינפלציה הדוהרת, ועל הסכנות המאיימות, אם לא נפעל כולנו לשינוי.

ובכן, מעשה ראשון הכרחי נעשה: המדיניות הכלכלית החדשה, שהיא כאסטירין להורדת החום. נטל המיסים עלה, האשראי פחת, השירותים קוצצו. ויש לומר ברורות — ציצמום תקציב הממשלה, במיקרה שלפנינו, לא היה הידוק חגורה של המנגנון, אלא קיצוץ בשירותים לציבור. פחות בתי-חולים, פחות בתי-ספר, אי החלת שיחרור משכר-לימוד לכיתות י' ועוד. ובכן, היתה ספיגת כספים והאינפלציה קצת נעצרה. זה לא עשה שום אדם לעובד יצרן. כוח-האדם המקצועי לא עלה, ניידות עובדים לא הובטחה. אך דווקא על הצורך באלה מרבים לדבר.

*

איך הופכים דיבור לעשייה? ניקח למשל דוגמה זו:

אדם עובד במישרד ממשלתי מגיל 20. בגיל 40 הוא יודע כי לא יתקדם עוד. העבודה מאוסה עליו, אך הוא לא יעזוב. אפילו נפשו יוצאת לעבור לעבודה אחרת, לנסות את כוחו בשטח אחר — הוא יישאר תקוע בכיסאו עוד עשרים-וחמש שנים עד גיל הפנסיה, מפני שאם לא יעשה כן הוא יפסיד את כל הזכויות הסוציאליות, שצבר במשך 20 שנה. רק אם הוא מיטרד, שאין לשאתו יותר, והכל רוצים להיפטר ממנו, עשוי הוא לזכות בפיצויים מוגדלים. אך אם אין הוא מיטרד, אם אינו מועיל ואינו מזיק — כי אז, למגינת ליבו, הוא תקוע במקום בו הוא נמצא. את שיר-ההלל לדת-העבודה ודאי שאינו שר.

זה שנים מדובר על חוק-פנסיה ממלכתי, שיאפשר ניידות-עובדים ויבטיח את שמירת מלוא הזכויות בעת העברה מתפקיד לתפקיד. מדוע אין מזרזים קבלתו של חוק חיוני זה? ובכן, הנימוקים הם פוליטיים וקשורים להסדרים עם קופות הפנסיה של ההסתדרות, אך לא ממלכתיים-ענייניים. נימוקים פוליטיים, אף שהם לגיטימיים, אינם חשובים יותר מהצורך בניידות עובדים, אך כוחם המניע והמונע גדול יותר.

ומעניין לעניין באותו עניין:

כמה אנשים יכולים להרשות לעצמם לעבור מעיר לעיר לשם שינוי מקום עבודתם? היש עוד מדינה בעולם, שבה התהליך של מכירת וקניית דירה הוא כה מסובך? האם חשב מישהו כמה אישורים אדם צריך לאסוף ומאילו רשויות כדי שיוכל למכור דירה? כמה מיני מיסים עליו לשלם ובאילו מקומות, כדי להחליף מקום מגורים אחד ברעהו? ואחר-כך — רישום הנכס עצמו. סיפר לי פרופ' הנרי מלנדרס, מהחוג למתימטיקה באוניברסיטת ת"א, כי בטרם עלותו לישראל מכר את דירתו באינדיאנה במשך שעה — אך בישראל לקח לו חודשיים, בעזרת שני עורכי-דין, לרכוש דירה ועוד שנתיים וחצי עד שזכה לרישומה בטאבו.

למה לא לקצץ בכל הביורוקרטיה והמיסים השונים והמשונים הקשורים בחילופי דירה? — שאל הפרופסור תוך דאגה לבזבוז הזמן וכוח-האדם הכרוכים בכל אלה.

שני הדברים שציינתי כאן אינם בחזקת אידיאלים גם לא בחזקת „ערכים מבוקשים" שהמורים חייבים, כפי שהוסבר לס. יזהר, להקנותם לתלמידים; אך יש בהם כדי להקל על החיים ולעזור לייעול המשק ולניידות העובדים.

*

מה בדבר הצורך הדחוף בשינוי שיטת השכר והמיסוי, תוך ביצוע המלצות דו"ח ועדת-אשר, כך שהוא אדם יודע מה שכרו ומהו המס שהוא משלם חד וחלק, ביושר ובסבירות?

האם בדקו אצלנו האם כמה מהמיסים הטורדניים, שהורגלנו אליהם מימים עברו, אומנם שווים את המאמץ? אותה תווית ירוקה של „מס מותרות", המודבקת על כל מוצר טיפשי, כמה כוח-אדם מושקע בה, והאם שווה הרווח בהשקעה מבחינת כוח-אדם וכל הכרוך בביקורת ובחשבונאות ובניירת וכיוצא באלה?

אני יכולה למנות כך עוד עשרות הצעות, שאף אחת מהן אינה מרעישה ואין בה כדי לשאת את דגל הגאולה — אך הן עשויות לפתור בעיות מציקות, ולקדם את הצרכים ההכרחיים והכלכליים שלנו. אלא שעיסוק בכגון אלה אינו מלהיב אנשים שהחליטו לחיות „אור-לגויים" ותומכים בתמיכה מיהדות העולם באמצעות מגביות.

אם בכל אלה אין כדי להבליט את הפער שבין ההטפה למעשה, הרי אנו למדים מדברי ידידי אריה צימוקי (מיום ו' 20.9.74) גם משהו על טיבה של הציונות ושל החירות והשוויון בישראל, שעה שמוסר הוא דברים של ראשי מפלגת-העבודה, אשר התרעמו על אלה שראו ברעיון הקפאת רישום הגרים פגיעה בזכויות-יסוד ואפליה אתנית.

„כלום ניתן להשוות יהודי מלוס-אנג'לס, שבא לישראל עם אשתו אשר גוירה על-ידי רב רפורמי, ושניהם נוסעים במכונית מפוארת ונהנים מכל מנעמי העולם, לאותו יהודי בגיטו ורשה שנשא את הטלאי הצהוב על בגדו?" — שואלים ראשי מפלגת-העבודה.

עכשיו ברור למה בא יהודי עם אשתו הגיורת מארה"ב לישראל: „מכונית מפוארת ומנעמי העולם" — זה מה שמבקש עולה למצוא כאן, ושמא זהו הלומו של העסקן על מותר החיים כש„חרות" „שוויון" ו„אי אפליה מבחינת מוצא ודת" הם ענייני למצעי-בחירות, לנאומים בארוחות-צהריים ולשיעורי אזרחות. צריך לחיות פרגמאטיים ולהכיר את עובדות-החיים — אומרים המנהיגים, ועימם כל עם ישראל. והעסקים כרגיל.

צעדת ירושלים תשל"ה
3 אוקטובר 1974
הוראות ארגון לצועדים

שטחי הזנקה:
א. צועדות עד גיל 35 וצועדים עד גיל 45 יתייצבו בשטח ההזנקה בשער הגיא עד השעה 05.30.
ב. צועדות מעל גיל 35 וצועדים מעל גיל 45 יתייצבו בגוש עציון עד השעה 06.30.
ג. קבוצות אזרחיות מאורגנות יתייצבו בשער הגיא.

דרכי גישה לשטחי ההזנקה:
א. לשער הגיא — מירושלים בכביש הראשי לתל-אביב ומתל-אביב בכביש הראשי לירושלים.
ב. לגוש עציון — מירושלים בכביש ירושלים חברון (כביש ירושלים חברון יסגר לתנועה בשעה 06.00) ומתל-אביב בכביש בית שמש, נתיב הל"ה, רוגלית לגוש עציון.

פיזור בתום הצעדה:
אגד יעמיד בתום המצעד בירושלים תחבורה להובלת הרכב בשטחי ההזנקה. התחבורה זו תצא מהר הרצל ומודיך בית-לחם.
לשם אינפורמציה נוספת נא לפנות ללשכות המודיעין של אגד. כל ההסעות הנ"ל בתשלום.
נא לשים לב לפרסומי אגד והמפקח על התעבורה בעתונות.

מפקדת הצעדה
ד. צ. 1010

משטרת ישראל

משטרת ישראל מבקשת את עזרת הציבור בחיפושיה אחרי הנעדר
אברהם בן חיים פלח
אשר יצא את ביתו בירושלים, רח' חנבאל מס' 27 בתאריך 3.6.74 ומאז נעלמו עקבותיו.
תאור: בן 20 שנה, גובה: 173 ס"מ, מבנה גוף: בריא, פנים: עגולים, גון פנים: שחום, שיער: שחור, מצח: גבוה, מדבר: עברית בלבד.
כל היודע דבר על מקום המצאו או שראה אותו לאחר התאריך 3.6.74 מתבקש להודיע למטה הארצי (מו"פ) דרושים באמצעות תחנות המשטרה הקרובה.

מעונינים לקנות
טרקטור 950 חריש
או זכות לחריש
טל. 03—789232

ידיעות אחרונות
תרבות ספרות אמנות
יום ו', י"א בתשרי תשל"ה ✱ 27.9.1974

„ארכיפלג גולג": חשיפתו של עולם מעוות ומזועזע

עם הופעת ספרו החדש של סולז'ניצין בתרגום עברי

מאת אלכס זהבי

אלכסנדר סולז'ניצין: ארכיפלג גולג, תירגם: י. שערוני, הוצאת שוקן, תשל"ה.

למרות שלא הייתי מעולם בברית־המועצות, הרי דברים לא מעטים שקראתי בספרו החדש של סולז'ניצין, „ארכיפלג גולג", היו ידועים לי מכבר: מיעוטם שמעתי בשיחות עם ניצולי מחנות־הריכוז הסובייטים, ורובם קראתי בספרים שנתפרסמו בארץ, דוגמת ספרי י. ברגר־ברזילי, אסתר פלדמן, י. הופר, ש. דיקמן (שפירסם מזכרונותיו ב„האומה"). אולם, גודל המיקבץ האינטנסיבי של העדויות, שריכז אלכסנדר סולז'ניצין, היה שונה מכל העדויות הלא־מעטות, שנתפרסמו עד כה במערב ובארץ. ויש לכך טעמים אחדים: „ארכיפלג גולג" התפרסם סמוך לגירושו של סולז'ניצין מברית־המועצות בשל ספר זה. לגירושו של הסופר בעל פרס־נובל, שיצירותיו הבלטריסטיות זכו לקהל־קוראים גדול, היה הד רב ביותר בכל אמצעי התיקשורת ההמונית. העניין שגילה העולם החופשי בסולז'ניצין האיש עבר גם אל ספרו, ורבים נטלוהו לקריאה סמוך להופעתו, והתמודדו, אולי לראשונה בחייהם, עם ספר מעין זה, שאינו רומאן ואף אינו מחקר ושנכתב למעשה למען הקורא הסובייטי, כשכוונתו העיקרית היא לעורר להלוטין את האמונה בזכות קיומו של המישטר הסובייטי, אשר הטרור והשחיתות מאפיינים אותו משנותיו הראשונות. קוראי ספריו הבלטריסטיים של סולז'ניצין גילו בהם כישרון־סיפור ועוצמה מוסרית, שדוגמתם אין למצוא כיום בספרות המערב. אלה נותנים מראש אשראי לכל ספר חדש שלו. וגם אם האשראי שניתן ל„אוגוסט 1914" לא הצדיק את עצמו בעיני קוראים רבים, עדיין העניין בסולז'ניצין קיים.

אגדות שנשכחו ודימוי שנשחק

משיכות רבות יש לעיתוי הופעתו של הספר. דומה שרק בעשר השנים האחרונות השתחרר ציבור הקוראים במערב ובארץ מהדימוי המוטעה של ברית־המועצות. הרף ההתנגדות האידיאולוגית והפוליטית של רבים למישטר הסובייטי, רווחו עדיין מוסכמות רבות, שהיקשו על המחזיקים בהן לקלוט את האמת על המתרחש ברוסיה. זכר השתתפותה הפעילה והאמיצה של בריה"מ במלחמת־העולם השנייה השכיח את הברית בינה לבין גרמניה הנאצית, שהקלה על היטלר לכבוש את רוב אירופה, ומישטש את העובדות על יחסה השפל של הממשלה הסובייטית לרוסים, שמאות־אלפים מהם הושלכו לבתי־כלא עם שובם במסע־ניצחונם המפואר, ושתשבויים שבהם נענשו לאחר שיחרורם על שנפלו בשבי. אגדות על ימי הזוהר של תקופת לנין, על התלהבות ההמונים, על הסיכוי להגשמת הסוציאליזם שכמעט הצליח — התקבלו ללא ביקורת. זכר הברית בין החוגים המתקדמים לבין בריה"מ אף הוא לא נשכח. ומי שתעז להשוות את עקרונות התורה הבולשביקית עם עקרונות המישטר הנאצי, נידחת בשאט־נפש (סולז'ניצין עצמו מביא מובאות רבות של השוואות כאלו מפי קומוניסטים ותיקים, ומשווה את התנהגות הנאצים לקומוניסטים וליריבים אחרים שלהם, עם התנהגות הסובייטים במיקרים דומים). אך כיום, כאשר גם החוגים ה„מתקדמים" במערב אינם מודחים עוד עם בריה"מ, נשכחו האגדות, נשחק הדימוי וגברה מידת הנכונות לקליטת האמת.

קוראי הספר עשויים להיתקל בקשיים רבים בעת הקריאה. לרבים ייראה מן־הסתם כי העובדות והתע־רכות הרבות מובאות כאילו בעירבוביה. לאחרים יקשה לעמוד בריכוז סיפורי־ההתעללות המפורטים המובאים כאן. אך דומני, כי חוסר הרגל בקריאת ספרות מעין זו עלול להטעות, גם במיקרה שלפנינו, למרות שהספר נכתב בלחץ הרצון לגלות את האמת בהקדם, כאשר „חומר־הגלם" שעמד לרשות הסופר עלול היה להיגזל מידיו בכל רגע — הריהו בנוי בשיטתיות. הכרך שבידינו (שאינו אלא כרך ראשון) פותח בשלבים הראשונים של המעצר והחקירה, ומסיים במסעות אל מחנות־העבודה. עולמם של המחנות, שעל שמם נקרא הספר, עדיין אינו מתואר כאן. יומרת המחקר של סולז'ניצין (הוא מכנה את ספרו „ניסיון לחקר אמנותי") מוצדקת ביותר, אך אולי היא המכבידה לעיתים על הקריאה: בעסקו בעילות הבונות והמשונות למעצרים, הנערכים תמיד בשעות הלילה, בהיחבא, בקצת שהאוכלוסיה אינה מבחינה כביכול בפעילות הלילית של אנשי השירותים החשאיים, משתדל סולז'ניצין למנות את כל גלי המעצרים העיקריים מאז כינון המישטר הסובייטי עד היום. כשהוא נזקק לעדויות שנגבו ולראיות מעדויות־שבכתב, לעיתים של אנשי הצ'קה ואחרים. כשהוא מתאר את העינויים, את תנאי הבידוד הקשים, את ההרעבה, את ההתעללות המזהיבים וכו', ושוב על־סמך עדויות שנגבה מעצירים ששהה עימם ושפגש — הוא משווה זאת לתיאורים־שבכתב של מצבים דומים בתקופת הצארים, והוא נזקק לכתבי מחברים שהפכו סמל למאבק, דוגמת רדישצ'ב ווירה פיגנר. הסטיות־כביכול מהמהלך העיקרי של הספר באות כדי להבליט את המשמעות האיומה של המתרחש. תפקידן למנוע מהקורא להסתגל ולו רק לרגע לאפשרות קיומה של מציאות כזו (כפי שקורה לעיתים בעת קריאת ספרי־זכרונות מתקופת השואה), לטלטלו ולהבהיר לו בכל פעם מחדש מהי מידת העיוות המוסרי והאנושי המאפשרת מציאות כזו.

השיטות השתכללו, הציניות גברה

גם כאשר סולז'ניצין מדווח, וגם כאשר הוא מביא מובאות מן הכתב ומדברים שהושמעו באוזניו, נוכח היוצר בכל מישפט ובכל פיסקה. תיאוריו הם אירוניים, ועוקבים אחר הלך־מחשבתם של חותמי פסקי־הדין, הרופאים והאדריסטים (הקובעים שאפשר להמשיך להכות את העציר) והסוהרים החושבים למה לו לאסיר לאכול, למה לו לעשות צרכיו ולשם מה לו לישון — כאשר סיפוק האוכל (300 גרם לחם, מעט רותחים ודייסה שתוכנה אינו ברור) כרוך במאמץ, הוצאה לשירותים מסכנת את הביטחון, ולא תמיד יש בתא מקום מספיק לשינה. סולז'ניצין נוכח בעוצמה רבה בכל תיאור, אפילו כאשר הוא מעלה בזה אחר זה את תהליך היווצרות מישפטי־השקר ואת הליכיהם מראשית המהפכה עד מלחמת העולם, כשהמקור היחיד המובא על־ידו הוא אוסף נאומי הקטיגור קרילנקו.

סולז'ניצין חוזר בתיאוריו להוכיח שהבולשביקים, אשר סבלו פחות מכל הלוחמים האחרים בתקופת הצארים, ואשר איש ממנהיגיהם לא סבל ממש בבתי־כלא ובמחנות־עבודה קודם המהפכה, הנהיגו את עונש־המוות, את המעצרים ללא מישפט ואת ההוצאות־להורג מרגע שתפסו את השלטון. ושיטותיהם רק הלכו ונשתכללו במשך הזמן, והציניות שלהם הלכה וגברה.

קשה לסכם את כל העילות האפשריות למעצר. בראש־ובראשונה נעצרו אנשים כאשר הפריעו למישהו מנציגי השלטון המרכזי במקום העבודה, במיפעל, ברובע או ביחידה הצבאית. אנשים נעצרו כאשר תוכנית ממשלתית (וסולז'ניצין חושף את האבסורדיות שבתוכניות אלו, שנקבעו ללא ידע וללא בדיקת עובדות בסיסיות), שנדונה מראש לכישלון אכן נכשלה, והיה צורך במציאת שעירים־לעזאזל (כך נעצרו בסוף שנות ה־20 כמעט כל המתנגדים הסובייטיים). אנשים נעצרו כאשר הגופים המינהליים, המדעיים, או הצבאיים שאליהם השתייכו נחשדו על־ידי מישהו בצמרת בחוסר נאמנות, או בסיכוי שיגלו אי־פעם חוסר נאמנות (כך נעצרו ונעשו רוב ראשי הצבא הסובייטי ערב מלחמת־העולם השנייה). אך

אלכסנדר סולז'ניצין

רבבות גם נעצרו כאשר סירבו למסור רכוש לאנשי השירותים החשאיים, כאשר התחרו איתם על אשה, או כאשר נשים סירבו להיענות לחיזוריהם (והעדויות על כך רבות). חלקם של החשבונות האישיים במעצרים הוא עצום, והתירוצים היו שונים ומשונים: גרימת שחיקת מסילות הברזל על־ידי העמסת יתר של קרונות; אי־ניצול רשת הרכבות על־ידי אי־מילוי הקרונות; פגיעה ברכוש הצבא הסובייטי על־ידי סירוס סייחים; ריגול על־ידי היענות לחיזורי גבר לא רוסי, וכו' וכו'.

דומה שהתיאורים האיומים ביותר בספר הם תיאורי הפקרת השבויים הסובייטיים בידי הגרמנים, כאשר בתואנה של אי־הכרה באמנת הצלב־האדום סירבו השלטונות להגיש לשבוייהם סיוע, וכל השבויים הושלכו למחנות־מעצר באשמת נפילה בשבי. מזעזעים הסיפורים על הנמלטים משבי, ששירתו אצל הפרטיזנים, סייעו במאמץ המלחמתי, והושלכו לבסוף למעצר. כאלה הם גם הסיפורים על הקצינים והלוחמים הגיבורים, שהגיעו לברלין ולפראג, ונעצרו מחשש שיספרו על עוצמת צבאות המערב ועל הישגיו הטכנולוגיים והכלכליים של העולם החופשי. אולם, כנראה, שהסיבה העיקרית לגלי־המעצר הגדולים היתה הצורך בעבדים באיזורי המיכרות שבקצות סיביר וברוסיה האסיאתית. מובאות כאן עדויות על „מנות" של עצירים, שיש לאסוף עד תאריך מסויים, אשר הוקצבו על־ידי הרשויות בהתאם לצורכי מחנות־העבודה.

מכיוון שהספר מיועד לקורא הסובייטי בתקופה שלאחר סטאלין, שלא קרא את קסטלר (תכונה לשבחי סולז'ניצין) ולא התוודע לביקורת המערבית — הוא מרבה בפרטים ומתמקד בפירוק ההנחות הקלישאיות, הרווחות עד היום בבריה"מ, על ההומאניזם של לנין (המתגלה כאבי השיטה וכאכזר אפילו מתוך מובאות מכתביו בלבד), על חדוות היצירה בראשית המישטר, על חטאי הקולקים (כאשר מיליוני איכרים הוגדרו כמתבלים והומתו ברעב), על היעדר טרור, כביכול, עד שנת 38־1937 ועוד. בתוך כך הוא מרבה בעובדות מזעזעות על אונס נשים בעת החקירה, על כליאת אנשים בבורות מים קרים, על מתן היתר לגנבים ולשודדים להכות עצירים פוליטיים, ועוד.

יחסי־אנוש בין כותלי המעצר

אולם, בהכירו בגבול יכולתו של הקורא לקלוט, משלב סולז'ניצין בין פרקי־הזוועה קטעים מופלאים על יחסי־אנוש הנרקמים בין כותלי בתי־המעצר, כאשר לאנשים שנחלצו מהבידוד הנורא של החקירה מזדמן להיפגש סוף־סוף עם בני־אדם אחרים, והאמצעי היחיד להעביר את הזמן הוא לשוחח (בתנאי שלא יכלאוך עם מטורף). כך מספר סולז'ניצין על פגישותיו עם עורך־דין אסטוני, המספר לו לראשונה על הנעשה בעולם המערבי, ומודע אותו עם מושג הדמוקרטיה ועם דרכי ניהולו של שלטון תקין. ההתקשרות עם האסטוני, כמו גם ההידברות עם סוציאליסט ותיק שהתגלגל בבתי־כלא בתקופת הצאר ובתקופת הבולשביקים, ופגישות רבות אחרות — מגיהות אור אנושי ומרפות מעט את מתח הקריאה; אך משמעותן, כמובן, עמוקה יותר. סולז'ניצין מעיר, שאותן פגישות הבהירו לו עד כמה היה שבוי במסגרות חשיבה מוגבלת ושכוחכת, ועד כמה היו תחומי התעניינותו מוגבלים. לראשונה התברר לו שגדל, כשאר בני דור המהפכה, על ברכי היסטוריוסופיה מסולפת, במישטר שעודד אגואיזם, דאגה יומיומית לצרכים בסיסיים והתכחשות לזולת (הוא מתבונן אחורה בזוועה בסצינה של התעללות קצין סובייטי בחייל רוסי שנתפס בצד הגרמני, כשהוא מתכחש לזעקותיו ומתעלם מהן).

קשה לסכם את תמונת העולם המעוות והאכזרי, העולה מתוך העדויות שסולז'ניצין ריכז, הביא וסידר בשיטה, שתכליתה לסייע לנו להבין את משמעותן. די אם נזכיר שבשנים 40־1939 נודו למוות בבריה"מ מיליון (!) עצירים רוסיים; אך ראשית ההמתות היתה כבר ב־1918, ובה נורו, על־פי עדות רשמית, 16 אלף איש ב־16 חודשים ב־20 פלכים בלבד, ונוסף לכך הוטבעו דוברות, שבכל אחת מהן היו מאות אנשים וכתי־שהוו „מהורי" מעצירים. סיפורי השמדתם רק מסתיים באגדת דראבסי את סיומו של תהליך שירותי נורא, שראשיתו במעצר ובחקירה אכזריות, המשכו במתן פסק־דין ללא מישפט וסיומו בהמתה, או במוות מחנק או מרעב, או בעבודת־פרך בתנאי רעב והתעללות במשך עשר או 25 שנה.

תיאורי אכזריות וגילויי אור אנושי בתנאים בל־יתאמנו באים זה לצד זה. כשאלה ואלה חוזרים להקיף את האמת הנוראה, את מניעיה ואת הסיבות לאי היכולת ללחום בה. וכל זה — בעוצמה רבה של יוצר, הרואה צווי עליה להפקידו לעוקץ ולקוטב.

בסוף הספר מופיעה פיסקה של המתרגם ובה על ביקורת אחת שהתפרסמה על תרגום קודם של סולז'ניצין. הקורא את „ארכיפלג גולג" בעברית זוכה לא רק בבבואה מהימנה של צפון הספר, אלא אף בזו של רובדי הלשון של המחבר. וזאת בזכות י. שערוני, המקפיד על תרגום כהימן חריף חלוץ שעמד בו.

גבריאלה אלישע

שלושה שירים

כאשר הייתי סמוכה על האדמה
וקלי יתקה
רציתי אחר כך לפרח
והיה בי כחם של ארץ רחוקה

גם המים לא היו שקטים
ואנשים עפו להושיע
כמו אלף שנים

אך לא היה
אדם להצילו

✱

יש עת ואנשים ששורפים את ביתם
לקראת אדם ששורף את ביתו
אחד עומד בפתח ומבקש צלילות

✱

יצאתי ערם ראו אותי
בלי בגדים
אחותי ראתה אותי
אצל אשה יפה
מכסה את שדי
באה אמי
באו אחי

מוזיאון ישראל – סוף?

מאת אדם ברוך

טדי קולק: „אם לא תהיה ברירה – המדינה ותתקיים בלי מוזיאון ישראל" (מן העתונות)

טדי קולק צודק: אם לא תהיה ברירה, המדינה תתקיים בלי המוזיאון. אבל עד ל„אין ברירה" אפשר לערוך חגלת־חשבונות, ומוטב שתהא קניינית ותגרנית. שאחרת אין לה סיכוי אפילו להישמע.

מוזיאון־ישראל עומד בפני סכנת סגירה [illegible] מצבו הכספי הדחוק וגירעון של ארבעה מליון ל"י. שעות־הביקור קוצצו, הספריה לאמנות נסגרה, הוחל בצימצום הפעילויות והסגל, ואגף הנוער הוא מועמד־הצימצומים הבא. כאן כדאי לרענן את הזיכרון ואת העובדות: מוזיאון ישראל, על־פי הסך־הכל המצטבר של פעילותו, הוא אחד הביטויים המובהקים לערגתנו הממושכת לרצינות, לתוכן ולספיות־תרבותית בחיינו. כל ביקורת על בית ו/או אינטרסנטית של קבוצת־לחץ זו או אחרת, איננה קשה דיה כדי לעמם את חשיבותו של מוזיאון־ישראל. תוך תקופה קצרה יחסית הגיע מוזיאון־ישראל על מפת המוזיאונים העולמית כסדר־גודל של לפחות מוזיאון אירופי נחשב, וזאת על רקע עורף תרבותי, כלכלי וציבורי ישראלי דל, שומן וחסר־שרירים, אם כי עצבני וביקורתי למדי.

מי שיודע שיש זיקה בין תרבות לביטחון, ו„תרבות וביטחון" היא סיסמה בעלת־תוקף לא פחות מ„שלום וביטחון" אינו צריך לקריאת־תגר מסוג מאמר זה. הוא יודע מה שיודע כאן כל יה־שה: „אין ברירה" הישראלי המובהק הוא לעיתים קרובות בולשיט, ובעברית צחה: גללי־שור. וחיקים שבינינו מזכיר תרגיל ה„אין ברירה" המופעל נגד מוזיאון־ישראל את הסיפור על היהודי שזרק את טליתו ותפיליו ראשונה, כדי להקל את משא האוניה הטובעת. האיום על מוזיאון ישראל, על שלביו המוקדמים, הוא הצהרה בוטה וחד משמעית: התרבות היא מותרות, ותהיה המאבחנה עם כספי ניסטרה, איפוא, מן הבלונים־התרבותיים. גם התכוונות חזיתית מלאות לכל אותן מחשבות בראשית על יצירת חברה ישראלית בעלת יותר תרבותי וכיו"ב — מחשבות שכללו־הכל הועמו בהן, לגורות ועם כל העוויות־הפנים הציניות, שנתנו כאן במשך השנים.

✱

כאשר יורדים על מוזיאון־ישראל, יורדים בעצם עליך ועלי, על כל הציבור הקרוב לתרבות ולאמנות. אבל ציבור זה הוא עם לא מהימן, שכמעט אין כמעט איש המשמיע קול. זו תופעה הראויה לכשעצמה לתשומת־לב, והיא גם המאפשרת את הפיחות והכירסום ההדרגתי במוזיאון ישראל, המסתייעים, כאמור, בשתיקה ציבורית. אין לי הסבר הגיוני ולא הסבר יצרי לשתיקתם של הוואקים, הנבאים, האדמו"רים, שומרי החומות המשתינים־בקיר, המרכיבים את קהילתנו הערתית. אבל דבר אחד ברור לי: לאחר מותו ישראל יגיע תורם של מוסדות אחרים, ואין נשער עם עומק איסטרטגי, ריחוט, נוטה לואי הי"ו, כונים ו„אין ברירה". מוזיאון־ישראל הוא לא חוד חלה, למי שעיניו בראשו ניתן איתות. מוקדם כי שר לאחר המלחמה הופסקה הופעת מוסף־האמנות של אחד העיתונים למשך כחצי שנה.

אי־התחשבות בקבוצת־הלחץ התרבותית מסתייעה פחות מן הכשל הטאקטי והפוליטי של רעיון לסגור את המוזיאון, זו הלמאות שלטונית מינהלית ואף הנהלת־חשבונות גרועה. שמחיר נמוך — סוף־סוף, מה הם ארבעה מליון בישראל של 1974, בהשוואה למבנות הרצה של בנק אי־בריטניה ו„נתיבי־נפט" — ניתן היה לשויק ולקיים את אחד הצירים העיקריים, עליהם חל הפרזה התרבותית הישראלית. אין צורך להיות נביא ריוס חם כדי להבין שסגירת המוזיאון תשם קשה בתדמיתה של ישראל, ותסיר מגבה את אחת העטיפות־הרוחניות האחרונות שלה.

✱

הנהלת חשבונות אינה נעצרת בחישובים של טיים אלמנטריים אלה, שאנו מחשבים בלום של המימשל. זה מוזיאון, ולכן כדאי לדבר על כסף. כסף הוא אחד הדברים הרציניים בכל מוזיאון. חברה בעלת יומרות־יסוד תרבותיות מחזיקה אונים „מפסידים". חוטני־מ־זיאום והמטרופוליטן מוזיאום של ניו־יורק מפסידים. ההפסדים נלקחים בחשבון מראש. כך היה וכך יהיה.

אני מנית שאנשי־המוזיאון ומקורביהם סומכים על הפאטנט הישראלי: „יהיה בסדר". אחרת אי להבין את שתיקתם ואי־יציאתם בגלוי לציבור הרחב. יתכן באמת ש„יהיה בסדר" במיקרה זה, אבל ממיקרה זה והלאה לעולם לא יהיה עוד „בסדר". האיום על המוזיאון עירער את האיזון הנדרש סביב נקודת־השבירה שלו אנו חגים כמאוננים באשים במשך 26 שנים.

לאנשי־המוזיאון אין כושר־הלחימה שמפגינים החנגאים הישראליים. יתכן שאף הם מפקפקים בתוקפם של טיעונים אלה ואחרים בעניין [illegible] לעומת תוקפם של טיעונים כ„אין ברירה". אך הרי עליהם להסיק מכך מסקנות אישיות [illegible] ביותר ולהפעילן מה שיותר מהר: לקום, לעזוב את המקום. אחרת, עליהם לצאת מהדר־[illegible] מסדרונות־ההבטחות־בחצי־פה אל הציבור [illegible] דעת ובכל יתר הדרכים שזכו בישראל [illegible] מלאה או חלקית. הצעד הוולגארי [illegible] עצם האיום לסגירת המוזיאון, ולעומתו כל [illegible] ותגובה תהיה רכה כצמר־גפן. פירסום [illegible] ישראלי, למשל, המבסס על השוואה [illegible] עלותיה של תקציבים, יכול להיות [illegible] ויעיל לעניין המוזיאון. לדוגמה, [illegible] כנות היהודית במוזיאון. הגופל [illegible] סבלים סוכנותית. השוואה זו, [illegible] ענק ממלכתיים למסורות של [illegible] גנים פוליטיים — תסביר לנו [illegible] זיאון נישאר רק עם הצרות שלנו. [illegible]

ואין מזה טדי קולק בסוד גמור. וגם [illegible] גמור.

מבקשים מההומאניזם לשבת

עם העלאתה מחדש של ההצגה „ביקור הגברת הזקנה" לפרידריך דירנמאט

מאת ישראל גור

הפאבולה כשלעצמה אינה עיקר ב„ביקור הגברת הזקנה" של פרידריך דירנמאט, אף שהתפתחותה הלוגית של המחזה עשויה להטעות. למלאכת ההטעייה תורם לא מעט המחבר עצמו. באמרו — בין השאר — על מחזהו: „אני מתאר אנשים ולא מאריונטות, עלילה ולא אלגוריה. עולם ולא מוסר...". אלא שאין להיווקש על־ידי אמירה זו של דירנמאט. בוודאי: אין „ביקור הגברת הזקנה" אלגוריה טהורה בעלת משמעות מאונשים. זהו מחזה המאוכלס בדמויות חיות, ועם זאת פועל בו היסוד האלגוריסטי, הגורם את הצימצום הפסיכולוגי של הדמויות, את דו־ממדיותן. הרי שעלינו להתרכז בעיקר במהות־העולם, שאותו ביקש דירנמאט לייצג על־ידי סמלי מחזהו ובזהות האמצעים התיאטרוניים המכוונים שלו עם הרגשת־עולמו.

הפונקציה של המקהלה

המחזה „ביקור הגברת הזקנה" אינו חף מעיקבות המישנה האריסטוטלית של הטראגדיה. ראשית כל, הוא מקיים את המצוות האריסטוטליות בנוגע למקורות פעלה של הטראגדיה. המקור הראשי, לפי אריסטו, הוא: אדם שאינו מצויין לא בשלמות מידותיו ולא בצידקתו, והתמורה לכישלון חלה בו לא בגלל רישעתו וגנותו. אלא בגלל איזו חטאה...*).

וכן: חטאה זו מצד איש בינוני (שאינו רשע ואינו מגונה), המביאה עליו, בסופו של דבר, שואה — היא גם העילה להתפתחות מחזהו של דירנמאט. זוהי חטאה של אלפרד איל — חנווני, מקובל בין אנשי עירו גילן, שבעבר הרחוק הינה אהבים עם קלארה ושר־זאכנאסיאן, בת־העיירה לשעבר, והכניסה להריון. איל הכחיש את אבהותו בעזרת עדי־שקר, והפך את קלארה למופקרת ומנודה.

גם הפונקציה של המקהלה — זו המספרת, המודיעה, המבשרת — משובצת כראוי במחזה שלפנינו. הפונקציה שלה מופקדת כאן, קודם־כל, בידי המבקרת הזקנה, לשעבר בת־גילן, שבעוצמת־שטניותה־ועושרה היא משליטה את הוודאות בהגשמת רצונה. מכוח שטניותה ועושרה היא נוחלת גם את אורך־הרוח הדרוש להגשמת זאת, כדוגמה מובהקת ניטול את סוף המערכה הראשונה של המחזה. כשראש־העיר משיב בשלילה לבקשת המתת של איל:

„גברת זאכאנסיאן: עודנו חיים באירופה, עודנו בני־אדם ולא פראים. אני דוחה את הצעתך בשם העיר גילן, בשם האנושות. מוטב לנו להישאר עניים מאשר להכתים את ידינו בדם" (עברית: חיים גורי). ועל כך באה התשובה החדה, החד־מילתית, של הזקנה: „אחכה!"

סאטירה נעדרת רחמים

פונקציית־המקהלה מופקדת גם, מבחינה מסויימת, בידי ארבעת מאורחי־גילן. ארבעה אורחים שאינם קרויים כאן בשם, כי אם ממוספרים: הראשון, השני, השלישי והרביעי. קבצנים הם. „חסרי־כח"; כביכול לא ניחנת בפיהם ידיעת־הצפוי, כפי שהיא ניחנה בפי הזקנה בעלת־הממון. אצל זו האחרונה — ידיעת־הצפוי הופכת את השלטת הצפוי, למדרך: לדעת — פירושו להשליט. ואילו קבצני גילן, שארבעת הממוספרים הם נציגיה, הם חסרי־ממון, ממילא הם חסרי־שלטון, ממילא הם חסרי־ידיעה. הם יודעים רק את מה שהיה ואת מה שהווה, ועל כך הם מספרים.

מה שיהיה יודעת, כאמור, כבר מהתחלה — הזקנה בלבד (והשאלה של דירנמאט, הספורית והבלתי־כתובה, המועקה מבין השיטין — היא: האם גזר הוא לחיות בעל־ממון כדי „לדעת"?). הפער הזה שבין ידיעת־הצפוי של הזקנה השטנית והעשירה לבין אי־ידיעת־הצפוי — ואם תמצא לומר: לבין רפיון־הרוח — של ארבעת הממוספרים, מייצגי הטיפוסים של גילן — הוא הקובע את המחזה כטראגי־קומדיה. לשון אחרת: הקומיות של קבצני־גילן איננה נובעת מעוניים הכלכלי גרידא, יש גם עוני גא, רצוף אידיאלים ומאבק. עוני מסוג זה, אילו ניצב לעומת הזקנה — אפילו היה כושל ומת בסופו של מאבק — עשוי היה להעניק לנו טראגדיה גדולה. אבל עוניים של אורחי־גילן איננו כוח: הללו נשאו עימם את תרבות־המערב כשהיו מבוססים מבחינה כלכלית; כשפקד אותם העוני השפל המפשיל הפכו צלם תרבות־המערב לזיכרון עמום; העוני עיוות את פרצופיהם, עיוות את מושגיהם, עיוות את כבודם. הם היו למגוחכים; הם הופכים — על־פי אריסטו — „למלא תפקיד קומי":

„הקומדיה היא אומנם, כפי שאמרנו, חיקוי נפשות פחותות מן האיש הרגיל, אך לא ביחס לכל דבר שהוא רע, אלא עד כמה שהוא מחווה את חלקי־הכיעור המעורר צחוק, שכן המעורר צחוק הוא איזו חטאה או קילקול שאינו מכאיב ואינו מזיק, כגון הפרצוף הקומי בתחום ראייתנו הישירה. יש בו משום כיעור ושחיתות־צורה בלא גרימת־כאב" **).

זיהוי מכוון זה של השפל הכלכלי עם השפל הרוחני משליט כאן את הסאטירה הצולפת, נעדרת־הרחמים. אחד המבקרים נקט אומנם, בקשר למחזה זה: זעם עם הומור. המבקר לא דק פורתא. ההומור הוא שכנן הקרוב ביותר להדמע — קרוב כדי זרת. הומור מביא לריגשת־לב. ואילו הצופה ב„ביקור הגברת הזקנה" — דמעו יבשה, וליבו אבן, אבל ראשו — ראשו בתנועה, בפעולה. כי ההומור הוא כאן תהומי, כדי סאטירה אכזרית.

שלטון הכסף

הנה־כי־כן: לדין מוחנו הסובר עומדת כאן העיירה גילן, שאינה אלא מיקרוקוסמוס מערבי, אליה מכוונים חיצי הסאטירה העיקריים של המחבר. מלאכת־שילוח־החיצים הוטלה בעיקרה על הגברת הזקנה, המגיעה לביקור, היא בתוקף כוחה ועוצמתה החומריים, בתוקף ידיעתה את הצפוי (אמור, הצפוי המוכתב על־ידה ברוב עוצמתה), מנצחת כאן על הפעולה כולה, בה בשעה שתושבי־גילן הם נפעליה, חווה אומר: נפעלותם היא גיחוכם.

אגב: קוראים וצופים עלולים להיות מוטעים על־ידי „המארב" של דירנמאט, ולומר כי קלארה ושר־זאכנאסיאן, אף־על־פי שאכזרית היא, שלוחת־רסן, חסרת־רחמים וכו' — הריהי, בכל־זאת, דמות טראגית, הראויה להזדהותנו ולרחמינו. סוף־סוף הושלכה בהריונה על־ידי אלפרד איל; סוף־סוף נעשתה בשל־כך לזונה; סוף־סוף יש בניקמתה משהו אנושי, וכו'. אלא שעברה משמש כאן לדירנמאט רק אמצעי יעיל כדי להציגה כשלטון הכסף הכל־יכול, כמי ששמה לצחוק עולם ומלואו, ללא כתא־זה של סנטימנט. וכלשונה: העולם עשה אותי לזונה ואני אעשה את העולם לבית־זונות! את קשיחותו של שלטון־הכסף — קשיחות שכמוה כחוק — מסמל דירנמאט על־ידי כמה אביזרים. בולטות ביותר הן הפרוטזות. כאמור, גם הפרוטזות אינן כפויות על הזקנה והן מעוגנות במיקרים שקרו לה. ברם, לולא נפצעה פעם הזקנה בתאונת־דרכים ולולא איבדה את ידה ורגלה — חייב היה דירנמאט להעלות תירוץ אחר, כדי להרכיב עליה פרוטזות. יתר־על־כן: כל סמל גורר עימו אצל דירנמאט באופן לוגי ביותר סמל נוסף: כיוון שהגברת זאכאנסיאן איבדה יד ורגל, ממילא אינה נוסעת עוד במכונית. בכספה רב לה כדי להרשות לעצמה שני שכירים — פושעים לשעבר — ישאוה באפריון לכל מקום. והאפריון מניין? מתנת נשיא־צרפת, ישר מן הלובר. כך קובע דירנמאט את כפיפות הכל — האדם הפשוט, האמנות, המדיניות (והן גם את תשעת בעליה של הזקנה אשר לראות כמדינאים־משרתים המוחלפים על־ידה כבבגדי־חפץ) — לשלטון הכסף.

קשר עם קאפקא

אכן, מגוחכים הם אנשי־גילן, במילותם לחיים היא עדירות, בלתי־אנושית. על מזבח התרומה הם מוכנים להקריב את הדבר היקר מכל, את הכבוד. ככל שהם מרבים להציע כבוד לזקנה העשירה — כן מתמעט המבוקש לה. הללו ממלאים את כיסיה בכתרי־מחמאות ובמרגליות־מעשים — ובאהבת־אדם, ואילו זו עורכת „תשליך" מכיסיה, ומתכוונת לומר להם כי אינה אוהבת אדם וכי המחמאות אינן [illegible] לעברה וכי אנשי־גילן, בהנכפתם חוירה, שוחקים את המלח לכדי אינפלאציה איומה.

הקורבן המבוקש על־ידה הוא: אלפרד איל!

ואכן, הוק־ההקרבה הוא אכזרי ביותר. אלה שהציבו למכירה את הכבוד בעד התרומה אינם יכולים להיעצר במחצית־הדרך: השלב הבא הוא הקרבת האיש המבוקש, בשר מבשרם, מי שהועד על־ידם תחילה לכהן כראש־העיר. תהליך ההקרבה של איל רצוף סמלים סוביטליים. ראש וראשון להם הוא הנעל האחרונה הצהובה, שתחלה לפאר רגליהם של אנשי גילן ונשותיה, בהיותה מיקומה הראשונה על־חשבון התרומה המורה הידיחה של איל. מכאן נקחה גם מסע מחזר של זה להיה, שאינו אלא פולחן האוניברסאלי של בן־דורנו מיום־המחרות (כמאמר מכמר) „ההשמעות שנסל דירנמאט מתיאטרון־ימי־הביניים. חן מן המקורסמות.

(סוף בעמוד 14)

*) אריסטו: על אמנות־השיר או הפואטיקה, עברית: מרדכי יזה, הוצאת מחברות לספרות, תש"ח, עמ' 63.
**) שם, עמ' 26.

בתערוכות

כישרון – ועייפות

תערוכת איבן שוובל
בביתן הלנה רובינשטיין, מוזיאון תל־אביב

מאת שרה בריטברג

המישפט הראשון שעלה בדעתי, כשניסיתי לחשוב על ההגדרות המתאימות לצייר איבן שוובל, היה: „לאיבן שוובל כישרון־ציור גדול". משפט זה נשמע אווילי כשמנסים להצמיד אותו לגיל, לנסיון ולמעמד של שוובל. אין מדובר כאן בנער שכשרונו מוטל בספק, אלא בצייר ותיק, שזכה בהכרה לפני שנים רבות.

אולם למרות התסבר המלומד, אני חוזרת שוב לאותו משפט (להזכירכם: לאיבן שוובל כשרון־ציור גדול), ועושה אותו בסיס לרשימה זו, מאחר שנדמה לי כי הוא מגדיר היטב את כוחו ואת חולשתו של הצייר.

כשרונו של שוובל להנחת צבע הוא נדיר גם בין ציירים ותיקים וטובים, ולכן הוא ראוי לציון. המדובר בעוצמה, בחיות ובזוהר שיש לכל כתם בודד על בדיו, ובנגיעת־היד ראשונה בעלת כוח, שהיא כנראה כשרון מלידה, ולא תכונה נרכשת.

כדי להבהיר את עצמי, אפנה את הקוראים לקו הרישום של פיקאסו, או לכתמים הצבעוניים של מאטיס. אלה אלמנטים בולטים בהיסטוריה של האמנות הקרובה לנו, כיכולת בלתי־רגילה להפיק את המאכסימום מכתם או מקו סתמי, וזאת מבלי להתייחס ליצירה כולה. בארץ הייתי מביאה את אורי ליפשיץ כדוגמה מקבילה מתחום הרישום או הרישום־צבע, ככשרון טבעי שאין עליו עוררין להעניק כוח לכל קו היוצא מתחת ידו.

רק טבעי הוא, שהיכולת הגדולה בהנחת הצבע, שהיא מעלתו העיקרית של שוובל, תהפוך גם לחולשתו. שכן, הפיתוי „לסחוט" את הכשרון לצבע עד הסוף הוא עצום — ושוובל התפתה. כל צבעיו עזים ובוהקים, כאלה שמבליטים את יכולתו, כאלה שיכול להרשות לעצמו רק צייר, בעל כשרון בלתי־רגיל בהנחת צבע. ועלי לומר, שהנגינה על מיתר הווירטואוזיות הצבעונית, כשאינה נתמכת תמיכה הולמת באלמנטים אחרים של הציורים (כמו קומפוזיציה, בהירות) עלולה לעייף.

הציורים של שוובל שנעשו בחודשים האחרונים שונים מבחינה צבעונית מקודמיהם. היצירות אינן צבעוניות עוד באינטנסיביות על־ידי הדמיון, אלא חייבות בנאמנות מסויימת לטבע, ועל־כן

איבן שוובל: „האמן בסדנה — פעמי אביב"

השתנתה בצורה קיצונית הקשת הצבעונית לכיוון של גוונים שקטים יותר. עבודות אלו, הפחות הפגנתיות, הן מהטובות בתערוכה.

אם אינני טועה יש בגישה זו, חשבה לטבע, מודעות של הצייר לעובדה שההגבלה הצבעונית והצורנית של הטבע עשוייה לפתור הרבה מהבעיות שנקלע אליהן ביצירתו הנקראת „האמן בסדנתו".

נוסף לתמונות־השמן מוצגים בתערוכה גם רישומים. רישומיו של שוובל נמצאים, מבחינת רמתם, הרחק אחרי תמונותיו, וניכר בהם שהם מהווים בשביל האמן מקור בידור ושעשוע (סדרת „פסל־תמונה") ולא עיסוק רציני. במיקרה כזה מוטב לסגור את הקומה השלישית של ביתן הלנה רובינשטיין מאשר להציג בה את מה שמוצג.

שוובל הוא, בסיכומו של דבר, אמן יוצא־דופן על רקע אמנות זמננו. עבודתו טובה יותר, כשאינו נאבק באלמנטים אבסטרקטיים, אלא כשהוא נשאר בתחום הנאטוראליסטי, ופותר בהצלחה בעיות כמו תיאור האור החודר מבעד לחלון, תיאור של חפצים דוממים וכו'. תמונותיו לקו בשנים האחרונות בעייפות כתוצאה מהגזמה בהבלטת הנחת הצבע, על חשבון הזנחה של תכונות ציוריות אחרות. התמונות מן החודשים האחרונים נראות כתחילתה של דרך חדשה ומבטיחה.

צלמים ישראלים 74

תערוכת „מצב" במוזיאון־ישראל, ירושלים

מאת מרים טל

התערוכה אורגנה על־ידי מארק שפט ומיכה בר־עם והיא מזמנת יחד 21 צלמים, ותיקים וצעירים. זו התערוכה המקיפה הראשונה של אמנות הצילום בישראל, המוצגת באחד ממוזיאוני הארץ. היא משלימה את הטריאנאלה הבינלאומית הראשונה לצילום, שנפתחה באותו מוזיאון, ערב מלחמת יום־הכיפורים.

יש שני סוגים עיקריים של צילום בעל רמה: הסוג השם את הדגש על החושג האסתטי, והסוג השם את הדגש על השיטה, דראמטית או עניינית, של עובדות. שני הסוגים יכולים להיות משולבים. נדמה לי, כי הצילום מתאים מאוד להבעת מחאה, חברתית או אחרת, לקריאת תגר, להאשמה. פראה־ושויים שהונצח בעזרת המצלמה הוא כתב־אישום מזעזע.

מבין הצלמים היוצרים עבודות אפקטיות מרשימות בולטת במיוחד דליה אמוץ־ויוסליב, בנופי הכפר הערבי דיר צמית, בהרי חברון. לא רק דרכי תבניה הכפרית מקסימות אלא גם דרך ההגשה, התאורה והשליטה באווירה, שהם פרי עבודתה היוצרת של הצלמת.

דוד פלוטה, צלם שעבד גם בספרים בארה"ב, התמחה זה שנים אחדות בצילום התימיפי. תצלומיו, בצבעים, מבניטים את הצופה לעולם קסום ומוזר.

בתחום אחר מצטיין יצחק בן־ארייה, תושב נתניה, ראש מעבדה צילומית בטכניון חיפה, המציג תצלומי עירום עדינים, מאופקים ואצילים.

ראובן מילון, יליד ירושלים, בחור נושא מרתק וקרוב לסוריאליזם — מדרגות, המובילות לבלימה המציאות, ובמיוחד בירושלים, מספקת מדרגות כאלה והצלם מצליח לגלותן, ולצלמן בצורה משכנעת.

לסוג חושפי המציאות שייך בני חרר, שהנציח את פניהם של אביונים בבית־תמחוי.

יוסי רוט צילם את הרגעים הראשונים של קבוצת עולים מברית־המועצות בישראל. קשה לשכוח את עיני הילדים.

הצילומים הרכים וחסית, שצולמו על־ידי כתבים צבאיים בעצם ימי קרב, מצחישים את כל אימת המלחמה. צילומיו של יגאל חביליו מדגישים את אחריתיותו של חוף הסודן. אך התצלומים האכזריים ביותר שבוצעו בדרך אמנותית הם אלה של שמואל לבירון, בן 22, צלם צבאי, שאיבד רגל במלחמת יום־הכיפורים, וצילם את קטועי הרגל בבית־החולים ובמרכזי השיקום.

מה לראות?

תל־אביב והסביבה

● מוזיאון תל־אביב — ביתן הלנה רובינשטיין: איבן שוובל; המוזיאון החדש: אנה טיכו, רישומים.
● גדולת עוגן (מוזיאון הארץ רמת־אביב): תערוכת פיסול בחומר של ראש המחלקה לקדרות באקדמיה לאמנויות „בצלאל".
● אלפא אנור (מועדון התיאטרון, מנולי 7): צלם ישראלי היושב בלונדון, מציג צילומים שנעשו במצלמה ישנה ולא משוכללת.
● דוד שריר (גלריה סטראי, גורדון 23־25): הצייר הידוע בעל הנימה הנאיבית, מציג צבעי־שמן, צבעי־מים, שטיחי־קיר, ותדפסים.
● יצחק פרנקל (גלריה לים, בן־יהודה 170): „צפת ואני" הוא שם תערוכתו של הצייר הוותיק המחלק את זמנו בין פאריז וצפת.
☐ גלריה חדשה
● דיוקן (הירשנברג 10): מבחר גדול של יצירות מ„אסכולת פריז" בין המציגים הציירים: בן, לוביץ, פילס, קולניק ועוד.

ירושלים

● מוזיאון ישראל: עתיק וחדש — מתנת י. מיטשל למוזיאון ישראל; „מצב" — צלמים ישראלים 74 (ראה ביקורת); לוסיין קלרג — תצלומים: „בראשית, עירום, תלות ויס, מלחמת שוורים"; 4 אמנים ישראלים באוסף המוזיאון: י. זריצקי, א. ארוך, א. ליפשיץ ומ. קופפרמן; פנחס כהן־גן: פעילויות; ז'אן טינגלי — רישומי־כתובים; ל. קראקואר: רישומים — תערוכה מעולה.
● בית האמנים: לואיז שין — צבעי מים וקולאג' — תערוכה חשובה; חנוית קרניאל ז"ל — תערוכת זכרון; ארנת נחטיאס — ודיים יוצרות.
● אוסף ציור נאיבי ישראלי — (גלריה דבל, עין כרם): התערוכה כוללת שני ציורים גדולים מאת גבריאל כהן: „45 יום מסביב לעולם" ו„ד"ר קיסינג'ר בירושלים", שיוצגו בתערוכה בינלאומית לציור נאיבי, במינכן ובציריך, בחודשים נובמבר 74 עד ינואר 1975.

חיפה

● המוזיאון לאמנות יפנית (שד' הנשיא 89): טעם וחחת באמנות יפאן: הצגה של חפצי פולקלור, ציורים ורישומים.
● המוזיאון לאמנות חדשה (בית היצירה, ביאליק 4): תערוכת כרזות שוויצריות.
● עקריה אלקרא (גלריה גולדמן, שד' הנשיא 93): תערוכת ציורי־שמן של צייר תושב דלית־אל־כרמל.
● אליהו אברהמי (גלריה גרפיקה 3, דרך־הים 8): הדפסים צבעוניים ונואש של צייר ישראלי השוהה בפאריז.

באר־שבע

● מרינה חקון (גלריה הצריף, פלמ"ח 127): תערוכת ציורי שמן, רישומים והדפסים.

מהמכבש הדפוס

שירה

● כל עור עורי, שירים מאת אברהם ברוידס, הוצאת עקד, מנוקד, 38 עמ'.
● לאור הבהוב הנר, שירים מאת יעקב רמון, הוצאת המנורה, מנוקד, 89 עמ'.

שיחות

● הפסיכיאטור האלקטרוני שלי, שמונה שיחות אותנטיות עם מחשב, מאת דוד אבידן, הוצאת א. לוין־אפשטיין — מודן, 95 עמ'.

פילוסופיה

● The Conscience, a Structural Theory, by M. Kroy, Published by John Wiley & Sons, New York. Toronto — Israel Universities Press, Jerusalem, 244 p., Price: 40 IL.

היסטוריה יהודית

● ספר רפאל מאהלר, קובץ מחקרים בתולדות ישראל, מוגש לו במלאות לו שבעים וחמש שנה, עורך שמואל יבין, הוצאת ספרית פועלים בסיוע אוניברסיטת תל־אביב.
● Trial and Achievement, Currents in Jewish History (from 313), by H. H. Ben-Sasson, Library of Jewish Knowledge — Keter Publishing House, 344 p., Price: 45 IL.

תיקון טעות

במאמרו של ב.י. מיכלי „בין היוצר לעוברי" (20.9.74), נאמר: אורבי־ציית גיבור, שכול וכישלון של ברנר, צ"ל גיבור „מכאן ומכאן".

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לתרבות תורנית

הכינוס השנתי למחשבת היהדות - שנה כ'

יהדות בעיתות משבר

תקופות משבר בתולדות ישראל באספקלריה של מחשבת היהדות

מושב א' — ירושלים
א' דחוה"מ סוכות, ט"ז בתשרי (2.10.74)
מוסד ון־ליר, רח' ז'בוטינסקי 43

ישיבת פתיחה: 10.00 — 13.00
עתות משבר ותגובת היהדות — ספרות המקורות וההגות (א)
יו"ר: הרב א. אלינר. מרצים: פרופ' א. נהר, ד"ר נ. ברויאר, ד. רפל, ד"ר ש. גרוס.

ישיבה שניה: 16.00 — 18.30
עתות משבר ותגובת היהדות — ספרות המקורות וההגות (ב)
יו"ר: ד"ר מ. ורדי. מרצים: הרב פרופ' ע.צ. מלמד, מ. חלמיש, הרב ד. זרצקי.

ישיבת סיום: 20.00 — 22.30
יהדות בעתות משבר — פרשיות יסוד.
יו"ר: פרופ' ג. זולברשטיין. מרצים: פרופ' א. שביד, ד"ר י. רוט.

מושב ב' — תל־אביב
ב' דחוה"מ סוכות, י"ז בתשרי (3.10.74)
בית ציוני אמריקה, רח' דניאל פריש 1

ישיבת פתיחה: 10.00 — 13.00
יהדות בעתות משבר — פרשיות יסוד
יו"ר: א. חלפרין. מרצים: אלוף מ. פירון, הרב הראשי לצה"ל, פרופ' י. בן שלמה, פרופ' י. ליבוביץ.

ישיבה שניה: 16.00 — 18.30
עתות משבר ותגובת היהדות ספרות המקורות וההגות — העת החדשה
יו"ר: פרופ' א. הראל־פיש. מרצים: פרופ' י. עמיר, ד"ר ח. דרייפוס, ד"ר נ. סמט, י. בר־און.

ישיבת סיום: 20.00 — 22.30
עתות משבר בדורנו ותגובת היהדות.
יו"ר: ח"כ ז. המר. מרצים: הרב ב. רבינוביץ, רבה של חולון, ד"ר ד. לנדאו, פרופ' י. גרנובר.

מושב ג' — חיפה
א' דחוה"מ סוכות, ט"ז בתשרי (2.10.74)
המרכז לתרבות ע"ש סבוכר, רח' סבוכר 54

ישיבת פתיחה: 10.00 — 12.30
עתות משבר בימי קדם
יו"ר: ד"ר ג. ארדט. מרצים: פרופ' י. אליצור, ד"ר צ. ויינברג, ד"ר פ. רוזנבליט.

ישיבה שניה: 16.00 — 18.30
זרמים רוחניים כתגובה למשברים
יו"ר: פרופ' י. ירניצקי. מרצים: ד"ר א. גרינולד, ד"ר ד. תמר, הרב ש. אבינר, רבה של קב' לביא.

ישיבת סיום: 20.00 — 22.30
סימפוזיון — עימותה של היהדות עם משברי הערכים בדורנו
יו"ר: עו"ד נ. ליפשיץ. משתתפים: מ. אונא, הרב צ. דרורי, רבה של ק. שמונה; הרב פרופ' ל.י. רבינוביץ.

מושב ד' — צפת
ב' דחוה"מ סוכות, י"ז בתשרי (3.10.74)
מלון "הרצליה", רח' ירושלים

ישיבה ראשונה: 16.00 — 18.30
עתות משבר ותגובת היהדות — הסטוריה והגות
יו"ר: ד. מוחניק, סגן ראש מועצת העיר.
מרצים: ד"ר ד. קוליב, ש. ויסבלוט, ד"ר א. גשן.

ישיבה שניה: 20.00 — 22.30
עתות משבר ותגובות היהדות — העת החדשה
יו"ר: ד. יהודה.
מרצים: הסופר מ. אוריין, ד"ר י. בן־ששון.

הרצאת סיום:
האמנם מפני חטאינו גלינו מארצנו?
ד"ר י. אלדד

מושב ה' — התיישבות דרום
ב' דחוה"מ סוכות, י"ז בתשרי (3.10.74)
ישיבת אור עציון, מרכז שפירא

ישיבה ראשונה: 15.00 — 17.00
יהדות בעתות משבר — פרשיות יסוד
יו"ר: י. חוגי. מרצים: פרופ' ז. פלק, ע. חכם, הגב' נ. מחטוב.

ישיבה שניה: 17.30 — 20.00
רב שיח
יו"ר: ד. בית אריה.
רעיון "אור לגויים" והתנוונותו במציאות הישראלית
פרופ' י. ליבמן.

המשתתפים ברב־שיח:
הרב י. גליקסברג, רבה של גבעתיים
מ. חיות
פרופ' י. ליבוביץ.

מבקשים מההומאניזם לשבת

(סוף מעמוד 13)

מצבו של איל מתקשר עם זה של Every Man — כל אדם — כשם שאורתי־גילן שבגדו בבן־עירם מתקשרים עם "חידידות" באלינוריה "כלאדם". יש גם מקום להקבלה בין השמות הסתמיים עצמם: כלאדם — מזה, ואיל — מנה. איל — בצרפתית: הוא, או זה סתמי).

החירתו של איל להסגת הסוחר ולהעברת רוע־הגזירה בעוד־מועד מתקשרת לה עם אסמכתה ספרותית ששמה: קאפקא וגיבורו יוסף ק'. אבל דירנמאט קיצר בהרבה את אורך מסעו של איל לעומת זה של יוסף ק'. מסעו של יוסף ק' אל הטירה זרוע פה ושם תקוות קלושות ורצוף עקשנות של אי־כניעה. ואילו איל נשבר במוקדם. הוא נתפס במוקדם ע"י "המלחציים הקאפקאיות" מאין יכולת לברוח ולמלט את נפשו. "בסופו של דבר", מודה איל, "זו אשמתי. אני עשיתי את קלארה למה שהינה כעת ואת עצמי למה שהנני.. אין עוד בכוחי לעצות דבר למעני ולא למענכם!".

ואם באסמכתה קאפקאית עסקינן, נציין כי דירנמאט הרחיק לכת מקאפקא וזרע לאורך מחזהו צמדי־אדם־חסרי־פרצוף־ייחודי לעומת הצמד האחד של קאפקא. דירנמאט הצליח בצמדים אלה (הסבלים טובי ורובי; הסריסים קובי ולובי; זוג הנכדות של ראש העיר — הרמינה ואדולפינה) ובשמות הדומים שהעניק לבטלר של הזקנה ולבעליה — להדגיש את האקוויוואלנטיות שלהם לגבי הכסף (הזקנה), ואת אופיים הסטאטיסטי, ללא שם וללא יחוד.

צדיק אחד בסדום

דירנמאט עצמו הבהיר טעם בקשר ל־מחזהו, כי אין לראותו כמי שעומד מנגד לאנשי־גילן ולועג להם ממרחק מסויים; הוא עצמו הינו אחד מאנשי־גילן. ביקשתי, איפוא, למצוא את דירנמאט בגלריית של אנשי־גילן ומצאתיו — כך נדמה לי — בדמותו של מנהל־הגימנסיה. זה האחרון הוא הצדיק האחד בסדום, המבקש להתקומם נגד גזר־הדין. הוא מנסה תחילה לבוא בדברים עם הזקנה ביער, לשדלה כי תסכים להעניק את הסכום כהלוואה, כגמילות־חסד; הוא גם מציע לה ערבויות ושיעבוד של נכסים. מסתבר, כי כל אלה שועבדו לה זה מכבר. היא משיבה את פני מנהל הגימנסיה ריקם.

ואז חוזר מנהל הגימנסיה לשכנע את אנשי־עירו כי לא יקריבו את איל למולך־התרומה. רוצה הוא לשאת מלים גבוהות על ההומאניזם. אבל יודע הוא כי באווירה הכללית של העיירה, באווירת־הנעליים והכתונות־החדשות, צריך להיות בלתי־שפוי כדי לשאת מלים גבוהות. ועל כן הוא משתכר (השתכרות מכוונת — כדי להשמיע) ל"אויל הנביא משוגע איש הרוח". אין זה מיקרה ראשון בספרות־הדראמה שהשתכרות גורם להשתכרותו של אחד מגיבוריה כדי לשים בפיו טכסט נעלה). שיכור לעולם הוא נעמד על חבית, לייד חנותו של איל, כדי לשאת את דבריו. כשעיתונאי־חוץ נוכחים גם הם באותו מעמד. הכל משתיקים אותו — לרבות איל, המועמד לשמה — ומבקשים אותו לשבת. ואז משיב מנהל־הגימנסיה: "לשבת! מבקשים מההומאניזם לשבת. כרצונך".

אכן, "מבקשים מההומאניזם לשבת" — זוהי, ביום, העובדה היציבה ביותר בעולמנו זוהי גם נשמת מחזהו של דירנמאט.

נוסח התכליתיות המייצגת של דירנמאט, דהיינו: הפקת־סמל מכל סיטואציה ומכל אירוע כמעט מתקשר עם אסמכתות מהספרות והאמנות בנות־זמננו (למשל: "תרצוני" של בלו; "שמונה וחצי" של פליני). הוא מתקשר במיוחד עם נוסחו של י"ח ברנר שלו, לשם השוואה ניטול את סיומו של ברנר ב"מכאן ומכאן": "שרידי־קוצים ואין להם לשניהם על בגדיהם הפרומים ולראשיהם, אז קראה להם אומת־הלחם לעזור לה, ויקומו שניהם ועמדו ואותו הסוד הנורא היה גם בקוציהם גם בעמידתם. על משמרתם עמדו. על משמרת־חויים עמדו הזקן והילד, נעטרי־הקוצים. החמה זרחה כמו לפני הגשם. ההוויה חיתה. הוויית־קוצים. כל החשבון עוד לא נגמר".

ומכאן פתח למוסר־השכל בשביל הנוער הישראלי במחזה. דירנמאט וברנר חיצו שניהם הוויות־קוצים. דירנמאט, דומה שאינו משאיר פתח־תקווה; אצל ברנר — החשבון עוד לא נגמר, ומבחינה זו קרוב הוא יותר לברכט; הוא קרוב יותר לאופטימיות ההיסטורי.

ואף־על־פי־כן. בל נשכח כי "ביקור הגברת הזקנה" היא סאטירה תהומית, שמתפקידה לשלול את השלילה. היא מילאה תפקיד זה בהצלחה עליונה. גם אם לא הותיר לכאורה דירנמאט פתח־תקווה — הרי פתח־התקווה מצוי, בכל־זאת, בעצם השלילה התהומית שלו. שלילה חווייתית זו, דומה שהיא רוויית־אמונה. כי "אין מאמין כסאטיריקן". בין שהסאטיריקן צוחק מתוך גילוי האמת המרה שבמציאות ובין שהוא חורק שן למראיה בזעם הנביא — לעולם כאילו אינו מתייאש מן התקוות להשיב את האדם. לשנות את יצרי־האנוש ומעלליו. הוא בטוח כי אפשר לשנות את היצרים והמעללים. לעולם אין מוצאים בסאטיריקן לא מן הניהיליזם ולא מן הסקפטיציזם*.

*) שמעון חלקין: מבוא לסאטירה העברית; הוצאת מפעל השיכפול של הסתדרות הסטודנטים, ירושלים, תשט"ו.

בכולון "קאונטרי קלוב"

באי ירוק ורוגע בליבה של ישראל, במלון אשר אין דומה לו בארץ - אנו מציעים לכם חופשה נפלאה בימי חג הסוכות: ספורט, מנוחה ובידור - לכל המשפחה במחירים מיוחדים.

מחירים מיוחדים - וחוויה מיוחדת עוד יותר!

לפרטים מלאים פנו ל "מלון קאונטרי קלוב" טלפון 03-415261
ובמשרדי "און" - אירוח ונופש בע"מ
ת"א 248308, 612567; חיפה 04-645404; נתניה 22947; ירושלים 02-224624; רחובות 951155

קנה ישר מבית החרושת!

מזנונים דגם 1975
• מבחר מגוון • יעוץ מקצועי
נגרית "האחים שמי"
תל־אביב, רח' פלורנטין 48 טל. 823812

הודעה

הנני מודיע כי התפטרתי מעבודתי בתור מנהל מקצועי של חברת "שלגית—דרום" מאז הווסדה בשנת 1968, וכי אני חוזר לעבודתי כאורטופד נעליים מוסמך ומדופלם במסגרת אחרת.

אין כל שחר לידיעות המופצות בזדון מטעם הגורמים המעוניינים בכך כאילו אני נעדר מעבודתי זמנית לרגלי מחלה.

פרטים על מקום עבודתי החדש יובאו לידיעת הציבור בבוא העת.

גרשון פרנק
אורטופד־נעליים, מוסמך ומדופלם

בנאים מעולים לבניה נקיה

*

להתקשר לטלפון 615339 בין השעות 9—14, או לפנות בכתב לת.ד. 734 תל־אביב — לקביעת פגישה.

יהושע בר־יוסף

איכות החיים בעיירה

מן הראוי היה שיתעוררו בנו הרהורים כלשהם על דעותיו ותחושותיו של הישראלי הממוצע לגבי איכות החיים בעיר גדולה וצפופה, לעומת זו שבכפר ובעיירה הקטנה, וזאת בעיקבות שביתת־הרעב בת־יום של תושבי מצפה־רימון. המושגים המיושנים של הישראלי הוותיק ושל העולה החדש כאחד, שחיי תרבות וחברה ייתכנו רק במקום שיש בו ריכוז צפוף של אוכלוסייה, מושגים המקובלים כמעט על הכל, טעונים בדיקה מחודשת. הוא הדין לגבי המושגים המקובלים, שבעיירה קטנה מתנהלים החיים בשממון ובפיהוקים.

למושגים אלה היתה אחיזה במציאות של המאות הקודמות, באשר אדם שגר בכפר או בעיירה קטנה הרגיש בחסרונם של דברים שהם הכרחיים לחיי תרבות. בהעדר מקרר לא היה מסוגל לאכסן כעמיתו העירוני סוגי מזון רבים, הוא הדין לגבי ריהוט, לבוש ומצרכים אחרים. גם הספר היה מיצרך נדיר ויקר שלא הגיע אל איש הכפר, והעיקר, ההנאה התרבותית ממוזיקה, תיאטרון, הרצאות וכו', היתה ממנו והלאה. גם הקשיים בדרכי התחבורה ניתקו אותו למעשה מכל הסובב אותו. על יסוד עובדות אלה נוצר הקשר הבלתי־נמנע בין חיי־עיר לחיי־תרבות. ולהיפך.

אך כל הדברים הללו השתנו מן הקצה אל הקצה במאה שלנו. כמעט ואין מנעם מנעמי־החיים שאינו מגיע כיום לביתו של תושב העיירה הקטנה. התקליט והטפיון הסטריאופוני, הרדיו, הטלוויזיה וכל אבזרי החשמל האחרים, הספר והעתון, כל אלה משמשים כיום מצרכים בסיסיים לחושבים בעיר ובכפר כאחד. הסרט והצגות־התיאטרון מטעם "אמנות לעם" מגיעים, אומנם באיחור כלשהו, אל כל עיירות הפיתוח. ומי שאינו מסתפק בכך, יכול לנסוע ברכבו הפרטי או בתחבורה מיוחדת לעיר הקרובה.

זאת ועוד, תושב העיר צמוד בערבים למכשיר הטלוויזיה ממש כמו תושב הכפר והעיירה. שניהם קוראים אותו עיתון ומאזינים לאותן התוכניות החדשות והפרשנות ברדיו. כן אין כמעט הבדל בצורת הבילוי הרגיל של התושב הממוצע בעיר הגדולה לבין עמיתו בכפר ובעיירה.

ואם יש הבדל, הרי זה לרוב לרעת תושב העיר. הבילוי בעיר יקר יותר והבילוי בבית מלווה ברעש של שכנים ובמחנק אקולוגי. לא כן בעיירה הקטנה, שם נפגשים יותר אצל שכנים וידידים. הוא הדין לגבי תחושת האדם בצאתו לרחוב; בעיר הוא אלמוני ובעיירה הוא זוכה לברכות־שלום מרובות מכל צד.

התנאים נשתנו מן הקצה אל הקצה; המושגים המיושנים לא השתנו כמלוא הנימה.

*

אולם נוסף לשיקולים הקטנים שבחיי הפרט, עלינו להרהר גם באספקט הלאומי והבטחוני. המיכתב של מרכז הארץ לגוש צפוף של תושבים והשארת הגליל והנגב כאזורים דלילים או כמעט בלתי־מיושבים, מצמצמות את זכותנו הקונקרטית על הארץ הזאת. פיזור האוכלוסייה הוא צו לאומי ממדרגה ראשונה, ויש לעשות כל שביכולתנו כדי להניע את התושבים הוותיקים והעולים החדשים להתפזר עד כמה שאפשר יותר על פני הארץ כולה.

זאת ועוד. עם הכנסת טילי קרקע־קרקע לשימוש מקובל במלחמות הצפויות לנו, ייחשפו המגורים בעיר הצפופה לסכנה מוחשית ביותר.

ואחרון אחרון, הישובים המדולדלים כיום זקוקים לתוספת אוכלוסיה, כאוויר לנשימה; לא שעליהם ליהפך לישובים צפופים. אלא שעליהם ליהפך לעיירות בנות רבבה ושתי רבבות, כדי שיוכלו לקיים שירותים ציבוריים נאותים בשטח החינוך, הבריאות והבידור הציבורי. החיים בעיירות כאלה יהיו ללא כל ספק מעניינים ונעימים יותר מאשר החיים בעיר הגדולה.

הממשלה יכולה לתת לכך דחיפה אדירה בהקמת תעשיות זעירות מתוחכמות לעיירות הללו, בבניית שיכונים לזוגות צעירים בתנאים נוחים וכדומה, ובהתניית מקום־עבודה בחובת המגורים באותו מקום וכו'.

העיקר — בשינוי הדימוי המשובש והמקובל על הציבור ביחס לאורח החיים ואיכות החיים בכפר ובעיירה.

ד"ר ישראל אלדד

עונש ואזהרה — ולא כיפורים

כשם שיש הכרח־שלא־יגונה כן יש הפקר־שלא־יכופר. יש קורבנות שהם הכרח־אשר־לא־יגונה ויש קורבנות פרי ההפקר והמפקרה, שאין להם כיפורים. גם אם יש עוד תקנה למה שאיבדנו בשטח ובמעמד מדיני במלחמת יום־הכיפורים, אין כפרה לדם שאיבדנו, ודאי לא אצל השכולים והמיותמים, אך גם לא בחשבון האומה, מי שהותיר על התעלה ארבע מאות וחמישים חיילים ושלושה טנקים, לא רק אחראי להבוסה כי אם גם אשם במישרין בנפילת הנופלים.

גם אילו עלה מספר הנופלים במלחמת־ששת־הימים על אלה שבמלחמת־יום־הכיפורים, התוגה עליהם לא היתה עולה על זאת שבמלחמה האחרונה. יתר־על־כן וחמור מכך: מי שהפקיר את התעלה (תחילה בליבו ובסט־פוטיו), לא רק את דם מגיניה הפקיר, כי אם גם את דם כובשיה במלחמת־ששת־הימים ביטל, שהיה טעם במותם כי נתנו בסיס לישראל ועתה ניטל גם טעם מותם. וגם מי שטוען שלא שפכנו דם כדי לכבוש שדה־נפט בישראל, מחר אם יסוג משדות־הנפט, גם דם נוסף ישפוך, ודמים ודמים יגעו ויבכו יחד.

*

יש תפילה על מחילת־עוון ויש תפילה על נשיאת־עוון, מחילת עוון היא מחיקתו, נשיאת־עוון היא בבחינת "על תנאי".

הקדוש־ברוך־הוא ועמו או בשליחותו כל ישות עליונה הקיימת מעל ובחוץ ההתרחשות הגלויה, מקבלים על עצמם לשאת עוונות בתנאי שהחוטא יחזור בו, ילמד משגיאותיו ומעונשו. והיה אם לא, יחולו עליו. כבדין בשר ודם. גם העוונות הקודמים. אף־על־פי־שלמראית־עין אין קשר ביניהם לבין המציאות האקטואלית, ועל הציונות — אם להביא דוגמא אחת, ואולי חשובה והוכחה ביותר — לעשות גדולות מי־כמה מאשר עד כה, כדי לכפר על כשלון הצלת העם היהודי משמדה באירופה.

לא לשווא כה אופטימים היו נביאי הנחמה, כי סבורים היו שירושלים "לקחה כפליים בכל חטאותיה", ואם כן לא נותר שם שום עודף "על תנאי". ולא לשווא כה רבה החרדה היום, לא רק זאת החיצונית — בידודה של ישראל, עוצמתו של הנפט, לחצו של קיסינג'ר — כי אם בעיקר זאת החרדה הפנימית הממלאת אותנו מאז יום־הכיפורים. אי שם מקנן החשש, שמא לא היתה בנו במלחמת יום־הכיפורים מידת־הדין המלאה. שמא לא נענשנו די־הצורך, די־הצדק, כפי מה שמגיע לנו באמת על פי חטאינו, שמא עוד בחטר נשפטנו וחטאינו לא נסלחו לנו, כי אם נישאו לנו והם תלויים מעלינו, עדיין תלויים מעלינו.

בלשון אחרת: מה שבא עלינו במלחמת־יום־הכיפורים לא רק עונש היה כי אם גם אזהרה. לאור זה יש לראות ולשקול את השאלה אם ניצחנו או הובסנו. התשובה לשאלה זאת עוד לפנינו. הוכינו? זה ודאי. למדנו? עדיין בספק.

*

אין לך דבר קל יותר מהכאת "על חטא" על חזה הזולת. בתחום המדיני נוקפים לכך "התנאים האוביקטיביים", כגון הנפט הערבי ו"החשרה" האמריקנית (ורק תמימים או מיתממים ידברו גם על "תשרה" סובייטית). לכל היותר יוסיף מישהו את חוזו של הנרי קיסינג'ר, שמנע בעדנו את הכאת הארמיות המצריות, אם לא לומר שתיכנן וביצע בעזרתנו הפעילה והסכילה, סכילה מאוד, את החיזיון כולו.

באחרונה נדמו במקצת קולות מעריציו מה, ביחוד מאז ירדו גב' מאיר ומר דיין מעל הבמה. אפשר להבין שהם בהדהמתם וכבודם אחרייתם היו אסירי־תודה לו על "ההצלה" שהציל את ישראל למרות האיחור המחושב, כשגם הרגשת תודתם זאת היתה חלק ממשחקו השטני של המלאך הגואל הזה, שגרידנו דינין ממשיך לשרתו נאמנה גם למורת רוחם של יהודי ארצות־הברית, הנכונים למאבק עימו, לא שאין קיסינג'ר ראוי שיחלמו בחותו "על חטאיו", ואולי אף יותר מבאנדרוך אחד, אלא שזאת הדרך הקלה ביותר, הטטיש הקיסינג'רי לא היה כה יעיל להצלה אויבינו, אילמלא מצא התחיו סדק ישראלי מבוקע וטוחב, הנפט הערבי לא היה כה שורף אילמלא מצא אצלנו ערימת קש ונבבא, כשם שכל העוצמה המצרית, פרי שנות הכנה, לא היתה מצליחה הכיבוש את התעלה, אילו קו בר־לב היה מלא מרבצי כמוחוליב, ולא ריק, ריק כנאמר. שריגנו הרבים, ריק כליבות צעירים רבים שרוקנום מיהדות וציונות גם יחד בשם ישראליות־בוסר ו־

*

כי בר־לב המרוקן נעשה סמל לישראל המרוקנת מחזון ומרצון לאומי. על כן, מכל שזה הרבה יותר חמור מכיבוש התעלה.

לפני ימים מספר סופר מעל דפי עתון זה מפי הכתב בלונדון על נאום ערבי, שם לפני ציבור סטודנטים ואלה דבריו: "קץ הציונות קרב. הציונים עצמם מפקפקים בצידקת קיומם. השמעתם מה אומרים שרים שלהם, הקראו מה כותבים בעתונים שלהם. אנחנו הפלשתינאים צודקים ועל כן ננצח..." ("ידיעות אחרונות", ד' בתשרי תשל"ה). האם שומעים עוד היום ברחוב שלנו ובלב שלנו סיסמא זאת: אנחנו היהודים, אנחנו הציונים צודקים ועל כן ננצח?

ואם לגבי התעלה יש תירוץ של כישלון בקרב מכוח ההפתעה, מה יש לאמר כשאנו מוכנים למסור מרצון, ולא בסיני בלבד ולא בעקבות המלחמה, משמע מודים אנו שכובשים אנו ברוב חלקי ארץ ישראל? למה לא ניענש על כך, עונש משמים, עונש מהארץ שאנו בוגדים בה, עונש היסטורי ועונש מדיני, וכתוצאה מכל אלה גם עונש צבאי בדם רב?

*

וזו שרשרת החטאים אשר חטאנו:

בשם הציונות חטאנו ליהדות. אמרנו: נהיה ככל הגויים. אמרנו: נורמליזציה. ללא הועיל. גם כעם "נורמלי" עם זכות למדינה "נורמלית" משלו, אין רוצים בנו.

בשם מדינת־ישראל חטאנו לארץ־ישראל. אמרנו: העיקר "מדינה" ולו רק בחלקה של הארץ. הפכנו את הציונות לטריטוריאליזם. ללא הועיל. משמים ומארץ מנעו בעדנו. כל־כך רצינו לבגוד בארץ למען מדינה, וללא הועיל. אם חברון ושכם הם "שטחים" (טריטוריות בלע"ז), גם תל־אביב ועמק־יזרעאל הם "שטחים". מי שהוא "כובש" ביריחו, הוא כובש גם ביפו. הגיון פלשתינה — הגיון נכון הוא.

בשם ידידות מעצמות חטאנו לצו מלחמת המגן. ללא הועיל. מי שהיה ידיד שלם, נעשה ידיד למחצה; מי שהיה ידיד למחצה, נעשה מתנגד מלא. אף ידיד לא נרכש על ידי זעקותינו ביום הכיפורים מבוקר עד ערב. מערב עד בוקר: ראו, הותקפנו! ובעצם היום הקדוש! גיבנות שכזאת!

וכל חיינו בין המלחמות היו חטא ליום המחר והמחרתיים בשם "היום הזה". אכלנו משאבי גוף ונפש ודרוה במקום לצבור ולרכז כוחות. בזבזנו התלהבות עם שלם בארץ ובגולה, בזבזנו שנים יקרות. לא מילאנו את הארץ בהמוני העולים החדשים הנלהבים, המוכנים. לא הוכחנו בפועל כי לנו הארץ.

ושלום לא קנינו בכל החטאים האלה, גם לא עולם־יוה־של־כניה. לא שלם ולא שלום.

*

תפילה נפלאה היתה בפיו של רבי נחמן מברסלב: ריבונו של עולם, תן בליבינו כיסופים לארץ־ישראל.

הציונות באה מכיוון שכוח הכיסופים, לא היה די בו כדי להביא גאולה לעם ולארץ. כיסופים מולידים רצון, הרצון משתמש בשכל לבחון תנאים ומציאות כדי להגשים בהם את הרצון והכיסופים, וכשכל אלה אינם מספיקים, בא הכורח החיצוני.

אלה כל האלמנטים הדרושים להגשמת הגאולה של עם ישראל. לפעמים גובר האחד על השני, מאפיל עליו, אך אין בכוחו ואין ברשותו להכחיד אלמנט אחר. עליהם להיעזר זה בזה.

אך מה שמתרחש אצלנו כיום בחיצוניות ובפנימיות הוא התכחשות לאלמנטים כולם. לא כיסופים, לא רצון, לא תבונה מדינית בהירה ומקיפה, וגם לא ראית הכורח, הכורח הצבאי, המדיני, הכלכלי, הכוח להחזיק בה בארץ־ישראל שכבר בידינו כבסיס, כמינימום לקיומנו.

השטן מרקד לא רק, כנאמר בתפילה, מלפנינו ומאחורינו, כי אם גם בתוכנו. אולי בעיקר בתוכנו, כי הוא כופר בעיקר. ודאי שישנם "תנאים אוביקטיביים" קשים. תמיד היו. ואף קשים יותר, כשבידינו לא היה כלום אך ליבנו היה מלא, היום כל־כך הרבה בידינו ורק ליבנו מרוקן, וכך גם חולשת רצוננו הופכת להיות כוח אוביקטיבי נוסף נגדנו.

הוגי־הדעות הגדולים שלנו, בבואם לדון בבעיית חטא ועונש, קבעו שאחד העונשים שהקדוש־ברוך־הוא מעניש אדם הוא נטילת רצונו החופשי.

יום כיפורים תשל"ד אסף להיות ליום עונשין על חטאים עמוקים יותר מחטאי המחדל המודיעיני או המיפקדי מטכלי. הללו היו תוצאה ולא סיבה. לפי שעה נענשנו רק על התוצאה ולא על הסיבה. משמע: העונש היה גם אזהרה.

ועדיין חופש הרצון והבחירה לא ניטל מאיתנו, עדיין בידינו — ובראש וראשונה בידי האחראים, לא לגוף העם בלבד כי אם גם למוחו, לנפשו, למוסרו, משמע לנוער שלו — למגוע את המכה בשורשים, לחדש את הרצון היהודי לגאולה, האמונה בצידקתה, בכורחה ובאפשרותה, ובהתאם לכך, ועל בסיס זה, גיוס חדש, כבימים עברו, של כל כוחות הגוף והנפש בארץ ובגולה, והגולה מוכנה יותר מן הארץ, ועדיין נכונה להקריבה של היהודים בבריחתם מכויחה ואף ומביעת אומנו.

כל מדינת־ישראל — היא הלוך לעם היהודי בשעת החורבן הזאת בדרך גאולתו, זאת התשובה השלמה. "תשובה" במרכאות, תשובה מהחטאים. וגם תשובה בלי מרכאות, לכל השטנים מבית ומחוץ.

דידי מנוסי

דיאלוג אקטואלי

שָׂח בַּעַל גְּבָהָה
מֵאַנְשֵׁי הָרִיסְקָצְיָה:
"אִשְׁתִּי הִיא דֻּגְמַת
נִפְלָאוֹת לָאִינְפְלַצְיָה.
כִּי מֵאָז שֶׁנִּשֵּׂאתִי
לַגְּבֶרֶת הַנִּ"ל
הִיא הוֹסִיפָה הַרְבֵּה
קִילוֹגְרָם לַמִּשְׁקָל
וְנוֹסְפוּ לָהּ שָׁנִים
שֶׁבָּאוֹת וְהוֹלְכוֹת...
וּבְכָל זֹאת שָׁוֶה הִיא
פָּחוֹת וּפָחוֹת."

עָנְתָה הָאִשָּׁה לוֹ
בְּטוֹן פִילוֹסוֹפִי:
"נוּ, מִילָא, אֶצְלִי
עוֹד יֶשְׁנוֹ מְכוֹן־יֹפִי,
אַךְ אַתָּה בַּעְלִי
מִתְפָּרֵק וְרֵעִי —
מָתַי הִסְתַּכַּלְתָּ
לָאַחֲרוֹנָה בָּרְאִי???"

מה המשותף להילטון ולמכוניתך?

בהילטון
וגם במכוניתך
מיזוג אויר
של

55 שנות ידע ונסיון במיזוג אויר

המחלקה לשווק מוצרים טכניים
רח' המרכבה 31 חולון
טל. 848144 840302

שרות ללא תחרות!

פרסום פ.ב.פ.

חיסול

רק 7 ימים בלבד
בהנחות עד 50%
שמלות, חליפות, מכנסיים וחצאיות
מכנסים וחולצות
מודלים חדישים עד מספר 52

שיק פריז

בית הלבשה צרפתי לבנות גבוהות
תל־אביב, רחוב נחלת־בנימין 16

חיים חפר

מי צריך את הגויים?

כאשר נולדנו לעולם ואנחנו עוד בקושי נושמים • אמרו לנו: אתם נחמדים וקיבלו אותנו לחבר־העמים וכשהכנסנו את הרגל, או, בליק־סכסס • שמענו רק: Yes, Da, Si, Oui • ורק הערבים לא רצו בנו, כנראה סתם, מתוך רשעה • אז מילא: עשרה חברים היינו, ונשארו תשעה • אבל מי צריך את הגויים — כך שרנו את הפזמון • הלא כל העולם כלו נגדנו ואנו עם לבדד ישכון ••

היינו יפים וטהורים ואפילו מגלחים למשעי • והנה, מי לא רוצה אותנו? כל העולם השלישי • אמרנו: מה נשב אתם בכלל ומה נדון • שישברו להם שם את הראש לבדם בבורונדי • ואנחנו נגשים ביניהם את הציונות וחזונה • מילא: עשרה חברים היינו ונשארנו שמונה • כי מי צריך את הגויים — כך שרנו את הפזמון • הלא העולם כלו נגדנו ואנו עם לבדד ישכון ••

אז הסינים באו אלינו ואמרו: מה אתם כועסים? • אם תרצו, אפשר לדבר בדיסקרטיות על קיום יחסים • אך אנחנו לא בוגדים באמריקה ואנחנו אצילים ומנומסים • ואין אנו יודעים בכלל מה כוונת סין ומה טבעה • אז מילא: עשרה חברים היינו ונשארנו שבעה • שהרי, מי צריך את הגויים — כך שרנו את הפזמון • הלא העולם כלו נגדנו ואנו עם לבדד ישכון ••

אבל אנגליה וצרפת, אמרנו, אלה ידידינו • ושכם אל שכם אתם יצאנו למבצע סיני • ויחד אתם בצענו את המשימה הנעלה • והפכנו את נאצר הנורא וחסמנו את התעלה • והאמינו לנו. וזה היה ממש מכלחי • אף כי אבדנו, דרך אגב, את כל הגוש המזרחי • אף הם בין כה שנאו אותנו ואין זאת עבודה חדשה • אז מילא: עשרה חברים היינו ונשארו שישה • אבל, מי צריך את הגויים — כך שרנו את הפזמון • הלא כל העולם כלו נגדנו ואנו עם לבדד ישכון ••

מלחמת „ששת הימים", ואנחנו כמעט לבד • וכשצרפת אבדה את אלז'יריה — אז אבדנו אנחנו את צרפת • איך שהם התחילו לחזור אחר אויבינו — אוי לאותה בושה • אבל מילא: עשרה חברים היינו ונשארו רק חמשה • כי מי צריך את הגויים — כך שרנו את הפזמון • הלא העולם כלו נגדנו ואנו עם לבדד ישכון ••

ואיך טפחנו את אוגנדה ומי היה מאמין • שהראשון אשר יקום נגדנו יהיה דוקא אידי אמין • ואנחנו לימדנו אותו לירות בעוזי ואת נשותיו לבשל חמין • אבל הביטו בו בפרא הזה, הביטו בפה הקרבעה • מילא: עשרה חברים היינו ונשארו רק ארבעה • אז, בעצם, מי צריך את הגויים — כך שרנו את הפזמון • הלא העולם כלו נגדנו ואנו עם לבדד ישכון ••

עברנו עוד מלחמה אחת והפסקה ריקה • וערב את העולם כלו בגרונו החנוק מחזיקה • ולפתע, מתברר, כבר לא אוהבים אותנו גם בדרום אמריקה • כנראה הסניורים שם נתפשו לאיזה רגע של חולשה • ושבא נקנו במרצדס או נשלחו לריביירה לחפשה • נו, מילא: עשרה חברים היינו ונשארו שלשה • אבל מי צריך את הגויים — כך שרנו את הפזמון • הלא העולם כלו נגדנו ואנו עם לבדד ישכון ••

טוב, ישבנו כמה חדשים ולא עשינו כלום • ועכשיו אנו מתחילים לשמוע שמתקבלים לנו באו"ם • ושעל צוארן של מאה וחמשים מדינות אנחנו כרוחים • ושמונים היו רוצות לבקש למחוק אותנו מתחת לשמים • אז מילא: עשרה חברים היינו ונשארו רק שנים • אבל מי צריך את הגויים — כך שרנו את הפזמון • הלא העולם כלו נגדנו ואנו עם לבדד ישכון ••

נותרה לנו ארצות־הברית — מעצמה ידידותית • ויש לנו הרבה אחים שם בני הדת היהודית • וליחסים אשר בינינו יש מסרת ותשתית • ועד עכשיו היא בשבילנו — חבית ללא תחתית • ועוד מעט נראה בינינו יהודים בעלי ממון • אך אל דאגה, עוד לא פסו אנשי הדת והתגר והגאון • אשר — מי צריך את הניר־גויים — כך ישירו את הפזמון • הלא כל העולם כלו נגדנו ואנו עם לבדד ישכון ••

כך ישירו פה אחד • עד כי סוף־סוף נהיה באמת עם לבדד ••

„הפעם רציתי להיות מוכן..."

עמוס קינן

אגדה

פעם באלפיים שנה, נפתחים הש־מים. ביוני 1967 נפתחו לנו הש־מים ויכולנו לזכות בחיי נועם, בשלום.

כל מה שצריך היה לעשות, היה לתת. אבל אנחנו לא רצינו לתת, ובמקום זה, התנפלנו כמוצאי שלל רב על פיסת אדמה קטנה. וכך, למען בצע פעוט, הפסדנו חיי עו־לם. מאז, מעולם לא היה מצבנו הבטחוני טוב יותר. ואגב, גם לעו־לם לא יהיה. כי השמים אינם נפ־תחים הרבה עד שבני האדם הטי־פשים יבינו מה עוללו במו ידיהם. השמים פשוט נסגרים, ובני האדם מה נשאר להם לעשות? ללכת למילואים. ולחכות. ולחכות אולי שוב ייפתחו השמים. אולי הפעם יהיו חכמים.

הסיכוי שהם יהיו חכמים שווה בערך לסיכוי שהשמים ייפתחו שוב.

חלום

לילה אחד חלם רבי ישראל חלום. ובחלום נראה לו אליהו הנביא.

אם אתה רוצה, אמר לו אליהו הנביא, אלוהים יתן לך ולזוגתך, שתחיה, שלוש מתנות.

רבי ישראל העיר את אשתו וסי־פר לה את החלום.

הוי, אמרה האשה, הלואי שאלו־הים יתן לנו את שארם אל־שייך.

אז אלוהים נתן את שארם אל־שייך. אבל רבי ישראל התרגז על ביזבוז מתנת אלוהים ואמר, ה־לואי ששארם אל־שייך תיתקע לך בגרון.

אז שארם נתקעה בגרונה של ה־אשה קאומילה, שהריסה עיניה ל־מרומים ואמרה, אלוהים תוציא לי את שארם אל־שייך מהגרון.

ואלה היו שלוש המשאלות.

אהרון בכר

רבין במבט משמאל

מי שמסתכל על ממשלת „רבין מצד שמאל, צריך לזכור דבר אחד פשוט ומעשי מאוד: מעבר לפינה מחכים לה בכליון־עיניים חברי־הכנסת משה דיין ומרדכי בן־פורת, ומצפים בקוצר־רוח להזדמ־נות של חייהם. אם השמאל רוצה להעניק להם אותה על מגש של כסף — בבקשה. אולי כדאי ש־יאמר זאת בפה מלא, במקום ל־התחבא מאחורי מלים יפות.

האמת היא שיש משהו בגעגו־עים האלה, למרות שהם חבויים עמוק עמוק בתת־ההכרה. משה דיין היה יריב נהדר, וכמוהו היתה גם גולדה ורוב חברי המטבח שלה. הם ייצגו השקפת־עולם מסויימת בצורה ברורה, בוטה וחד־משמעית. כשגולדה אמרה שאין דבר כזה כמו פלשתינאים — קוי החזית היו ברורים. בוקר אחד מתעורר השמאל מתרדמת הקיץ, והנה מישהו גנב לו את ההצגה. השר אהרון יריב מודיע לו, בראיון לגלי־צה"ל, שאפילו האירגונים הפלשתינאים הם בני הידברות — בתנאי, כמובן, שיוותרו מראש על השאיפה האופטימאלית שלהם. ה־מסתכמת בשתי מלים: חיסול ישר־אל.

זה היה, לדעתי, הרגע שבו איבד השמאל את העצמי. ממשלתו הכי־רה למעשה, בפלשתינאים — והוא נאלץ למצוא דופי בהכרה הזאת. מה פתאום שיוותרו על תוכניתם האופטימאלית? האם ישראל ויתרה? איש לא נעצר רגע לחשוב את עצמו; רגע אחד, למי דואג השמאל הישראלי — לנו או ל־פלשתינאים?

המיפרשים. מפני שדמותו מעוגנת היטב בתנועת־העבודה, מפני ש־הוא ראש־ממשלה שלא נולד בסוף המאה הקודמת, ומפני ששמו מעו־לם לא ניקשר באינטריגות מפלג־תית, המאפיינות את החיים הפולי־טיים בארץ.

מי שסבור שהוא מסוגל להביא עימו שינוי מרחיק־לכת ולבצע אותו תוך פחות משנה־שנתיים, שוגה בחלומות. שינויים כאלה אפשר לבצע בפה, על ספלון אס־פרסו בבית־קפה; המציאות הפו־ליטית היא הרבה יותר מורכבת מכפי שהיא נראית מקריאה בספ־רים, או מדיבורים במיפגשי ליל־שבת.

רבין הוא אדם חדש, שאינו כבול עדיין למיסכמות משומשות. הוא משאיר רושם של מי שמסוגל לחשוב מחדש, להעריך מחדש, אולי אולי גם להתוות דרך חדשה אל אופקים חדשים. אין שום ביטחון בכך, כפי שאין כל ביטחון שהוא אכן רוצה בכך. אבל בקו־יונקטורה הנוכחית, הוא הסיכוי היחידי. מעבר לפינה עומדים בגין, דיין וזבולון המר.

*

השמאל אוהב תמיד להשתעשע באפשרות האופטימאלית, שמזכירה את המישחק העברי המפורסם „נ־דמה לי". משום מה נידמה לי שאו"ם סו — המשיח עומד לבוא. אילו היה בארץ שמאל מאורגן, בריא, שורשי וחסר נאמנות מפוקפקות למיתוסים שנוצרו עם השנים — יתכן שאפשר היה [illegible] את ממשלת־רבין [illegible]. אבל אם אפשרות הבחירה היא בין רבין לבין יבי האורי אבנרי אין לי ברירה אלא לבחור בו.

*

רבין הציא לשמאל את הרוח מ[illegible]

רק AGFACOLOR נותן לך עכשיו תמונות הרבה יותר גדולות על נייר משי כמו בחו"ל.

כשתמסור את הסרט הצבעוני הבא שלך (לתמונות מלבניות) לשרות אגפאקולור, צפויה לך הפתעה מרגשת: תמונותיך יחזרו אליך כשהן גדולות ב-75% יותר מאלה שהתרגלת להן, ותהיה להן רמה מקצועית מיוחדת-משום שהן יודפסו על נייר SILK (משי), מאותה איכות מקצועית שאולי כבר ראית בחו"ל.

יופי לא נורמאלי!

עם אגפא זה מצליח!

AGFA-GEVAERT

פרסום מלמם

רגעים ספורים ליום ותקבל גוף מלא כושר פיזי.

לא מכשיר חתירה אלא אולם התעמלות משפחתי - מושלם.

14 ימים נסיון חינם

הסתגל לכושר תרגיש טוב יותר ותראה טוב יותר!

התחל לבנות את „אתה" החדש עכשיו ברגעים ספורים ליום של תרגול על המכשיר המדהים והחדש שנבנה בידע מדעי של מכשיר תרגול ביתי איזודינמי.

כן — זו הפעם הראשונה שתוכל לרכוש את „מכשיר התרגול הביתי" המושלם אשר יבנה את כוחך, בריאותך וכושרך ואשר יתן לך שעות של הנאה כאשר אתה מתאמן רגעים ספורים ליום!

השג את יתרונות כל מכשירי ההתעמלות, הרמת משקולות וריצה ביחידה אחת ומיוחדת של ציוד.

ראה כיצד שרירי בטנך מתקשים: הסתכל בזרועותיך הרפויות ורגליך כיצד הן מתפתחות לשרירים נוקשים! פתח הסתגלות של כושר שתהיה גאה בה.

אין זה סוד שהישראלי הממוצע הינו בכושר ירוד. יותר מדי מזון, אביזרי נוחות ביתיים ואמצעי התחבורה שהפכו את החיים קלים — ומעט מדי תרגול הן הסיבות העיקריות. אולם עתה, בעזרת המאמן הביתי המאפשר תרגול של כל המשפחה לכושר ולבריאות, בלא צורך ללכת למכוני התעמלות — ולמעשה אין צורך לעזוב את הבית! בכל עת שניתן לחסוך דקות מספר מזמנך, פשוט תרגל במכשיר הגאוני הזה — ובמהרה תרגיש כיצד המרץ והכושר חוזרים אליך!

המכשיר המדהים לתרגול ביתי הזה תוכנן לשימוש של כל המשפחה והוא כולל אביזרים נוספים לבנית מבנה פיזי של גוף בריא בכל גיל.

מכשיר איכות זה שהורכב ביד הינו קומפקטי וניתן להניחו בכל מקום בבית בלא שיתפוס מקום רב, וכן ערבות בלתי חוזרת מפני שבירה. התרגשות של כושר אמיתי יכולה להיות שלך באם תמלא את הוראות החוברת המצורפת למכשיר, קורס למתחילים הכולל 10 תרגילים יכול להביא לשינוי מרשים לכושרך. התכנית המתקדמת תוכננה למשתמש החזק יותר והיא מיועדת ליצירת שרירים וכוח כאחד.

הדרך המהנה לכושר - לכל המשפחה

נצל את ההזדמנות של שימוש במתרגל האיזודינמי בביתך למשך 10 ימים בלא סיכון כל שהוא ותראה בעצמך את התוצאות המרשימות.

שובר נסיון חינם בן 10 ימים

אל: מיילקס (ישראל) בע"מ, רחוב המלאכה 3, חולון, 58-851, טל. 843185

נא לשלוח לי את מערכת מכשור החתירה, לתקופת נסיון של 10 ימים חינם. אם לא אהיה מרוצה לחלוטין מאיכותה ומטיבה של המערכת אחזיר את כל המערכת במצב תקין תוך 10 ימים מיום קבלתו ולא אהיה חייב מאומה. אם אחליט לרכוש את המערכת, היא תהיה שלי ויהיה עלי לעמוד בתנאי התשלום אותם ציינתי למטה. חתימתי במקום המסומן מהווה הסכמה לתנאים שאתם מציעים.

סמן את ההצעה הראויה לך

- ☐ תשלום חד-פעמי: תוך 14 יום מיום קבלת המערכת אשלם לכם סך 395.— ל"י (וכן סכום נוסף של 20.— ל"י לכיסוי הוצאות האריזה והמשלוח).
- ☐ קניה בתשלומים: תוך 14 יום מיום קבלת המערכת אשלם לכם סך 95.— ל"י (וכן סכום נוסף של 20.— ל"י לכיסוי הוצאות האריזה והמשלוח) ואחרי כן אשלם לכם 5 תשלומים חודשיים רצופים בסכום של 75.— ל"י לכל תשלום, החל בחודש שלאחר מועד התשלום הראשון, ס"ה 470.— ל"י. (סכום זה כולל ריבית בגובה של 30% וכן סך 9.— ל"י לחודש דמי טיפול וגביה).

מקום התשלום: במשרדי מיילקס (ישראל) בע"מ, או בכל סניף של בנק לאומי לישראל בע"מ.

אושר ע"י המועצה לחוזים אחידים.

נא למלא בדייקנות כדי למנוע עכוב בביצוע ההזמנה.

שם משפחה ______ שם פרטי ______ חתימה הכרחית

עיר ______ רחוב ______ מס' ______ מיקוד ______

מס' תעודת זהות ______ גיל ______ ההצעה בתוקף 30 יום מפרסום המודעה

ארבע שנות סאדאת במצרים

כך טוהרה הצמרת

מאת
חיים
רביב

מחר, ה־28 בספטמבר, ימלאו ארבע שנים למותו של נאצר ולעלייתו של מוחמד אנואר סאדאת לכס הנשיאות במצרים. סאדאת, שכיהן עד אז כסגן ראשון של נאצר, נתמנה לנשיא בעיקבות פשרה שהושגה בין קבוצות פוליטיות יריבות, אשר ביקשו בכך למנוע התמוטטות המישטר עקב חלל־ריק, שנוצר עם מותו הפיתאומי של ה„ראיס". רבים ניבאו אז כי במוקדם או במאוחר יאלץ סאדאת, שהיה משרידיה האחרונים של „מועצת המהפיכה", לפנות מקומו, כתוצאה ממאבק־כוח בלתי נמנע בין אותם כוחות פוליטיים, שהחלו נערכים באותה עת לתפיסת השילטון במצרים. אולם, הנשיא סאדאת, שלא נטל חלק ממשי בהפיכת 52', ועד מות נאצר מילא תפקידים מישניים, ייצוגיים בעיקר, הצליח לא רק להחזיק מעמד, אלא גם להתבסס ולקנות לעצמו מעמד של „האיש החזק" במצרים. כיום יש אף הרואים אותו כדמות המרכזית בעולם הערבי בכלל.

סאדאת מרכז בידיו, נוסף על תפקידו כנשיא, גם את תפקידי ראש־הממשלה (עד למינויו הצפוי של עבד אל־עזיז חג'אזי לתפקיד זה); מפקד עליון של הכוחות המזויינים ויו"ר מיפלגת השילטון.

עם בחירתו לנשיא מכריז סאדאת, כי הוא ימשיך במדיניות קודמו. גם בהופעותיו ובדרך התבטאותו הוא נוטה לחקות את מי שהיה ה„בוס" שלו; דומה, כאילו הוא מבקש להרגיע את חסידיו של נאצר ולהרוויח זמן. אולם, לא חולף זמן רב עד שמתברר, כי צילו הכבד של נאצר מעיק על הנשיא החדש; הוא חש צורך בהילת של מנהיג בזכות־עצמו; הוא יוזם שורה של מהלכים, שעיקרם ניטרול יריביו וביסוס מעמדו האישי; במקביל הוא משתדל, בזהירות אך בעקביות, לטשטש ולמחות את רישומו של נאצר במצרים; הוא אף נותן יד בעקיפין להשחרת דימויו של שילטונו — באמצעות כלי התקשורת. הוא אף מנסה לרכוש את לב העם, על שדרותיו השונות, על־ידי הענקת הטבות סוציאליות והצגת נוסחאות פוליטיות, אך מאמציו אינם זוכים להצלחה יתירה — באווירת המשבר הקשה שלפני המילחמה, הקשיים הכלכליים יוצקים שמן על מדורת התיסכול והמבוכה. במצב זה חוזר ותובע סאדאת מהעם „שתיקה וסבלנות", אבל ברחוב המצרי מדברים, מקטרגים.

תוצאות מילחמת יום־הכיפורים, כפי שהן מועלות ומוסברות בביטאוניו של סאדאת, הופכות את הקערה על פיה. מדד המוראל הלאומי מורה על עליה תלולה; סאדאת מוערך מעתה כמנהיג דגול; מולחן האישיות סביבו הולך וגובר; הוא מוצג כגיבור, שמחה את קלון־התבוסה והחזיר למצרים עטרת כבודה. לחלל האוויר נזרקות סיסמאות כמו „עידן חדש", „פתיחות כלכלית וחברתית". ברחבי מצרים מופץ „נייר אוקטובר" המפורסם, מיסמך שהוכן על־ידי סאדאת והאמור לשמש בסיס לתנופה כלכלית וחברתית בארץ־היאור. נייר זה, השם דגש על בציות פנים, מהווה כעין חזון אישי של סאדאת, שנועד לחולל נס כלכלי במצרים. הציפיות בציבור המצרי גדלות, ככל שמתרחב פירסום התוכניות על שיקומה ופיתוחה של מצרים שלאחר המלחמה. אולם, התמשכות הציפיות מפנה יותר ויותר מקום לגילויים של קוצר־רוח וביקורת. במבט לאחור, על ארבע שנות שילטונו של סאדאת, נראה שחרף הצלחותיו במאבקו נגד יריביו מבית אין הוא מצליח עדיין למצוא פיתרונות לבעיותיה היסודיות והכואבות של מצרים, כמו ריבוי הילודה, הבערות, פיריון העבודה, הביורוקרטיה, הליקויים החמורים בשירותים הציבוריים, ולאחרונה — בעיית יוקר המחיה.

זמן־מה לאחר עלותו לשילטון העלה סאדאת את הסיסמה „מדינת המוסדות". ומאז נוצר הרושם, כי בפעולותיו מודרך המימשל המצרי, בהנהגתו של סאדאת, על־ידי העיקרון של קבלת החלטות במוסדות המוסמכים של המדינה על בסיס קולקטיבי, שלא כמו בתקופת נאצר. הדבר מוצא ביטויו בעובדה, שמדי־פעם ניתן מקום בולט בפירסומים הרשמיים של המישטר, לכינוסם ול„החלטותיהם" של גופים שילטוניים כמו הממשלה, מועצת־האומה (הפרלמנט) והמועצה העליונה של הכוחות המזויינים. אך למעשה מהווים פורומים אלה חותמת־גומי להחלטות שכבר הוכתבו על־ידי סאדאת — אם על דעתו בלבד ואם בחוג נאמנים מצומצם. לא מקשיות־שילטון אלה שואב סאדאת את עיקר כוחו; לא הם מהווים את הגורמים המכריעים בשיקוליו ובמהלכיו כלפי פנים או כלפי חוץ.

סאדאת נשען כיום על אותם מוקדי־כוח שנתגבשו עוד בימי שילטונו של נאצר, אלא שעתה הם מטוהרים ממתנגדיו ומותאמים למגמותיו. מוקדי־כוח אלה הם:

המשך ◄

תנועוף בסוכה

הפכי את עוף החולין למעדן של חג

מנת העוף פופולארית מאד בארוחה ישראלית טיפוסית בזכות בשרו העדין למאכל ומחירו הזול. וכשמדובר בתנועוף של תנובה אפשר למנות עוד תכונות: נקי, דל־שומן וטרי תמיד, כי טריותו מוקפאת ונשמרת בצורה הטבעית והנכונה ביותר מרגע הכנתו במפעל ועד להכנתו במטבח. לכן עקרת־בית ישראלית יכולה לפנק את בני־ביתה בתפריטי תנועוף טעימים גם בימות החול וגם בחגים.

מתכון לסוכות

בחג הסוכות, חג האסיף, מבטאים את שפע התנובה החקלאית בקישוט הסוכה בפירות ובירקות. תבשיל תנועוף עשוי עם מגוון ירקות הוא מאכל טעים וערב ביותר המתאים לאכילה בסוכה. זוהי ממש ארוחה בקדרה אחת, הגישי הכל בקדרה אחת אשר תשמור על חומו ועל ניחוחו.

8 מנות: 2 תנועוף מחולקים למנות, 1 כפית מלח, חצי כפית פלפל שחור, חצי כפית פלפלת (פפריקה), 1 ק"ג תפו"א, חתוכים לקוביות, 1 ק"ג בצל, חתוך לפרוסות, 4 כפות שמן, 1 כוס מים + 1 כפית אבקת מרק, 1 חבילת גזר ואפונה קפואים.

1. חלקי את תנועוף לרבעים ותבלי בתבלינים.
2. טגני בסיר גדול ושטוח את הבצל בשמן עד שיזהיב. הוסיפי את חלקי תנועוף וטגני אותם עד שישחימו מכל הצדדים.
3. הוסיפי את קוביות תפוחי האדמה, צקי כוס מים ואבקת מרק. כסי את הסיר ובשלי ברתיחה אטית כשעה וחצי, עד שתנועוף מתרכך. טעמי ותבלי לטעמך.
4. כ־20 דקות לפני ההגשה הוסיפי שקיק גזר ואפונה קפואים. סגרי והמשיכי לבשל. המנה המתקבלת היא טעימה, משביעה וצבעונית.

הגישי את תנועוף והירקות בארוחה בקדרה אחת, אפשר בסיר בו בושלו.

מחיר מיוחד לחג

תנועוף
העוף הצעיר
בשקית הכתומה

תנועוף

כך טוהרה הצמרת

● מיפלגת האיחוד-הסוציאליסטי-הערבי, שהיא מיפלגת השלטון. מיפלגה זו חולשת על העיתונות במצרים ומשמשת, לעת צורך, מכשיר ללחץ והשפעה של השילטון על הציבור הרחב. בימים אלה דנים בביצוע רפורמות בתוכה; לכאורה — כדי לשוות לה תדמית ליבראלית יותר בעיני הציבור; למעשה — כדי להדק את שליטתו של סאדאת עליה. עם טיהורה של המיפלגה מגורמי האופוזיציה הפר — או אף ביטל — סאדאת את „האיזון העדין" שהיה קיים עם עלותו לשילטון בין כוחות השמאל לכוחות הימין במימשל.

● הצבא המצרי, שמאז מהפיכת 52' נעשה לכוח הפוליטי החזק ביותר במדינה. בארבע שנות שילטונו של סאדאת גברה מעורבותו של הצבא בחיים הפוליטיים במדינה. עובדה זו הגבירה את תלותו של סאדאת בצבא, אך גם הרחיבה את בסיס שילטונו.

● המודיעין המצרי, שהוא העין הפקוחה של המישטר על הנעשה בשורות הצבא, לרבות דרגי הפיקוד הבכירים.

בעזרת מוקדי-כוח אלה סילק סאדאת מעל דרכו אישי-צמרת ותיקים ומנוסים, אשר עירערו על מדיניותו או התנגדו לה. „השלכת" בצמרת השילטון המצרי הקיפה בארבע שנות-סאדאת: גנראלים וקצינים בכירים שעמדו בראש צבא מצרים; דיפלומאטים, מדינאים ופוליטיקאים, שעמדו בראש מערכות פנים וחוץ, או כיהנו בתפקידי-מפתח אחרים; עשרות ומאות חסידים ומקורבים של המודחים בדרגים מישניים, שסולקו מעמדותיהם במסגרת מיבצעי-טיהור מקיפים. (אין פירוש הדבר שמצרים כיום נקיה מגורמי אופוזיציה לסאדאת, אלא שגורמים אלה הם בלתי מאורגנים ומבטאים הלכי-רוח ביקורתיים ולא כוח מגובש).

בכל חוליה משרשרת ההדחות בצמרת מרובה עדיין הנסתר על הנגלה, אך בכללותן הן מציבות סימני שאלה מול הדימוי של „מדינת המוסדות", ומצביעות על דרכו ומקומו של סאדאת במערכת השילטונית במצרים. בהקשר זה ראויים לאיזכור דברי עיתון לבנוני, שניסה להסביר את סוד הצלחתו של סאדאת להחזיק מעמד במחיצתו של נאצר מאז ההפיכה ועד למותו. „סאדאת", כתב העיתון, „הכיר את אופיו האמיתי של נאצר כשאפתן וכרודף-שררה. ולכן העדיף להתגמד כדי שלא יבולע לה עד בוא שעתו".

ניטרול ה„שטן"

„מילחמות המצרים" נחלקות לשתי תקופות — לפני מלחמת אוקטובר 73' ולאחריה. מיבחן-הכוח הראשון של סאדאת מת-חיל כ-8 חודשים לאחר עלותו לשילטון — נגד קבוצת פולי-טיקאים שמאלנית, שבראשה עמד עלי צברי.

ברחוב המצרי כינו אותו „המיליונר האדום"; בכלי-התיק-שורת בעולם תיארוהו „כאיש של מוסקבה בקהיר", או כ-„סטאלין העתיד של מצרים". סאדאת הגדיר אותו משום כ„שטן" ויצא להתמודד עימו. עד מאי 1971 היה עלי צברי סגנו של הנשיא סאדאת. לאחר שמשך שנים ארוכות מילא תפקידי-מפתח במוסדות המישטר המצרי, סאדאת מדיח אותו במפתיע ביום „חג הפועלים". באחד במאי, ערב ביקורו של שר-החוץ האמריקני דאז, ויליאם רוג'רס, במצרים. למעשה-ההדחה אין הסבר, אך מאוחר יותר מתברר, כי סאדאת מבקש להקדים רפואה למכת-קשר, קשר בו היו מעורבים אישי-צמרת ממיפלגת-השילטון ומהצבא. בעיתונות המצרית נרמז אז, כי צברי ושותפיו התנגדו להקמת פדראציה עם לוב וסודאן, רעיון שאומץ על-ידי סאדאת. אולם, כבר אז היה ברור, שמדובר במאבק-כוח על השילטון. צברי ומרעיו הבינו, כי מימוש רעיון זה נועד לחזק את יוקרתו של סאדאת. עלי צברי היה הרוח החיה בניסיון לקומם את מוסדות מיפלגת-השילטון נגד יוזמתו של סאדאת. בהצבעה המתקיימת בוועד-הפועל של המיפלגה מוצא סאדאת את עצמו לפתע במיעוט. אך הוא אינו משלים עם העובדה.

עלי צברי וחבריו נמנו על זרם השמאל במיפלגת השילטון, שהתמקדו במוסדותיה ומהם שאבו את כוחם לתפקידים ש-מילאו בצמרת המימשל המצרי; ימים ספורים לאחר הדחת צברי מורה סאדאת על מעצרם של סמי שרף, השר לענייני נשיאות הרפובליקה, שחלש על רשת המודיעין החשאית בקרב הכוחות המזויינים, ושל שעראווי ג'ומעה, שריכז בידיו, בתוקף תפקידו כשר-הפנים, עוצמה רבה, שכן הוא שלט בבולשת ובשירות-הביטחון במצרים. השלישיה וגרורותיה אינה עשויה מיקשה פוליטית אחת: „הליכוד" ביניהם נובע מצרכי השעה. סאדאת מבין, שהדחתו של צברי עלולה לגרור הפעלת „האי-חוד הסוציאליסטי" נגדו, בצורת אירגון הפגנות-רחוב, ולכן הוא מודרז לפעול. זמן קצר לאחר ניטרול „הלוויתנים" ניפנה סאדאת לדרגים האחרים, במיבצע-בזק. עטוף איצטלה של בחי-רות כלליות למיפלגה, הוא מסלק את אנשי הזרם השמאלי ומעלה למישרות-מפתח במיפלגה את נאמניו. לצורך גיוס תמיכה במאבקו נגד „הקושרים" פונה סאדאת ל„כתובת" מסויימת בצבא. לאחר ששר-המלחמה פאוזי מגלה אי-נאמנות, סאדאת גם פונה אל העם; בשידור לאומה הוא מגולל, בנימה דרמאטית, את סיפור הקשר ומוקיע את הקושרים כמי שעתי-דים היו להמיט פורענות על המדינה. מאוחר יותר מפעיל סאדאת גם את נשק ההכתמה האישית. בכלי התקשורת שלו מופצות ידיעות על מעלליה של השלישיה. „הנאשמים", כך סופר, „מעלו בכספי המדינה, השתעשעו עם שחקניות וחלקם אף צולמו בשעת פעילות הומוסכסואלית".

שישה חודשים לאחר מיבצע ההדחה גוזרת מכונת השיפוט של סאדאת על צברי ושלושה מחבריו גזר-דין מוות, אך מאוחר יותר מומר עונשם במאסר-עולם עם עבודת-פרך. בכך הוא מבקש כאילו להעלות את מניותיו בעיני הציבור; ליצור דימוי של מנהיג ליבראלי.

ה„ספיריטואליסט"

על שר-המילחמה המצרי, גנראל מוחמד פאוזי, כתבה העיתו-נות בקהיר, כי הוא נטל חלק בסיאנסים ספריטואליסטיים וביקש ליצור מגע עם עולם השדים והרוחות, כדי לזכות בסעד רוחני לחיזוק נפשו במאבק נגד הנשיא סאדאת. דברים אלה היו חלק מאווירת ה„לינץ' הממלכתי", אותה יזם המישטר ערב העמדתו לדין של פאוזי, בעוון השתתפות בקשר למיגור שילטונו של סאדאת.

גנראל מוחמד פאוזי, שבתקופת נאצר לא נטה להתערב בפוליטיקה, שינה טעמו זמן-מה לאחר עלייתו של סאדאת לשילטון. הוא, אומנם, תמך בבחירת סאדאת לנשיא. אך „ירח הדבש" בין השניים היה קצר. פאוזי לא ראה בעין יפה את מגמת הדה-נאצריזציה של סאדאת וביקש, כנראה, לבלום תהליך זה. התייצבותם של עלי צברי וקבוצתו נגד סאדאת נראתה לפאוזי כהזדמנות.

גנראל פאוזי, בן למישפחה מהמעמד הבינוני שאביו וסבו היו אף הם קציני צבא, היה במלחמת 67' בתחתית סולם ההיראכיה של הפיקוד הגבוה. הוא הוקפץ בדרגה עקב העובדה שכל אלה שהיו בדרגי פיקוד גבוהים יותר הודחו בעיקבות התבוסה. קציני הצבא לא ראו בו דמות אידיאלית שבכוחה לייצגם בכבוד; הוא לא זכה, איפוא, לפופולאריות בשורות הצבא. סאדאת עמד על חולשתו זו וניצלה היטב. כאשר נתחוור לו, כי הוא חבר יחד עם צברי וקבוצתו במגמה להדיחו מהשילטון, זימן אליו סאדאת בחשאי את הרמטכ"ל דאז, מחמד אחמד צאדק, ואת קציניו, במטרה לשלול מפאוזי כל שריד של תמיכה בצבא ולהבטיח את תמיכת הקצונה בגנראל צאדק. במקביל, כינס סאדאת במטהו בקהיר את קציני חזית הסואץ והטיח בפאוזי עלבונות. בנוכחותו ובנוכחות צאדק. כך הצליח סאדאת לנטרל את פאוזי ממוקד-הכוח הפוליטי החזק ביותר במצרים; העמדתו לדין היתה רק שאלה של זמן. פאוזי הואשם בניסיון לגבש כוח צבאי מאחורי הקשר המתוכנן של צברי. הוא נידון ל-15 שנות מאסר, אולם אחרי מלחמת אוקטובר החליט סאדאת לחון אותו. ממילא הוא „חסר שיניים".

התרשל במילוי תפקידו

לגנראל אחמד צאדק, שנתמנה על-ידי סאדאת במאי 71' לשר-המילחמה במקומו של מוחמד פאוזי. נודע על הדחתו — דרך אמצעי התקשורת. הוא נדהם, אבל היה כבר מאוחר מדי מכדי שיוכל לפעול. נשיא מצרים נקט בצעדי-מנע.

בעיתונות המצרית הודלף אז, כי הנשיא החליט להדיח את צאדק משום שהוא התרשל במילוי תפקידו. כעבור כשנתיים עתיד סאדאת לחזור בספר „מיסמכי אוקטובר" על אותה גירסה ולטעון, כי צאדק לא עשה את ההכנות הדרושות למילחמה ולא האמין ביכולת הצבא המצרי לנצח בה. אלא, ששיחזור חטוף של תמונת המצב אז מראה, כי זו לא כל האמת.

גנראל אחמד צאדק היה ידוע כבעל שאיפות פוליטיות. מאז נתמנה רמטכ"ל צבא מצרים, בספטמבר 69', בלט יותר ויותר כאיש החזק בצבא המצרי. צאדק, שאת עיקר הקאריירה הצבאית שלו עשה במודיעין-הצבאי, היה למעשה האיש שהכריע את הכף לטובת סאדאת במאורעות מאי 71' הגורלי. היה זה צאדק שהצליח לגייס את הקצונה המצרית הבכירה לתמיכה בסאדאת במאבקו נגד עלי צברי ושהביא למעצרם של מוחמד פאוזי ותומכיו — למרות מצב התסיסה ששרר אז בצבא המצרי.

בתפקידו כשר-המילחמה קנה לו צאדק פופולאריות רבה לא רק בצבא, אלא גם ברחוב המצרי. בעיקר בזכות התנגדותו הנמרצת לנוכחות הסובייטית במצרים. התנגדות זו, שהגיעה לעתים עד כדי איבה מופגנת כלפי הסובייטים, העניקה לו הילה של גיבור לאומי, הלוחם לשיחרורה של מצרים מעול האימפריאליזם הסובייטי. למעשה, היה צאדק במידה רבה נושא-דברם של חוגים רחבים בציבור ובצבא המצרי, שבו תכפו באות עת החיכוכים והתקריות עם היועצים הסובייטים.

בעיניו של סאדאת, שהיה זקוק אז לכל שבריר של פופולאריות, היתה העליה במניותיו של צאדק לצנינים. סאדאת, שלא היה מעוניין בקרע עם הסובייטים, החליט לעשות מחוות-פיוס ולשגר למוסקבה את ראש ממשלתו, עזיז צדקי. מהלך זה הניע את צאדק לפתוח בפעולת-שיכנוע, כדי להניא את הנשיא ממגמותיו. הוא נועד עם מפקדי הצבא, כדי להב-היר להם את חוסר-הטעם שבדו-שיח המחודש עם בריתי-המועצות ובישיבה של המועצה העליונה של הכוחות המזויינים, ב-24 באוקטובר 72', ניסה לגייס תמיכה של כמה מחבריה לגבי הסוגיה הסובייטית.

כתום 24 שעות מפיזור הישיבה כבר נודע ברבים דבר הדחתו של צאדק. גם כאן לא פעל סאדאת מכוח עצמו בלבד. הוא נשען על מוקד-כוח בדמותו של אחמד איסמאעיל עלי, אותו מינה במאי 71' כראש המודיעין ובתוקף תפקידו זה פיקח על הנעשה בצבא המצרי. איסמאעיל חיפש שעת-כושר לנקום בצאדק, שגרם להדחתו מתפקידו כרמטכ"ל בספטמבר 1969, בעיקבות הפשיטה המשוריינת של צה"ל באיזור מיפרץ סואץ. צאדק האשים אז את איסמאעיל, באוזני נאצר, כי הוא לא דיווח על הפשיטה — ונאצר הדיחו.

עתה, משעמד איסמאעיל על „פעילותו המפוקפקת" של צאדק, מיהר לדווח לסאדאת — ותגובתו של זה לא איחרה לבוא. כך יכול היה סאדאת לצוד שתי ציפורים במכה אחת; להקריב את שר-המילחמה שלו על מיזבח היחסים עם הסובי-יטים, כדי להוכיח את כוונותיו הטובות ולסחוט מהם הבטחות

אלה אנשי המפתח העיקריים של סאדאת

חסיין שאפעי. סגנו היחידי של סאדאת; בימי נאצר היה במעמד בכיר יותר מזה של סאדאת, עד למינויו המפתאומי של סאדאת לסגן-ראשון של נאצר; תפקידיו כיום ייצוגיים בלבד.

פילדמרשל אחמד איסמאעיל עלי. סגן-ראש-הממשלה ושר-המלחמה. ידיד נעוריו של סאדאת ואיש אמונו. נתמנה על-ידו לתפקיד זה במקום גנרל צאדק, שהודח; לאחרונה נפוצו במצרים שמועות, שהוא לוקה במחלת-לב וצפויה פרישתו.

גנרל עבד אל-גני גמאסי. רמטכ"ל צבא מצרים; נתמנה לתפקידו במקומו של שאזלי, שהודח. זכה לשבחים מפי סאדאת ומפי שר-המלחמה על חלקו במלחמת אוקטובר, כראש אגף המיבצעים בצבא המצרי.

ממדוח סאלם. שר-הפנים. איש מסגור, החולש על שירותי-הבטחון ועל המשטרה במצרים. ממקורביו של סאדאת.

אסמאעיל פהמי. שר-החוץ, שנתמנה לתפקיד זה בנובמבר 73', במקום ד"ר חסן זיאת, שהודח. פהמי הוא דיפלומאט מקצועי, חלקלק וקשוח. נתפרסם בשעתו כמתנגד לקו הסובייטי.

עבד אל-קאדר חאתם. סגן ראש-הממשלה לענייני תרבות והסברה. כיהן בעבר כשר-ההסברה; הודח על-ידי נאצר והוחזר לצמרת על-ידי סאדאת. ציפה לתפקיד ראש-הממשלה, אך סאדאת העדיף לבחור באחר.

עבד אל-עזיז חג'אזי. ראש-הממשלה המוסעה, במקומו של סאדאת; נתפרסם ככלכלן ואדמיניסטרטור. יש אומרים, כי מינויו לתפקיד זה מכוון על-ידי סאדאת לחסוך ממנו את הביקורת בענייני פנים.

סמי שרף
שעשועים עם שחקניות...

עלי צברי
מאסר-עולם עם עבודת פרך

גנראל אחמד צאדק
פעילות „מפוקפקת" של האיש החזק

ד"ר מחמוד פאוזי
משרתם של מיספר אדונים

חאפז איסמעיל
נסיבות ההדחה לוטות בערפל

שעראווי ג'ומעה
מעילה בכספי המדינה...

חסנין הייכל
„סאדאת אינו נאצר שלי"

ד"ר עזיז צדקי
הדחה לאחר 6 חודשים כר"מ

המודחים. אלה אישי הצמרת שהודחו או נוטרלו ע"י סאדאת (במרכז) בדרך לביסוס שילטונו

נוספות לנשק ולציוד — ומה שלא פחות חשוב. לסלק מדרכו את האיש שעלול היה „לגנוב את ההצגה" מהנשיא.

שעיר לעזאזל

ד"ר עזיז צדקי, בן ה-54, נבחר על-ידי סאדאת בראשית 1972 לעמוד בראש ממשלת-העימות, במקום ד"ר מחמוד פאוזי הישיש. תפקידו לא היה פופולארי — להכין את העורף למערכה העתידה; להנהיג מישטר-צנע וכלכלת-מילחמה. צדקי, שזכה במערב לתואר „אדריכל התחיה התעשייתית במצרים החדשה", משקיע כל כוחו במילוי המשימה שהוטלה עליו. „הוא עובד כמו סוס" — אמרו עליו בחוגי העיתונות. אולם, לא חולפים 6 חודשים מאז מינויו עד שמתברר שזו משימה בלתי אפשרית. בפרלמנט המצרי משמש ד"ר צדקי מטרה לביקורת לגלגנית ובאחד מפרבריה של קהיר מיידים אבנים במכוניתו.

התסיסה נגדו גוברת על רקע אווירת התיסכול, ששררה באותה תקופה, עקב הסתבכות במצב של „לא מילחמה ולא שלום". סאדאת אינו מתייצב לימין ראש-ממשלתו בתוקף. הוא הופך את ד"ר צדקי שעיר-לעזאזל לכישלונה של מדי-ניותו-הוא. סאדאת אינו זוכר לו את חסד התמיכה בו; צדקי תמך בסאדאת כמועמד לנשיאות לאחר מותו של נאצר והיה בין הבודדים שחיזקו את ידיו תוך שנה לאחר מכן, במאבקו נגד קבוצת עלי צברי. ד"ר עזיז צדקי עשה בשליחות סאדאת גם את ה„עבודה האפורה" של ניקוי מיפלגת-השילטון מכל אותם יסודות אופוזיציוניים שהיה להם קשר כלשהו עם צברי. בתחילת 73' מחליט סאדאת להדיח את צדקי מתפקידו וליטול לידיו את שרביט ראש-הממשלה; הוא מלווה את מהלכו זה בהכרזות על פתיחת שלב חדש במאבק נגד ישראל — „שלב העימות הכולל"; הוא רותם את העיתונות למסע הסברה מקיף, כדי לרסן את ביקורת הציבור ואת תביעותיו בענייני-פנים. „מעתה", הוא מכריז, „הקול היחידי שצריך להישמע במצרים הוא קול המערכה". איש אחד לא קם לערער פומבית על דברי ה„ראיס".

האיש, שהיה ממניחי-היסוד לתעשיה המצרית, ורבים ממיפעלי התעשיה במצרים נזקפים לזכותו — ירד מן הבימה הפוליטית באותה מהירות שבה הופיע ב-1956, עת נתמנה על-ידי נאצר לשר-התעשיה הראשון בממשלת מצרים.

ה„נץ" שסולק

מחמד ריאד, כיום מזכיר הליגה הערבית, היה אחת הדמויות המרכזיות שנטלו חלק בעיצוב מדיניות-החוץ של מצרים; בראשית מישטר ההפיכה כיהן בתפקיד יועץ לענייני ישראל במישרד-המילחמה המצרי. ב-64' נתמנה לשר-החוץ של מצרים, במקומו של ד"ר מחמוד פאוזי. הוא הוסיף לכהן כשר-חוץ גם אחרי שסאדאת עלה לשילטון, בספטמבר 1970. זמן קצר אחר-כך הועלה בדרגה ונתמנה למרכז ענייני-החוץ של מצרים. בצד פירסומו האישי כאדם נוקשה, פיקח וערמומי, הוא נתפרסם גם כמי שנמנה על ה„ניצים" בצמרת המימשל המצרי. עובדה זו שימשה בסיס להערכה בדבר המניעים להדחתו משירות-החוץ המצרי ומינויו לתפקיד מזכ"ל הליגה. לפי הערכה זו החליט סאדאת על הדחתו לאחר שלא השכיל לגלות גמישות טאקטית במדיניות-החוץ, שעה שסאדאת היה זקוק לכך כדי להרחיב את כושר התימרון המדיני של מצרים. בהתבטאויותיו הפומביות הוא גילה את דעתו נגד הסדר חלקי עם ישראל — גם במתכונת שהוצעה בזמנה על-ידי סאדאת.

ריאד מוסיף לעמוד, למעשה, לשירותו של סאדאת; בתפקידו כמזכ"ל הליגה הוא עושה דברו של סאדאת בכל הנוגע לתחום היחסים הבינערביים.

הגלייה ללונדון

גנראל סעד א-דין שאזלי הודח מתפקידו כרמטכ"ל צבא מצרים יחד עם מפקדי הארמיות השניה והשלישית, כחודשיים לאחר תום מילחמת-יום-הכיפורים, בדצמבר 73'. הדחתו הוס-ברה על-ידי כלי-התקשורת המצריים כנובעת מתוך רצון „לרענן את הצבא המצרי ולהסיק את הלקחים הדרושים ממיל-חמת אוקטובר".

הסבר סתמי זה נתקבל ברחוב המצרי בתמיהה רבה; מה צורך — טענו — בחילופי-משמרות מיידיים בצבא המצרי, אם ניצחנו במלחמה?; התמיהה היתה גדולה גם על רקע העובדה, שמינויו של שאזלי, בן ה-54 לרמטכ"ל — תוך דילוג על עשרות קצינים בכירים ממנו — נתלווה על-ידי כלי-התקשורת המצריים בניסיון להעניק לו דימוי של מפקד מעולה ואיש צבא מוכשר, שמאחוריו קאריירה צבאית רבת-פעלים.

נשיא מצרים הקפיץ את שאזלי לצמרת במאי 71', שעה שמישטרו היה שרוי במשבר, שלא פסח גם על הצבא. שאזלי הוא אחד הרמטכ"לים המצריים הבודדים, שהחזיקו מעמד בתפקידם זמן רב. יוסית, שלא כרמטכ"לים מצריים קודמים שהיו מעורבים בצורה זו או אחרת בפוליטיקה, הוא נתפנה במשך שנתיים ומחצה לעיסוקו המיקצועי, אולם במהלך מיל-חמת-יום-הכיפורים ולאחריה ראה זכות לעצמו להתערב בשיקוליו האיסטרטגיים-צבאיים של הנשיא. הוא לא היסס להשמיע את השגותיו באזני הנשיא ושר-המילחמה. המחלוקת פרצה על רקע כישלונו של צבא מצרים לסכל את פריצת צה"ל לגדה המערבית של התעלה. זמן קצר לאחר-מכן נודע על מינויו של שאזלי, בשירות-החוץ המצרי, כשגריר מצרים בלונדון. סאדאת החליט, כנראה, שלא להסתבך הפעם בהעמדת שאזלי לדין ובחר בשיטת ההגלייה. על-ידי הרחקתו מתפקידו כרמטכ"ל ביקש סאדאת לסכל אפשרות ששאזלי ינצל את הפופולאריות שלו בצבא ומחוצה לו כדי לגבש עמדת-כוח ולצאת למאבק נגדו וכן למצוא שעיר-לעזאזל, שיכפר על עוון מחדלי הצבא המצרי במילחמת יום-הכיפורים.

אחרי מינויו לשגריר העניק שאזלי ראיונות לעיתונאים, שבהם שפך אור על הסיבות להדחתו. הוא האשים את ההנהגה המדינית, בכך שלא פעלה בהתאם לתוכנית המקורית, אשר נקבעה קודם למילחמה, ואמר כי תוכנית זו, שאושרה על-ידי הסובייטים, קבעה שיש לנהל מלחמה ממושכת נגד ישראל. גילוייו של שאזלי עוררו, כמובן, את כעס הנשיא. שאזלי נקרא בדחיפות לבירת מצרים ולאחר שהתנצר בפומבי מהדברים שיוחסו אליו ונוזף על-ידי הנשיא — הושב הרחק אל מקום כהונתו.

„קיסינג'ר שלי"

גם חאפז איסמעיל נמנה על גל המודחים שלאחר מילחמת-יום-הכיפורים. מי שהיה קצין-תותחנים וטיפס בסולם הפיקוד הצבאי עד לדרגת גנראל, נתמנה על-ידי סאדאת בספטמבר 71' ליועץ-הנשיא לענייני ביטחון-לאומי. מאז ועד למילחמה התנהלו היחסים בין השנים למישרין. לפחות מעל פני השטח. „קיסינג'ר שלי", כינה אותו סאדאת. חאפז, שזנח את השירות הצבאי בגיל 43 ועבר לשירות הדיפלומטי, בלט כאיש מיספר 2 בצמרת המימשל המצרי. סאדאת, שהעריך את כישוריו וקשריו של חאפז, לאור עברו הדיפלומטי העשיר במערב, הטיל עליו לעמוד בראש המיתקפה הדיפלומאטית באירופה ובארה"ב נגד ישראל. סאדאת רתם אותו למשימה זו במגמה ליצור במערב, ובמיוחד בוושינגטון, את הרושם שמצרים נכונה לגמישות תמורת לחץ אמריקני על ישראל לוויתורים. משך חודשים ארוכים סייר חאפז בין בירות העולם ונועד עם קברניטיהן. שמו הלך לפניו — עד שחלף עם הזמן... מאז תום מילחמת יום הכיפורים לא ניכרו עיקבותיו של חאפז בכלי-התקשורת המצריים. היה ברור ש„משהו" קרה בין הנשיא לבין יועצו. בתחילת השנה רווחו בקהיר שמועות, כי סר חינו בעיני ה„ראיס". כעבור זמן-מה נתאמתו שמועות אלה. סאדאת, שפופולאריותו אחרי המילחמה נתחזקה, כבר לא היה זקוק, כנראה, לשירותיו של יועץ החולק על דרכו. במערב רווחה סברה, כי חאפז לא היה תמים-דעים עם הנשיא כאשר למדיניות ההתקרבות לארה"ב ותבע איזון עם מדינות הגוש המיזרחי ומדינות מערב-אירופה. גירסה זו אינה עומדת במיבחן המציאות, שכן סאדאת עצמו חותר זה זמן רב למדיניות מאוזנת, במסווה של נייטראליזם, כאשר המגמה המונחת ביסוד מדיניות זו היא לזכות בחסדיהן של שתי מעצמות-העל כאחת; מצד בריה"מ — סיוע בנשק, ומצד ארה"ב — טכנולוגיה וסעד מדיני תכליתי.

נסיבות הדחתו של חאפז לוטות עדיין בערפל. דומה, כי סאדאת בחר בשיטת הדיפלומטיה החשאית כדי לסלק מעליו את מי שעמד בסוף ימיו של נאצר בראש המוסד המצרי למודיעין ולבטחון.

צילו של נאצר

ד"ר מחמוד פאוזי, בן ה-74, שלפני כשבועיים נמסר על התפטרותו מתפקידו כסגן-ראש-הממשלה, היה משרתם של מיספר אדונים — החל בפארוק, דרך נאגיב ונאצר וכלה בסאדאת. הוא נחשב לדיפלומאט ממולח ובעל זיקה לתרבות המערבית. פאוזי, שהוא מישפטן, כלכלן ועיתונאי, השולט ב-7 שפות, נבחר על-ידי נאצר לשר-החוץ ובתפקיד זה כיהן 12 שנים רצופות. ב-68' הוא נתמנה ליועצו של נאצר לענייני-חוץ וכחודש אחרי מות נאצר, באוקטובר 70', נתמנה לראש-ממש-לה. בתפקיד זה כיהן עד להחלפתו על ידי עזיז צדקי. ההסבר הרשמי שניתן לפרישתו של פאוזי היה — טעמי בריאות.

העימות בין סאדאת לבין חסנין הייכל, עורך „אל-אהראם", התפתח עוד בימים הראשונים למותו של נאצר. שעות אחדות לפני ההלוויה העיר הייכל באוזני סאדאת, כי בראש ההלוויה של נאצר צריכים לצעוד מנהיגיה הבכירים של ההפיכה. ברמזו לזכריא מוחי א-דין וחבריו, שהודחו על-ידי נאצר, הייכל גם פירסם בעיתונו מודעה של זכריא, על השתתפותו באבל. סאדאת הבין את הרמז. „אלה שהורחקו על-ידי נאצר חייבים להישאר רחוקים", אמר להייכל קצרות (סאדאת ביקש להימנע ממצב, בו תהיה בזירת השילטון, במחיצתו, אישיות חזקה שתאפיל עליו, כמו זכריא; אף שהלה היה מקורב אליו בהשקפותיו הפוליטית-חברתיות).

בעיני סאדאת סימל הייכל את צלו של נאצר. הוא חיפש דרך לנטרל אותו ולהפקיע מידיו את „אל-אהראם", שהפך, בגיבויו של נאצר, למוקד-כוח רעיוני. אולם, מאידך גיסא היה סאדאת זקוק לכישרונו העיתונאי והתעמולתי של הייכל. הוא ניסה לרתום אותו אליו ולכן נראה היה, במשך תקופת-מה לפני המילחמה, שהיחסים בין השניים הם יחסי-קירבה. אולם, משנסתיימה מילחמת-אוקטובר, נתחדדו שוב היחסים ביניהם. הייכל לא היסס, באמצעות עיתונו, למתוח ביקורת גלויה על מדיניותו של סאדאת בתחום הסיכסוך עם ישראל, במישור היחסים הבינערביים ובנושא ההתקרבות לארצות-הברית. סאדאת, שפופולאריותו גברה אחרי המילחמה, מצא את השעה כשרה להדיח את הייכל. במיסגרת שינויים שערך בשדה העיתונות ואשר עיקרם היה — הצבת נאמניו בראש מערכות העיתונים, סאדאת ניסה „לבעוט" בהייכל למעלה. הוא הציע לו לשמש יועץ הנשיא לענייני עיתונות. אך הייכל דחה את ההצעה. „אני הייתי הייכל של נאצר. אך סאדאת איננו נאצר שלי", התבטא פעם.

עורך „אל-אהראם" הודח על-ידי סאדאת לאחר שזה הכשיר את הקרקע לכך על-ידי גיוס עיתונאים ואחרים להתקפות אישיות מוחצות על הייכל. „זהו אדם צבוע ונטול עקרונות", אמר עליו ציר הפרלמנט המצרי, מחמוד אבו-ואפיה, גיסו של סאדאת. הייכל הואשם בכך, שהטיל ספקות בהישגי מילחמת-אוקטובר ואף הועלתה תביעה להעמידו לדין בפני ועדת-משמעת של מיפלגת-השילטון.

יש הרואים את הדחתו של הייכל כאחת מארבע ההחלטות החשובות ביותר שקיבל סאדאת בארבע שנות שילטונו. יתר ההחלטות הן: הדחת עלי צברי וקבוצתו; גירוש המומחים הסובייטים וההחלטה על המילחמה.

מרגל עם כבוד

מאת יעקב ברוז

לאחר 11 שנות מאסר, שוחרר בימים אלה הקולונל השוודי סטיג ונרסטרום, שריגל לטובת ברית־המועצות למרות שלא היה קומוניסט ולא נזקק במיוחד לכסף — אך הרוסים העניקו לו דרגת גנרל ושלושה עיטורי־כבוד, בעוד שבצבא שוודיה נחשב קצין בינוני

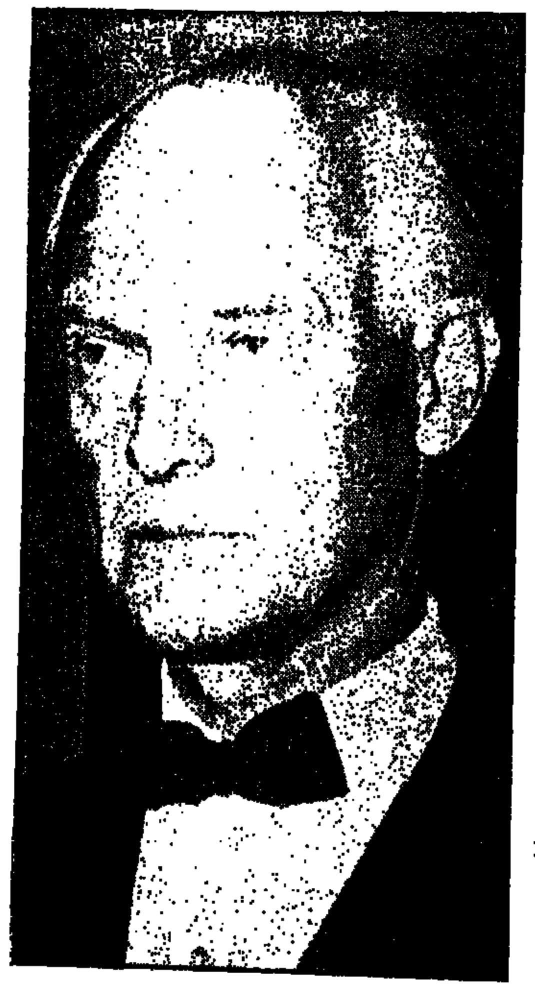

קולונל סטיג ונרסטרום, המרגל השוודי

בימים אלה שוחרר על תנאי מכילאו, בגיל 67, הקולונל סטיג ונרסטרום מחיל־האוויר השוודי. ב־1963 נדון למאסר עולם, באשמת ריגול לטובת ברית־המועצות. עד 1972 ישב בבית־הסוהר לאסירי ביטחון באוסטראקר. אותה שנה הופחת עונשו לעשרים שנות־מאסר, והוא הועבר לכלא בסקיאנאס שבצפון־שוודיה. שם עסק עד יום יציאתו לחופשי בהוראת שפות.

שליטתו בלשונות זרות באה לו כלאחר־יד. בהיותו נער שלחוהו הוריו לתקופת־מה לגרמניה, כדי להשתלם בשפתה. אביו ודודו היו, כמותו, קצינים בצבא השוודי. הם היו בני אותו דור־קצונה, אשר חילותיו של וילהלם קיסר שימשו לו דוגמה ואידיאל. קצונה זו — עולמה נהרס עליה אחרי מילחמת העולם הראשונה, כאשר צבא ארצם אורגן מחדש והשפעת גרמניה הוחלפה בזו של צרפת. בקרב קציני אותו דור שררו מרירות ואכזבה, ויש לשער, כי אווירה זו הטביעה את חותמה על ונרסטרום־הבן.

גם רוסית למד ונרסטרום במדינה שבה מדברים אותה. מנובמבר 1940 עד מארס 1941, בהיותו סרן, שימש סגן נספח צבאי במוסקבה. אותה שעה עדיין היתה אהדתו נתונה לגרמניה, והוא לא עשה כל מאמץ להסתיר את התפעלותו מניצחונות צבאה במערב. קרוב לוודאי, כי בלבו פנימה אף חשב, שאין זה מזיק להיות בצד שנראה אז כמנצח. לא ייפלא, איפוא, כי הוא היה אורח שכיח בשגרירות הרייך השלישי בבירה הסובייטית — היה זה לפני התקפת היטלר על רוסיה ביוני 1941 — וסיפק לה מפעם לפעם, „על בסיס ידידותי", מידע שנתגלגל לידיו. כנציג מדינה נייטראלית היה, יחסית, בן־חורין בתנועותיו בברית־המועצות ולא היו לו קשיים מיוחדים לאסוף ידיעות.

הלצה גורלית

מגעיו של ונרסטרום עם גרמניה הנאצית נמשכו גם אחרי שובו לשטוקהולם. מיברק של הנספח הצבאי הגרמני בשוודיה למטהו בברלין ציין את ונרסטרום כמקור־אינפורמציה על המצב ברוסיה הסובייטית. העתקו של המיברק מצא בשעתו את דרכו לשילטונות השוודים. הללו לא ראו צורך לנקוט כל פעולה. אחרי המילחמה אף נתגלה שמו ברישמי המודיעין הגרמני, בציון „איש־קשר חשוב". רישומים אלה נשמרו במקום בטוח על־ידי הגנרל ריינהרד גהלן, מי שהיה עד לפני כמה שנים ראש השירות החשאי בגרמניה הפדראלית.

קיומו של רישום זה הגיע לידיעת שירות הביטחון השוודי, עוד ב־1945. הדבר לא השפיע על קידומו בקריירה הצבאית של ונרסטרום. אם לא חרגה התקדמותו בסולם הדרגות, היה זה משום שנחשב קצין בינוני — ולא מטעמי ביטחון. הוא לא הצטיין לא כטייס ולא כמפקד, אף באומץ־לבו לא בלט. פעם, כשניתק בשעת אימונים המדחף של מטוסו, הוא נטש אותו וצנח ארצה. ועדת חקירה מצאה, כי ניתן היה לנסות להנחית את המטוס. אף־על־פי־כן, לא ננקטו שום צעדים נגד הטייס. בהזדמנות אחרת צפה ונרסטרום מאונית מצפית יחד עם קצינים אחרים, בניסויי־ירי בסביבת שטוקהולם. תימרון מוטעה של כלי־השיט הפך אותו לדקה אחת מטרה לאש. במהירות הבזק תוקן מצבה של הספינה והיא יצאה מכלל סכנה. אך ונרסטרום היה מהיר יותר: חבריו גילוהו משתכשך במים באותו צד של כלי השיט שלא היה חשוף לפגיעה.

ב־1945 שובץ ונרסטרום במטה חיל האוויר השוודי. עבודתו הביאה אותו במגע הדוק עם אנשי הסגל הדיפלומאטי בבירת שוודיה. הוא ידע להתחבב עליהם גם בכך, שהיה לוחש לעיתים באוזניהם ידיעות בעלות עניין בשבילם. בין אלה שעמם התיידד במיוחד, היו נציגיה של ארצות־הברית. מצידם של אלה ציפתה לו הפתעה ב־1946, שעה שעמד לצאת למוסקבה, כדי לייצג את חיל האוויר של ארצו בתערוכה אווירית שנערכה שם: נציג אמריקני סיפר לו, כי שולחיו בקיאים ברישומיו של הגנרל גהלן, ולכן הגיע למסקנה, שונרסטרום לא ימצא דופי בבקשתם לבצע שליחות חשאית בעת ביקורו בברית־המועצות. השוודי לא מצא שום דופי בדבר ומילא את בקשת האמריקני. במוסקבה הכיר בהזדמנות זו קצין סובייטי, סגן־קולונל רובאצ'נקוב. שיחזור ויפגשנו מחדש בשוודיה.

בראשית 1948 הועלה ונרסטרום לדרגת לט.־קולונל. עם זאת הסביר לו מפקד חיל־האוויר, כי סיכויו להתקדם הלאה קלושים. כאחת האפשרויות המעטות הפתוחות לפניו, הזכיר המפקד את כהונת הנספח האווירי ברוסיה. ונרסטרום נפגע עד עומק נפשו מחסימת מסלול הקידום בפניו. הוא נזכר בוודאי באווירת המרירות והאכזבה ששררה בבית אביו. אף־על־פי־כן, שש לקבל את התפקיד שהוצע לו, שעל כמותו חלם כל ימיו: אורח־חיים של דיפלומאט ועיסוק במודיעין. כעבור חודשים הוגש שמו לשילטונות הסובייטיים. אלה נתנו הסכמתם למינוי.

הוא החל בהכנות לשליחותו. במהלכן נפגש, כמקובל, עם הנספח־הצבאי של המדינה שאליה הוזמן. היה זה מכרו מימי התערוכה האווירית במוסקבה, לט.־קולונל רובאצ'נקוב, שנתמנה בינתיים נספח־צבאי סובייטי בשטוקהולם. הם נפגשו לא־אחת גם קודם לכן, שכן, כקצין מטה חיל־האוויר נהג ונרסטרום להתראות עם נציגיהן הצבאיים של ארצות זרות. הרוסי הפגין תמיד ידידות רבה ואף לא נמנע מהביע פליאתו על איטיות קידומו של „קצין מוכשר" כוונרסטרום. בד־בבד, מעולם לא הסתיר את סקרנותו הבלתי מרוסנת במיתקנים סודיים שוודיים. אולם פגישתם הפעם, בסתיו 1948, היתה גורלית. רובאצ'נקוב ניסה בהזדמנות זו לחקור את בן־שיחו על שדה תעופה חשאי בשוודיה. „אם זה כל־כך חשוב לכם, אומר לך תמורת חמשת אלפים כתר", השיב ונרסטרום ב„הלצה", כפי שטען שנים לאחר מכן. הרוסי שלט ברוחו ועלה בידו להעלים את הפתעתו. כעבור ימים אחדים נסע באורח בלתי־צפוי לביקור קצר בארצו. כאשר נפגשו השניים מקץ שבועות אחדים במסיבת קוקטייל, הציע רובאצ'נקוב לעמיתו השוודי להסיעו לביתו. כשנפרד ממנו השאיר בידו חבילה. ונרסטרום פתח אותה בביתו: הא הכילה חמשת אלפים כתר.

אם היה כאן פירוש מוטעה של „הלצה", עדיין יכול היה ונרסטרום להבהיר את הדברים כהוויתם והיה, כמובן, מחזיר את הכסף. תחת זאת מסר לרובאצ'נקוב בפגישתם הבאה מפה, שבה סימן במדוייק את מיקומו של שדה־התעופה הסודי. בכך עלה ונרסטרום על דרך, שלא היתה ממנה חזרה.

קידום וכבוד

ערב צאתו למקום־כהונתו, מסר לו רובאצ'נקוב סידורי־קשר עם „מכר ותיק" בבירה הסובייטית. עליו היה לפגשו לפי כל כללי התורה החשאית: הוא נצטווה ללכת בשעה מסוימת, ביום שנקבע, אל תחנת הרכבת התחתית על־שם פושקין. שם יגש אליו „המכר". אכן, היה זה אדם מוכר לו היטב: ניקיטוצ'ב, מי שהיה נספח־צבאי רוסי בשוודיה בימי מילחמת העולם השנייה. הם יצאו במכונית, שהמתינה ברחוב סמוך, לקיים שיחה „עניינית" בחווילה מחוץ לעיר. כעבור זמן־מה הפגישו ניקיטוצ'ב עם מי שהוצג בפניו כראש המודיעין הצבאי. הלה הטיל עליו „לעבוד" על שגרירות ארצות־הברית במוסקבה.

שמו של ונרסטרום, כאורח מקובל במושבה הדיפלומאטית בשטוקהולם הלך לפניו. לא ייפלא, איפוא, כי שערי הנציגויות הדיפלומטיות המערביות נפתחו לפניו לרווחה. הוא התמסר במרץ לעבודתו החשאית. עם זאת, הוא חש בהסתייגות מצד מפעיליו הסובייטים והבין, כי עליו „להוכיח" את עצמו. עד מהרה הצליח בכך. היה זה שעה שחזר לביקור קצר במולדתו. שם עלה בידו למסור לצילום לידידו רובאצ'נקוב מיסמך כבן אלף עמוד, שכלל את תוכניות־ההגנה של ארצות סקנדינביה. מיבצע זה שינה את מעמדו מייד. בשובו לברית־המועצות הועבר לידי מפעיל חדש — מי שהוצג בפניו והכירו כל השנים כגנרל לימינוב. כדי להוכיח, שהם יודעים — שלא כבני־עמו — להעריך את כישרונותיו, העניקו לו הרוסים דרגת גנרל במודיעין הסובייטי. אף כי איש לא ידע — זולת מפעיליו והוא עצמו — על „קידומו" זה, גרם לו הדבר, כנראה, סיפוק רב. גם בענייני כספים נהגו אתו ביד רחבה ולא עמדו על המקח על הוצאותיו.

ונרסטרום מצא שיטה פשוטה, יחסית, לאסוף ידיעות על ארצות־הברית במוסקבה. הוא החל משרת — באיסוף ידיעות — גם את הנספחות הצבאית האמריקנית במקום. באופן כזה רכש את אמונם של האמריקנים, אסף מפיהם ידיעות ולמד את נושאי התעניינותם ברוסיה הסובייטית. על עבודה „צדדית" זו לא מצא לנחוץ לדווח למעסיקיו הסובייטים, אם כי את המידע שאסף באמצעותה מסר להם במלואו.

„שולחן חלק"

הוא לא שכח, כמובן, אף את תפקידו כנספח אווירי שוודי. שליטתו בשפה הרוסית וחופש התנועה היחסי שלו בתחומי המדינה, איפשרו לו לאסוף לא מעט אינפורמציה על־ידי הסתכלות אישית — קוראים לכך „מודיעין חזותי" — ועל־ידי שיחות עם אנשי המקום. תוך כדי כך הועלה באפריל 1951, בהתאם לשיגרת הקידום בצבא השוודי, לדרגת קולונל. בסתיו אותה שנה הוצע לו לעבור כנספח אווירי לוושינגטון. התפקיד כלל גם אחריות להרכשת ציוד אווירי ומטוסים בארצות־הברית בשביל חיל־האוויר השוודי. בכך ניתנה לו אפשרות לשפר את ידיעותיו בלשון זרה נוספת — אנגלית.

כאשר שמעו על המינוי החדש, קפצו עליו מפעיליו הסובייטים כמוצאי שלל רב. הם פתחו ללא דיחוי בהדרכתו לקראת שליחותו בוושינגטון, אולם לא מבלי לעשות תחילה „שולחן חלק". באחת מישיבות־התידרוך הודיע לו הגנרל לימינוב ללא כל הכנה מוקדמת, כי לשילטונות הביטחון הסובייטיים נודע, מעבר לכל צל של ספק, דבר פעילותו למען המודיעין האמריקני. הוא הסביר, כי חרף עובדה זו, הם מאמינים, כי אהדתו האמיתית נתונה לברית־המועצות. גדולה מזו: לא איכפת להם, אם ימשיך במישחקו הכפול.

תפקידו כנספח־צבאי בארצות־הברית וכממונה על רכש אווירי בשביל ארצו, שימש כיסוי מצויין לפעילותו החשאית. בתוקף עיסוקיו הרשמיים, היתה לו גישה לאינפורמציה שנמנעה מנציגיהם של הגוש הקומוניסטי. את המיסמכים שהשיג ואת הדו־חות שכתב יכול לצלם בשלווה ובנחת בחדר־החושך של השגרירות השוודית. את הסרטים — שהיו מיוחדים במינם ולא ניתן לפתחם בדרך המקובלת — היה מוסר תוך כדי לחיצת־ידיים לעמיתו־מפעילו הסובייטי, הנספח האווירי, הגנרל קובינוב, שעה שהיו נפגשים במסיבות דיפלומאטיות בבירה האמריקנית.

כאשר חזר ונרסטרום משליחותו בוושינגטון, הוא צורף ללשכת שר־ההגנה בשטוקהולם. אולם לא רק בתפקידו הגלוי, כי אף בעבודתו החשאית חל עתה שינוי יסודי. מעסיקיו הסמויים תבעו ממנו — באמצעות שליחם, הנספח הצבאי הסובייטי הקולונל יוצ'סשנקו — לספק להם ידיעות באורח שיטתי גם על שוודיה. המצב החדש יצר אצלו מתח מתמיד, אם משום שככלות הכל היה עליו לפעול נגד מולדתו, ואם משום שחשש, כי הסיכויים להתגלותו הרבה יותר גדולים בבית מאשר בניכר. הוא ניסה, כלפי חוץ, לשמור על שקט נפשי. אף־על־פי־כן, לפחות פעם אחת לא שלט ברוחו. לדבר היו במרוצת הימים, תוצאות חמורות לגביו. המקרה אירע ב־1958, כאשר מישלחת צבאית סובייטית ערכה ביקור רשמי בשוודיה. עם עזיבתה התכנסו הקצינים השוודיים שטיפלו בה לסיכום הביקור. לפתע התפרץ ונרסטרום בזעם נגד אחד מעמיתיו, אשר סיפר, כי הצליח להכניס את חברי המישלחת למחלקה הראשונה במטוס שטסו בו חזרה למוסקבה.

דבר התקרית הגיע לאוזניו של עובד־בכיר בשירות־הביטחון השוודי. לשמע המיקרה הבזיק במוחו, שכך מתנהג אדם שנפל לידי הסובייטים ואינו מסוגל להשתחרר מאחיזתם. מחשבה זו לא נתנה לו מנוח. הוא החל חוקר ומתעמק בעברו של ונרסטרום. לעיניו האמונות היו בו נקודות־אחיזה מספיקות לחשד חזק באיש.

תופעות משונות

ונרסטרום המשיך בחייו הכפולים. ב־1960 יחד עם אשתו, במוסקבה. הם התארחו אצל הנספח האווירי השוודי. כיסוי בטוח יותר לפעולה חשאית אי־אפשר היה להעלות על הדעת. בהזדמנות זו פגש, מלבד ידידו לימינוב, גם גנרל בעל ארבעה כוכבים, אשר העניק לו שלושה עיטורים סובייטיים. בדומה לדרגת הגנרל שלו, נשארו גם אותות־הצטיינות אלה סודיים.

ב־1961 יצא ונרסטרום לגימלאות ונתקבל כיועץ צבאי במישרד־החוץ השוודי. בתוקף תפקידו זה היה רשאי לפנות אל המטה הכללי בבקשה לקבל לעיון מיסמכים מסוגים „לצורך עבודתו". הוא היה מצלמם במחסן קטן בחווילתו בעיבורה של שטוקהולם. במלאכה זו נהג לעסוק מוקדם בבוקר, שעה שטרם הקיצו משנתן אשתו ושתי בנותיו. היחידה שהבחינה במעילות זו, שנראתה לה מוזרה, היתה עוזרת־הבית.

כל אותו זמן לא נשכח ונרסטרום על־ידי אותו איש שירות־ביטחון, שבלבו התעורר חשד נגדו. הוא הטיל עליו עיקוב, ואחרי מאמצים מרובים עלה בידו לקבל גם היתר להפעלת פיקוח על שיחותיו הטלפוניות. הוא דאג לכך, שלא יטופל לו חומר סודי. לבסוף, השיג את שיתוף־הפעולה של העוזרת בבית ונרסטרום. היא כלל לא הופתעה שעה שפנו אליה. מזמן חשדה במעבידה שלה, אולם לא ידעה למי לספר על התופעות המשונות שעוררו את תשומת־לבה. בין השאר, היא מסרה לשירות־הביטחון שניים מתוך שנים־עשר הסרטים שצילם ונרסטרום במחסן הקטן שלו. ב־20 ביוני 1963, למחרת היום, בלכתו לעבודה, נעצר ונרסטרום. מאז ועד השבוע שעבר לא עזב — להוציא את הימים שבהם נערך מישפטו — את כותלי בית־הסוהר.

קיסרין של הגולן

מאת שמעון דר

בית־כנסת מפואר, מתקופת המשנה והתלמוד, שנחשף בכפר קצרין שבגולן העלה את האפשרות שבמקום שכנה העיר „קיסרין", שעד כה זוהתה עם העיר קיסריה

עד מלחמת „יום־הכיפורים" היתה הגישה אל הכפר קצרין שבגולן הדרומי, קשה. רק „טיילים שרופים", או בעלי רכב מיוחד, יכלו להגיע לאתר. בערב המילחמה הושלם כביש חדש, רחב וטוב, החולף בקירבת הכפר ממש. כביש זה, שלא נסלל בגלל יפי הנוף או החשיבות הארכיאולוגית־היסטורית של קצרין, מאפשר כיום לכל בעל מכונית פרטית לבקר בקצרין — לפני טבילה בים הכנרת או לאחריה — ולראות את אחד מבתי־הכנסת היפים ביותר בצפונה של ארץ־ישראל.

קצרין שוכנת כ־8 ק"מ מיזרחית לגשר בנות־יעקב, בגולן התחתון, כפי שנקרא האיזור בימי בית־שני. במרחק שני ק"מ מיזרחה למצפה גדות, פונים בכביש החדש לעבר הכפרים הנטושים סנבר ופחורה, וכעבור דקות אחדות מגיעים לקצרין — כפר נטוש אף הוא.

הכפר אינו בולט בסביבתו, ובתי־הטין ושברי אבן הבזלת אינם מייחדים אותו מיתר הכפרים שבאיזור. אך משנטשת את הרכב וצעדת מאות אחדות של צעדים לכיוון בתי הכפר, מתגלה לפניך רחבה גדולה, הפרושה לפני שער מגולף ובנייני בזלת נאים.

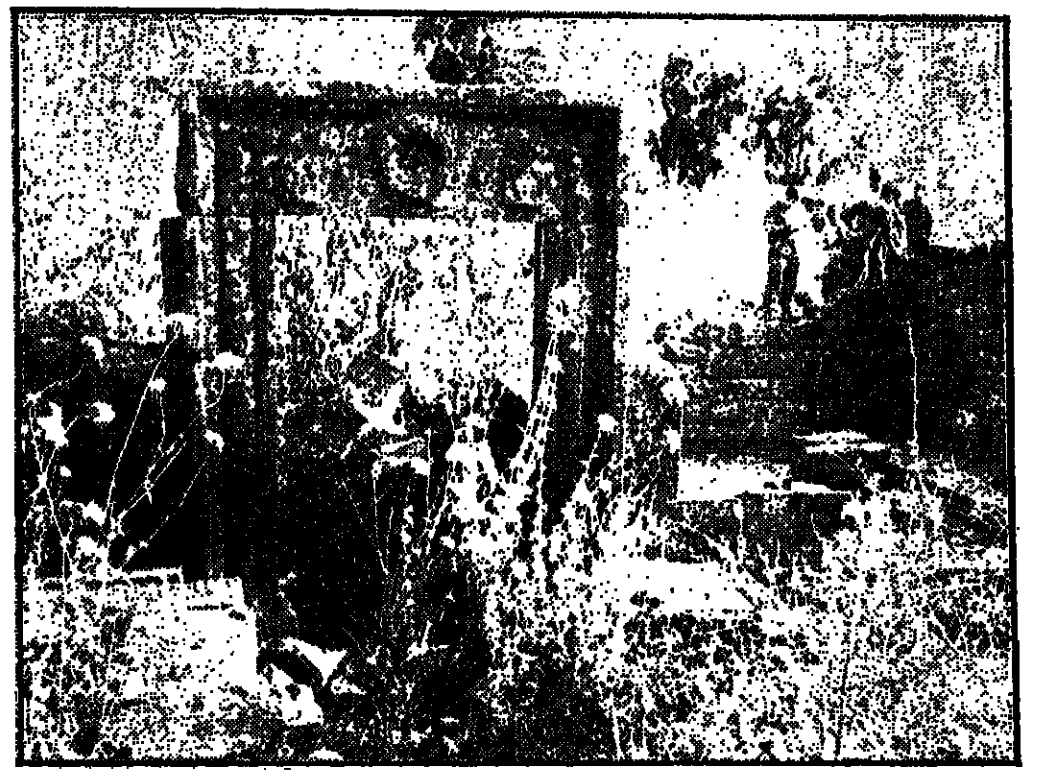

מראה כללי של בית־הכנסת בקצרין שבגולן

כד השפע ורימונים

ראשיתו של הסיפור בשנת 1967, כאשר חוליות סוקרים ישראליות שטפו את הגולן וכפריו בחיפושיהם אחר שרידים קדומים. חולייתו של שמריה גוטמן, הארכיאולוג איש נען, ביקרה בקצרין, וגילתה בו מיבנה עתיק הניצב בקירבת קבר השייח' המוסלמי. מעל לאדמה בלט משקוף בזלת ענק, ועליו גילופים של כד השפע ורימונים. כבר אז הועלתה ההשערה, כי זהו בית־כנסת יהודי קדום. אך הוכחות של ממש לא נמצאו.

בשנת 1970 נתגלתה בכפר אבן מזוזה, ועליה מנורה בעלת חמישה קנים ועוף דמוי טווס. תגלית זו הניעה את דני אורמן, ששירת באותה עת כקצין־מטה לענייני ארכיאולוגיה בגולן, לנקות את המיבנה ולחשוף את צפונותיו.

בשנת 1971 נערכה במקום חפירה ארכיאולוגית, שתוצאותיה עלו על המשוער. לבד מגילויו של בית־כנסת מפואר מתקופת המשנה והתלמוד, החל החופר לחקור במקורות התלמודיים, בניסיון לזהות את האתר עם שם ישוב יהודי הנזכר בכתובים.

הצעתו שבכפר קצרין שכנה העיר היהודית „קיסרין", הנזכרת תכופות בירושלמי ובמדרשים, גרמה ל„סערת זוטא" בקרב חוקרי ימי הבית־השני. עד כה, חשבו הכל, שקיסרין היא „קיסריה הימית", העיר שעל חופו של הים־התיכון. ואילו דני אורמן טען, כי היו שני ישובים בשם קיסרין — האחד בגולן והאחר על חוף הים. יאמר מייד, כי לא כל החוקרים הסכימו עם חלוקה זו והמחלוקת המדעית לא יושבה עדיין. אך גם בלא הזיהוי שהוצע, השרידים שנחשפו בקצרין הם מרשימים ביותר וחשובים לחקר היישוב היהודי בצפון־מיזרחה של ארץ־ישראל.

בית־מדרש ומקווה

בחפירה נחפר חדר אחד מתוך מיכלול של שלושה הצמודים זה לזה, והוא כנראה בית־הכנסת הקדום. החדרים האחרים שימשו כנראה מרכז חברתי וציבורי, וכללו בית־מדרש ומיקווה טהרה. אולם בית־הכנסת — גודלו 15X18 מ' וכיוונו צפון־דרום.

חלק מן הקירות השתמרו בגובה של שלושה מטרים, והם בנויים מאבן בזלת מוחלקת ומעובדת היטב. בפנים, לאורך הקירות, מצויים ספסלי בזלת.

השער הוא החלק המרשים והיפה בבניין. הוא נבנה בקיר הצפוני ורוחבו 1.90 מ'. אבן הבזלת מעובדת להפליא, והעיטורים בולטים עד ימינו.

כאשר העמיקו החופרים מתחת לריצפת הטיח העליונה, נחשפו פסיסים קטנים, כנראה מריצפת בית־הכנסת. ריצפה זו, והבניינים כולם, מחכים עדיין ליד גואלת, וכדאי היה, שהממונים על החפירות בארץ ימצאו את התקציב הדרוש וביצוע החפירה, והצבת שילוט עם הסבר מתאים.

מנורה עם שלושה קנים

בשעת ניקוי חלק מן הרחבה המרוצפת מצפון לבית־הכנסת, נתגלתה כותרת־עמוד, ועליה חקוקה מנורה בעלת שלושה קנים.

מסתבר כיום, שאבותינו לא הקפידו ביותר על מספר הקנים במנורה. והראיה, שבקצרין בלבד נמצאו מנורות חקוקות בבזלת, והן בנות חמישה ושלושה קנים.

מנורה חצובה באבן בזלת בקצרין

אולם פריצת התגליות בקצרין לא תמה.

בשנת [illegible] נתגלתה בקיר בית־הכנסת כתובת בארמית, על אבן שאורכה מטר וגובהה — 30 ס"מ. בכתובת שתי שורות ובהן נאמר: „עוזי עבד הדן רבוע". האבן ועליה הכתובת לא נמצאו באתרן, אלא בשימוש מישני בקיר בית־הכנסת. מכאן מסיק החופר, שלבית־הכנסת היו שלבים אחדים. ואנו רואים כיום את שלבו המאוחר, מסוף תקופת התלמוד.

אם יצליחו החוקרים להוכיח, ש„רבנן דקיסרין", שהשתתפו בחתימת התלמוד הירושלמי, מיוצאים מן הכפר קצרין, ימים יגידו. אך אין ספק, שהיישוב ומיכלול המיבנים הציבוריים, שנתגלו בכפר קצרין, מהווים תרומה בחקר היישוב היהודי בגולן של ימי בית־שני.

„עוזי עבד הדן רבוע" — כתובת ארמית־יהודית בקיר בית־הכנסת בקצרין

מנורה בעלת חמשה קנים. מספר הקנים במנורות לא היה, כנראה, קבוע

מנחם גולן במימד בינלאומי

קורות חייו של לפקה בוכהלטר, מהקשוחים, האכזריים והגדולים שבמנהיגי העולם־התחתון היהודי בארה"ב, פתחו בפני הבמאי הישראלי מנחם גולן את דלתות הוליבוד

אמריקה משולה לנערה שיש לה הכל. אבל, אמריקה, כמו אותה נסיכה מהאגדה, אומנם אינה נוגעת מאיש את הסיכוי לנסות את כוחו בכיבושה — אבל תביעותיה חמורות. מי שרוצה לזכות בלבה של אמריקה, חייב למצוא את אותו אביזר נדיר, החסר באמתחתה של הגברת, ולהגיש לה אותו על טס.

יהודי־הסגולה, שעלה בידם למצוא את אבן־הסגולה הזו, זוכים בתמורה הגדולה ביותר, שהשאפתן בן־ימינו יכול לצפות לה — הצלחה אמריקנית.

הצלחה אמריקנית היא הפיסגה הפרובלמאטית ביותר הניתנת כיום לכיבוש. האברסט של האמביציות. המקווה להגיע אליה צריך להיות מצוייד באומץ, בתושיה, ובכישרון. ואף כל אלה אינם עומדים לו, אם אין מחייכת לו, במלוא־חסה, אלת־המזל — שכן, אמריקה משופעת אמי־צים, בעלי־תושיה ומוכשרים־כשד, וכולם ניצבים, טריים, בריאים, חשוקי־שיניים ואלימים — על קו ההתחלה.

מנחם גולן איננו ניצב עדיין בראש הפיסגה. אינני בטוח אפילו, אם ה־אמביציה שלו מרקיעה לשם. אבל, לעומת־זאת, הוא הגיע בשלום אל אחת מפסגות־הביניים. לאחר מיבחן ההתחלתים הראשון, את כיכרות־הדרך ההתחלתית, בה חלה הנשירה הגדו־לה ביותר, עבר בהצלחה.

להגיע לידי ביום סרט־עלילה ב־ארצות־הברית. זה, כשלעצמו, משי־מה לא־קלה. אלפים רבים של במאים מוכשרים, „שיש להם מה להגיד", מעבירים את חייהם בהמתנה על הסף. אם כבר הגעת לזה, קיבלת את הסיכוי, וסיכוי — במעצמת־על קולנועית כמו ארצות־הברית — הוא בבחינת קצה־החבל, על־פית של תהום. אם אתה משמיט את החבל מידיך, כי או... נפלת.

כיום, לאחר ש„לפקה בוכהאלטר", סרט־הקולנוע הראשון של מנחם גו־לן בארצות־הברית, מוקרן בארצות רבות בעולם, ועל־פי ההערכה היא נושא סיכוי להחזיר לא פחות מ־20 מיליון דולאר, תמורת ה־900 אלף שהושקעו בו — עומדות רגליו של הבמאי הישראלי איתן על רגליים אמריקניות.

„כל הדלתות בהוליבוד פתוחות בפני, כיום", אומר מנחם גולן. „אני יכול לביים בארצות־הברית כל סרט שארצה".

מנחם גולן, במאי „לפקה בוכהאלטר": „כל הדלתות בהוליבוד פתוחות בפני כיום"

מאפיה יהודית

מנחם גולן — כותנות פתוחה, מכנסי חאקי, סנדלים — יציג, החל ממחר בערב, את סירטו האמריקני לקהל הישראלי. זהו — כפי שכבר נכתב בהרחבה — סיפור חייו ומותו של לואי („לפקה") בוכהאלטר, מ־הקשוחים, האכזריים והגדולים (ב־היקף פעילותם) שבמנהיגי העולם־התחתון היהודי בארצות־הברית, גאנגסטר, בן־מהגרים, שצמח על מידרכות „ג'ונגל־האספאלט" של ברוקלין, הפך מנער־כנופייה „קטן", למאפיוז יהודי גדול, איש, אשר ב־נוסף למאניפולאציות הגדולות שערך (בעיקר בתחום „השלטת סדר", סחיטה, עיסקי־חסות ועוד) בעיקר בשטח של יחסי־עבודה — זקף על מצפונו, עד עלותו על הכיסא־החש־מלי, בין שישים לשבעים מעשי רצח „אישיים"...

הקולנוע האמריקני עסק מעט, יח־סית, בנושא העולם־התחתון היהודי באמריקה, שהיה בה, כידוע, לפחות בממדיו. כדי לא לביישם שום „מיר־מח". היהדות האמריקנית גילתה — ועדיין מגלה — „יישות" ניכרת ב־תחום הפשע, לא פחות מאשר בתחו־מים משמעותיים יותר. היקף העיסו־קים והעסקים של ה„מאפיה" היהו־דית באמריקה היא כרך עבה מאוד של גיבורים ועלילות, שאינה חייבת להצטנע אפילו ליד המישפחות הנו־דעות של ה„קוזה נוסטרה", יוצאות איטליה וסיצילית. ואם, כאמור, ה־קולנוע האמריקני מיעט כל־כך ל־עסוק בנושא — הרי זה, בעיקר, משום היותה של תעשיית־סרטי־הוליבוד נשלטת, כמעט במאה אחו־זים, בידי יהודים. ויהודים, כידוע, חוששים מכל דבר — בין היתר, מהב־לטת קיומם של גאנגסטרים יהודים...

כאשר בא מנחם גולן והציע ל־אילי־התעשיה האמריקנית את דמו־תו של לפקה בוכהאלטר בתור נושא לסרט — הם עיקמו, תחילה, את חוטמם. הם השתכנעו רק לאחר ש־הכירו בעיקרון, שהוא טבעי לאיש נטול־תסביכים, כי קיומו של איש כמו בוכהאלטר עדיין אינו מטיל כתם על העדה כולה.

אך, אל נקדים את המאוחר.

„כידוע", מספר מנחם גולן, „הגע־תי לאמריקה במטרה להשלים את הגירסת האנגלית ל„קזבלן" ולקדם את הפצתו. „קזבלן" עורר עניין באמרי־קה והיתה תחרות מסויימת בין החב־רות ברצון להפיץ אותו. בין היתר, פנה אלי נשיא חברת „איי.בי.סי." — אחת החברות הגדולות בנושאי קול־נוע וטלוויזיה. ברם, באותו שלב, כבר חתמתי על הסכם אחר להפצת הסרט. השיבותי לו, איפוא: „את „קזבלן" שוב אינני יכול לתת לך — אבל אני יכול לעשות סרט אחר"."

כאשר קיבל גולן את התשובה החיובית, היא ניצב בפני השאלה איזה סרט לעשות. הוא לא רצה בשום אופן להיות אורח־לסרט־אחד.

תשתית מפותחת

„ערכתי מחקר קטן", הוא מספר. „התחלתי לחשוב מה קרה לאותם במאים זרים, אירופיים, שעשו סרט אמריקני אחד — ולא יספו. מה קרה לבמאים מוכשרים כמו מילוש פור־מן, שביים באמריקה „התפשטות" ולמיכאלאנג'לו אנטוניוני, שעשה את „נקודת־זאבריסקי"? ובכן, מצאתי, ש־הבמאים האלה ביקשו להגיש לאמ־ריקנים את אמריקה־בת־זמננו — בה הם תפסו, בזרותם, רק את הגילויים החיצוניים. הם עשו סרטים סאטי־ריים, שלא הצליחו לחדור חדירה של ממש למהות האמריקנית. לכן, סירבו האמריקנים לקבל את סרטיהם.

„לא רציתי לחזור על אותה שגי־אה. מי שאינו אמריקני, אינו יכול לעשות סרט אמריקני 'שירשי'. שום זר אינו יכול להגיע לידי הזדהות והבנה מלאים של ארץ ועם, בהם הם לא נולדו ולא צמחו. חיפשתי, איפוא, רקע, שניתן ללמוד לבטא אותו באמ־צעים עיוניים, בלי להיות בהכרח חלק ממנו. מאידך־גיסא חשבתי: מהו הצד המוכר לי ביותר של החיים האמריקניים? התשובה: העולם ה־תחתון, לפחות מצדו הקולנועי. שכן, איזה נער — אפילו בטבריה הרחו־קה — לא צמח על סרטים של האמפרי בוגארט, ג'יימס קגני ואדו־ארד ג'י. רובינסון?

„הרעיון של נושא כמו העולם־התחתון היהודי היה, בשבילי, אידי־אלי. נראה לי, שבמאי יהודי־ישרא־לי, שצמח על סרטי־פעולה, יכול בהחלט לעשות סרט לא־רע על נושא כזה.

„מצאתי באנציקלופדיות את שמו של לפקה בוכהאלטר. ככל שהוספתי לקרוא עליו, כך השתכנעתי, שהוא משמש נושא אידיאלי מבחינת הת־אמתי לטפל בו. רכשתי, איפוא, את כל הסיפרות שניתן להשיג על העולם התחתון היהודי באמריקה בכלל, ועל לפקה — בפרט. נפגשתי לשיחות ממושכות עם אלמנתו (שנישאה מ־חדש, וחיה באלמוניות מוחלטת) ועם בנה, המשמש כ„קרופייה" בקאזינו של הימורים.

„השלב הבא היה כתיבת התסריט (יחד עם סופר אמריקני) — וצילו־מים, טוני קרטיס, שצמח מתוך רקע ברוקליני, הזכיר את רקעו של בוכ־האלטר — קיבל בשימחה את ההצעה למלא את התפקיד הראשי. נו — ויש סרט."

איך זה לעשות סרט בהוליבוד, בהשוואה לניסיונך הישראלי?

„קל, קל מאוד. בארץ, אתה חייב להוציא את הנשמה על כל מכשיר ועל כל אביזר. שם, קיימת תשתית מיקצועית מפותחת. אתה צריך מכו־נית מודל 1919 — זו לא בעייה להשיג 20 כאלה בשיחת־טלפון אחת. אתה זקוק לשחקן עם נתונים מדוי־קים אלה או אחרים — יש לך עשרות מועמדים נהדרים לבחור מהם. ל־רשותך עומדים צוותות טכניים מיק־צועיים ומעולים. זה יוצא־מהכלל..."

מה משקלה של הוליבוד כיום? דומה שהיתה הידרדרות מסויימת...

„בשנים האחרונות, יש התעוררות. אומנם, שוב אין עושים בה אכסטרא־ווגאנצות בעשרות מיליונים — אבל, בהחלט עושים בה סרטים. הת־גבשה בה קבוצה של יוצרים צעירים, כמו פראנק („הסנדק") קופולה או ויליאם („מגרש השדים") פרידקין, הנותנים את הטון. אחרי שנים של בריחה מהוליבוד, יש סימנים, שה־תעשייה האמריקנית חוזרת אליה".

פעילות מקומית

כיצד יש בדעתך לנצל את הדרכים החדשות שנפתחו בפניך בהוליבוד?

„יתכן, שאחלק את ישיבתי בין ישראל להוליבוד. יש לי מישפחה ובנות, שאני רוצה לגדל אותן בארץ. מלבד זה, אינני רוצה להיות במאי אמריקני מהשורה — אני יודע, שלא אתחרה בזה עם אמריקנים... אמשיך לעשות סרטים בעלי רקע יהודי, חלקם, בוודאי, יצולמו בארץ".

יש תוכניות קונקרטיות?

„יש. בידי זכויות לשני סיפורים של הסופר היהודי־האמריקני יצחק באשביס זינגר — „הקוסם מלובלין" (בו הייתי מבקש לשתף את דאסטין הופמן) ו„יינטש — בחור־הישיבה" בו מיועדת להשתתף ברברה סטרייסנד. כמו־כן, ערכתי עיבוד חדש של תסריט בשם „ג'ניוס", המצוי עמדי זה זמן־מה. זהו סרט־פעולה (ששינה את שמו ל„הגנב שבא להתפלל") בו נשדדת, בעזרת „גימיק" מסויים, בור־סת־היהלומים. את הסרט הזה הייתי רוצה לצלם בארץ, בעזרת צוות־כוכבים בינלאומי, ועם עיניים מופ־נות לשוק הבינלאומי.

„וכמובן, עדיין קיימת התוכנית להסריט את המחזמר „שלמה המלך ושלמי הסנדלר", שבאחרונה השלמתי את רכישת הזכויות עליו".

ומה על פעילותך בתחום המקומי?

„קודם־כל, כבמאי, קצת קשה לי לחזור אחורה. אינני יכול, כיום, ל־עשות עוד „לופר"... מלבד זה, קשה, קשה מאוד, להפיק כיום סרט בארץ — בתנאי האינפלאציה הדוהרת ו־צימצום האשראי. בתנאים הנתונים, קשה פי־כמה לכסות הוצאות־ייצור של סרט, ולהכניס רווחים, שיעודדו משקיעים. פניתי לשר המסחר והתע־שיה להעמיק את מדיניות העידוד ולהתאימה למצבו החדש של המשק — אבל טרם ראיתי שום תוצאות.

„יחד עם זאת, אנסה לעשות משהו, כמפיק. ייתכן, שאתן הזדמנות לבמאי חדש או שניים לעשות את סרטיהם הראשונים. התסריטים נמצאים ב־הכנה.

„כדי להצדיק לקיום המישרד שלי, אני מוסיף לעסוק בהפצת סר־טים זרים בארץ, לנהל כמה בתי־קולנוע — וחזרתי לנושא של הפקות־תיאטרון. חידשתי את קיומו של תיאטרון „השדרה", ובינתיים אנו מע־לים שוב את „עליזה מזרחי", עם אתי גרוטס; ואנו מעלים עיבוד חדש, מקומי (של דן בן־אמוץ) ל„רק את־מול נולד", בשם „אהבה לא סבירה", עם יונה עטרי בתפקיד הראשי.

לפקה בוכהאלטר (טוני קרטיס) מסתתר־בנעימים מפני המשטרה והכנופיות המתחרות

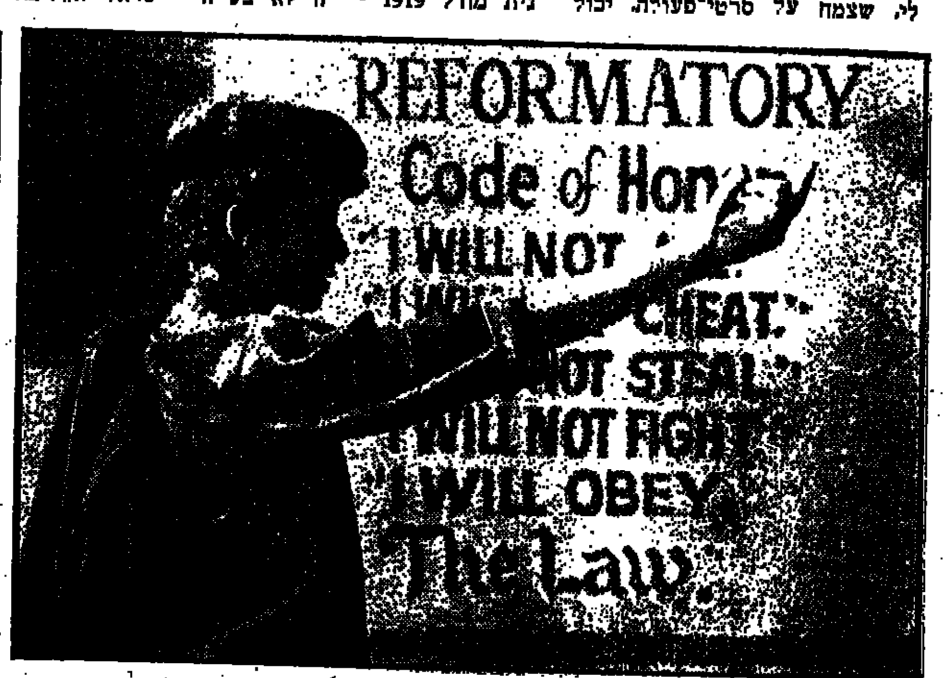

בצעירותו — לפקה היה דייר־קבע בבתי־ספר לעבריינים צעירים

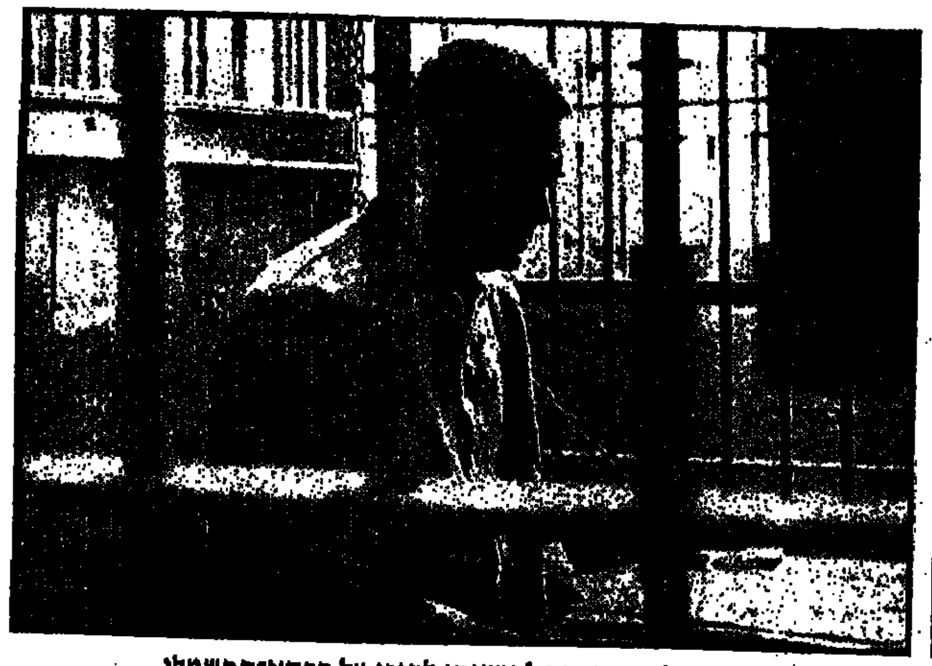

הסוף — לפקה מחכה להוצאתו להורג על הכסא־החשמלי

הביצוע. לפקה עדיין לא ראש כנופיה, אבל הוא כבר מתבלט

צעדים ראשונים במעלות הפשע־המאורגן: תיכנון הפעולה

הכנופיה בפעולה: חיסול יריבים בפצצות־תבערה

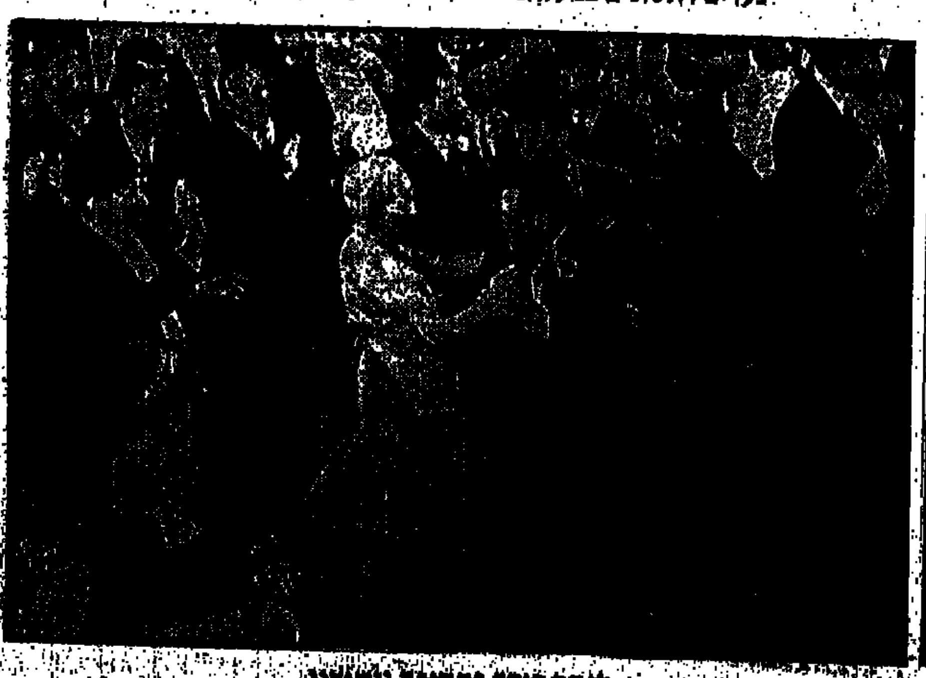

[illegible] במסיבת נישואיו

מערכות סלון קומפלט במחירי בית־חרושת

רהיטי אפרתי מזמינים אותך לבוא ולראות מבחר רהיטי איכות במחירים ללא תחרות.
25 דגמים

12.5% * הנחה *
לכוחות הבטחון ולמשפחותיהם
על רהיטים תוצרת אפרתי

רהיטי אפרתי

תל־אביב	תל־אביב	בת־ים	חולון
רח' הרצל 102	תחנה מרכזית	מגדל נחום	ליד קולנוע ארמון
טל. 824777	רחוב הנגב 4	שד' העצמאות 67	הבר ויצמן 1
	טל. 30335	טל. 888701	טל. 843636

לא עוד עזר כנגדו

מאת רבקה רז

אין לך מושג
מה זה אומר
לשכב עם בחור
שאצבעותיו מבוטחות בלויד
אשר בלונדון. בין אם את רוצה
או לא, אינך יכולה
לדרוש שהוא יגע בך „שם"
או „שם" או „כאן" או אם בכלל
באותן אצבעות מבוטחות. נניח
שבין שדייך תשבר אצבע, או עצם
ממקומה תנקע? אם אצבע אחת
תצא מכלל שימוש היד
כולה תלך, ועמה —
הסדר, החיים והכל.

„המסורת היהודית כולה היא בסימן עליונותו של הגבר; אך בקבלה העם הקדוש מורכב מנשים ומגברים, ואפילו אלוהים מופיע בדמות נשית – השכינה. כך שבמידה רבה זו הבערות או חוסר ההבנה שהביאו לקיפוח האשה" – טוענת סנדרה הוכמן, משוררת אמריקנית ידועה וממנהיגות התנועה לשיחרור האשה, שיש לה גם ביקורת קשה על הגבר הישראלי

כך כתבה סנדרה הוכמן, משוררת אמריקנית ידועה, על נישואיה לי-כנר ישראלי, ידוע לא פחות. אך סנדרה התפרסמה יותר בעקבות מאבקה הבלתי פוסק למען התנועה לשיחרור האישה, שהיא נמנית על מנהיגותה, מאבק שהיא מנהלת בשיריה, בספריה, בסרטיה ובכל אמצעי שדימיונה הפורה מעלה.

יש להודות, שהתנועה לשיחרור האישה עושה חיל בארצות-הברית, ורישומה ניכר כמעט בכל שיטחי החיים. היא זוקפת לזכותה הישגים ניכרים כמו חקיקה בעניין שוויון שכר לגברים ונשים, הטלות מלאכותיות, ובעיקר, כבוד והערכה לאישה כאדם יוצר וחושב, השווה לגבר בכל.

„מתוך ניסיונך האישי", שאלתי את סנדרה הבלונדינית והדינמית בדירתה האלגנטית שבמנהטאן בניו-יורק, „האם הגבר הישראלי מתייחס לאישה כאל שווה לו?"

היא מתחממת. הלוחמת שבה נכנסת לפעולה. „ארבע שנים הייתי נשואה לישראלי. כנר. ועלי להודות שיחסו אלי היה כיחסו של גבר אל אישה בימי-הביניים. הוא היה גבר מקסים. אמן מוכשר. אדם אינטליגנטי. אך מעולם לא התאמץ במיוחד לראות שאולי גם אני מקסימה. אמנית מוכשרת ואשה אינטליגנטית. הוא היה מספר אחד. אני — מספר שניים. ואני נמצאתי לידו כדי לשרתו. כמובן שגם אני שיתפתי פעולה. שאם לא כן היה זה בלתי אפשרי: עבודתו היתה חשובה מעבודתי, יצירתו — מיצירתי, חייו — מחיי, הקאריירה שלו — חשובה משלי".

ישות טוטאלית

• האם העובדה שישראל היא הארץ היחידה בה חלה חובת גיוס גם על האישה, ובמשך שנים עמדה אישה בראש ממשלתה, אינה מביאה ליתר שיוויון בין המינים?

„רק מבחינה שיטחית זה נראה כך. אומנם, גם הנשים משרתות בצבא, אך הן ממלאות תפקיד משני בלבד. מניסיוני שלי, מביקורי בישראל ומהיכרותי עם ישראלים רבים, מצאתי שרק ישראליות מעטות מאוד נהנות משיוויון מלא ביחסיהן עם בעליהן. אומנם נכון, נשים רבות בישראל עובדות מחוץ לבית, לרבות יש מיקצוע נוסף להיותן עקרות-בית. אך למעשה אין עבודת-חוץ זאת משחררת את האישה הישראלית; היא פשוט עמוסה עבודה נוספת ובמלאת תפקידים רבים. בעוד הגבר נושא באחריות רק לעבודתו ולקאריירה שלו".

• האם ישנה משמעות מיוחדת לעובדה שנשים רבות כל-כך, בתנועה לשיחרור האישה, ואף עצמך, יהודיות?

„בוודאי. ראשית, תמיד היו יהודים רבים בתנועות מתקדמות. אך במקרה זה יש לעובדה זו חשיבות-מישנה: כי הרי הדת היהודית רואה באישה יצור נחות, שאינו שווה-זכויות לגבר. לנשים מוקצת מקום מיוחד בבית-הכנסת; הן נחשבות טמאות בשל פעילות הגוף הטיבעית שלהן; הן אינן משמשות כרבנים; הן בבחינת „לא קיים" כשמדובר במניין; וכשנולדת בת במישפחה אין השימחה גדולה כל כך — כי מה התועלת בבת, אם אפילו „קדיש" אינה יכולה לומר על מות אביה? ושלא לדבר על בירכת „ברוך שלא עשאני אישה", שנשמעת באוזני אדם בן-זמננו כ„ברוך שלא עשני גוי או כושי".

„המסורת היהודית כולה הינה בסימן עליונותו של הגבר: האישה היהודיה עשתה תמיד את העבודה השחורה, כדי שהגבר יוכל ללמוד ולרחף בעולמות עליונים. למרות זאת, בקבלה עצמה העם הקדוש מורכב מנשים ומגברים, והמיסטיות היהודית מושתתת על העיקרון הגברי והנשי כאחד. אפילו אלוהים מופיע בדמות נשית — השכינה. כך שבמידה רבה, זו הבערות או חוסר-ההבנה, שהביאו ליצירת מסורת המטפחת עליונות גברית ונחיתות נשית.

„הגברים הישראלים הרבים שפגשתי מקסימים ונחמדים, אך למרות היותם בלתי דתיים לחלוטין, הם לכודים באותה מערכת: אלה הן הנשים העושות את מרבית העבודה השחורה. ובזה אין הם שונים כלל מהגברים האמריקנים. רק בקיבוץ נראה שהמצב שונה. אך גם כאן, היכן הן הנשים היהודיות הקדושות? המשוררות הדגולות? המנהיגות הרוחניות?

„כן, אני חוזרת לקראת המטרה של היות אישה קדושה. אישה בעלת-חזון, בעלת ערכים מוסריים ואסתטיים להציע לעולם. מין ישות טוטאלית. יש להבין, שהתנועה לשיחרור האישה היא תנועה רדיקאלית רבת-היקף, שאיננה מצטמצמת רק בתחום של יחסי גבר ואישה. זאת תנועה בעלת פילוסופיה של חופש ושיחרור של נפש וגוף האדם — גבר ואישה כאחד".

איום לכלכלה

סנדרה הוכמן החלה בפעילותה האקטיבית בתנועה עם הוצאת סיפרה האוטוביוגראפי למחצה „ניירות מתלכים", שנחשב לחלוץ הספרים בנושא שיחרור האישה. המטרה הראשונה של התנועה היא לעורר את הכרת האישה עצמה למען תהיה ישות עצמאית — מבחינה רוחנית וכלכלית — מחוץ לעולמו של הגבר.

• מה הם ההישגים העיקריים שאת זוקפת לזכות התנועה?

„ההישג החשוב ביותר לדעתי הוא, השינוי הניכר שחל אצל אנשים רבים — נשים וגברים — ביחס למעמדה של האישה בעולם הנשלט והמנוהל על-ידי גברים. יש לזכור ששיחרור האישה מהווה איום רב לכלכלה הנוכחית. בחברה של היום, הנשים הן צורכות את המיצרכים שהחברות הגדולות — המנוהלות על-ידי גברים — עמלות ליצור ולספק להן. מיצרכים אלה, בחלקם הגדול הם מיותרים לחלוטין. מי צריך מערכת ענקית של חומרי-כביסה, עשרות מיני שמפו ומכוניות-פאר?

„כשהנשים תתחלנה ליצור במקום לצרוך בלבד, יש סיכוי שתהיה בארצות-הברית מהפכה רוחנית ורדיקאלית, כיוון שהאנשים השולטים היום בכלכלת המדינה אינם חושבים על הטוב והמועיל אלא על כיסם בלבד. כיום, אין האישה מיוצגת כמעט בתהליך הפוליטי, אך אני מאמינה שהנשים תספקנה את המנהיגות החדשה".

• על מה אתן נאבקות מבחינה מעשית?

„שיוויון-זכויות מלא — שכר שווה, שכל המיקצועות יהיו פתוחים גם לנשים, אי-אפליה במקום עבודה, ובעיקר בשטח החינוך. החברה שלנו מבוססת על גברים שהם לוחמים בזירת החיים ועל נשים היושבות ומוחאות להם כפיים. את הבנים מכוונים לקאריירה מיקצועית ואילו את הילדות לעבודות-עזר — מזכירות, פקידות, מורות, אחיות וכדומה. אנחנו לוחמות לכן, שבבתי-הספר יוקדש אותו סכום כסף לספורט של נשים כמו שמוקדש לקבוצות הכדורגל של הבנים".

באותו רגע נזכרתי בכל ספרי הילדים העבריים שאני קוראת לבתי בת החמש, ושעליהם יוצאת חמת התנועה לשיחרור האישה: הילד הוא הרופא והילדה היא האחות; הילד צד אריות, הילדה אופה לו עוגות; הילד רוכב על אופנים הילדה דוחפת עגלה; הילד בונה בניינים רבי-קומות והילדה מאכילה את הבובה; הילד מטיס אווירונים והילדה מתבוננת בו בהערצה.

בהשפעת התנועה כבר הופיעה בשוק האמריקני סידרה חדשה של ספרי-ילדים, כולל ספרי-לימוד לבתי-הספר, בהן הנשים הן ראשיות, והאמהות מדעניות, חוקרות, נהגות, ציירות וכדומה.

• רווחת בציבור הטענה שהגברים עולים על הנשים בכישוריהם. והראיה שמביאים היא, שרוב גדולי-העולם — ממקבלי פרס נובל ועד לסופרים ולאמנים — הם בעיקר גברים.

„טענה זו היא תוצאה של היסטוריה מזוייפת שנכתבה, כמובן, על-ידי גברים. יש בדעתי לכתוב היסטוריה של ארצות-הברית מנקודת ראות של אישה. העובדה שרוב גדולי-העולם הם גברים, רק מעידה באיזה מצב נחות מחזיקים הגברים את הנשים — בעזרת הנשים, כמובן. עדיין לא ניתנה לנו ההזדמנות לעקוב אחרי הישגיה האמיתיים של האישה. את זאת נראה כשתינתן לאישה ההזדמנות האמיתית לפתח את עצמה כישות עצמאית, ולא כעזר-כנגדה. זה יקרה כשהנשים תהפוכנה למספר-אחד בחברה, ולא מספר-שניים. אין פלא שהלסביות — יחסי אהבה בין אישה לאישה — התפתחה כל-כך בזמננו. לעיתים קרובות מוצאת האישה שיוויון, הערכה וכבוד דווקא אצל בנות-מינה".

שלמות ואהבה

• האם בחייך הפרטיים הצלחת להגשים עצמאות מלאה?

„במידה רבה. אך לצערי לא לגמרי, אם כי אני נאבקת עם עצמי הרבה. הבעיה העיקרית היא למצוא גבר — שותף לחיים — שיהיה בעל אותן דעות. כי מה התועלת בהבנת האישה את מצבה, כשהגבר אינו מבין?

„למשל, עכשיו. החבר שלי הוא במקרה גבר עשיר, המשלם בעד ארוחותי ובעד הבילויים שלנו. זו הפעם הראשונה שאני מניחה לגבר לשלם בשבילי. אני מכריחה את עצמי לעבור את הניסיון המשפיל הזה כדי לראות מה קורה. ומה שקורה הוא, שהגבר המשלם מרגיש שקנה לו אחיזה עלייך. במיסגרת ניסיון אחר שעשיתי, שילמתי אני בעד גבר — תמכתי בכל צרכיו — ועלי להודות שזה עשה לי משהו נורא — הכסף נותן את ההרגשה, שאפשר לשלוט בבני-האדם.

„לכן, אישה הרוצה להיות עצמאית, חייבת לעמוד ברשות עצמה גם מבחינה כלכלית. החברה המערבית מבוססת על ההרגל שהגבר מפרנס את האישה ואילו היא מתחננת שיאהב אותה וידאג לה. הנשים משחקות את תפקיד החלשות, כי הן פוחדות לאבד את הגבר המחזיק אותן ומאכיל אותן".

מאחר שפעילות התנועה לשיחרור האישה טוענות, שתשלום מזונות לאישה גרושה הוא משפיל ודוחף את האישה להיות בטלה וניזונה במקום להיות יצירתית, הסתמנה בשנה האחרונה התפתחות מעניינת, שבעיקר הגברים מברכים עליה: במשפטי גירושים החלו השופטים להקל בחובותיו הכספיות של הבעל לגבי גרושתו. חובות כספיות שהיו לעיתים קרובות עצומות כל-כך שמנעו מהבעל נישואים שניים. נוסף על כך, זו הפעם הראשונה שהשופטים דנים, ולעיתים אף מאשרים, את אפוטרופסות האב על ילדיו, דבר שהיה בלתי אפשרי קודם לכן.

בשנה שעברה התפרסמה סנדרה הוכמן בדרמה באורך מלא „שנת האישה" — סרט דוקומנטרי על נועדת הנשים במיסגרת הבחירות למפלגה הדמוקראטית. סנדרה, שכבר הוציאה כמה ספרים, ביניהם ספרי שירה, מוציאה בימים אלה את ספר שיריה החדש, „שחרור", המתאר את חוויותיה הנשיות. „כבר היא מתה כי יש לי לב שאף פעם איני חדל מלאהוב", ומסכמת את חייה ולחמותיה במישפט קצר אחד: „אני חותרת לשלמות".

אדם ברוך — קשר עין

שרתי לך ארצי

תל-אביב

בדרך לארץ-ישראל עוברים ים. כי היא מוקפת יבשה אויבת. מחלון המטוס הנוסע רואים את תל-אביב. שנה וחצי, פחות או יותר, לא ראינו את תל-אביב. אולי זו לא תל-אביב. זו כן תל-אביב, ועוד איך: מדי דברי בה יהמו מעי לה, פלאזה. רואים את מגדל-שלום, קומה ראשונה סופר-מרקט, ק"ג בשר-בקר — 30 ל"י, כך אומרים. יותר טוב לאכול ישר את השלושים לירות מאשר לשלם אותן. תל-אביב, תל-אביב, חלו תל-אביב. בחורות הכי יפות בעולם, וזה מהזיכרון עוד לפני מראית-עין, המוח מוצף דם. לפני ראש-השנה, אל תשיבנו ריקם מלפניך. מקום לתפילת הימים הנוראים — 200 ל"י, מינימום. אם היתה לי התמימות של התימנים דאז, הייתי מנשק את אדמת לוד. כבר לא לוד, נמל תעופה בן-גוריון; מלא גרוזינים, כך אומרים. אז עוד מעט נראה גרוזינים. אדון כהן אומר לגברת כהן: אם יצחוק לא בא עם המאשינה שלו לקבל אותנו, אז אתי הוא גמר. גברת כהן אומרת: היום אם מישהו לא בא, אז כבר אי-אפשר לדעת בדיוק למה. אדון כהן אומר: במיקרה הזה רק העובדות ידברו, או שהוא כאן או שלא.

הדיילות גומרות למכור את הוויסקי, הסיגארים והסיגריות האמריקאיות. קצת רחמנות עליהן, אבל אם זה נכון מה שמספרים עליהן, שהן מגיעות לניו-יורק ולפאריז בחינם עם האווירונים האלה, אז אני פחות מרחם. אם הן היו חייבות להישאר כל הזמן במטוס ולהתאמן ב„תודה", „בבקשה" — אבל פאריז, ניו-יורק. אבל הן גם לא הכי יפות מה שיש, ומהאוכל שהן מגישות צריך להישמר לפחות כמו ממחבלים. האוכל הוא הסכנה היותר בטוחה מבין שתי הסכנות. אדון כהן, ראיתי בעיני, ירד על האוכל כאילו לא ייפגש אתו יותר, ועוד גמר את של אשתו. תל-אביב, כלומר אנשים. איש באחיו, אשה באחותה, תפארת חלוצים ניקלפת מן הכתלים, מארקים ודולארים מחליפים ידיים בלילינבלום, מסעדה הונגארית על גבי מישרד-תיווך מול מרפדיה ברחוב פינסקר, שען גר מעל השעניה, ילד בן שבע נוסע בטכסי ספיישל ומשאיר טיפ לנהג, הוד אירופאי באותיות שלטים ברחובות ביאליק, והס. בפינת אחד-העם שני סוכני-ביטוח מבטחים זה את זה נגד נזקי מילחמה וירידת שער הזהב, צד שלישי מביא דרישת-שלום מהאמבורג. האנשים שלו שם, כך הוא אומר, חושבים שעכשיו זה לא הזמן לחכות.

תל-אביב, כלומר אנשים. לדעת, איזה תענוג, מי עם מי, מי על מי, ממתי, עד מתי, למה. לשמוע את המיקרוב-הספרותי צווח „מימסד! מימסד!" בזמן שהמימסד מקציב לכל חוברת שלו 8,000 ל"י. לגלות, אם מדברים על כסף, שתחריט ארצישראלי של יוסף בודקו עלה משמונים לירות למאתיים-ושמונים לירות. לקרוא עיתון של יום שני ביום שני ושל יום ששי ביום ששי ולא שבוע מאוחר יותר, כמו בניו-יורק. כרוניקה מקסימה, חתן פרץ מחופתו. בתצלום הוא חשוף כד מחציתו, לוגם בירה בחברת קרוביו. תצלומי המודעות הסופיות לתחרות מלכת חמים, מודעות על דירות ב-850,000 ל"י, כותרות כגון: „לאן ל"י", „מעמדת למעמד", או „מה נחולל אל מול אתגרי-המחר?" חדשות בסגנון חדש, המזכיר את התנועה מן העיר אל הכפר. חדשות לחברי הממגורה, ידיעות מן הנעשה באסם, דע את פרתך, דע את יהדותך דע את עולם הכספים, האמנות, מה קורה איפה שלא קורה כלום. לפתוח בבוקר עם יעקב אגמון מראיין, ובערב עם יעקב אגמון בשידור-חי, בי-איזת שם! בירח ומצב-רוח, לא אפסה העליזות מן הארץ. בכל אופן יותר טוב מ„בוטיק המצב-רוח". בצהריים קריין נירגש מודיע על כוננות צבאית וכינוס כוחות ומילואים. סליחה, טעות, בסה"כ שידור-חוזר, סיכום מאורעות השנה שהיתה.

ללכת ברחובות ולראות שאלוקים עם הרבנים, הכסף עם הסוחרים, הערמה עם הגנבים, הנחלים זורמים אל הים הגדול. לראות את האופן בו לובשים אנשי-השם את כובעם, את חיוכם, את אנינותם והוא כמימים ימימה. להיכנס לבתי-הקפה ולהבין שבשנה וחצי נחשבת כאן להרף-עין, כאילו רק יצאת לרגע לתת-שתן באמצע השיחה וחזרת. לראות את נשות החברה עוטות את חזן, מגביהות את ישבנן, משמרות את הריסות נשיותן בעטיפות פלאסטיק וורדות מגוננות על יצוען מפני אבק מזרח-תיכוני.

תל-אביב, כלומר יפו. בשבת בבוקר מישפחת בוכבינדר בלבן חוזרת מהפרדסים שליד אבו-כביר עמוסת תפוזים מאוחרים וכלב רץ לפניהם וסביבם. יפו, הים, השמיים, אוויר, כחול, סירות באופק, דייגים. בניו-יורק הכל כימיקאלים, האוויר, הכל. משם קשה להאמין שיש יפו, דלת פתוחה לרחוב עד שלוש לפנות בוקר, עולים ויורדים. פלאנטה אחרת. פותח ראדיו, יוצא יוסי בנאי: מה יצאת בזמן האחרון עם לאקרדה? „מרוב מים לא רואים אצלכם את הים.." אבל היא, היא, המאדאם... את הבדידות שלה לא כל-כך אוהבת... לאהבה שלי יש חגיגה בשנים...

הבן של מישפחת בוכבינדר הולך כבר לתיכון מיקצועי, מיקצוע-טכני ביד, חשמל, הנדסה, עניינים. באבו כביר נותרו פרדסים. מהפרדסים התגעגעו לשיכונים, היום מהשיכונים מתגעגעים לפרדסים. געגועים פה אצלנו זה מיקצוע. לשמוע שירי-עם ישראליים יפים כל-כך רוסיים, אמריקאיים, צרפתיים, איריים, אבל ישראליים. לי כל גל נושא-מזכרת, חדוואים ועוד. איזה תענוג חמים ודביק (זמני לחזור למיגרש שלך, מדברים עיברית, הכל שקוף, אפשר לנגוע, להרגיש בקצה האצבעות. איך אומרים, עדיפות של מיגרש-ביתי. כשאת אומרת לא, אני יודע למה את מתכוונת. רכילות ממקור ראשון, אספקת טריות, מכרסמת בסיסם של קבלנים, קצינים, עורכי-דין מפורסמים. רכילות קשוחה, מיואשת עד הסוף, פנימית, תל-אביבית, תופעה של מצור.

עד שאתה חוזר, אחרים נסעו. ממטרופולין שהולכת לישון ב-11 בלילה למטרופולין הפתוחה 24 שעות ביממה נון-סטופ. ארץ קטנה מייצאת תושביה, כמו יוון, טורקיה, איטליה. סתיו, האבטיחים לא כמו שהיו לפני חודש, בירכת הרבנים הראשיים לשנה החדשה, לברכה ולא לקללה. אנשים מדברים על כסף, כולם. כמו באירופה, אבל בניו-יורק זה יותר גרוע, בניו-יורק הכסף מדבר על האנשים, צריך לחיות שם בשביל לשמוע כסף מדבר. לפני שמדברים על כסף אומרים לך: שלום, יופי, חזרת בדיוק למילחמה החדשה. הומור של אנשים שיאכלו אותך בלי מלח. לך תסביר להם במילחמה או לא, הבית זה פה, אל תסביר, אל תתאמץ, מבוגם לבד. אבל מה — מדברים קצת, מה יש. פה קבור הכלב. תל-אביב. לברכה ולא לקללה.

אורה שם-אור — בכל הרצינות

השנאות הקטנות

צמתי, התפללתי, הכיתי על חטא, ביקשתי מחילה, בכיתי, ריחמתי על כולם ועל עצמי, הגעתי למידת זיקוק של מים בכור-למטרות-שלום, ולריקנות של רובה שנורתה ממנו כל התחמושת. הרגשתי כמו של טיל בלתי-מונחה או כמו תא חללית בלתי מאויישת, שנעה ללא מטרה ביקום.

מהר, מהר, אני מוכרחה להתמלא חומר. למשך השנה הקרובה. היכן הן כל השנאות הקטנות שלי? אני מגרדת אותן מהפינות החבויות, מניחה אותן זו ליד זו בתוך הבטן, בתוך הלב, בתוך המוח. קצת צפוף, אבל זוהי קללת עידן השפע. אני סומכת על השנאות הקטנות (והגדולות) שלי, שיסתדרו עם הזמן. ואלה הן, לאו דווקא לפי סדר הופעתן או חשיבותן:

- אני שונאת את הידיד שמתלהב: „תשמעי, ראית אצל לווין צילום ישן שלך — היית פצצה!"
- את החברה שפוגשת אותי אחרי עידנים ושואלת: „תגידי, לא התכווצת? חשבתי שאת יותר גבוהה..."
- את קיסינג'ר.
- את „הקוסם".
- את אלה שבאים אלי לארוחת-ערב, אחרי שהוזמנתי שבוע מראש, ואומרים: „למעשה, אין לי בכלל תיאבון..."
- את אלה שבאים אלי לארוחת-ערב, אחרי שהזמנתי
- את יפי-הנפש.
- גם את אלה שמצטרפים למקהלת השכירים הדפוקים — כאשר כל אחד יודע, שהמשכורת שלהם מהווה בדיוק חמישה אחוזים מכלל הכנסותיהם.
- את אלה שכאשר לא מוצאים בעיתון דיווחים על שערוריות, קובעים ש„אין מה לקרוא" — אך כאשר מוצאים את שמם באיזו שערוריה — מתקצפים ש„העיתונאים הם כמו צבועים, רודפים רק אחר שערוריות! מדוע שלא יכתבו על גילויים סימפאטיים?! מדוע מורחים הכל בבוץ?!"
- את אלה שמוזגים לי משקה „נחות" מבקבוק „יקר".
- ומובן מאליו, את אלה שמביאים לי בונבוניארות-שרשרת.
- את אלה שנותנים לי עצות, כאשר אני מעוניינת רק בהשתתפות.
- את המראיינים השואלים עולה חדש מרוסיה: „איך מוצאת הארץ חן בעיניך?"
- את אלה מבין משתתפי „מוקד", שמתפרצים לדברי האחרים בחוצפה ובגסות.
- את אלה שמשתמשים במטבע לשוני „המיפלגה", וכאשר אני שואלת „איזו מיפלגה?" מביטים עלי כמו על מצורעת.
- את הציירים-החובבים שנתנו לי פעם תמונה, ומאז בואם בדירתי מבקר לביקור, לוודא אם התמונה תלויה במקום „טוב".
- את אנשי הנמלים ונמלי-התעופה השובתים, המנהלים „מאבק" שעולה למדינה מליוני לירות כל יום.
- את הנהגים שלא עוצרים לחיילים.
- את אלה ששואלים שאלות מהסוג: „למה אין לכם ילדים?" או „אז אתם כבר לא מתגרשים?" או „את יודעת כמה שנים הייתי כבר נשואה בגיל שלך? שבע!"
- את אלה שמאמינים — או מעמידים פני מאמינים — שאם נחזיר למצרים את סיני הרצועה, ולירדן את הגדה, ולסוריה את הגולן — יגידו הערבים לנו: „די, עכשיו אתם ילדים טובים, ולא ניגע בכם יותר..."
- את אלה שחוזרים מחו"ל ומדווחים לי בפרוטרוט על מסלול נסיעתם ומשחזרים דו-שיח עם שוטר איטלקי, בפניו התחזו כאמריקנים („היום זה לא כמו אחרי ששת-הימים, לא כדאי להגיד שאתה ישראלי...").
- את אלה שחוזרים מבילוי חופשה בגרמניה, ומספרים איך סידרו מלצר שהם בטוחים שהיה נאצי.
- את אלה שאומרים „במידה ש..."
- את אלה שמשווים בין הכנסות רופא לבין הכנסות אינסטלטור — אבל לעולם לא מזכירים את הכנסות סופר... כי ידוע שסופר כותב את הספרים שלו „בשעות הפנאי", כתחביב...
- את הצעירות על הפלטפורמות המדדות ברחוב כמו נכות.
- את ההורים המשלימים עם העובדה, שהחבר של הבת ישן עם הבת בבית, בחדרה, ואומרים: „ככה זה היום, ואנחנו לא רוצים להפסיד את הבת...". או „מה זה משנה, איפה הם עושים את זה?"
- את אלה שסומכים על הממשלה, ולא מתערבים.
- את אלה שקובעים שההתנחלות בהר שומרון זו „פגיעה חמורה בדימוקרטיה", אבל ההפגנה ללא רשיון באוניברסיטה היא „ביטוי של חופש הפרט".
- את אלה שאומרים „אם בגין יהיה בשילטון, אני יורד מהארץ". הם מעריצים את אסאד.

עתיד מזהיר לתלמידים גרועים

„מי שאינו מצליח בלימודים — אינו מצליח בחיים".

סיסמה זו, שהושמעה על־ידי מאות דורות של הורים למאות דורות של צאצאיהם — הופרכה על־ידי המציאות שוב ושוב. היא שבה והופרכה באחרונה כאשר הפך ג'ראלד פורד, שהיה ספור־טאי טוב אך תלמיד פחות מבינוני, לנשיאה של ארצות־הברית.

ג'ראלד פורד אינו היחיד ברישום זה. מלך פולניה, יאן סוביייסקי, אשר היכה את הטורקים בשנת 1681 בצל חומות וינה הנצורה, נחשב ב־ילדותו לא רק לתלמיד גרוע, אלא אף למפגר בשיכלו.

אליאנור רוזוולט היתה תלמידה מבריקה, אבל, ציוני בעלה, פראנקלין רוזוולט היו עלובים למדי. אף־על־פי־כן, הפך רוזוולט לאחד מגדולי הנשי־אים בתולדות ארצות־הברית.

היטלר היה תלמיד בינוני למדי. שר־התעמולה שלו, יוזף גבלס, סירב בעיקביות להכין את שי־עורי־הבית שלו, ונזרק מבית־ספר אחד למישנהו.

סטאלין נחשב לגאון בנעוריו, בסמינאר הדתי של טיפליס. לעומת זאת, צבר וולאדימיר איליץ' אוליאנוב, הידוע יותר בכינויו לנין, ציונים גמו־רים. אחיו, אלכסנדר, שהומת בידי המימשל הצא־ריסטי, נחשב לבן המבריק ביותר במישפחה.

מאו טסה־טונג היה תלמיד מצטיין. אולם, דה־גול עמד בבחינות־הבגרות שלו רק במאמץ רב.

בודואן מלך בלגיה היה תלמיד שקדן, אך מפוזר מדי. הוא נכשל בבחינות רבות.

צ'ארלס, יורש העצר הבריטי, היה תלמיד בי־נוני. לעומת זאת עמדה קארולין, נסיכת מונאקו בהצטיינות בבחינות־הבגרות בפאריז, אף כי הק־דישה את מרבית זמנה לבילוי בנעימים.

גנראל פראנקו היה התלמיד המצטיין במחזור שלו, ממש כמו ז'אן מונטיני, שהינו כיום האפי־פיור פאולוס ה־6. לעומת זאת עמד חואן פרון פעם בפני גירוש מבית־הספר.

ואחרון אחרון — נער [illegible] שנים רבות תלמיד מפגר בחשבון הפך לאיל־כספים נודע. הכוונה היא, כמובן, לאונאסיס.

תחביב אמריקני: גידול ירקות

האמריקנים „מוסגנים" יום יום ושעה שעה ב־הסברה מדעית, או פסאודו־מדעית, המזהירה אותם מפני מזון מזוהם, כולל ירקות משומרים. יחד עם זאת, מתלוננות עקרות־הבית האמריקניות על עליית המחירים המתמדת של הירקות למיניהם.

באחרונה נמצא פיתרון־חלקי לשתי הבעיות גם יחד: חזרה אל גינת הירק הפרטית, מחוץ לעיר.

אמריקנים רבים חוכרים שיטחי קרקע זערו־רים מחוץ לעיר, מטפחים אותם בסופי־שבוע ו־מגדלים בהם את כל הירקות הדרושים למשפח־תיהם. הדבר האידיאלי ביותר הוא, כמובן, החזקת נווה־כפרי, צמוד לגינה. אבל, לא כל אמריקני יכול להרשות זאת לעצמו.

גינת־הירק הקטנה ביותר חוסכת לבעליה בין 250 ל־500 דולאר לשנה. זהו סכום זעום, אך חשיבותו הולכת וגדלה לאור עליית המחירים ה־מתמדת.

חשוב לא פחות הוא ההיבט האקולוגי של גידול הירקות המתוכנן. האזרחים יכולים לגדל לעצמם ירקות שלא זוהמו בחומרים כימיים. יתר על כן, העבודה הפיזית הינה תחליף מצויין להתעמלות, השומרת על בריאותם.

בימים אלה נכנס תחביב גידול הירקות בארצות־הברית לשלב מתקדם יותר. עירוניים רבים חוכרים שטח קרקע גדול יחסית במשותף, ומעבדים אותו ביחד. הם נוטלים מן היבול את כל צורכי בי־תם; והנותר נמכר כדי לספק את הכספים הדרו־שים לעיבוד, לטיפוח ולהרחבה.

הצלחתם של קואופרטיבים מאולתרים אלה גדולה עד כדי כך, שאחדים מהם מעיינים בגידול פירות ואפילו עופות.

הרופאים וחברות־הביטוח מאושרים ממצב ענ־יינים זה. החקלאים המיקצוענים מודאגים, כמובן.

כך יוחזרו הנשים הגרמניות לתעשיה

למרות השפל הפוקד את העולם כולו — מוסיפה גרמניה המערבית לצעוד בדרך ההתפתחות הכל־כלית. היא מוסיפה גם לסבול ממחסור חמור בכוח־אדם, ומחפשת פיתרונות למחסור זה.

הפיתרון הפשוט ביותר הוא הגדלת מיספר העובדים הזרים מ־2.5 מיליון ל־3.3 מיליון. אולם, רוב אזרחי גרמניה אינם מתייחסים בחיוב אל זרים אלה. יתר על כן, העובדים הזרים סובלים מקשיי הסתגלות חמורים. ואחרון אחרון — הם שולחים את שכרם בקביעות לארצות מוצאם — ודליפת מארקים זאת פוגעת חמורות בכלכלה הגרמנית.

פיתרון אחר הוא העברת צעירים כפריים ל־עבודה בבתי־החרושת. אבל, גם לפיתרון זה קיימת התנגדות עזה. מיספר העובדים בחקלאות בגר־מניה ירד בשנים האחרונות מ־5 ל־1.2 מיליון; וכל ירידה נוספת בתחום זה תערער את המשק החקלאי להלוטין.

באחרונה הסתמנה דרך חדשה להלוטין לפית־רון בעיית כוח־האדם בגרמניה: כלכלנים בבון הציעו לגייס עקרות־בית לעבודה בתעשייה ב־מיסגרת של שעות עבודה מקוצרות ומקובלות מו־רבות. כן הוצע להחזיר לעבודות קלות רבבות פנסיונרים, כדי שהצעירים הממלאים את מקומם יוכלו לעבור לעבודות פיזיות קשות יותר.

ההצעות החדשות טרם נדונו; ובינתיים מוסיף מספר העובדים הזרים בגרמניה לגדול מיום ליום.

האגדה הרומאנטית הופרכה מעיקרה

השריד הרומאנטי האחרון שנותר בדנמארק — ארץ המתירנות והמין המסחרי — חוסל בימים אלה: מדענים הוכיחו באותות ובמופתים, כי אגדת רומיאו ויוליה של דנמארק היתה חסרת כל יסוד.

משך 800 השנים האחרונות נהגו זוגות אוהבים דניים להניח פרחים על קיברם של „קריסטן הקט־נה" והנסיך בוריס בצפון יוטלאנד. הם האמינו, כי הדבר יביא להם מזל.

לפי האגדה היתה קריסטן בתו הצעירה והחמו־דה של המלך קאנוט. היא חינתה אהבים עם הנסיך בוריס והרתה לו. כאשר גילתה זאת לאביה, ציווה עליה המלך הזועם לרקוד בסניו — עד כי צנחה ומתה.

עיניו של בוריס נוקרו בפקודת המלך, ויד ורגל שלו נקטעו. הוא נכבל אל קיברה של קריס־טן, וישב שם 11 שנה, עד מותו. כשהוא ניזון מתרומותיהם של אורחים נדיבים.

סיפור רומאנטי זה עבר מדור לדור; וקיברם של צמד הנאהבים הפך מוקד לעליה־לרגל.

באחרונה החליטו ארכיאולוגים דניים לבדוק את אמיתות האגדה. הם קיבלו רשות לפתוח את הקבר, וחשפו שתי עובדות אנטי רומאנטיות:

● ידו ורגלו של בוריס לא נקטעו כלל.

● הנסיכה לא היתה נערה צעירה, אלא אשה כבת 40 או 50.

השודד הסנטימנטאלי של ניו־יורק

משטרת ניו־יורק עוסקת מזה חודשים אחדים במצוד על שודד מיוחד במינו: אדם שניתן להגד־דירו כחוטף־הארנקים החביב והסנטימנטאלי ביו־תר בתולדות הפשע בארצות־הברית.

האיש תוקף רק נשים. אבל, אין הוא פוגע בהן. אלא רק נוטל את תכשיטיהן וארנקיהן, תוך דברי הרגעה והתנצלות. קולו חם וסימפאטי, ויש להניח כי המיבטא שלו איטלקי.

איש לא זכה לראות את פני השודד. הוא פועל רק בחשיכה, ופניו מוסווים על־ידי חצי מסיכה.

בניגוד לעבריינים אחרים, משאיר השודד ב־רשותו רק חפצי־ערך. את הארנקים עצמם, על המיסמכים והמפתחות שבהם, הוא מחזיר לתחנות־מישטרה, או למערכות עיתונים ברחבי ניו־יורק.

לעיתים מחזיר השודד את הארנקים לקורבנו־תיו בדואר, בצירוף מיכתבים חביבים. בהם נאמר: „תמונת ילדתך הינה חמודה"; או „שפע ברכות ליום־הולדתך, החל בשבוע הבא"; או „תמונת בעלך שמצאתי בארנק אינה מוצאת חן בעיני. יש לו עיניים קשוחות מדי. מוטב שתיזהרי מפניו".

עד כה הוגשו למישטרה ארבעים תלונות כל־בד. החוקרים מניחים, שאלפי קורבנות אחרים, שקיבלו את ארנקיהן, העדיפו שלא לפנות למיש־טרה כלל.

באחרונה הציבה מישטרת ניו־יורק מלכודות רבות ל„אביר־ארנקים" זה. שוטרות לבושות אזר־חית הצטיידו בארנקים ושוטטו בפארקים ובמקו־מות ציבור אחרים, כדי לגרות את השודד לפעולה ולהכריעו בנשק, או בתרגיל ג'ודו. אבל, השודד לא נתפתה ולא נפל בפח.

הכתבים הפליליים של עיתוני ניו־יורק מניחים כי השודד נזהר — מפני שהוא שוטר, או שוטר לשעבר, המכיר היטב את השוטרות הניו־יורקיות. וניתן לומר, כי לאור השערוריות האחרונות במישטרת ניו־יורק, הדבר ייתכן אף ייתכן.

המוהיקני האחרון

את רסל מינס קשה להגדיר, שכן דמותו הציב־עונית ממוזגת בתוכה הכל: מצד אחד הוא אמריקני מתורבת, משכיל, העורך ארוחת־ערב חגיגית ש־מסורתית קודש לתנועת האינדיאנים האמריקנים; ואילו מצד שני הינו פרא־אדם, המנסה להחיות מסורות קדומות. הוא קולע את שערו בצמות, אותן הוא קושר בשרוכי עור, מתהדר בבגדי קאובוי ציבעוניים, מוקסינים פרימיטיביים וחגורת עור ציבעונית, ומשוטט בשמורות האינדיאנים כשהוא מעורר מהומות ומאיים: „צריך להכין מרד ולהקים מדינה אינדיאנית עצמאית בארצות־הברית".

באופן לא רשמי הרי הוא המנהיג בחא־היידיעה של תנועת האינדיאנים האמריקנית המתקרת אי.אי.אם, ובהור תנועה מיליטאנטית המבקשת ל־החזיר את העטרה האינדיאנית לישנה בעזרת כוח הנשק. זוכה תנועה זו לתמיכה רחבה בקרב אירגוני השמאל, סטודנטים ובקרב אינדיאנים צעירים רבים.

אף־על־פי שרסל מינס מנסה להיראות רגוע, הרי הוא ללא ספק האינדיאני ה„מודאג" ביותר ב־ימים אלה. שכן, חמישה מישפטים תלויים ועומדים נגדו בארצות־הברית, ובמסעו הנוכחי אותו הוא עורך מעיר לעיר הוא מנסה לגייס כספים להגנה המישפטית שלו ושל מנהיגים אינדיאנים אחרים.

בפניקס, אריזונה, צפוי לו מישפט על נשיאת נשק באופן לא חוקי; ובדרום דקוטה — מישפט על ניסיונות הסתה למרד, והצתת בניין ציבורי. ב־סנט־פול ובנבראסקה מישפטי הסתה דומים, ואילו הגרוע ביותר צפוי לו במישפט „וונדד ני" (הברך הפצועה), המאשימו בהשתתפות ובהסתה באירוע „וונדד ני", בו התבצרו אינדיאנים בנקודה כפרית, ועד שניכנעו לאנשי מישטרה — איבדו את חייהם שני אנשים.

על רסל מינס מגינים שלושה עורכי־דין ידועי־שם, והשופט אף נתן לו רשות מיוחדת לשמש „דובר של עצמו". הוא משוכנע שלא יילך לבית־הסוהר, שכן הוא טוען כי הגנתו מתבססת על חוזה מיוחד שנחתם בין האמריקנים לבין שבט הסו ב־1868, ובתור צאצא של בני שבט זה הוא טוען כי הוא שומר על הסכמי 1868, בו בזמן שהממשלה האמריקנית התעלמה מהם.

רסל מינס, שלא כמנהיגים פוליטיים אחרים ב־ארצות־הברית, אינו בדיוק דמותו של מנהיג מכובד. הוא מודה בעצמו שכל חייו היה „גנב ושתיין", וזאת, כאשר לא עבד כנער „רודאו" בזירות תח־רויות השוורים. הוא בן 35 ובעל גוף שרירי ומגודל. למרות המוניטין שלו כאלים וכשתיין, הרי עם ידידיו נימנים אנשים לבנים רבים בעלי השפעה ו־ממון, ביניהם קנט פריזל, הממונה הממשלתי על ענייני האינדיאנים, ומרלון בראנדו, הכוכב שדחה את פרס האוסקר במחאה על היחס לאינדיאנים.

על כמה השפעתו הכאריזמטית של המנהיג ה־פרוע חזקה, תעיד האנקדוטה הבאה, שהפכה לאחד המעמדים הדרמאטיים בארצות־הברית: כאשר הח־ליטו אנשי „וונדד ני" להיכנע לתביעות הממשלה האמריקנית, דרש רסל מינס כי נציג הממשלה יעשן עם אנשיו את מיקטרת השלום בעת הדיונים; ואכן, נציג הממשלה קנט פריזל, לא התנגד — עישן את מיקטרת השלום עם רסל מינס — ובסוף שהשניים הפכו לחברים בלב ובנפש, על־פי המסורת הקדו־מה: לאחר העישון בצוותא — אסור להילחם יותר.

את כל ההתנגשות ב„וונדד ני" ביים למעשה רסל מינס. הודות לקשריו המעולים הזמין לאיזור עשרות צלמי טלוויזיה ועיתונות, ואלו התבצרו עוד לפני בואה של המישטרה, אלא שהעניין התפתח לא כפי המצופה. האינדיאנים ש„התחממו" היו מו־כנים לדברי מנהיגם להישחט בפני כל העולם ולחז־זור על הטבח ההיסטורי שבוצע באותו מקום בשנת 1890. אגב, בתקרית המקורית נרצחו על־ידי הגדוד ה־7 האמריקני 146 גברים, נשים וילדים, שהוכנסו כולם לקבר אחים גדול. התקרית הפכה לסמל, ש־פרסומו ברב־המכר האמריקני „קבור את ליבי בברך הפצועה" שניכתב על־ידי די בראון.

התקרית המודרנית ב„וונדד ני" נסתיימה במותם של שניים מהמשתתפים ופציעתם של אחרים. כיום עומדים למישפט 14 אינדיאנים על השתתפותם ב־מרד, כשבראשם רסל מינס.

כשמינס מדבר, הוא נישמע דומה למנהיגים לו־חמיים קיצוניים, שהיו פופולאריים בעשור האחרון. „אנחנו רוצים לשחרר את אנשינו", הוא אומר, „אנחנו רוצים להקים מדינה עצמאית. אנחנו רוצים לחדש את תרבותנו העתיקה. יש לנו זכות לאדמה ולחיים עצמאיים. אבל שלטונות ארצות־הברית אוס־רים אותנו והורגים בנו בדיוק כפי שעשו לפני מאה שנה, אלא שהפעם הם קוראים למעשיהם חוקיים ואילו אנו — נחשבים לתוקפנים".

כאשר מינס אינו מופיע במופעי־התרמה או נאו־מים ציבוריים, הוא יושב על ספסל הנאשמים, ובסוף סוף הוא מתפסח מכל „דאגותיו" המודרניות. שם הוא יורד לשמורות האינדיאנים בדרום דקוטה, שם עדיין מתגוררים אשתו וארבעת ילדיו, שלא בדיוק ממתינים לו — שכן האשה „התייאשה" מבעלה הנודד והגישה נגדו תביעת גירושין.

בת המשפחה היחידה המאמינה בדרכו של מינס היא אמו, האומרת כי זכה לחינוך מעולה: סיים בהצטיינות תואר ראשון באוניברסיטה, ביקר ב־אופן קבוע בכנסיה והיה בן לתפארת. „אלא שכאב עמו מציק לו והוא אינו יכול לשתוק", היא אומרת, ולפיכך החליט להפוך ללוחם שבעיני רבים מכונה „פושע ונווד".

מה שבטוח הוא, שדמותו הציבעונית של רסל מינס תיכנס בוודאי להיסטוריה האמריקנית החדי־שה. שכן גם מתנגדיו מודים, שאי־אפשר להתעלם מדמותו ההרפתקנית. יש הקוראים לו ג'רונימו ה־מודרני, אחרון המוהיקנים, או פשוט האינדיאני ה־שהיין. כך או אחרת, האמריקנים עוד ודאי ישמעו עליו רבות בעתיד הקרוב.

האדם הקדמון — בטלוויזיה• האמריקנים יראו בקרוב סידרת טלוויזיה מופלאת בארבעה המשכים ששמה „האדם הקדמון", צוות של אנתרופולוגים, פסיכולוגים ומסריטים הצליח לשחזר בו את האדם כפי שנראה לפני רבבות שנים. הסרט צולם במידבריות קליפורניה. בתמונה: המאפר משלים את איפור השחקנים, המגלמים את דמויות אבות אבותיו של האדם המודרני.

רסל מינס (מימין) בחברת מנהיג אינדיאני אחר, אף הוא מנאשמי „וונדד ני"

עיר בסכנת שקיעה

פאש הינה העיר הרביעית בגודלה בהונגריה. יש בה 150 אלף תושבים. היא מוכרת מחוץ למדינה בעיקר בזכות מיכרות האוראניום הסמו־כים, המספקים את החמר היקר אך ורק לברית־המועצות.

אין פלא שבעיר חונות יחידות גדולות של הצבא הסובייטי. הן פוקחות עין לא רק על ה־מיכרות, אלא גם על הגבול היוגוסלאבי הסמוך.

פאש הינה גם עיר מולדתו של הצייר ההונ־גרי הנודע וואסארלי. בקרוב ייפתח בה מוזיאון על שמו.

פאש נוסדה לפני 2000 שנה על־ידי הרומאים, והיתה כבושה בידי הטורקים במאות ה־16 וה־17. אלה ואלה הותירו בה מיבנים עתיקים ומרשימים.

דווקא בזכות מיבנים אלה עלתה פאש באח־רונה לכותרות העיתונות ההונגארית. העיר הח־לה שוקעת באדמה, וצפויה לה סכנה של התמוטטות מוחלטת.

הסכנה לא נוצרה על־ידי זעזועי־אדמה או מי־תהום. היא נוצרה על ידי הקטאקומבות הקדומות מתחת לעיר, באורך כולל של 22 קילומטרים.

מאחר שאיזור פאש הוא איזור של כרמים, הוכשרו רבות מן הקטאקומבות כיקבים וכמרתפי־יינות. הן הורחבו מישנה לשנה ללא התחשבות ביסודות המיבנים שמעליהן.

תנועת כלי־הרכב ועבודות הבנייה באיזור עשו את כל השאר.

כעת יושבת ועדת מומחים ממשלתית ודנה בהצלת פאש. כבר כיום ברור, שעבודות חיזוק המיבנים והשיפוצים יעלו מעל ומעבר ליכולתה הכספית של הונגאריה. ניתן, איפוא, להניח, שה־הונגרים יבקשו סיוע כספי מאונסק"ו או מן הבנק העולמי.

חג שמח לכל המשפחה...

חסכון אמיתי של 200 ל"י בקנית מכונת תפירה BROTHER מדגם 1380

ונוסף לזה מכשיר לזיג־זג ודוגמאות רקמה חינם! שווה 45 ל"י

תופרת קדימה ואחורנית בלחיצת כפתור

רקמה חופשית

דגם POPULAR 1380 מכונת תפירה חשמלית עם מנורה פנימית
* תיקון רשת ורקמה חופשית * עיצוב מודרני * התאמת לחץ הרגל ומצב השיניים לפי עובי הבד * חוגה לכיוון אורך התפר * ממלא סליל אוטומטי * תפירה מושלמת * השחלה פשוטה * צבעים חדישים * העלאה קלה * חותך החוט

אחריות 5 שנים

* הדרכה חינם
* להשיג בתשלומים נוחים.

מחיר מיוחד 995 ל"י!
קומפלט, כולל מנוע ומזודה
במקום מחיר רגיל של 1195 ל"י

עד סוף ספטמבר!
או עד גמר המלאי

BROTHER איכות·אחריות·הדרכה

פרטים נוספים אצל 100 סוכני BROTHER בכל רחבי הארץ

תל־אביב: אמפיסל, המלך ג'ורג' 62, טל. 3־287102 ואלנבי 98; וינגרטן, הקישון 42, סלון מרכזי בית אל־על; גילר, העליה 36; חרל"פ נוימן, הרצל 24; ברנמן, בן־יהודה 10; קרני, פלורנטין 37; קסטרו, דרך יפו־ת"א 17; מרכז מכונות תפירה, בית לחם 8; ניסבויים צבי, רחוב נחלת בנימין 23.
ירושלים: אמפיסל, רח' יפו 43, טלפון 234655, ורח' ההסתדרות 7; רוזנברג, אבן־ישראל 3; צפניה שמעון, רח' יפו 68; חרש ישראל, רח' שטראוס 23; ש. בן־יהודה 5; אלברט, רח' הנביאים.
חיפה: אמפיסל, הרצל 31, טלפון 642235; טראוב, החלוץ 55; אדלשטיין, סוקולוב 15; ששה, שפירא 10; מרקוביץ, החלוץ 50; ש. קרני, חנמל 30, ורצקי, יפו 44.
אופקים: טופיק סלח, מרכז מסחרי.
אור יהודה: בחרי, מרכז מסחרי (מועצה).
אילת: ישי לירינברג, 888/13; טל אריה, רחוב רחמים 1.
באר שבע: אמפיסל, הרצל 66, קמנטן, מסב' אוניקו; סטמן, טרומפלדור 67.
אשדוד: אמפיסל, שבי ציון 127 (בחזית אגד); יעקובסון, רמב"ם 88.
אשקלון: סעדון, העבודה 27; אמפיסל מול בנק קופת עם; אילדיז, הרצל 21; חדד, רח' הרצל; רדיו אורי, עתיקות.
בני ברק: מאיר יוסף, עקיבא 41; קיבל בלומה, עקיבא 30.
בנימינה: גל אור (ונזיכה) רחוב המייסדים.
בת־ים: גלובוס, העצמאות 62.
גבעתיים: יואל ישראל בע"מ, רחוב כצנלסון 113.
דימונה: אמפיסל, מרכז מסחרי.
הרצליה: אמפיסל, סוקולוב 16; ומישלוני, סוקולוב 48.
זכרון־יעקב: ברקוביץ רות, המייסדים 46.
חדרה: הכט, שדרות רוטשילד 38; אמפיסל, הנשיא 60; מזור כגן, הרברט סמואל 50.
חולון: אמפיסל, סוקולוב 66; טרייסטר, אחד במאי 8; נח כהן, אחד במאי 8, מרכז מסחרי קרית שרת.
טבריה: קובי נפתלי, מרכז רסקו (מול קולנוע גיל).
יבנה: יעקובסון, מרכז יבנה; אמפיסל מרכז.
יהוד: אלקטרו רון, קיבוץ גלויות 47.
יפו: הירשנזון, רזיאל 12.
כפר־סבא: רדיו גל, (גוגל את זלוטניק) וייצמן 116.
לוד: מזרחי יוסף, הרצל 46; סלון מרום הרצל 69.
מגדל העמק: קולבצקי, מרכז מסחרי.
נהריה: רייכנטל, הרצל 77.
נצרת: דייב עמורי, שוק מרכזי.
נצרת עילית: אלמליח נפתלי, מרכז רסקו 16.
נתיבות: לונסי, איזור התעשיה.
נתניה: אמפיסל, בת"ס, תחנת אגד והרצל 7, זינגר, רח' הנוטע 4; הנריק אברהם, רח' שטמפר 4.
ערד: אמפיסל, מרכז מסחרי.
עפולה: הוברמן, רח' ירושלים 13.
פרדס חנה: זלוצובר דוד, מרכז מסחרי; דוגלס, רח' דרך הבנים.
פתח־תקוה: סלון בן עמי, חובבי ציון 29; אמפיסל אשכנזי 9; סלון פאר, שטמפר 24; גיל קור, הרצל 33.
צפת: בוכניק, ירושלים 75.
קיראון: גרינברג, מרכז מסחרי.
קרית ביאליק: סטודנברג יונה, ההגנה 1/16.
קרית אתא: חצרוני, מרכז שביט.
קרית טבעון: אלקטרו־טבעון, מרכז מסחרי.
קרית גת: אלבז, מרכז מסחרי; אמפיסל, בנין בנק המזרחי; חדד יוסף, מרכז מסחרי.
קרית ים: סלון טל־קול, שד' ירושלים 15.
קרית שמונה: קרייזל, מרכז מסחרי.
קרית מלאכי: דדיו בנפו, מ. מסחרי.
ראשון־לציון: אמפיסל, רוטשילד 48; חשמלית ג'ינדי, הרצל 72; בית הטלוויזיה — ג'ינדי, כפר המייסדים 6.
ראש פינה: דבורה, הרחבה 41.
רחובות: פילק, הרצל 115; אמפיסל, הרצל 194.
רמלה: אסיר אוניברסל, הרצל פינת ביאליק.
רמת־גן: אמפיסל, ביאליק 20.
רמת יצחק: רוטשילד מאיר, שד' ירושלים 12.
רעננה: אמפיסל, אחוזה 101.

במפעלי ידיעות אחרונות - מחלקת הספרים

לקראת החגים - המתנה הנפלאה!

סיפורי התנ"ך בצבעים

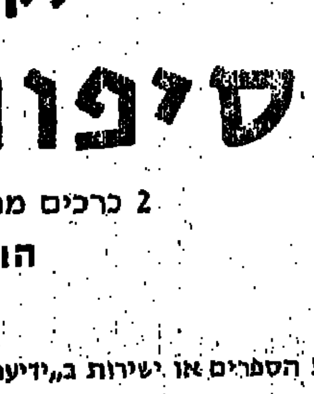

2 כרכים מפוארים • 130 סיפורים מלווים תמונות צבעוניות • סיפורים המתאימים לכל גיל

הורים הכניסו לביתכם את המתנה הנפלאה לילדיכם

המחיר לתקופה קצרה — 36 ל"י במקום 48 ל"י

להשיג ישירות בכל חנויות הספרים או ישירות ב„ידיעות אחרונות", מח' הספרים. שלח שיק/המחאת דואר לת.ד. 14125, תל־אביב ותקבל את הספר ישירות לביתך.

העיניים

המדינה

ה עיניים של המדינה עצובות. עיניים חומות בהירות, שולחות מבט ארוך במי־הכינרת הרוגעים. מטפסות לעבר סלעי הבזלת השחורים, ומבע חד להן, לפתע. נתקעות באובך שעל רמת־הגולן, מנסות לחדור פנימה, אל ההר הנורא, בו ראו את הדם ניגר.

המראה הזה לא מש מן העיניים־של־המדינה, עיניו של בני מסס. הטוראי מגולני, שדבריו הפשוטים, הנוקבים, לאחר כיבוש החרמון, הרעידו את המדינה:

„בשבילנו החרמון היה כמו הכותל. רצינו להגיע לחרמון ולא לוותר עליו. הייתי מת שם ולא יורד משם. לא רק אני. כולם הלכו בהחלטה כזו. הכניסו לנו את הדבר הזה בראש, שאנחנו לא יורדים משם עד שלא רואים שם את הדגל של גולני. אמרו לנו, שהמוצב הזה זה העיניים של המדינה".

המישפט הזה הפך כבר למושג. והכל קשרו כתרים לראשו של „החייל הפשוט", „הטוראי האלמוני" שהיטיב לתאר את הקרב, בלשונו המחוספסת, יותר מכל כתבי המילחמה. לא זכרו את שמו. קראו לו אבולעפיה ובוזגלו ואלף ואחד שמות אחרים — ולבסוף, לשם הקיצור והזיהוי, אמרו: נו, זה, הבחור מגולני, העיניים־של־המדינה.

„תן לשכוח מזה"

כשנפקחו לראשונה העיניים־של־המדינה, לפני 21 שנים, נשקף לפניהן אחד המראות היפים בעולם. ביתה של מישפחת מסס נטוע על צלע גיבעה, הצופה על הכינרת. למלוא העין נשקף הכחול הכחול הזה, והתחום בצוקי הגולן. בני, עוד בילדותו, קיפץ מביתו אל הכינרת בדרך לא סלולה, דילג על־פני סלעים ואבנים, נעלם בינות לדקלים כבדי־הכפות הנטועים על הגיבעה, ושב והופיע על שפת הכינרת.

טבל במימיה ביום ובלילה, ואל דמו נמסכו כל תהפוכותיה. ריגשתה בלילות סער, ושלוותה המוזהבת בקרני השמש. גדל על החוף, בינות לגלים הקלים, צלל אל תוכה ופרש בלילות מיכמורת לדגית.

עכשיו הוא יושב בחוף־השקט בטבריה — ושקט כמו החוף. תולה עיניו בהרי הגולן, תמה עם עצמו: מה רוצים ממנו? הוא לא היה היחידי בהר, אז למה עולים דווקא עליו?

אחר־כך הוא מפנה אליך את העיניים־של־המדינה ומתרצה לומר אך זאת: „שמע, עזוב עם זה, בחייך. מה זה מעניין מי אני מה אני. אז אם אני אגיד לך שאני מציל בחוף־השקט זה יהיה טוב? אז אני אומר. עזוב, תן לשכוח מזה. היה — היה. שמע, יש המון חבר'ה מהגדוד, יספרו לך עלא־כיפאק. לא הייתי שם לבד".

ושב והתכנס בתוך עצמו. צעיר מוצק, שרירי וחסון. עורו שזוף־שזוף, שערו החום גולש על עורפו.

חבריו, היושבים עימו על החוף, דוחקים בו לספר. בני עדיין שוקט, מתלבט בתוכו.

שעה קלה קודם לכן, בביתו, כשהיה כבר בני על החוף — עמדה אמו בתפילת־שחרית. משסיימה, גוללה במהירות את שעבר עליה כשבני היה בהר: „לא ידעתי כלום ממנו. לא כתב ולא זה. חשבתי, חס ושלום, מי יודע מה איתו. אבל, אמרתי: קרוב ה' לקוראיו לכל אשר יקראוהו באמת. ככה כתוב. ואמרתי, ככה התפללתי, ה' אלוקים, אני נותנת לך אותו בידיים שלך, שתשמור עליו. וה' יכול לעשות הכל, אין דבר שהוא לא יכול לעשות. וכמו שנתתי לו את בני — ככה החזיר לי אותו. זה התפילה, ואני רוצה שתכתוב את זה בעיתון בעמוד ראשון, ככה למעלה, שכולם ידעו שמאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו; ואם תשים את זה בעיתון בפנים, אף אחד לא יודע".

טבריינית, דור רביעי בארץ, למשפחה שעלתה מחאלב שבסוריה.

„חמד של בחור"

„מה? היית אצל אמא שלי? אותו, זאת מאמינה זאת, עזוב אותי מזה", אומר בני, „טוב, נו, אז מה אני אגיד לך? השתחררתי מגולני לפני חצי שנה או משהו ובאתי הנה. ובלילה אני עובד דייג יחד עם דוד שלי".

„בוא, אני אספר לך על בני, הוא ביישן כזה", אומרת תקווה רז, מנהלת החוף־השקט, „הוא חמד של בחור, מסור, נאמן, משהו לא רגיל! עוד לא היה יום שהוא החסיר מהעבודה. כמו שאמרתי, הוא ביישן, לא סיפר לאף אחד מה היה שם, בחרמון. ראש־העיר, משה צחר, הזמין את בני אליו לעירייה, אחרי השידור ואחרי המלחמה, ובני אפילו לא בא אליו".

בני: „מה אני יעשה אצלו?"

תקווה: „רצה לתת לו את ספר טבריה ולדבר איתו. בסוף ראש העיר בא הנה, לחוף, עם הנכד שלו".

בני: „אז זהו, ראה אותי".

תקווה: „... ואמר לו: בני, רציתי לראות אותך, ולא באת, אז באתי. שמע, אתה מוכן לשמור על הנכד שלי?"

בני: „שישים את הנכד שלו פה בחוף, אני אשמור עליו כמו שאני שומר כאן על כולם".

תקווה: „אמרתי לך, ביישן כזה. אתה יודע, אפילו כשהוא מציל מישהו מטביעה, הוא לא בא לספר לי. זרים באים אלי ואומרים שהציל בחורה. שאלתי את בני, ואז הוא אמר: כן, אחת קצת טבעה, אז הוצאתי אותה".

בני: „ואללה, מה אני? מציל?"

„כן", צוחק אחד מהחבר'ה של בני, „מציל שמשתדל שיטבעו רק צעירות..."

כולם צוחקים, ובני אומר: „יאללה, יאללה, תפסיק! עוד יחשבו מה אני..."

תקווה קופצת להביא קפה, בני קם לסקור את החוף, ובינתיים מספר חבר שלו, כי הצבא והמלחמה שינו את בני. „קודם", הוא אומר, „היה כזה שחצן, פרא־אדם — עכשיו? שקט שקט".

בני עולה על המקפצה, מזנק למים, וחוזר רטוב: „מה אני אגיד לך? אני מבסוט לאללה! מה צריך יותר מים? בלילה אני יוצא לדיג עם דוד שלי משעה שש בערב עד שעה שש בבוקר וחוזר פה לחוף. אם אני עייף? ממה עייף? עייפים רק מלשבת על החוף ולא לעשות כלום".

התנדבתי? שם מנדבים!

בילדותו, בין טבילה אחת למישנה, למד בבית־ספר יסודי בטבריה, ואחר־כך עשה את ימיו ולילותיו על הכינרת. כשהגיע זמנו להתגייס, הוצב לגולני.

„התנדבתי? איזה התנדבתי, שם מנדבים!", הוא צוחק. עשה אימוני קיץ וחורף, חורף וקיץ ופעילות מיבצעית בתעלה.

„הכי הרבה אהבתי שמה", הוא נזכר, „לחיות בשמירת־חוץ. היה לי חוט שמשכתי עוד מטבריה, וישבתי שם ותפסתי דגים. פאייר, אם היה שם, בתעלה, גדוד טבריאני, היו מנקים את כל התעלה מדגים..."

אחר־כך עלה גדודו צפונה. ביום־הכיפורים היה בני בחופש, בבית. בבית? בכינרת, כמובן.

„פתאום ראיתי", הוא מספר. „שם, על חרמה, טילים, טנקים, עשן, אש וזה. אמרתי — חלאס, מלחמה. רצתי הביתה, התלבשתי ובאתי לגדוד".

החרמון היה אז כבר בידי הסורים. משימת כיבושו הוטלה על גולני, יום אחד לפני הפסקת האש. כוח צנחנים כבש את החרמון הסורי, וחיילי גולני עלו על החרמון הישראלי, המוצב בידי הסורים, בשני טורים: טור רגלי, שטיפס בין הסלעים אל רכס ההר, וטור ממונע ומשוריין. הטור המשוריין נתקע בדרך, ואילו הטור הרגלי, אשר עימו נימנה בני, ניהל קרב דמים אכזרי, פנים־אל־פנים, מעמדה לעמדה.

„אני לא מסתכל לשם"

בני מעדיף לשתוק. אינו רוצה להיזכר במה שהיה. חבריו, ליחידה, סיפרו זאת בעלון גולני, שהופיע אחרי המלחמה: „היה שם אחד, מסס", הם מספרים, „שנלחם שם יוצא מן הכלל. איזה בחור!"

הצלפים הסורים דילדלו את שורות חיילי גולני, המסתערים על ההר, בו האוויר דליל והלחימה קשה. הצנחנים, אשר כבשו את החרמון הסורי, לא יכלו לחוש לעזרת אנשי גולני, ודובר על הבאת תיגבורת צנחנים מלמטה. אולם, שרידי הלוחמים של גולני לא ויתרו. הם ערכו את ההסתערות האחרונה על ההר כדי להניף את דגל גולני בצד דגל ישראל, שנית על ההר.

תקראו לזה גאוות יחידה, או איך שתרצו. גולני כבש את ההר, מוכה לימור, כתב הטלוויזיה, הגיע לשם עם מצלמתו. באותו ערב ראתה אמו של בני את בנה, ועם־ישראל שמע בתדהמה את דבריו: „יותר אני לא מסתכל לשם. אני לא רוצה לראות את זה יותר. הדם של החבר'ה ירד שם כמו מים. פעם אחת הסתכלתי כדי לראות אם הדגל של גולני עוד נמצא שם. ראיתי רק את דגל־ישראל. הדגל של גולני לא היה. אולי הצנחנים הורידו אותו".

בני מרגיש, כי הוא צריך להתנצל על שהופיע בטלוויזיה: „תראה, לא רציתי את זה, אבל המג"ד קרא לי ואמר תבוא, תגיד להם. טוב, אז ישבתי שם על אבן בצד, ואמרתי מה ששאלו אותי. האמת, שמה שאמרתי „העיניים של המדינה", זה לא אמרו לנו ככה בגולני. זה אמרתי, סתם ככה, מעצמי".

חלפה שנה. בני מתקשה לתפוס, שאכן שנה תמימה כבר עברה. אבל, בינתיים הוא שנית בחרמון: „הייתי שם בשביל התחקירים. איך הרגשתי שם? אני יודע? הרגשתי, וזהו. אחר־כך נסעתי לשם עוד פעם בג'יפ, כשהייתי כבר משוחרר, אבל נתקענו באמצע הדרך. תראה, אני לא פוליטיקאי או משהו אני רק דייג ומציל טבריאני, אבל אני חושב שאסור להחזיר את החרמון, אחרי שכל־כך הרבה חבר'ה הלכו שם. ועוד משהו, אני אומר לך, שאם צריך, אני מוכן שוב להילחם, ואפילו אם זה יהיה יותר גרוע".

בני מסס, העיניים־של־המדינה.

„ישבתי שם המון על אבן בצד, ואמרתי בטלוויזיה מה ששאלו אותי האמת, שמה שאמרתי „העיניים של המדינה", זה לא אמרו לנו ככה בגולני. זה אמרתי, סתם ככה, מעצמי" אומר בני מסס, חייל גולני מכובשי החרמון, שתיאורו המחושפס על הקרב העקוב מדם, הרעיד את המדינה * עתה, בתפקידו כמציל, הוא העיניים של החוף־השקט בטבריה

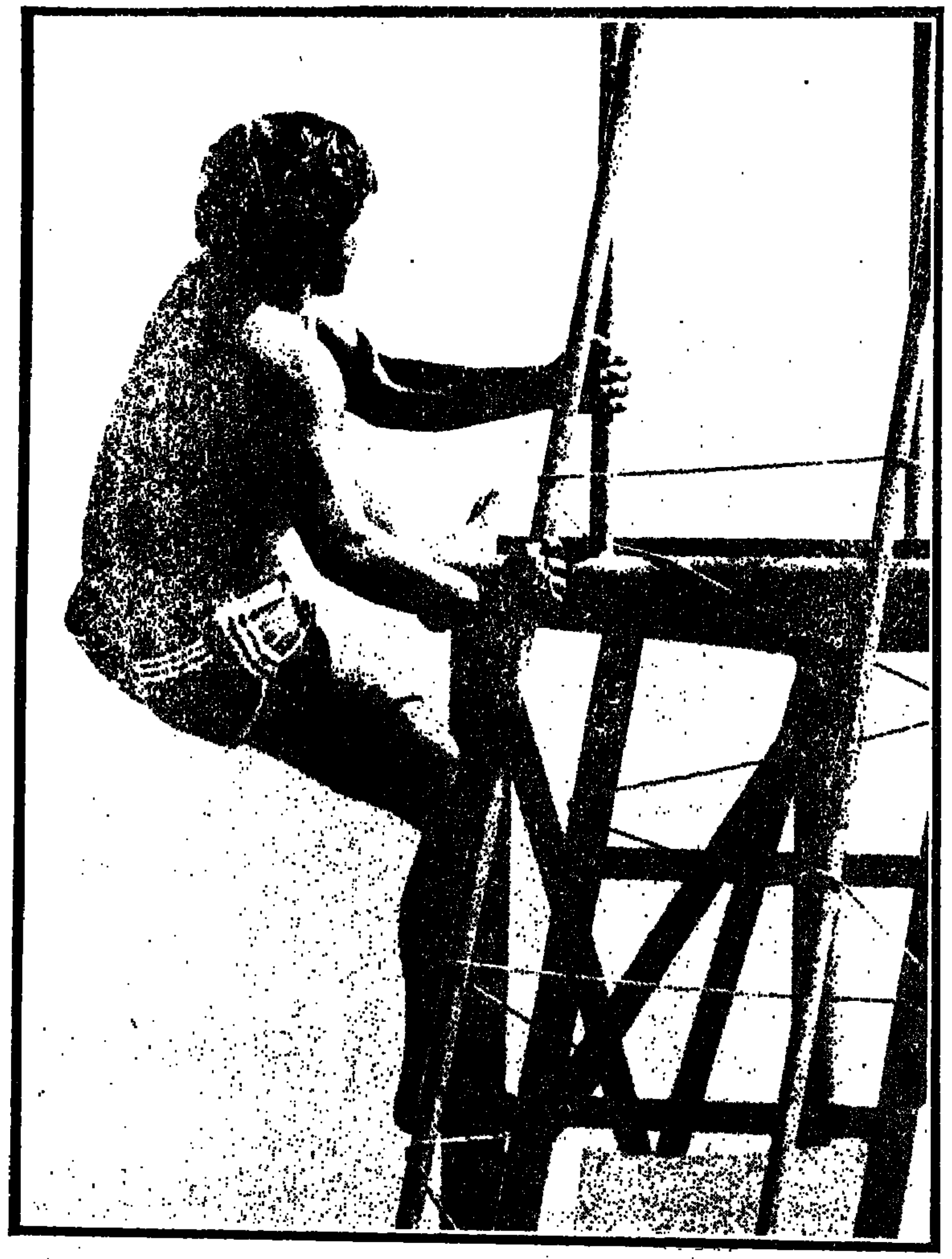

למעלה: בני מסס, מציל בחוף־השקט בטבריה. את תחילת המילחמה ראה ביום־הכיפורים בהיותו בכינרת, ורץ לגדודו

מאת
מנחם מיכלסון

צילם
יוסי רוט

„אני רק דייג ומציל טבריאני, אבל אני חושב שאסור להחזיר את החרמון אחרי שכל־כך הרבה חבר'ה הלכו שם

בעלון גולני סיפרו חבריו: „היה שם אחד מסס, שנילחם שם יוצא מן הכלל"

על הסולם של סוכת המציל: ראש העיר טבריה בא לפגוש את בני בחוף

חדשות חמות מבית אסם

"בלינצס" ו"פנקייק"
מעדני אסם החדשים

לטיגון קל ומהיר 2 חידושים של
אסם לארוחות ולמנות מעניינות לארוחות בוקר וערב

אינסטנט פנקייק
נוסח אמריקה

פנקייק של אסם הוא חדש בארץ. הוא הלהיט האמריקאי שהתפרסם כל כך באירופה ומעכשיו גם בביתך. פנקייק של אסם – מימד חדש באפשרויות הכיבוד והארוח – עושר רב של צורות הגשה: עם סירופ מתוק או רוטב פיקנטי עם ציפוי מעורר תיאבון, ממרח בין שכבות אחדות של פנקייק או כטורט פירות וגלידה.

נסי ועשי בלינצס ופנקייק של אסם במו ידייך. הוראות הכנה, מתכונים וצורות הגשה על כל אריזה.

אינסטנט בלינצס נוסח הסבתא שאפילו סבתא לא תאמין שעשית בעצמך. אסם עזר לך להכינם בהצלחה, בקלות ותוך דקות ספורות. תוכלי למלאם במילוי האהוב עליכם: גבינה, פרג, אגוזים וגם במילוי מלוח

מספר הבלינצס מכל קופסא גמיש מאוד בהתאם לגודל המחבת והעובי הרצוי.

בשר

זה טוב-זה אסם

מפעלי „ידיעות אחרונות", מחלקת הספרים
הוצאת „סדן" בע"מ
הופיעה מהדורה חדשה

נשק גרעיני ומדיניות חוץ

מאת **הנרי קיסינג'ר**

תרגום מאנגלית יוסף עוזיאל

בזכות ספר זה נקרא הנרי קיסינג'ר לשמש יועץ הנשיא לעניני בטחון לאומי ולמזכיר המדינה של ארה"ב

המחיר 22 ל"י

להשיג בכל חנויות הספרים או ישירות ב„ידיעות אחרונות", מחלקת הספרים. שלח שיק / המחאת דואר לת.ד. 14125, ת"א, ותקבל את הספר לביתך

איך לנהוג בילד פעיל־מדי?

לבית ולמשפחה

מאת הדסה מור

הוא אינו מרוכז. טווח הקשב שלו קצר ביותר והוא מדלג מ־עניין לעניין. קשה לרתקו ל־פעולה אחת, לשיחה או לעבודה עצמית. חסר סבלנות. אין הוא מקפיד על שמירת חוקים ב־משחקים, ומשום כך חבריו דו־חים אותו ואינם משתפים אותו במשחקיהם. כמו־כן הוא מסוגל לתבוע לעצמו תשומת־לב בלתי פוסקת.

זהו הילד הפעלתן, המתוח, המפוזר, שנהוג לכנותו „היפ־ראקטיבי". הילד הפעלתן אינו בלתי מוכשר, אולם הוא מועד, בדרך־כלל, לכשלון בלימודים, כיון שאינו מסוגל להתרכז ו־להקשיב, או להכין שעורים כיאות.

הסיבות להתנהגות כזו הן שונות. פסיכולוגים וחוקרים רבים מדגישים, שאין לדעת ב־וודאות מהו מקור המיחוש. אך הם סבורים, שמרכז התנועה ב־מוח הגדול של ילד זה פגוע, מבחינה רפואית. כמעט ואין תרופה להיפראקטיביות. אולם יש אמצעי עזר שיכולים לעזור לילד כזה להיות מתון יותר.

אחד האמצעים הוא — סמי ארגעה, שסוגם, כמותם וזמני נתינתם נקבעים על־ידי רופא. אמצעי אחר — להעמיס על ה־ילד פעילות ספורטיבית רבה ככל האפשר. באמצעי זה מת־עורר לא אחת הקושי, באי־יכולתו של הילד לקבל את דין החוקים שבספורט.

דרך אחרת לטפל בילד ה־פעלתן היא, לקבוע בבית מס־גרת מוצקה וברורה של כל ה־דברים המותרים והאסורים עליו. מצד אחד, אין להקפיד עמו בלחצים חינוכיים ובדרי־שות מופרזות. שאם לא כן, יסתגר בעולמו הפנימי ויהיה עצוב ומדוכא. מאידך, יש לנהוג בו ביד מרסנת ובטוחה, אוהבת ומכוונת.

מה שחשוב ביותר הוא, ש־האם אינה צריכה להיכנס למצב של מתח ודאגה מיותרים נוכח התנהגותו ההיפראקטיבית. גם אם הוא מעצבן ומטריד ב־תנועותיו היתרה שלו, על כל פנים, תמיד היא יכולה להתנחם בעובדה, שתכונה זו של פעלת־נות תיעלם בהדרגה כאשר הילד יגיע לגיל ההתבגרות. או אז הוא יירגע מאליו, וייעשה שקט ומתון.

תלמידים בני מאה

מאת לאה אתגר

כארבעת אלפים איש ואשה שעברו את גילאי השישים, מש־תתפים באופן קבוע בתוכנית לימודים מיוחדת שמטרתה להו־כיח כי „לעולם לא מאוחר מכדי ללמוד".

התוכנית, שמשתתפיה הם ב־גיל הממוצע של שבעים שנה, כוללת קורסים רבים ומגוונים הניתנים כולם במיסגרת בית־ספר מיוחד הקרוי — „המוסד ל־לימודים בגיל מבוגר". בית־ה־ספר מסונף לקולג' העירוני של העיר ניו־יורק, ומנוהל על־ידי פרופסור קונסטנס מקווין.

על משתתפי הקורסים נימנים, למשל, ג'וזף ושרה שונברגר. ג'וזף הוא בן מאה, ונחשב לזקן התלמידים, ואילו רעייתו שרה, היא בת תשעים וארבע. שני־הם מתגוררים דרך קבע בבית המושב לזקנים של הקהילה ה־יהודית בניו־יורק. אומר על ה־קורסים ג'וזף שונברגר: „כיתות הלימוד הן העניין היחיד שיש לנו במשך השבוע". אשתו שרה, גם היא מלאת התפעלות: „זה הדבר הטוב ביותר שקרה לי ב־חמישים השנים האחרונות".

שרה סיימה עד עתה תשעה קורסים שונים: ביניהם קורס במדעי־המדינה וקורס אחר, ש־נקרא: „צעירי ההווה — כמנ־היגי העתיד". בעלה, ג'וזף שונ־ברגר, סיים עד כה בהצלחה 6 קורסים. הקורס שעניין אותו ב־יותר, הוא קורס פוליטי אשר ניתח והסביר את פרשת „ווטר־גייט". בקורס זה השתתפו אר־בעים „מבוגרים", והאווירה בו הגיעה לוויכוחים לוהט.

הקורס לא רק מעניין, אלא נותן אתגר חדש לחיים, שכן הוא מוכיח שגם „זקנים מסוג־לים ללמוד". לדברי ג'וזף, ה־חש עצמו בדיוק כפי שהיה בן חמש, כאשר התרגש בלכתו ב־פעם ראשונה לבית־הספר.

פרופסור מקווין, מנהל המוסד, סבור שההצלחה הרבה נובעת מן העובדה שהזקנים בודדים וחשים עצמם ככלי חסר שימוש. הקורסים לא רק מוכיחים את ההיפך, אלא אף גורמים לזקנים להתעניין בנעשה מסביב ומ־עדכנים את הידע שלהם, אשר התיישן במרוצת השנים.

המוסד נפתח עוד בשנת 1970, כאשר הונהג בו קורס אחד בל־בד: „פסיכולוגיה לאנשים ב־גיל ההזדקנות". המטרה היתה אז שימושית־תועלתית בלבד. כיום מציע המוסד שמונים קורסים שונים ורשומים בו כ־ארבעת אלפים תלמידים.

משך כל קורס — תשעה שבו־עות. הקבוצה נפגשת פעם ב־שבוע, למשך שעתיים. המורים הם אנשי אוניברסיטה מוסמכים המשמשים בתפקידי הוראה ב־עיר ניו־יורק. המוסד ממומן ב־כספים ממשלתיים ועירוניים, ו־הקורסים מוענקים לתלמידים הקשישים — ללא תשלום.

נערות הטאפטה

במאה ה־18 נחשב אריג הטאפטה לסממן מעמדי, הגברות העשירות, היו „יורדות לטראקלין בשמלה מרשרשת", וזה היה האות שאפשר להגיש את התה. חלפו 200 שנה, עד שגילו את הטאפטה שוב. תצוגות החורף של פאריז מלאות השנה ב„שמלות מרשרשות" נוסח הזמנים שחלפו, והן מציינות, מן הסתם, את געגועיהם של המעצבים, אולי גם של הנשים, לאופנה הדורה יותר, קלאסית ומרשימה. בתמונה: שתי שמלות טאפטה כחולות, בעלות קדמית מרוקמת — בהשראה רוסית.
(ג'י לארוש, פאריז)

התשובות הנכונות ל„מצא את ההבדלים"

1. התולעת הקצוצה ב־פי הציפור מימין; 2. ה־משקפיים של האדמה; 3. גבעה נוספת מימין; 4. לבנה נוספת בארמון, מימין; 5. פיו הסגור של הזורם משמאל; 6. תיק הצורה הראשונה קטן יותר מימין; 7. יהודי של תלי החוצים; 8. גבעול נוסף לפרחים מימין.

עצות טובות

מאת עדה הוז

לא תמיד צריך לחכות עד שמקבלים דליות (ורידי רגליים) — אפשר גם למנוע אותן בעזרת מספר כללים המומלצים ע"י רופאים, כמו למשל:

בקומך בבוקר מן ה־מיטה, שטפי את הרגליים בעודן חמות — במים קרים. עשי זאת מדי בו־קר.

הרבי ללכת. ערכי צע־דות על שפת הים, לכי לעבודה ברגל, ובסופי־שבוע, צעדי מרחקים גדו־לים יותר. ערכי מדי ערב טיול רגלי ממושך, בקצב נמרץ, מבלי להתעכב ליד חלונות הראווה.

עמידה ממושכת מזיקה לרגליים. אם את נאלצת לעמוד הרבה בגלל עבו־דתך — אל תתביישי לג־רוב גרב אלאסטי, היא מגינה על הרגליים ומו־נעת היעצרות דם רב ב־ורדים.

נעלי נעליים נוחות ש־יהיה בהן מקום לתנועות האצבעות.

הרבי בשחייה, התעמ־לות ובעיקר ברכיבה על אופניים.

הקפידי על משקלך. עו־דף משקל גורם לעומס יתר על המיתרים־שרי־רים־מיפרקים, ומסייע ל־היווצרות דליות.

בכל הזדמנות שאת נחת — הרימי את רגלייך על כר גבוה, באלכסון.

כשרגלייך צייפות ב־מיוחד — מלאי אמבטית במים קרים עד לברכייך ו„טיילי" בה כעשר דקות, כך, פשוט: שני צעדים קדימה ושניים אחורה. מרענן מאוד.

אל תחכו לחורף הבא
להסקה מרכזית של דירתכם
ריכשו עוד היום
אוגר חום חשמלי

AEG

כדי שהחל מן היום הראשון של החורף הבא, יהיה חמים ונעים בדירתכם המוסקת ריכשו והתקינו עתה אוגר חום חשמלי AEG, כך גם תבטיחו עצמכם בפני שינויים צפויים במחירי המכשירים.

אוגר חום חשמלי א.א.ג'.-הנמכר ביותר בארצות אירופה הקרות ובישראל מופעל בזרם לילה זול במיוחד, מומלץ ע"י חברת החשמל, מאושר ע"י מכון התקנים.

תצוגה והדגמה: **אולימפיה אוגרי חום בע"מ**
רח' שפע טל 10, ת"א [שני מונטיפיורי ע"י דרך פ"ת 128]
טל. 253930, 254361

סניפי ייעוץ והדרכה:
בתל־אביב: אולימפיה אוגרי חום בע"מ,
שפע טל 10, טל. 253930, 254361.
כרומגן, זמנהוף 15, טל. 244640
בירושלים: ליכטיג, אגריפס 10, טל. 221031
בנתניה: אחים פיקס, הרצל 15, טל. 23449
בחדרה: ש. שוויצר, הרברט סמואל 68, טל. 22112
בראשון לציון: א.צ.ה. הרצל 13, טל. 941841
בבאר־שבע: ש.ל.ה. פסגי אוניקו, טל. 2167
ברחובות: גרינס, הרצל 10, טל. 953547.

יהודה אלעזר

חסכו כסף!
פנו ל רהיטי המרכז
פתח־תקוה, רחוב חובבי ציון 27 ● טלפון: 916901

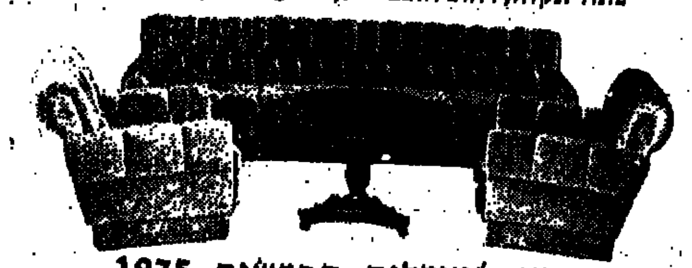

הגיעו המודלים החדשים 1975
תערוכה מתמדת פתוחה לקהל
ריהוט אקסקלוסיבי בטיב מעולה

* מערכות סלוניות ומזנונים
* חדרי שינה וארונות קיר
* מטבחי טופז (התקנה תוך 60 יום)
* פינות אוכל

● שלמו כפי יכולתכם ●
ואיתרת ב־10 תשלומים ללא ריבית!

♦ מעצב פנים יבקר בדירתך ללא התחייבות
מאחלים חתימה טובה לספקינו, לקוחותינו וידידינו

מחיר פינת ישיבה זו – .600 ל"י

מודלר שיטה לריהוט ועצוב פנים המאפשרת יצירת פריטי ריהוט ע"י צרופים של יחידות מודו־לריות. היחידה הבסיסית הנה תיבה פתוחה בצד אחד ומחולקת ל 4 תאים. התיבה יצוקה מפוליסטירן מוקצף וקל־קר ובלתי דליק, בצפיפות גבוהה. החלוקה הפנימית של כל תי־בה ניתנת לשינוי בהתאם לצרכי האחסון. הי־חידות ניתנות לצביעה לציפוי ולהדבקה. כמו כן אפשר להוסיף לכל יחידה דלת ולחברה לל־קה. שיטת מודלר מאפשרת לכל אדם לעצב דירתו בהתאם לצרכיו

וטעמו האישי במחירים נמוכים ביותה לדוגמא: מחיר הפינה שבתמונה־600 ל"י. היחידות המשמשות לספריות, ארונות, פינות ישיבה ושולחנות חגן ו־דת ותלויות. תכונה זו מאפשרת שנו קל ומהיר של הריהוט מדירה לדירה ש־כמש. באותן היחידות. תצוגה ומכירה של יחידות מודלר וכן של שאר האבי־זרים והוסדי העזר ב„מודלר" תל־אביב רח' גורדון 26, פתוח 10-1, 7-4.

מודלר

ריהוט מודולרי מקל־קר. תל אביב רח' גורדון 26, טל 222286, פתוח 10-1, 7-4.

צמר לסריגת-יד ומכונה

חסכי 20% קני באמפיסל

המבחר הגדול ביותר בארץ יותר מ-500 סוגים וצבעים של צמר וחוטי סריגה

והסיבה היא...

אמפיסל קונה כמויות עצומות של צמר ישר מרב בתי החרושת לחוטי סריגה .... ללא סיטונאים! (השנה למעלה מ-110,000 ק"ג).

אי לכך המחיר שאנו משלמים (לצמר מאיכות מעולה) הוא לפחות כ-20 פחות מחנויות אחרות – וחסכון זה מתבטא במחיר של 20% פחות ללקוח!

הוראות סריגה ניתנות בכל חנות אמפיסל

אפולו צמר סינטטי-לכל המשפחה ~~3.95 ל"י~~ 2.95 ל"י רק אצלנו...

רונית אקריליק ניילון מחיר רגיל 2.95 ל"י 1.95 ל"י הצעה מיוחדת!!

אנגור להיט העונה!! בצבעים מרהיבים ~~3.85~~ 2.95 לכדור

מבצע שטיחים! לעבוד עצמית *מבחר ענק של דוגמאות ונוידות לסלון וחדר השינה

צמר לשטיחים 100% החל מ- 99 אג' לכדור

ארגון בצבעים מרהיבים ~~3.45~~ 2.45 מחיר ללא תקדים!

אמפיסל

הרשת הגדולה ביותר לחנויות צמר בישראל!

ת"א: המלך ג'ורג' 62; אלנבי 98; אבי. הגליל 9, תחנה מרכזית.
ירושלים: יפו 43; המלך ג'ורג' 21.
חיפה: הרצל 31.
באר-שבע: הרצל 66.
חולון: סוקולוב 66; מרכז מסחרי קרית-שרת.
ראשון-לציון: רוטשילד 48.
רחובות: הרצל 194.
פתח-תקוה: אמפיסל, אשכנזי 3.
רמת-גן: רח' ביאליק 29.
אשדוד: שבי ציון 127.
רעננה: אחוזה 109.
הרצליה: סוקולוב 16.
נתניה: בחט, תחנה מרכזית, ורחוב הרצל 7.
נהריה: ריכנטל, הרצל 77.
ערד: אמפיסל, מרכז מסחרי.
דימונה: הדקל 35.
אשקלון: אמפיסל, רח' הרצל.
גבעת שמואל: מרכז מסחרי.
חדרה: הנשיא 60.
קרית-גת: בנין רסקו 108.
קרית-שמונה: מרכז רסקו 76.
רמת-יצחק: עוזיאל 43.
שדרות: ככר הנשיא 16.
אילת: "אמפיסל", מרכז התיירות החדש.

חברת שיכון ארצית מחפשת

קרקעות לבניה למגורים (שטחים בינוניים וגדולים) במרכז הארץ, בחדרה ובאיזור חיפה.

התשלום אפשרי גם חלקי או מלא בדירות.

בהצעות הציעיות נא לפנות בציון פרטים על גוש, חלקה וכו' לת.ד. 20207, עבור מספר 239, תל-אביב.

טיולי "אגד דן" תיור בחג הסוכות תשל"ה

טיולים לסיני ל-3 ימים במחיר מוזל — 300 לירות בלבד כולל הדרכה וחצי אירוח.

יוצאים מתל-אביב ב-30.9.74, 1.10.74, 2.10.74, 6.10.74, 7.10.74, מרחוב הירקון 198 בשעה 06.30. מחיפה ב-3.10.74, בשעה 06.30, רחוב נורדאו 4.

* *

טיול לסיני ל-4 ימים כולל לינה במנזר סנטה קטרינה

יצא ביום 4.10.74. לילדים הנחה 10%.

* *

פרטים והרשמה במשרדי אגד תיור ואגד דן תיור. לתושבי ירושלים ישנה אפשרות להצטרף לטיולים אלה.

חתונות ובר-מצוה

מ-22 ל"י לאדם

ברית מילה החל מ-10 ל"י לאדם

*) חדר חינם בליל הכלולות.

במלון דבורה - טלפון 244366

בוטיק סנוב
ריינס 101 (פנה) טל. 246668
מודיע על **מבצע ג'ינס** לקראת החגים על כל קניה של ג'ינס חולצה מתנה שנה טובה

מרקו מחזיר לך את שערותיך

מהפכה

מרקו מחזיר לך בטכניקה מהפכנית את שערותיך לצמיתות. מעתה תוכל להסתרק, להתרחץ ולשחות כשערך הוא חלק טבעי מגופך.
מרקו, חולון, סוקולוב 102, ישל. ביום 858779 ובערב — 859068.

ספרי החודש בהנחה מיוחדת

...יהודה הלוי — מאת יהודה אבן שמואל
תרגום מנוקד ומפוסק ומלווה מראה מקומות והערות עם מבואות ומפתחות.
—.37 ל"י (במקום —.46 ל"י)

התפילה בישראל בהתפתחותה ההיסטורית — מאת מ. אלבוגן
תולדות התפילה לכל צורותיה על מנהגיה וזרמיה השונים מראשיתה עד זמננו. ספר יסוד במדעי היהדות.
—.36 ל"י (במקום —.45 ל"י)

אנציקלופדיה של הדת והמסורת ביהדות
2 כרכים, מאת ד"ר ו"ט לווינסקי
אוצר ידיעות על ערכי-יסוד, הליכות חיים, מטבעות לשון, נימוסים ומנהגי העדות בישראל. ספר עזר ועיון לכל מי שמבקש להכיר את החווי העממי והתרבותי של עמנו.
—.52 ל"י (במקום —.64 ל"י)

לכבוד חברת עמוד בע"מ, בית דביר
מזא"ה 58, ת"א, ת.ד. 149, טל. 622998
אבקשכם לשלוח אלי תוך 14 יום את הספרים:
....
....
רצ"ב שק ע"ס ....
מס' תעודת זהות ....
שם ומשפחה ....
כתובת ....

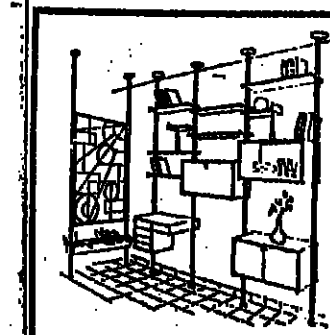

מדפים וספריות גם להרכבה עצמית שולחנות כתיבה, ברים, מזנונים, ומחיצות נוי.
*
עיצוב וסידור חנויות ומחסנים תצוגה מתמדת במקום. פתוח כל היום.
*
מחלקה לצינורות ופרופילים, מסילות וגלגלים

א. את י. יוזביץ בע"מ
נחלת-בנימין 120, טלפון 821610

לצבא ההגנה לישראל
לכל לקוחותינו
ולכל בית ישראל.
שלוחה ברכת שנה טובה!

אנטנה אחת לכל התחנות

במחיר פרסומת ללא התקנה

תוצרת יפן

400 ל"י

GAIN (DB)		VSWR	
LOW	HIGH	LOW	HIGH
6.5—7.5	9—11	Less than 3	

"כל-בו אנטנה"
ת"א-יפו, רחוב אילת 18, טלפון 54913

מטבעות זהב בן-גוריון

למכירה מספר מצומצם של מטבעות זהב בן גוריון אשר יונפקו השנה, על-ידי החברה הממשלתית למדליות ומטבעות.
לפנות בשעות: 9.00—12.00 לפנה"צ, 5.00—7.00 אחה"צ

למיל, מרכז ישראלי למטבעות. רח' הר סיני 5, ת"א (פינת אלנבי 108).

הציור השבועי לילד

מאת ג'קי

היכן רותי?

אילן ותמרה משחקים בחדר-הילדים, שאינו מסודר, כרגיל. לכן, בתוך כל המהומה הזו, איבדו את אחותם הקטנה, רותי. התוכלו אתם ילדים למצוא אותה?

אם מצאתם, צבעו יפה את הציור, הדביקו על-גבי גלויה, ושילחו למערכת "ידיעות אחרונות", ת.ד. 20227 ת"א, "המדור לילד", עד תאריך 4.10.74. ציינו בכתב-יד ברור את שמכם המלא, הגיל והכתובת. למצטיינים, עד גיל 9 — יחולקו פרסים.

הזוכים בפרסים

על פתרון הציור "היכן עמירם?" זכו הילדים בפרסים הבאים:

פרס א' — אורי אנקרי, בן 9, רח' ההסתדרות, לוד.
פרס ב' — טלי כספי, בת 8, רח' הרצל, נתניה.
פרס ג' — רונן בראי, בן 8, רח' חנה, תל-ארזה, י-ם.
כן זכו בפרסים: יוספה חן, ר"ג; רות עמאי, גדרה; מרדכי אבה, ירושלים; שמואל זכאי, ת"א.

שחמט

מאת אורי צחור

בעקבות הדרקון

כבר במשחק השני, בדו-קרב בין רבי-האמנים אנטולי קארפוב וויקטור קורצ'נוי, הנערך במוסקבה, זכה קארפוב בניצחון המהווה מיקדמה פסיכולוגית — וגם מעשית חשובה לקראת המשך הדו-קרב. מה עוד, שהמנצח בו, עשוי להיות מוכרז כאלוף-העולם בינואר הקרוב. זאת, אם בובי פישר לא יענה עד אז לתביעת הפיד"א להסכים לתנאי הסדרציה והגבלה של 30 משחקים), לעריכת הדו-קרב על הכתר. בינו לבין המנצח במאבק במוסקבה.

מה יעשה פישר וכיצד יגיב? יש הטוענים כי גם אלוף העולם הקפריזי עצמו אינו יודע.

קארפוב, הנחשב כבעל הסיכויים הטובים יותר לניצחון בדו-קרב עם קורצ'נוי, גבר על יריבו תוך 27 מסעים. קורצ'נוי, בהשפעה המשחק-הרביעי בדו-קרב המועמדים שלו שנערך לפני שלוש שנים כנגד יפים גלר, בחר שוב בנוסח הדרקון בהגנה הסיציליאנית. למרות שבנוסח זה, השיג אז גלר את ניצחונו היחיד בדו-קרב. בו נוצח. האפתעה הגדולה ביותר שהכין קארפוב היתה המסע ה-16 שלו פד — ה2! ואכן קורצ'נוי נמצא מופתע. שכן בהמשך באה התקפה מוחצת. אגב, הנוסח עצמו שנוי במחלוקת ויש סיעה של טוענים, כי נוסח זה חייב להוליך לאובדן השחור. להלן המשחק.

הגנה סיציליאנית
לבן: קארפוב
שחור: קורצ'נוי

1. ה4 ג5 2. פ—ו3 ד6 3. ד4 ג:ד4 4. פ:ד4 פ—ו6 5. פ—ג3 ז6 6. ר—ה3 ר—ז7 7. ז3 פ—ג6 8. מה—ד2 0—0 9. ר—ג4 ר—ד7 10. ח4 צ—גא (כל ה-מסעים הנ"ל, נעשו תוך דקה בלבד. המסע האחרון הוא בניגוד לנוסח בו מועבר בהמשך תצרית מ' ל(א). 11. ר—ב3 פ—ה5 12. 0-0-0 פ—ג4 13. ר:ג4 צ:ג4 14. ח5 פ:ח5 15. ז4 פ—ו6 16. פד—ה2! (הפתעה! גלר המשיך כאן מיד 16. ר—ח6 ולאחר 16... מ:ח6 17. מה—ח6 צ:ג3 !ה-קבל משחק רב סיבובים.) 16... מה—א5 17. ר—ח6 ר:ח6 18. מה:ח6 צ—גא 19. צ—ד3 צ—ג5 20. ז5 צ:ז5 21. צ—ד5 צ:ד5 22. (כפוי) פ:ד5 צ—הא 23. פה—ו4 ר—ג6 24. ח5 ר:ד5 (על 24... ר:ח5 בא 25. פ:ו6+ ה:ו6 26. פ—ח5 ומאיים 27. מה—ז7 X ועל 26... ג5 בא 27. צ—ו1 + וטס במסע הבא) 25. ה:ו6 ז:ו6 26. מה:ח7 + מ—ו8 27. מה—ח8 + והשחור נכנע.

● רבי האמנים ולאסטימיל הורט מצ'כוסלובקיה והאמריקני (ממוצא יהודי-הונגרי) פאול בנקו, ניצחו במשותף באליפות הפתוחה של ארה"ב, בה השתתפו 542 שחקנים.

על בולים ובולאים

מאת שלמה שמגר

הבול הראשון

שנה לאיגוד הדואר העולמי. הבול מראה שתי תיבות מכתבים ישנות מן המאה ה-19.

*

הבול הראשון

תערוכת הבולים הבינלאומית "סטוקהולמיה" נפתחה ב-21 בספטמבר, בבירה השבדית, ותימשך עד ה-29 בו. אחת המדינות שכיבדו אירוע בולאי זה בבול-זיכרון היא הונגריה.

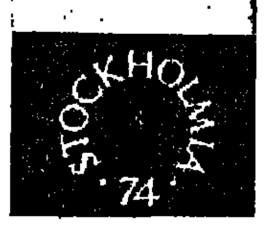

שהנפיקה בול המציג את הבול השבדי הראשון, שהופיע בשנת 1855. מחוח לבול מריע סימלה של שבדיה — אריה עם שלושה כתרים. כן מצורף לבול שובל המראה את סמל התערוכה.

*

להולדת צ'רצ'יל

באי ג'רסי תופיע בול בן 20 פנס למלאות מאה שנה להולדת סיר ווינסטון צ'רצ'יל.

*

שיחרור מהפאשיזם

רומניה הנפיקה שני בולים למלאות 30 שנה לשחרורה מעול הפאשיזם.

*

סופר ומשפטן

בארגנטינה הונפק בול לזכרו של בליסריו רולדן (1873-1922) סופר, משפטן, עתונאי ועסקן ציבורי דגול.

*

מי מעוניין?

הולנדי בן 22, המעוניין ב-שפות בספורט, מוכן להתקשר להתכתבות עם ישראלים. המעוניינים יפנו לכתובת הבאה:

B. Burema,
Stratinghweg 60
Groningen
Netherlands

*

תיבות ישנות

מערב גרמניה תנפיק ב-29 באוקטובר בול למלאות 100

תשבץ 7 ימים

מאת הלל הרשושנים

מספר 555

41 פרסים: פרס א' — 20 ל"י ועוד 40 פרסי ספרים. את הפתרון יש לכתוב בכתב קריא על צידו האחד של הנייר או על תגזיר התשבץ ולשלוח עד יום חמישי הבא לפי הכתובת: "הלל הרשושנים", תשבץ השבוע 555, ת.ד. 20327, תל-אביב ● אנא לבייל את המעטפה בבול בן 25 אגורות. לפותרים ולפותרות מאוחלים: מועדים לשמחה!

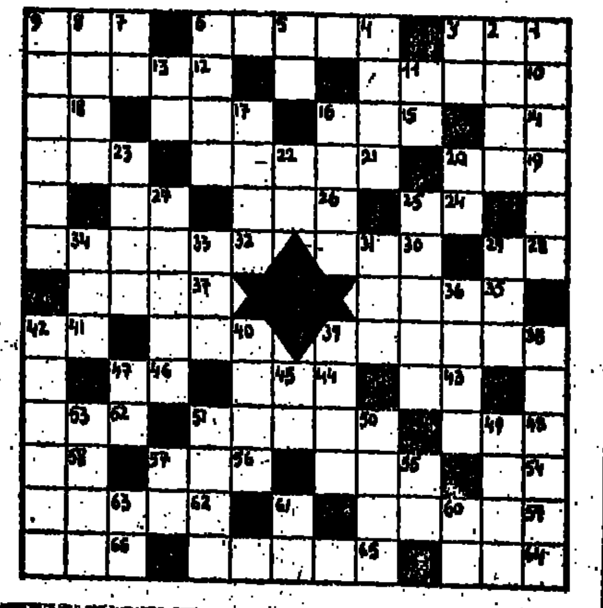

במאוזן — מימין לשמאל:

1) מומחה לגילוי עיקבות אדם 4) פרי-עץ-הדר 7) כי-אם; רק 10) ענף רך 12) הר בישראל 14) לח-הפה 15) מורה-הוראות 17) צמר-גפן רך 18) מידת-לח קדומה 19) סל 21) דבקות נפשית מוסרית באדם או בדבר 23) עמית 24) נשנב 26) ענף-עץ עבות 27) משקל-נוצה 28) אחת הסדרות בתורה 30) מזמורי תהלים הנאמרים בחגים 32) ישוב עברי בגליל העליון 35) תוכנית חדשות בטלוויזיה הישראלית 37) מיצרך חלבי 38) מעלין נאמרי הקללות 40) מטח-יריות בהתיאחת 41) קינה 43) אדון 44) אחד העמקים בארץ 46) סוד 48) ששים דקה 50) אחת המדינות באירופ 52) רבב 54) צר, שונא 55) לעג 56) דבר שאין בו ממש 58) נטל כבד 59) קבוצת שבי הסמורשאים 62) שיש בו לצון, היתולי 64) תיאטרון עברי ש"שבק חיים לכל חי" 65) כרך באוקראינה 66) מכשירו של חדייג.

במאונך — מלמעלה למטה:

1) ברכת יהודי לרעהו בהושענא רבה 2) מיטיב לשרוק ישה 3) בעל-שיבה 4) עמוד החומר קיר; יציע 5) חסר-כול 6) בסך-הכול 7) טמעת-מתכת על בורג 8) כף-תמר 9) שינוי סדר אותיות במלת המשנה על ידי זה את משמעותה — ביטוי לרעוד 11) גלעד 13) עדין 16) נפחד, נחפז 17) מלשין 20) מידת-שטח: מאה מטר מרובעים 22) נצח 23) שולחני 25) עורך מהדורה 27) חבל המריבה בין הודו לפקיסטן 29) "שמאלי" 31) מדינה עויינת לישראל 33) אחד משבטי ישראל 34) נביא בימי דוד ושלמה 36) אשת נח — לפי רש"י 38) תפילה הנאמרת בכל ימי חג הסוכות 39) יושב במילחשות ומלחשש לשחקני הבמה 40) מורא 42) שרשרת-הרים בין טיבט ובין הודו, הגבוהים בהרי תבל 45) בהמה בסה טה:יה 47) נקי 49) אחד מארבעת המינים הניטלים בחג הסוכות 50) שוטט בבני שפחי השוטטים בישראל 51) בלועה בחלל הכסן מאחורי הקיבה 53) חבל-ארץ בדרום עמק יזרעאל 55) כבש שמן 57) מזכיר אוים וראשון 60) חומה נמוכה 61) אך 63) זך, נקי.

אותיות ומספרים

מספר 536

לפניכם חידת "אותיות ומספרים". בפעולת ט ו כ ח הכפל הוחלפו הספרות באותיות. יש לשחור א ז יש ג ה פעולת החשבון ולמצוא את הספרה שאינה משתתפת בה. 10 פרסי ספרים יחולקו בהגרלה בין הפותרים נכונה. המען למשלוח הפתרון: "אותיות ומספרים" מס' 536, ת"ד 20227, תל-אביב.

		ט	ו	כ	ח
			ג	ה	
מ	ל	י	נ	מ	
ם	ו	מ	ה		
		ה	ח	ו	
מ	ל	כ	ח	ג	י

פתרון חידת "אותיות ומספרים" מס' 535

רשמות הזוכים בהגרלת עשרת פרסי הספרים:

1) משה כהן, רח' מהליבר 11, ראשון-לציון. 2) אלכסנדר לוין, רח' הוקוק המלך 39, ירושלים (93224). 3) שולה אחאי, רח' אנילביץ 12/38, חולון. 4) יעקב הסקר, רח' בן-יהודה 6, באר-שבע. 5) אברהם אורן, רח' הראשונים 963/4, מגדל-העמק. 6) גילה ברשנן, שד' העצמאות 41, בת-ים. 7) רות צרפת, רח' שטריקר 9, תל-אביב. 8) אפרים אורבל, רח' ה. שורה 44/41/3, קרית-ים. 9) חיים ידין, רח' יחזקאל 4, חיפה. 10) שמואל לוין, רח' שורת 20, עפולה.

		4	1	8
			5	7
	2	9	2	6
2	0	9	0	
2	3	8	2	6

מצא את ההבדלים

שעשועי קליעה למטרה בחוץ תטבע יעלולה להיות מתחדות למרי, אם כמובן המטרה אינה רצה לקראתך... בין — אין אפילו זמן להבחין בשמונת ההבדלים שבין התמונות. התוכלו למצוא אותם? (התשובות הנכונות בעמוד...)

דוגמנית מגלה סודות יופיה

"לפני שהתחלתי לדגמן חשבתי שדוגמנות הוא מקצוע זוהר. היום אני יודעת שדוגמנות הוא מקצוע מייגע מאד למרות כל ההנאה והסיפוק שאני שואבת ממנו.

"שתי תכונות בסיסיות חייבות להיות בדוגמנית, האחת: שקט נפשי, והשניה: טיפוח־חן יומיומי.

"יש לי שקט נפשי גם באותם ימים מסויימים של החודש וזאת בעזרת טמפוני טמפקס. הם נישאים בפנים, לא נראים, אינם גורמים לגירוי או לריחות לוואי ובעיקר־נוחים! השימוש בטמפוני טמפקס מעניק לי ביטחון עצמי ושלווה מלאה בהופעתי.

"טיפוח־חן גורס טיפול יומיומי אצל דוגמנית בלי להתחשב בעייפות או חוסר זמן. אני חייבת לטפל באיפור וניקוי הפנים ובטיפוח השיער יום יום באופן סדיר־ גם לפני לכתי לישון.

"לדעתי כל נערה, אפילו אם אינה דוגמנית, חייבת לטפח את יופיה ולשמור על שקט נפשי. אלה שתי תכונות נשיות האומרות דרשני."

החל מן הסאם הראשונה...

טמפוני
TAMPAX

תגות טניטרית לשימוש פנימי

מיוצרים רק על־ידי חברת טמפקס בע"מ, הוונג, אנגליה.

להשיג בבתי־מרקחת, בתמרוקיות ובסופרמרקטים. השאלות בקבלת דוגמאות וחומר הסברה ישלחו 25 אג' בבולי דואר אל היבואנים: איגוודס איפפקס בע"מ, בית ידידיה 30, ת"א.

הנחה של 1000*ל"י

בסלון פלג טלויזיות בע"מ

מכל הארץ באים לקנות את ה"טריו"

ולזכות בהנחה של 1000*ל"י

טלויזיה, תנור בשול ואפיה, מכונת כביסה

לזוגות צעירים

הטומרים להנשא ואלה שנשאו לאחר המלחמה, תנתן גם האפשרות לשלם מחצית הסכום ביום העמלנים חדשים בלא ריבית בנוסף להנחה של 1000 ל"י.

הנחות ללא חתנים גם על מוצרים הנחות עד 400 ל"י

הנוהר הגדול ביותר בארץ של: תנורי בשול ואפיה, טלויזיות, מכונות כביסה, צנרנים, מקררים

תנורות אחריות במבצע (שנים שנה)

נתן אי מוצר הנחות קבועות

אספקה מהירה

* מהמחיר המקורי בצרכן

סלון פלג טלויזיות בע"מ

קרית מוצקין, שד' השופטים 13 - 12 טל. 723637, 717349

עכו - רח' הרצל 18 (מרכז רסקו) טל. 911966

לא עוד אלבומי נצחון ראוותניים

לאחר מלחמת ששת הימים יצאו לאור אלבומי תהילה וטפיחה עצמית על השכם. הפעם יצא אלבום על שנת תשל"ד שהינו שונה מקודמיו.
אלבום המשקף את רוח התקופה
אלבום המראה את המציאות כהוויתה על הרע והטוב, על הכאב והשמחה שבה.

באלבום מפואר בן שני כרכים גדולים תמצאו את כל המאורעות החשובים של השנה שחלפה אשר תזכר בהיסטוריה של מדינת ישראל כשנת מפנה של שבירת מוסכמות, והתפכחות מאשליות. בין דפי האלבום המודפס על נייר משובח וכריכת קטיפה מקופלות תמונות המשקפות את כל תקופת מלחמת יום כיפור, הפרדת כוחות, שיחות קמ"ק 101, ועידת ג'נבה, הממשלה מתחדשת, השבויים שחזרו, הרצח בקרית־שמונה ומעלות, ביקור ניכסון, שלבי הפרדה עם סוריה. פרט לתמונות מצויים באלבום סקירות על הקרבות בזמן המלחמה ועוד...
בהכנת האלבום שכיתוביו מופיעים ב־4 שפות, עברית, אנגלית, צרפתית ורוסית, השתתפו מספר רב של צלמים, וסוכנויות עיתונות וטלוויזיה שצילמו את ההתרחשויות משני צידי החזית.

כדאי לך לרכוש אלבומים אלה!

לכבוד
פרץ זוהר ויעקב — ת.ד. 1348 (טל' 763393)

נא לשלוח לי את הזמנה של שני האלבומים. את התמורה אשלם:
☐ במזומן סך של —.110 ל"י (כולל אריזה ומשלוח)
☐ בתשלומים סך של —.119 ל"י (כולל אריזה ומשלוח)
תשלום ראשון —.19 ל"י ועוד 10 תשלומים חדשיים של 10 ל"י כל אחד.

משפחה .... שם .... ת.ז. ....
כתובת .... עיר ....
גיל .... חתימה ....

ההזמנה בתוקף המשלוח תוך הפסקה ותנאים שאנו מציעים.

שמלות הריון

חליפות, חולצות, מכנסים ארוכים, סרפנים ושמלות מקסי
פתוח כל היום ללא הפסקה

MASHA ✱ מאשה

תל־אביב, רח' המלך ג'ורג' 44, קומה ד', בינת מרכז בעלי מלאכה 2, ע"י אלנבי, טל. 282515

שיפור הראיה

שחרור העיניים ממשקפיים והבנת המהות של העיניים, על־ידי תרגילי עיניים הביפה. תחת שיטת מדוקדקת מאנגליה. טמון ביטש, תל־אביב באגד רח' ישראליס 19, טל. 241316
10 צ"ח חוץ מערב־שבת וחג. שלח 3 ל"י רק בהמחאה־דואר, וישוגר לך ספר הקברה לשיטה.

o.b.

הטמפון הקטן שכבש את העולם

(1,400,000,000 טמפוני o.b. נמכרו בשנה שעברה ב־106 ארצות)

חיי חופשית עם או־בה

טמפון o.b. הטמפון הקטן, הנוח והבטוח ביותר בעולם נותן לך הרגשה משוחררת וחופשית. תוכלי ללבוש מכנסיים קצרים והדוקים או ביקיני. תוכלי לרקוד, לטייל, לטבול באמבט ולרחוץ בים בבטחון מלא.

כושר ספיגה הטוב בעולם תבטיח אטימה מוחלטת

לטמפון o.b. העשוי צמר גפן כבוש כושר ספיגה שאין לאף טמפון. לעומת טמפונים אחרים המתארכים עם הספיגה, טמפון o.b. מתרחב עם הספיגה ולכן, בכל שהוא סופג יותר כן הוא סוגר טוב יותר את פתח הנרתיק ומונע כל תזוזה או דליפה. (טבלי טמפון בכוס מים ותיווכחי בכושר הספיגה המצויין שלו).

טמפון o.b. חוסך יום במחזור ומונע ריח רע

טמפון o.b. סופג את הדם מיד עם צאתו מן הרחם לכן, הוא חוסך לך יום במחזור החודשי כיוון שבאופן טבעי, עושה וזורם את דרכו החוצה במשך 24 שעות. האטימה המוחלטת של הטמפון o.b. מונעת היווצרות ריח רע הנגרם כתוצאה ממגע הדם עם האויר.

טמפון o.b. נוח ביותר לשימוש

טמפון o.b. קטן משטחון ולכן קל ונוח לשאתו בארנק. טמפון o.b. נכנס לתוך נרתיק בקלות תוך שניות בעזרת אצבע — הנשארת נקיה! ללא כל אביזרי עזר שיש צורך להפטר מהם לאחר השמוש.

טמפון o.b. מתאים למבנה האנטומי הטבעי

טמפון o.b. הוכנן ופותח ע"י צוות גניקולוגים מומחים, כך שיכנס עמוק לתוך הנרתיק לאיזור בו אין עצבים רגישים הגורמים לכאב, או אי נוחות.

o.b. מיני־לבתולות ולנערות צעירות

חדש

החידוש הבלעדי האחרון של o.b. הוא טמפון מיני המיועד לבתולות ולנערות צעירות. עם o.b. מיני אין כל חשש לפגיעה בקרום הבתולים, כיוון שהוא כה קטן ונכנס בדיוק לפתח בקרום דרכו עובר הדם.
(במקרה של כאב קל בשמוש הראשון, יש לדחות השמוש ב־3—4 חדשים).

o.b. ב־3 דרגות ספיגה

נורמל — למרבית הנשים.
מיני — לנערות, לבתולות ולנשים עם דימום מועט — בעיקר בימים האחרונים של המחזור אצל נשים המשתמשות בגלולה למניעת הריון.
אקסטרה — לנשים עם דימום רב בעיקר ביומיים הראשונים של המחזור.

משרד העבודה/משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרת טכנולוגית

ישיבת טכניקום
כפר צבי סיטרין

לחיילים משוחררים:
נמשכת ההרשמה לכיתות

1. "מדריכים מוסמכים" במקצוע מתכת
2. "מדריכים מוסמכים" במקצוע מכונאות רכב

לימודי יום בתנאי מלגה

● פרטים והרשמה: בוחי"ס ע"ש צ. מאיר, בכפר סיטרין ד"נ חוף כרמל, טל. 04-942283

[illegible]

(מ־28 בספטמבר עד 4 באוקטובר 1974)

● מדריך כללי: השבוע יקודם ביצוע תוכניות במהירות מסחררת. שים את הדגש על כל העבודות המעשיות. זוהי תקופת הכנה מצויינת. כוכב נוגה יקנה קסם־אישי אפילו לאנשים אפורים בדרך־כלל. לרבים צפויים שינויים קיצוניים או מסעות.

● עצות דומאנטיות: צפויה הצלחה לבעלים ולמאוהבים בני מזל מאזניים. רווקות ואלמנות בנות מזל בתולה תהינה אטמוספירות והשראות מנוחה. רווקים בני מזל טלה עלולים לשבש תוכניות של אחרים. רווקות בנות מזל תאומים יפגשו גברים מקסימים.

מאזניים

(מ־24 בספטמבר עד 23 באוקטובר): צפויה לך הצלחה בענייני הנפש והרוח. מעריץ יעזור לך. היה שקט ושכח את דאגותיך. הרבה במחשבות.

עקרב

(מ־24 באוקטובר עד 22 בנובמבר): תוכל לעזור לעצמך על־ידי גיבוש ידידות או כריתת הסכם עסקי חשאי. שיחות בארבע־עיניים יביאו לך הצלחה. אל תניח לאחרים להאזין לשיחותיך הפרטיות.

קשת

(מ־23 בנובמבר עד 21 בדצמבר): תגורל שולל את דרכך. תוכל לזכות בהארמוניה אם תנהג בכנות ותימנע מצביעות. הפעל את האינטואיציה שלך בכל הנוגע לחדר־מנה, העשויה לפתור בעיה ישנה.

גדי

(מ־22 בדצמבר עד 20 בינואר): אל תס־מוך על הקסם־האישי שלך או על הבטחות הזולת. תנה לשוכלך לשלוט בכל מעשיך. אל תניח לשבחים להשפיע עליך. בעל החלטות.

דלי

(מ־21 בינואר עד 19 בפברואר): שתף פעולה עם אחרים. הצעה עסקית או רומאנטית תשנה את עתידך לטובה. עמוד לך הסכם חשאי, יועיל ביותר.

דגים

(מ־20 בפברואר עד 20 במארס): ידידים עשויים לעזור לך בעבודה או בתחביב. הישמר מפני התרגזות ותוקפנות. תנה לאחרים להפגין רצון טוב כלפיך.

טלה

(מ־21 במארס עד 20 באפריל): יהיה זה שבוע טוב לניצול הקסם־האישי ונכוח השיכנוע שלך. אם תנצל אותם למטרות חיוביות — תצליח בכל מעשיך.

שור

(מ־21 באפריל עד 21 במאי): עניני כספים עשויים לעכור את כל תוכניותיך. יהיה זה שבוע טוב לעבודה ולאורח בכלל ולעבודה אמנותית בפרט. אל תחמוד ואל תשתכן ללא עורך.

תאומים

(מ־22 במאי עד 21 ביוני): שרויות קשי־נות עלולות לרחוק אותך לצער נמקה תתלחק משיגרת מרגוזה. מוטב שתואת את בעיותיך באורן מגפן.

סרטן

(מ־22 ביוני עד 23 ביולי): [illegible]

אריה

(מ־24 ביולי עד 23 באוגוסט): [illegible]

בתולה

[illegible]

● [illegible]

צחוק הגורל

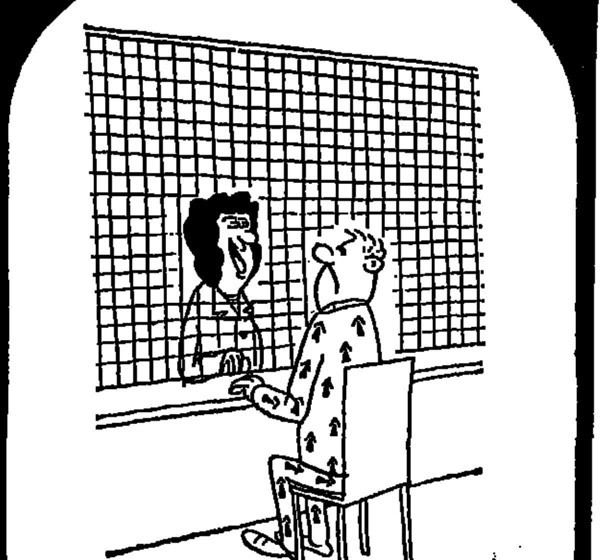

"אל תדאג, נפתלי. הם לא יגלו את הכסף בשום אופן. פשוט, ביזבזתי אותו..."

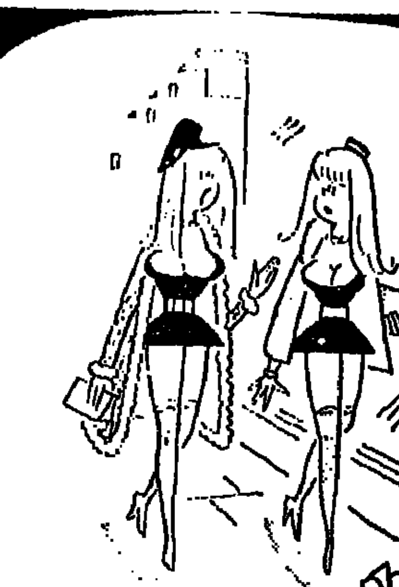

"ולמה שלא תלכי בדרך הפשוטה והישרה ביותר, ופשוט תשקרי לו על כל העניין..."

"הוא שרף את הטוסט..."

"האם נצטרף לנברות..."

"יש לי רושם, שהשופר היה קטן מאד!"

"ועכשיו שאנחנו ממשיכים בנסיעה אולי נחליט סוף־סוף מי נוהג במכונית הזאת — את או אמא שלך?"

"לכל הרוחות! שוב נפקתי בטעות על המפתח של הסטארטר..."

„אמריקן גראפיטי" - באלבום כפול

הסרט „אמריקן גראפיטי" (בתמונה למעלה), שהוא להיט קולנועי ומוסיקאלי כאחד, לא התכוון להעלות בעייה סוציו־לוגית בת־זמננו. לא פשוט לשחזר תקופה מסויימת בחיי הנוער באמריקה, ש־רבים זוכרים אותה בנוסטאלגיה ושמעט מאוד נותר ממנה כיום. אולי משום שאת הפורקן שמצאו פעם הצעירים האמריק־ניים במרוצי מכוניות ונישפי רקודים, הם מוצאים כיום בסמים ובהפגנות נגד ה־מימסד.

לאור כל זאת, ספק אם הצופים הצעי־רים בארץ ימצאו ב„אמריקן גראפיטי" דגם חברתי כלשהו עימו יוכלו להזדהות. אולם, מה שהם ימצאו, ובשפע — זו המוסיקה המעטרת את הסרט והמוכיחה שוב־ושוב, כי מוסיקת הפופ היא שפה אוניברסאלית, העומדת איתנה בפני שחי־קת־הזמן.

בעבר כבר נעשו כמה־וכמה נסיונות קולנועיים לשחזר פרקי־חיים מתוך העבר הקרוב. כמו, למשל, ב„הצגת הקולנוע האחרונה". גם שם היתה המוסיקה אחת האמצעים היעילים ביותר להחזיר את ה־צופה־המאזין לתקופה, בה שרו והאזינו לשירים מסויימים. ב„אמריקן גראפיטי" מנוצל המימד המוסיקאלי מתחילת הסרט ועד סופו.

להיטים שניצבו בראשי מיצעדי הפיז־מונים בתחילת שנות השישים משולבים בסרט לכל אורכו - רובם מושמעים ב־רקע, במעברים בין הקטעים או כשהם בוקעים מתוך מקלטי־המכוניות. להיטי־ענק של „נערי החוף", „הפלטרס", „חיו־לומים", ביל היילי, באדי האלי ואחרים, משלימים את אווירת התקופה, אותה משחזר הסרט.

לחובבי הפופ זוהי גם הזדמנות נדירה לרכוש אלבום כפול של פס־קול הסרט, המכיל למעלה מ־40 פיזמונים של אותה התקופה. החל ב„רוק סביב השעון" של ביל היילי, דרך „מעמיד הפנים הגדול" של הפלטרס ועד הנעימה „בצלים ירו־קים" של בוקר טי. והאם. ג'יס.

„בארלהאוז ג'ז באנד" מגיעה ארצה

איך לנגן מוסיקת ג'ז בסיגנון המסורתי והדיקסילנד, ולהישמע כמו להקה־גדולה -- כשלרשותך שבעה נגנים בלבד? שאלו את „בארלהאוז ג'ז באנד" ותקבלו הסבר משכנע. עובדה: הם עושים זאת כבר קרוב לעשרים שנה, והפכו, בשל כך, לאחת מלהקות הג'ז הוותיקות ביותר ב־אירופה.

שבעת חברי „בארלהאוז" הם החצוצ־רן הורסט („מוריש") שוורץ, הקלרניתן ריימר פון־יאסן, הסכסופוניסט פרנק זלטו, הפסנתרן וורנר קנודל, נגן הבאנג'ו הר־ברט בוהן, המתופף האנס גיאורג קלאור, הגיטאריסט מאטיאס אשנבאך והזמרת אנ־ני דומי. משום שהשבעה עומדים להגיע אלינו לסיבוב־הופעות בתחילת החודש הבא -- מוטב שנאזין מה יש ללהקה לומר על המוסיקה בכלל ועל זו שלהם בפרט.

„לכל מאזין יש סוג מסויים של מו־סיקה החביב עליו", הם אומרים באני־מאמין המודפס שלהם. „המוסיקה של באך, למשל, נקלטת על גל שונה לגמרי מזה שעליו משודרת, נאמר, המוסיקה של ואגנר. זאת, משום שכל סיגנון מוסיקאלי מדבר אל רגש אחר בנפשנו.

„כאשר אנו מדברים על התפתחות ה־מוסיקה, אנו מדברים, למעשה, על הס־טת המוקד מריגוש־נפשי אחד למישנהו. והמוסיקאים ממשיכים גם היום להחזור ולגלות רגשות חבויים, שאחרים טרם הגי־עו אליהם. אולם, עם זאת הדבר אומר שרגשות שכבר נחשפו אינם מגיבים עוד למוסיקה. להיפך. עובדה היא, שמוסיקה שנכתבה לפני עשרות ומאות שנים — עדיין כובשת לעצמה מאזינים חדשים.

„כל מה שנאמר עד עתה, ויוחס ב־עיקר למוסיקה קלאסית — טוב ויפה גם לגבי הג'ז. אותם רגשות, המתעוררים ל־מישמע מוסיקת ג'ז, לא יתעוררו לצלי־ליה של שום מוסיקה אחרת. ולגבי דידנו, הג'ז הקלאסי, הוא הג'ז שהיה מקובל ב־סיגנון התיזמורות־הגדולות, ה„ביג־באנד".

„כיצד אנו מצליחים להגיע לצליל של ה„ביג באנד" בעזרת שבעה נגנים בלבד? על־ידי הקפדה על שני כללי־ברזל עיק־ריים: 1. טובת ההרכב תמיד עדיפה על טובת הפרט, וכל חבר בודד בלהקה חייב להקדיש את כל מאמציו לכך, שהלהקה תישמע כמקשה אחת; 2. על־ידי שימוש ביסודות של תיזמורת־גדולה, אנו יוצרים תחושה־מוסיקאלית של „ביג־באנד", וב־מידה מסויימת גם צליל דומה.

„לאחר שאמרנו את כל מה שאמרנו, ניתן לסכם, שהמוסיקה שלנו איננה בדיוק מה שנהוג לכנות בשם „סיגנון הדיקסי־לנד". אנו מנסים לשלב בה, בעת ובעו־נה אחת, את אהבתנו לסיגנון הבסיסי של הג'ז מניו־אורלינס, עם חיבתנו לסיגנון של הביג־באנד".

תקליטים

● ריק וויקמן — „המסע אל מרכז האד־מה" (א.ס.) ללא ספק — האלבום־של־ה־שבוע. כל פעם שאלבום כזה יוצא לשוק, נדמה שמפיקיו לא חשבו אלא על בעלי מערכות הסטריאו בלבד, ובמיוחד על אלה המאזינים באמצעות אוזניות. משום שב־רגע שאתה מניח את המחט על התקליט ומרכיב את האוזניות — אתה יוצא ל־טיול־של־צלילים. ובמיקרה זה — טיול אל מרכז האדמה. לאלה ששימעו של וויק־מן טרם הגיע לאוזניהם נציין רק, שהוא היה בעבר חבר להקת „כן" הבריטית, אף הפיק אלבום־סולו מצליח — „שש נשו־תיו של הנרי השמיני". זוהי הרפתקתו ה־יחיד השניה שלו והראשונה מאז פרש סופית מהלהקה. הסיפור המוסיקאלי שב־אלבום מבוסס על ספרו הידוע של זול ורן — „המסע אל מרכז האדמה". בעזרת דברי קריינות, מקהלת־רקע והתיזמורת הסימפונית של לונדון, מעניק לנו וויקמן חוויה מוסיקאלית בלתי נשכחת.

● בילי פול — „מלחמת האלים" („פילא־דלפיה") לראשונה קנה בילי פול את עולמו בלהיט „אני וגברת ג'ונס" והוא משתייך כיום אל המישפחה הגדולה, ה־מוכרת כ„צליל של פילאדלפיה". גם ב־אלבום זה שירים בסיגנונה של הגברת ג'ונס. הבולט ביותר הוא הקטע הנקרא כשם האלבום -- „מילחמת האלים". פול מישלב בו את קולו המלאנכולי, עם תמוג החשמלי ומספר על מילחמות האלים ב־גיהנום, כשלוציפר, השטן המופקד על איש הגיהנום, מכלה חמתו ברשעים. מת־אים לטעמם המוסיקאלי של צעירים ו־מבוגרים כאחת.

● הארב אלפרט — „את מחייכת, השיר מתחיל" (א.ס.) אלבום זה נועד לציין את חזרתו של הארב אלפרט לפעילות, לאחר שנים אחדות של היעדרות. מה ש־אפשר לומר על אוסף הנעימות שבאל־בום הוא, שהן נשמעות כאילו הארב ממשיך בדיוק מאותו מקום בו הפסיק, ו־אולי אף התעדן יותר. ייתכן שהיתה זו השפעתה הרומאנטית החוקה של לני הורן, „הקבועה" הנוכחית של הארב. לני היתה בעבר חברת להקתו של סרג'יו מנדז, ועתה נכנסה לחייו ולרפרטואר של הארב אלפרט. אפשר לשמוע את שניהם בדואט נאהבים, בקטע הנקרא „הצילו את אור השמש".

האחים אברלי - כל אחד לחוד

לוא רצינו למנות את כל הלהיטים ש„האחים אברלי" שיבצו במיצעדי ה־פיזמונים לפני 15 עד 17 שנה, היינו נא־לצים להקצות לכך עוד טור, לצד טורי מיצעדי הפיזמונים. אז, בשלהי שנות ה־50, הם היו הצמד הסורה והפופולארי ביותר בעולם הפופ, ולהיטים ששרו -- כמו „התעוררי סוזי הקטנה", „כלב החתי־כות", „ליצנה של קטי", „עד שנשקתי לך", „כל שעלי לעשות הוא לחלום" ו־אחרים — מושמעים עד היום כפנינים קלאסיות.

בתחילת שנות ה־60, עם עליית „ה־חיפושיות" והשתלטות הבריטית על ה־מיצעד האמריקני -- דעכה ההארמוניה הקטנה של האחים אברלי, ובמשך למעלה מעשור שנים לא הצליחו להכניס למיצ־עד אפילו להיט אחד. התיסכול והמרירות כירסמו בהם כה קשה, עד ששני האחים — שהיו בשעתם סמל לא רק להארמוניה מוסיקאלית, אלא גם מישפחתית — נפ־רדו.

פיל אברלי
„מצאתי לי „אח' חדש"

המעציב בכל העניין הוא, שהם לא נפרדו רק כצמד — אלא גם כאחים. זה כבר למעלה משנה שאין הם מדברים איש עם אחיו. הם מנסים, כל אחד בכוחות עצמו, לחזור ולתפוס מקום כלשהו ב־עולם הפופ.

„לא החלפתי מלה עם דון זה זמן רב", סיפר השבוע פיל אברלי, הצעיר בין שני האחים. „עבורי הפרשה כולה נסתיימה ונחתמה. מצאתי לי „אח' חדש" — טרי סליטר. הוא מנהל חברת מו־לות וגם כו־תב שירים. כבר כתבנו יחד פיזמון ל־תקליטון חדש, „האיש הבלתי־נראה". ואנו ממשיכים לאסוף חומר לאלבום. אינני יכול לחיות עוד על זרי הדפנה של ה־עבר..."

אולם, למרות הכל, אין מנוס מן ה־מחשבה, שהיה יכול להיות נעים לראות -- ובעיקר לשמוע -- את דון ופיל אברי־לי שרים שוב יחד ומפיחים רוח חדשה בהארמוניה הישנה שלהם. אך, אם לש־פוט אפשרות כזו על־פי הבעת פניו של פיל, כל אימת שמזכירים את שמו של דון — הרי זוהי תקווה הרבה יותר קלושה מאשר התקווה לאיחודן מחדש של נפר־צות „החיפושיות".

„בארלהאוז ג'ז באנד" — הצליל של הביג־באנד — עם 7 נגנים בלבד

אלווין עולה על המסלול כוכב הפופ אלווין סטארדאסט, שהינו חובב מושבע של אופנועי־מירוץ, סר לא־מכבר למסלול המירוצים של וימבלדון, לונדון. מאמן־המירוצים המקומי, בארי בריקס, ערך עימו סיור במקום, אבל, הזמר לא יכול היה לבצע מירוץ פרטי, מאחר שמבטחיו אסרו עלו לעשות זאת. נראה, כי בין כה וכה לא היה אלווין מוכן לסכן את חליפת העור החדשה שלו, שעלתה לו כ־2,500 ל"י.

האיש שאין לו שונאים...

למעלה מ־50 תקליטונים, שנכנסו ל־מיצעדי הפיזמונים, מרכיבים את זר־הדפנה לראשו של קליף ריצ'ארד. האיש שאפילו אם תלך סחור־סחור בקהל עולם הפופ ותעשיית התקליטים — לא תמ־צא לו שונא אחד לרפואה. הצעיר הנצחי, החביב, האדיב — שאין מישהו המסוגל להעיד כי ראה אותו פעם בכעסו.

נראה, שאופיו של קליף הוא המשענת החזקה ביותר שיש לו בעולם הבידור. תקליטיו, אפילו אם אין הם פאר־היצירה ושיא החידוש, מוצאים את דרכם למיצע־די הפיזמונים — על גלי האהדה האי־שית. אבל, מה הם השיקולים שלו, בבחי־רת פיזמונים להקלטה?

„אני מקליט את הפיזמונים הטובים ביותר מתוך המיבחר המוצע לי מדי פעם", הוא עונה כדבר המובן מאליו. „אלא מה? לפעמים קורה שאתה שומע שיר, מתלהב ממנו, אבל עד שאתה גומר להקליט אותו, הוא כבר לא נשמע לך כל־כך מלהיב כמו בהתחלה.

„על כן, אני לוקח הביתה את ערימת תקליטי־הדוגמה שמכינים לי, מאזין להם, ובוחר את אלה שמוצאים־חן בעיני ב־יותר. אבל, המיבחן האמיתי הוא בזמן ההקלטה. רק אז אני מרגיש מה יוצא טוב ומה לא. לא אחת קרה, שדווקא השיר ממנו התלהבתי פחות בשמיעה ראשונה — נשמע הטוב ביותר לאחר ההקלטה, והוא זה שיוצא על־גבי תק־ליטון חדש..."

טעמו האישי בבחירה ניכר בכל ה־להיטים שהוציא עד כה. אולם, אין מנוס מן ההרגשה שכל אותם להיטים חסרים את העומק, את הנשמה והקצב. קליף איננו סותר הנחה זו, אולם הוא אומר: „נשמה אפשר להכניס רק בשירי־נשמה. שמעתי הרבה זמרים שניסו לאכוף סיג־נון־נשמה, על שירים שאינם כאלה מטב־עם — והתוצאה היתה זוועתית..."

הקולות בה שר קליף את להיטיו, איננה מתבטאת כלל בכישרון־הכתיבה שלו, והוא מודה בכך בפה מלא. „אינני מאותם מוכשרים, המסוגלים לכתוב תרי־סר פיזמונים בשעה", הוא אומר. „באל־בום החדש שלי יש שיר אחד שכתבתי — „אתמול, היום ולתמיד". כיום אני סבור שזהו שיר טוב, בעיקר משום שאנשים שאני מעריך את דעתם אמרו לי זאת. אבל, הם לא יודעים שעל השיר הבודד הזה עבדתי שלושה חודשים!..."

באנגליה קליף הוא אורח קבוע במיגוון של תוכניות בידור בטלוויזיה. הוא שר, רוקד ומשחק במערכונים, לפעמים נוצר הרושם, כי הוא מסוגל לעשות הכל, וב־הצלחה. אפילו להלך על חבל מתוח, או לאלף אריות, המזנקים דרך טבעות־אש.

„הקונץ היחידי שאני מסוגל לבצע, הוא לזרוק (ולתפוס) שני כדורי טניס באוויר, משך חצי דקה", צוחק קליף. „אבל, אולי הרושם הזה נוצר משום ש־מעולם לא היססתי לנסות כוחי בשום צורת של בידור־קל, שיחקתי בכמה מח־זות טלוויזיה, אם כי אינני סבור שהם נועדו לי. אני מרגיש עצמי הרבה יותר טוב בסרטי־טלוויזיה.

„אין לי עיסוק מועדף. אני אוהב להק־ליט, להופיע, לשיר בפני קהל. כאשר עובר זמן־מה ללא הופעות פומביות, אני חושב לעצמי: כמה הייתי רוצה כעת להופיע בפני קהל! אבל, מצד שני, כא־שר אני משתתף במחזה, אני נהנה ב־צורה שלא הייתי נהנה בכל דרך אח־רת..."

קליף שרוי בעולם הפופ למעלה מ־15 שנה, ולרגליו קמו ונפלו להקות וסיגנו־נות רבים. כיצד הוא רואה את עולם הפופ כיום? „ישנם דברים טובים וישנם רעים", הוא משיב בזהירות דיפלומאטית. „אני מאזין למיצעדים ולפעמים אינני מבין איך שירים מסויימים זוכים להצלחה. אבל, אם אני אינני מבין — עדיין אין זו סי־בה לקטול אותם, משום שאחרי הכל יש רבים האוהבים אותם, אחרת לא היו זו־כים להגיע למיצעד.

„לא, אין לי כוונה לנקוב בשמות. למה שאעשה זאת. אני לא אוהב לשמוע דב־רים רעים על שירים שלי — ואינני מוכן לעשות לאחרים מה ששנוא עלי. אני נזהר בהבעת ביקורת, אולי משום כך אין לי שונאים..."

ריק וויקמן
„המסע אל מרכז האדמה"

הצועדים בראש

שידורי ישראל

המצעד העברי

1. „שיר המחירון" — כוורת
2. „חייבי לי בשירים" — דודו זכאי
3. „אני אוהב איתך לאט" — צביקה פיק
4. „בואי יונה" — יהורם גאון
5. „דודה ודוד ויש גם בודדה" — יגאל בשן
6. „משה כן, משה לא" — כוורת
7. „בשל תפוח" — שלמה ארצי
8. „זה מכבר" — אושיק לוי
9. „אני זוכר רק שיר" — אבי טולדאנו
10. „השמש היא האור של העולם" — ריקי גל

המצעד הלועזי

1. „אני ירותי בשריף" — אריק קלפטון
2. „זהו רק רוקנ'רול" — האבנים המתגלגלות
3. „משהו ששייך לי" — ג'ראר לנורמאן
4. „אמרי לי משהו טוב" — רופוס
5. „אין לי מספיק מאהבתך" — בארי ווייט
6. „היא" — שארל אזנאבור
7. „היי רוקנ'רול" — שווארצוואדי
8. „לנובה" — ברונו קאסטוצ'י
9. „ואז אתה באת" — דיאון וורוויק והספינרס
10. „גולדהיי עם חייך על פני" — סטפאני דסייקס

גלי צה"ל

המיצעד העברי

1. „שיר המחירון" — כוורת
2. „אני אוהב איתך לאט" — צביקה פיק
3. „דודה ודוד" — יגאל בשן
4. „נשבר לי" — ששי קשת
5. „בואי יונה" — יהורם גאון
6. „חיים משוגעים" — שלמה ארצי
7. „אני זוכר רק שיר" — אבי טולדאנו
8. „חייבי לי בשירים" — דודו זכאי
9. „הכניסיני תחת כנפך" — יוני רכטר
10. „פרידה אחרונה" — נסים סרוסי

המיצעד הלועזי

1. „אני ירותי בשריף" — אריק קלפטון
2. „נכרת ונדבלים" — כנפיים
3. „שירה של אני" — ג'ון דנבר
4. „אני משאיר זאת לשיקולך" — רונו ומרי אוסמונד
5. „נער לכל נערה" — דונרבן
6. „אם תלכי" — טרי ג'קס
7. „נערה צעירה" — גארי פאקט
8. „הרקד את ילדתך" — ג'ורג' מקריי
9. „אם אתה עומד לשבור לב נלכד" — פאם אליוט
10. „מעצר בסנטראל־פארק" — ורכי הדעם

ארצות־הברית

1. „אינני יכול לקבל מספיק מאהבתך" — בארי ווייט
2. „הרקד איתי בעדינות" — אנדי קים
3. „אני אוהבת איתך בבניה" — אוליביה ניוטון־ג'ון
4. „לאיבלום מלאיבלום" — בילי פרסטון
5. „אני ירותי בשריף" — אריק קלפטון
6. „ואז אתה באת" — דיון וורוויק והספינרס
7. „את נושאת את ילדי" — פול אנקה
8. „סתיאות כמיים לאישה אב" — נחש ס
9. „לא עשית מאומה" — סטיבי וונדר
10. „תבי שם ילדתי" — ג'ני בריסטול

בריטניה

1. „אהביתי מתוך סיבה" — האוסמונדס
2. „קרב קונג פו" — קארל דוגלאס
3. „אני משאיר הכל לשיקולך" — דוני ומרי אוסמונד
4. „ויוות אספאניה" — סילביה
5. „שירה של אני" — ג'ון דנבר
6. „הבי שם ילדתי" — ג'וני בריסטול
7. „מתי אראה אותך שוב" — שלוש מעלות
8. „מה קורה לשבורי־הלב" — ג'ימי ראפין
9. „את, את, את" — אלווין סטארדאסט
10. „נאנא נא" — סוזי קוואטרו

שם טוב

אילו היה מישהו קורא לי עכשיו מרי מקדונאלד מקלוהאן לאורי — הייתי מס־תובבת ומציצה מסביב, כדי לראות אל מי הוא מדבר", אומרת הנערה שהעולם כולו מכיר בשם לולו. „אפילו אמא שלי קוראת לי „לו"".

אבל, מרי מקדונאלד וכו' הוא שמה האמיתי של לולו, עובדה. זה רשום ב־תעודת־הזהות שלה. בדיוק כשם שתעו־דות הזהות של זמרי־פופ רבים אחרים — של כולם בעצם — נושאות שמות תשונים לגמרי מן השמות בהם הם מוכרים ב־ציבור הרחב.

רג' דווייט, למשל, אינו אלא אלטון ג'ון.

מארק פלד — השם המקורי של מארק בולן.

ואילו טומי וודוורד נראה לא מזמן כשהוא מחליף נשיקות וביטויים עם מיס עולם באיים הקאריביים. הוא אינו אלא... טום ג'ונס.

למה מחליפים אמני־במה את שמותיהם לשמות־פסאודונים — אין צורך להסביר. מחפשים משהו „מצלצל", „מוכר", „זור־הר", קל להגייה, קל לזכירה, משהו ש־עדיין לא נשמע; אבל, איך מוצאים שם כזה?

אין ספק, שאחד האשפים הגדולים של המצאת שמות־במה הוא גורדון מילס, בע־ליה של אחת מסוכנויות האמנים הגדו־לות בעולם. מילס, המיליונר, הוא שקבע את שמותיהם החדשים של עשרות רבות של אמנים, והיום — מי זוכר את שמותי־הם הקודמים...

כאשר קיבל לחסותו את טומי וודוורד כבר היה לו שם־במה: טומי סקוט. מילס שינה אותו לטום ג'ונס — והשאר כבר היסטוריה. ג'ונס הוא היום כוכב־הזמר היקר ביותר בעולם.

לפעמים, כל מה שצריך לעשות הוא קיצוץ בשוליים. כך קרה למילס עם הזמר פיליפ דונובן לייטש. לו השאיר פשוט את „דונובן", אז הוא היה זמר־עם אלמוני; היום — בעל הווילה בשווי מי־ליון ו־400 אלף ל"י, יאכטה ממוזגת וצי של מכוניות.

את הנערה האירית רוזמרי בראון הפך מילס לדאנה ואת הלבלר ריימונד או־סוליבן — לגילברט או'סוליבן.

באוגוסט 63' היתה פריסדילה מארית וורוניקה וייט כתבנית אלמונית בת 20 במישרד בליברפול. חודש לאחר מכן, כש־שמה כבר היה סילה בלק, היתה כוכבת־זמר בינלאומית.

לפני 20 שנה חלם תלמיד בית־ספר בשם ברנארד ג'ורי להיות כוכב־רוק. בין השאר הוא שינה את שמו לשיין פנטון וזכה להצלחה צנועה כזמר בשנות ה־60. היום, בשנות ה־30 שלו, הפך מתאום לי־כוכב־צמרת. הוא לבוש בבגדי עור מראש ועד כף־רגל, זכה לפירסום ולתהילה עלי־הם חלם תמיד — ולשם חדש. היום יכול אלווין סטארדאסט לבקש — ולקבל — למעלה מ־10,000 ל"י עבור הופעה אחת. אומר מנהל העסקים שלו: „הוא היה תמיד כוכב, בתוך־תוכו; כל מה שהיה זקוק לו הוא תדמית מתאימה".

כאשר חיפש זמר־עם בשם רוברט צימרמן שם חדש, הוא אימץ את שם ה־משורר האהוב עליו דילן תומאס, עכשיו דילן הפך צימרמן לאגדה.

קליף ב־3 פרצופים
„נשמה — רק בשירי־נשמה"

במשך 13 שנות ניסה זמר־פופ צעיר בשם ג'רי דורסי לכבוש לו מקום בצמרת. הוא הצליח בכך רק אחרי ששינה שמו לאנגלברט הומפרדינק. חבריו קוראים לו היום אנג' או אנגי, וכך גם אישתו. הוא מסרב לשמוע אפילו על שמו הקודם, שמעלה בו לדבריו, זכרונות מרים.

בסיכום, נראה שטוב שם משמן טוב. או אולי אפשר לנסח זאת גם אחרת: „מי שמצא לו שם טוב — [illegible] במילות, גם את השמן, או השמנת..."

תיאטרון

הצגות בכורה

● „מרשה" (בימת באר־שבע). ביום א' בבאר־שבע.

● „מלקולם הקטן ומלחמתו בסריסים" (בימת באר־שבע). מאת דויד הליוול. ביים רונן שניר. הערב בתל־אביב.

● „החתונה" (הבימה) — מאת יוסף בר־יוסף. קומדיה על משפחה העורכת חתונה „חשובה מאד" לבתם, מבלי להזמין את הורי החתן. משתתפים: נחום בוכמן, מיכאל שילה, שמואל סגל, שושנה דואר ואחרים. בימים א' ג' ד' ו־ה' בתל־אביב.

● „ביקור הגברת הזקנה (הקאמרי) — מאת פ. דירנמאט. ביים: יוסף מילוא. משתתפים: אורנה פורת, אורי לוי, יהודה פוקס, ישראל גוריון ואחרים. בימים ד' ו־ה' בתל־אביב.

● „אהבה ראשונה" (סדנת תיאטרון של ההקוח) — הצגה מוסיקלית מסיפורי עליות והתישבות לארץ־ישראל. מאת בצלאל אלוני ובבימויו. מוסיקה מאת: י. בדיחי, ב. עציוני וא. מדינה. במוצ"ש בבית בארבור.

● „משחק התתולים" (הבימה) — מאת אישטבאן אורקני. מחזאי הונגרי־יהודי בן זמננו. על חליפת מכתבים בין שתי אחיות זקנות, שדרכיהן נפרדו מזמן. בהשתתפות בתיה לנצט, עדה טל, אביבה מרקס ואתל קובינסקה. במוצ"ש ובימים א' ד' ו־ה' בתל־אביב.

● „מי הוא מה" (הבימרתה) — מאת צ'כוב. ביים: ארנס הסץ. סיפורים קצרים של צ'כוב בתקופה שנקראה עדיין צ'כונטה. מבצע: ניסים עזיקרי. הערב ובמוצ"ש בימים ב' ו־ג' בתל־אביב.

● „הו, הו, יוליה" (הבימה) — טרגדיה מוסיקלית מאת אפרים קישון ובבימויו. משתתפים: שושיק שני, אריק לביא ו־יהודה אפרוני. במוצ"ש וביום ג' בתל־אביב ביום א' בבית־שאן, ביום ד' בפתח־תקוה וביום ה' בעין־חרוד.

● „שלוש מסיבות" (הקאמרי) — קומדיה מאת אלן אייקבורן. ביים: סם וולטרס. משתתפים: חנה מרון, גילה אלמגור, חיקי דיין, יצחק חזקיה, שלמה וישינסקי וגדעון שמר. במוצ"ש בתל־אביב.

● „השתף" (הקאמרי) — מאת צ'כוב. ביים ד"ר ליאופולד לינדברג. משתתפים: חנה מרון, גילה אלמגור, יצחק חזקיה ועוד. בימים א' ו־ג' בתל־אביב.

● „נשבר לי..." (סרן) — קומדיה מאת עדה בן־נחום. ביים: אברהם דוד. משתתפים: יהודה ברקן, אורית ברוך, יוסף לוי, לואיס רוזנברג ונתן זאבי. הערב בחיפה, ביום ב' בק. ביאליק, ביום ג' בתל־אביב, ביום ד' בירושלים וביום ה' ביפו.

● „שלוש אלמנות" — גדעון שמר מגיש מונודרמה מאת שלום עליכם. הערב ביראון וביום ב' בעין החורש.

● „מחכים לגודו" (צוותא) — מאת ס. בקט. בימוי: עדנה שביט. משתתפים: שמעון לב ארי, אלי כהן, שי דנון, גד קונר ויצחק וייס. במוצ"ש וביום ב' בתל־אביב.

● „שיר ע־ש" (התיאטרון העממי) — קומדיה מאת דון אפל על אם יהודיה ושתלטנית המנסה להתערב בחיי בנה בן ה־37, למרות שהוא נשוי. ביים: גרב לויתן. משתתפים: עדנה פלידל, אברהם מור וחנה לסלו. הערב בק. ביאליק, במוצ"ש בתל־אביב וביום ב' בגבעתיים.

● „אלי תישארי לאיזות הבוקר" (ויבל) — קומדיה מאת ג'ון סטון וריי קוני. ביים: ביטוש דוידוב. משתתפים: אילי גורליצקי, תמי ספיבק, ודידי לוקוב. הערב בחיפה, במוצ"ש בראשון ובימים ב' ו־ג' בתל־אביב.

● „כי עודני מאמין בך" (קאמרי) — מאת עמוס קינן. ביימה: עדנה שביט. משתתפים: בתיה ברק, ישראל גוריון, יוסף כרמון, ראובן שפר ואחרים. במוצ"ש בתל־אביב.

איתמר־כהן
במועדון החאן

● „יעקובי ולידנטל" (קאמרי) — מאת חנוך לוין. משתתפים: זהרירה חריפאי, אלברט כהן ויוסף כרמון. ביום ד' בתל־אביב.

*

הצגות לילדים

● „בילבי" (תיאטרון הזמן) — מאת אסטריד לינדגרין. משתתפים: אורה טובאיי, יהודית טולה, דידי לוקוב, יוחי קלוגר ואברהם טסטר. בימים ב' ו־ד' בתל־אביב, ביום ג' בחיפה, ביום ד' ביפו וביום ה' בחולון וגבעתיים.

● „בגדי המלך החדשים" (אמני ישראל) — עפ"י הנס כ. אנדרסן, משתתפים: אברהם מור, ג'טה לוקה, ראובן דיין, יוסי סגל, רגינה מזרחי ואחרים. בימים ג' ד' ו־ה' בתל־אביב.

מוסיקה

● להקת ה„פלשתינה" — ערב ג'אז עם אלונה טוראל. ביום א' בירושלים ובימים ב' ו־ד' בתל־אביב.

מועדונים

● „מרכז הקסמים" — (שרתון) — ששי קשת, ריקי מנור עם תזמורת „הפנינים".
● „עומר כייאם" (יפו) — יואל שר מארח את חוה לואיז.
● „מועדון המערה" (יפו) — יוסף דר־קוני. להקת מחול ודואו צברי.
● „כרוואן" (יפו) — חשפנות, אקרובטיקה ולהטוטים בליווי תזמורת איטלקית.
● „כליף" (יפו) — שלישיית זמר מפראגוואי ואמנים מחו"ל. ביום שבת תה מנחה.
● „קרפ'ים פיאנו בר" (תל־אביב) — פסנתרן ואמנים מדי ערב.
● „סקוצ'יאווי" פרדריקה (יפו) — מדי ערב עם פסנתרן.
● „האנס" (פארק לאומי, רמת־גן) — הערב ובמוצ"ש ריקודים לצלילי תזמורת ותוכנית אמנותית.
● „מועדון התיאטרון חיפה" — לאס מאמסט — ריקודים בקצב דרום־אמריקאי. צמד ארוטי, אקרובטים מפריז. מנחה ומבדר: אורי זוהר.
● „פיאנובר צמרת" (אחו.ת, חיפה) — פסנתרן ותוכנית אמנותית מדי ערב.
● „מצודת הנמל" (קיסריה) — וילפרד דה־חריף בגיטרה קלאסית במוצאי־שבת. מנחה — אורגן השמלי.
● „חצות פלוס" (נתניה) — יגאל בשן ולהקתו.
● „סנסט" (כפר המכביה) — מדי שישי ושבת עם תזמורת „הצליל הגבוה".
● „צלע ההר" (חיפה) — הערב אריק לביא ובמוצ"ש זמרת מברזיל.
● „המסינקס" (ירושלים) — מועדון הגיטרה בהשתתפות צמד הפרברים, לוליק והזמרת לאה הורן. מדי ערב סרט לערבי שישי.
● „בר־מינג" (רמת־אביב) — מועדון סטודנטים. במוצ"ש וביום ה' ריקודים לצליל תקליטים. ביום ו' אבישלום דרוקר, המתופף.
● „בית הצנחן" (רמת־גן) — במוצ"ש אלימלך בר־און וילד הפלא. ביום ב' נשף סוכות ענק.
● „צלע ההר" (חיפה) — ביום שישי: מיכל טל, אבי קינן וריקודים עם „להקת הקדושים".
● „מועדון החאן" (ירושלים) — איתמר כהן, להקת מחול ישראלי, תזמורת ציון זרנקין ותזמורת המועדון.
● מועדון 77 (תל־אביב) — שמעון ישראלי, פרופסור בלאק בתלפיות, רמי בבאי — פסנתר ודינה יפה. מנחה ד"ר ברדון: משה גולדמן.

בידור

● „ערב שירי כברם" — עם צילה אלמגור. ביום ב' בחורשים.
● „עומר לי על קצה הלשון" („מאגו הניר היא, הרצליה) — שירי חברים ושירים נסים מאת אבי קורן. מוסיקה: בני גגרי. ביצוע: ישראל גוריון. בימים א', ב', ג', ד' ו־ה' בהרצליה.
● רביעיית מיעדון התיאטרון (בימות) — שמעון בר, גדעון זינגר, יעקב בן־סירא וראובן שפר. ביים: יוסף מילוא. במרכז הזמרת חדוה כהן בליווי רמי תומר — גיטרה. הערב וביום ג' בתל־אביב.
● „ההנאות הקטנות שבחיים" (צוותא) — ערב שירי ברטולד ברכט, בשירים ופזמונים. משתתפים: מירי אלוני, יוסי פולק, בני אמדורסקי. בימוי: צדוק צרפתי. הערב בחיפה, במוצ"ש בתל־אביב וביום ב' בגבעתיים, ביום ג' בירושלים וביום ה' בנתניה.
● „טוב לאהוב" („מיעדון הצועני השור־רק") — בתוכניתו של דן אלמגור עם אופירה גלוסקא, איציק בן־מלך ואחרים. בחולון, במוצ"ש בתל־אביב וביום ב' בחיפה.
● „ביצת נשא" (המסתת) — להיטי ברט בכרך בביצוע כרמלה קורן ולהקת רקדנים. ביים: יצחק חלוצי. הערב בק. ים, במוצ"ש בטבריה, בימים א' ג' ד' ו־ה' בתל־אביב וביום ב' בבאר־שבע.
● „זה הכל בינתיים" (הגר) — עם יהונתן גפן ודני ליטני. הערב ובימים א' ו־ב' בתל־אביב, במוצ"ש בק. חיים וביום ג' בתל־אביב.
● „להקת כוורת בסיפורי פוגי" (התיאטרון העממי) — הערב בחולון, במוצ"ש באילת, ביום ב' בתל־אביב וביום ג' בכפר ויתקין.
● „סיפור של צוענו" (נעם סמל) — עם יוסי. בנאי בליווי תזמורת. הערב בגבעתיים, במוצ"ש בירושלים וביום ב' בתל־אביב.
● „בצת אחרת" (מספנות) — קולות דכלים באילתורי סופ. ג'אז ורוק עם שלמה גרוניך, שם־טוב ויהלכה יירוב. ביום ה' בתל־אביב.
● „שעות ניבטיו" - תוכנית היחיד של רבקה מיכאלי בליווי תזמורת בניצוח של אלכס וייס. בבאי: צדוק צרפתי. הערב במוצ"ש ביזועדים.
● „גזוזי ארזים (פרנזה)" - ערב סנטומימה ובידור. הערב ביחיעם.
● „מיישה יונמיסו" (התיאטרון העממי) — הערב ובמוצ"ש בתל־אביב. ביום ב' בחיפה, ביום ד' בק' ימונה וביום ה' בבית־שאן.
● „חזית זהב" - משירי משה ארגוב. הערב בגבעתיים. במוצ"ש בתל־אביב וביום ב' בחיפה
● „הנעש החייה" (התיאטרון העממי) — במוצ"ש בכפר־אידן.
● דרורה חביב וב מת הבלתינים — בשירי רמוב. הערב בתל־אביב.

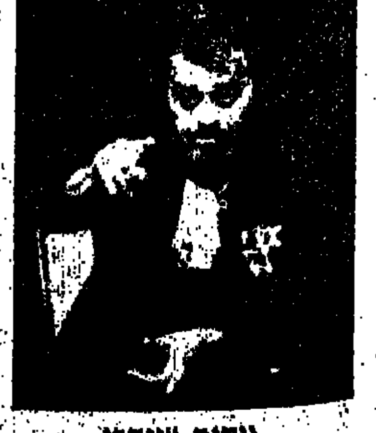

ניסים עזיקרי
ב„מי הוא מה"

ASTRO 95
המשאיות הנודעות
והנפוצות ביותר
ברחבי העולם.
עם תא הנהג המודרני והמפואר ביותר.

GM
MARK OF EXCELLENCE

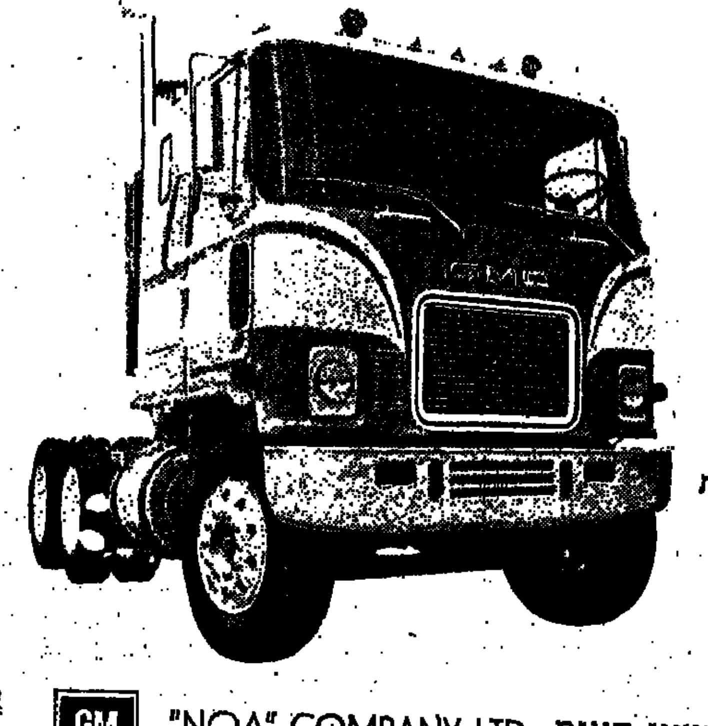

נותרו למסירה מיידית,
מספר מצומצם של משאיות
דיזל כבדות GMC.,
בתנאי אשראי מיוחדים.
את המשאיות ניתן לראות
במוסך החברה:
רח' המסגר 40, תל אביב.

חברת "נוע" בע"מ "NOA" COMPANY LTD.
ת"א, רח' המסגר 40, טל. 31431-2 ● חיפה, רח' יפו 94, טל. 521369

שיא היופי והנוחות
חדרי שינה מיובאים
המבחר הגדול בארץ של דגמים חדישים
אספקה מיידית
ייעוץ ארכיטקטוני חינם
רהיטי גבעת־ברנר * נורד בע"מ
כצנלסון 113 · כפר נח · גבעתיים · טל. 731143

למד אנגלית השנה!

למה דווקא עכשיו? כי מעתה עומדת לרשותך „השיטה הטבעית" ללימוד אנגלית, מיתרונותיה נהנו כבר למעלה מ־1,000,000 איש ברחבי העולם.

שיטה קלה ויעילה
תקרא ותבין אנגלית מהרגע הראשון, ללא מילון וללא ספר דקדוק. כל מה שעליך לדעת כדי להתחיל הוא הא"ב האנגלי.

שיטה מתאימה לכל גיל
תתקדם בקצב שתקבע לעצמך בכל מקום ובכל שעה פנויה. אתה מנצל את נתוניך הטבעיים לרכישת שפה ובעזרת האנגלית אתה מתקדם בעבודה, בחברה ובלימודים.

מה אומרים המרוצים?
„חובה עלי להודות לכם על ההתקדמות המהירה מאז התחלתי ללמוד בשיטתכם הנפלאה" אומר לומד ממושב שרשרת. ד.ב. חגב; ולדעתו זו שותפים רבים מהלומדים.

הצעד הראשון פשוט מאד
שלח עוד היום את התלוש אל „השיטה הטבעית", ת.ד. 4351, תל־אביב ותקבל חוברת הסברה חינם. דמי הקורס נוחים ואפשר לשלמם גם בתשלומים.

„השיטה הטבעית" — מכונים להוראת שפות. ת.ד. 4351, תל־אביב
אנא שלחו לי מייד חינם וללא כל התחייבות את החוברת „השיטה הטבעית — הדרך המהירה לידיעת האנגלית"
שם ....
כתובת ....

„אופיר" תל־אביב
הצגת בכורה ארצית

„הזהרו! אנחנו עצבניים..."
WATCH OUT, WERE MAD
משתתפים:
בד ספנסר וטרנס היל

צמד כוכבי המערבונים אהובי־הקהל — בד ספנסר וטרנס היל („טריניטי"), חוזרים בסרט חדש, שהינו סרט פעולה משעשע ובו כל הסממנים העשויים לבדר ולמשוך את ליבו של הקהל. סרט שהצלחתו מובטחת.

"מקסים" תל־אביב
הצגת בכורה ארצית
„מי מפחד מקרטה...?"
בהשתתפות: פרנקו פרנקי

הפתעה נעימה לכבוד החג — פרודיה משגעת על הרפתקאותיו של אלוף חצחוק (פרנקו פרנקי) היוצא בהילולה פרועה ועליזה להלחם באלופי הקרטה. צבעים מרהיבי־עין ובידור לא נורמלי.

„חן" תל־אביב - שבוע 9
„עדן" ירושלים - „אורן" ב"ש

„ירח של נייר"
PAPER MOON
משתתפים:
ראיין אוניל וטאטום אוניל

סרטו המהולל ועטור הפרסים של הבמאי פיטר בוגדנוביץ — ממשיך בהצלחה בלתי רגילה. בקומדיה השובבה והשנונה מככבים — ראיין אוניל („סיפור אהבה" ו„הגנב שבא לסעוד") ובתו טאטום אוניל המגנבת את החצגה. עבור משחקה בסרט זה, קיבלה את פרס ה„אוסקר" כשחקנית הטובה ביותר של השנה.

„סטודיו" ת"א - „רון" חיפה
שבוע 6
„הדר" כפר־סבא
„הזלילה הגדולה"
LA GRANDE BOUFFE
משתתפים:
מרצ'לו מסטרויאני, מישל פיקולי, פיליפ נוארה, הוגו טוניאצי ואנדרה פארול

סרטו השערורייתי של מרקו פררי, מגיע למסך הישראלי לאחר הצלחה חסרת תקדים בכל בירות אירופה וארה"ב.
סרט מעולה, שזכה בפרס המבקרים בפסטיבל קאן.

„סינרמה" ת"א — „מיטשל" ירושלים
„פאר" חיפה — „הדר" גבעתיים
„מגדל" חולון — „שלום" פתח־תקוה
„סביון" בת־ים — „אורות" באר־שבע
שבוע 6
„נעמן" ראשל"צ — „מרחבים" אופקים

„צ'רלי וחצי"
משתתפים: יהודה ברקן, זאב רווח, אריה אליאס, עדנה פלידל, חיה קצור ודוד שושן (בתפקיד הרומי). במאי: בועז דוידזון

סיפור הלקוח מהווי ישראלי, צחוק ובידור מכל הלב. עלילה שתענין את הקהל הרחב גם לאלה שלא מבקרים בסרטים ישראליים.

„סינמה 1" תל־אביב
שבוע 3
„ישנוני"
SLEEPER
משתתפים: וודי אלן ודיאן קיטון

לאחר תרדמה עמוקה של 200 שנה, מתעורר חולה ומוצא עולם חדש גרוש בטכנולוגיה ותמצאות... כיצד הוא מסתדר?
תשובה בידי הסופר־במאי־שחקן — וודי אלן, שהעביר אל הבד בהצלחה מרשימה קומדיה חדשה ומטורפת.

„תכלת" תל־אביב
שבוע 4

„כוכב פרא"
LA PLANETE SAUVAGE

סרטו המצוייר על המדע הדמיוני של רנה ללו. מעלה שורה של דמויות מרתקות וצילומים נדירים. סרט הזוכה לענין רב בקרב קהל צופי הקולנוע ברחבי העולם — דבר שהביא בעקבותיו את הזכיה בפרס המיוחד בפסטיבל קאן 1973.

„דרייב־אין" תל־אביב
שבוע 2 — בשעה 9.45
„רקיע אדום עם שחר"
RED SKY AT MORNING
משתתפים: ריצ'רד תומס, קטרין ברנס, ריצ'רד קרנה וקלייר בלום

זיפור אהבותיהם, רגשותיהם ותענוגות חייהם של הצעירים. מועלים בסרט מקסים ומרגש. עם הרבה צחוק ומשחק מרשים של צוות מוכשר ובראשו ריצ'רד תומס.

„פריז" תל־אביב
שבוע 5

„המציאות במערומיה"
THE DESPERATE CHARACTERS
בהשתתפות: שירלי מקליין

שירלי מקליין, בסרט שזיכה אותה בפרס השחקנית הטובה ביותר בפסטיבל ברלין, בשיתוף עם הבמאי המבריק פרנק גילרוי, בנושאים דרמה מרתקת המבוססת על־פי הנובלה הנודעת של „פאולה פוקס". סרט שאין להחמיצו!

„אלנבי" ת"א - שבוע 18
„סמדר" י־ם - שבוע 14
„חן" חיפה - שבוע 14
„העוקץ" THE STING
משתתפים:
פול ניומן, רוברט רדפורד ורוברט שאו

ג'ורג' רויהיל הוא אחד הבמאים המצליחים ביותר, יחד עם פול ניומן ורוברט רדפורד שניים מהגדולים והאהובים שבשחקני הוליווד — הביאו למסך את „העוקץ" סרט מבדר ונדוש האירועים, שזכה את יוצריו בפרס הגדול „הסרט הטוב של השנה" ובששה פרסי „אוסקר" נוספים.

"גורדון" תל־אביב
שבוע 6

„לפני הסערה"
ENGLAND MADE ME
משתתפים: פיטר פינץ' מייקל יורק („קברט", „שלושת המוסקטרים") והילדגרד ניול

ספר רב מכר שוחזר ליצירה קולנועית מרשימה — תרמית של מליונים בגרמניה הנאצית, אורגיות חשליטים. משולש מוזר בין אח, אחות ומאהב מליונר.
אלימות, מתח, מיסתורין.

„אורדן" תל־אביב
„רבי יעקב"
RABBBI JACOB
בהשתתפות: לואי דה פינס

הקומיקאי הצרפתי המצויין לואי דה פינס, בדמות משעשעת של ארטוריר בעל זקן ופאות — בסיטואציות קומיות גדושות הרפתקאות מטורפות ומבדחות.

„חמד" תל־אביב
שבוע 2 — 6 הצגות ליום

„טורפת הגברים"
GIRL OF PASSION
משתתפים:
דימיטרה גלני וניקולס גלאנוס.

סרט החושף בגוני תצוגה את חוויות האינטימיות של אשה נשואה — החושקת ומתעלסת באהבים עם שורה של גברים העולים בדמיונה...

„אורגיל" ירושלים
„אורדע" רמת־גן
„הארטיסטים בסופר־מרקט"
LE GRAND BAZAR
בהשתתפות: השארלו

פרודיה משעשעת נוספת של הבמאי קלוד זידי ובהשתתפות החבורה המצחיקה „השארלו" המוכרת לנו מ„הארטיסטים בצבא" („הארטיסטים בחופשה"). הפעם מלגלגת על השורותים הציבוריים — רצף העלולים מבדחים מצחיקים ביותר והוטור חביב ורענן.

„הבירה" ירושלים

„סקורפיון"
SCORPIO
משתתפים: ברט לנקסטר, אלן דילון, פול סקופילד ושמואל רודנסקי

סרט על אנשי־ביון בעולם המודרני, שבמרכזו התמודדות בין מעצמות העל. במהלך העלילה נחשפים חייהם של סוכנים חשאיים המתגלים כיצורי אנוש לכל דבר...
תסריט מרתק, משחק מרשים וביומו מושלם של מייכל ויינר.

„היכל" פ"ת - „עצמאות" בת־ים
„חן" רחובות - „הוד" נהריה
„פרפר"
PAPILLON
משתתפים:
סטיב מקווין ודסטין הופמן

מליונים רבים הושקעו בסרטו העשיר הבמאי פרנקלין שפנר („פטון"), שהעלה בנאמנות את סיפורו והרפתקאותיו של האסיר־סופר הנרי שרייר.

יום ששי 27.9

רשת א

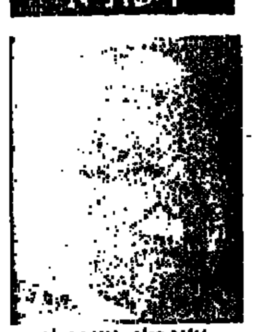

צ'ארלי צ'אפלין
טלוויזיה יום ו' 21.50

14.10 לאם ולילה.
15.05 „הבלת שבת" — פרי עת „האזינו".
16.10 רגע של עברית.
16.11 הצידה המיוחת — בי עריכת אפרים אבא.
17.05 „מוסיקה קלאסית בבקר שחר". [illegible]
18.05 „מה נשמע".
18.30 „צבעין לספרות".
19.05 „הטור השביעי".
20.05 „בינינים" — שירים ונעימות.
21.05 „קונצרט ליל שבת" [illegible]
23.05 „סיפורדיה" — „האינה סחרית" — מאת יוסף נצר.
00.05 [illegible]

הגל הקל

11.10 „עד איבע" — עם דליה [illegible]
16.10 רגע של עברית.
16.11 „אנשים ומוזיקה".
17.05 „שירוד ישראלי" — [illegible]
18.05 [illegible]
19.00 נעימה יומי — [illegible]
20.05 [illegible]
20.25 „אני עיוות לך [illegible]"
22.05 [illegible]

גלי צה"ל

11.05 חסים ונעים עם אורלי [illegible]
11.30 [illegible]
12.05 גלי צה"ל — יומן חי צהריים.
13.05 הכחידה היהודית — עם [illegible]
14.15 הידעות לחיילים.
[illegible]
21.05 ארבע הסתיוים.
22.05 [illegible]
00.05 גלי צה"ל — יומן חצות.
01.00 ציפורי לילה עם אילנה [illegible]

טלוויזיה

15.00 „מחכם המחייב".
15.30 [illegible]
17.30 חדשות (ערבית).
17.34 סרט (ערבית).
18.00 חידון רמדאן (ערבית).
18.45 חדשות (ערבית).
19.02 סדרה תיעודית (ערבית).
19.05 שיר שבת.
19.30 [illegible]
21.50 סרט — [illegible] צ'ארלי צ'אפלין [illegible]
מוסיקה לשבת.

יום שבת 28.9

רשת א

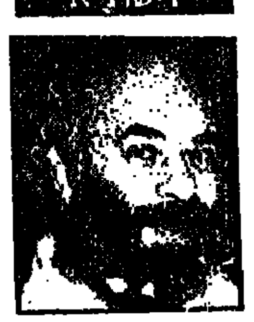

שלמה קרליבך
הגל הקל יום ג' 21.05

06.05 „שחרית לשבת" — הגי רל, שטמיק וברטוק.
08.05 „עולם המדע".
09.05 „חידון מוסיקלי".
10.05 יומן השבוע.
11.05 „אבות אכלו בוסר" — שיחות עם חייל לציון שנה למלחמה.
12.05 ראיון החודש.
13.05 „קונצרט צהרי־שבת" — ריסיגי, ברוך וברימן.
14.10 לאם ולילה.
15.05 „מוסיקה קמרית" — [illegible]
16.10 „ואני תפילתי" — פרקי חזנות ותפילה.
17.05 „רגע מוסיקלי".
18.05 „המוסיקה — תשובות בה'".
18.40 שירים בוידיש.
19.05 „מילים שמכסות לנעמ" — מופשבוע עם סיפורים וקוראים.
20.05 „רמוטל" עם רוידיר [illegible]
20.50 פרקי היום בתנ"ך.
21.05 „המכרילי" — „מלוות מלכה".
22.05 יומן השבוע.
23.05 „מוסיקה קלאסית בכפי שחר".
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

06.10 „שירים בבוקר בביקר".
07.05 עורית אלון מספר על נוף הארץ.
09.05 „קלאסי וקל".
11.05 „שוב יוצא חומר".
12.05 „אתי זה מצחיק".
13.05 „ביסות וצריפים".
13.40 „זכרונות אריץ־ישראל".
14.10 לאו הערב.
14.25 „סוכר והביב" — סתי רות שירים ומשונים.
16.10 „ילה מתוחה".
17.05 „סבביב לליטבוק" — [illegible]
18.05 „עוסרים אני במסטרה" — שירי מנו ומרי.
19.30 ממגרש המגרש.
19.45 [illegible]
19.55 הודעות.
20.05 מכי ומרי.
20.15 „מחוסר" — קטעים מ[illegible]
21.45 „מוצאי מסורה".
22.05 „שבת אחים".
23.05 „רדיוגס".

גלי צה"ל

13.05 שאלות אישיות — [illegible]
14.05 חיים השבוע — [illegible]
16.10 ז.ז. 1005.
17.05 השבוע — יומן שבועי של גלי צה"ל.
17.55 מה נשמע — שירורי היום בגלי צה"ל.
18.05 ביקת רדיו — [illegible]
19.05 סמני אליף — עם אלכס אנסקי.
20.05 [illegible]
21.00 שבורת ממורת.
21.05 שירים מתוך פרסים ר[illegible]
22.05 שירים עולמיים.
23.05 ביא נדבר עם נתן דר.
23.30 שיחת חצות — שיחתו של [illegible]
00.05 גלי צה"ל — יומן חצות.
01.00 ציפורי לילה עם דובי [illegible]

טלוויזיה

18.00 חדשות (ערבית).
18.04 ראש עם שיר (ערבית).
18.32 הירושים והמצאות (ערבית).
18.45 מוסיקה ושירה (ערבית).
19.20 חידון רמדאן (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 המבריל בין עיים לחול, עם [illegible]
20.50 „השבוע".
21.25 „אידוגסירי".
22.15 מבט ספורט.
22.55 מסוף של יום. חדשות.

יום ראשון 29.9

רשת א

14.10 לאם ולילה.
15.05 „רדיוע" — משדרים להרחבת הדעת.
15.30 ספרות לסורים ולתלמידים לבתי־הספר התיכוניים.
16.10 רגע של עברית.
16.11 „מוסיקה ויותה".
17.10 „מוסיקה ליום ראשון".
18.05 „על אנשים ושמשרים".
18.30 „עם ישראל חי".
18.50 עוריה אלון מספר על נוף הארץ.
18.55 לחולאי — שרות יד[illegible]
19.00 חדשות „היום הזה" — [illegible]
20.05 קלאסי וקל.
20.50 פרקי היום בתנ"ך.
21.05 „מאולסי הקונצרטים שלנו": באך [illegible]
21.25 „הליל השליחי" [illegible]
22.05 „השער עיקה" [illegible]
23.05 „מוסיקה קמרית": [illegible]

הגל הקל

11.10 „לי ולך — שיר ו ברכה".
15.52 „על רגל אחת" — מונחים ומושגים [illegible]
16.10 רגע של עברית.
16.11 „מעצר הסוסים הי [illegible]"
18.05 היום בספורט.
18.55 הודעות.
19.05 נעימה זומר.
21.05 „הכניסה בסוכה".
21.35 „הכו ומרי" — שירים עבריים.
22.05 „ליק האייס" — [illegible]
23.05 [illegible]

גלי צה"ל

11.05 חסים ונעים עם [illegible]
11.35 סיפורי המשמעת הראשונה.
12.05 גלי צה"ל — יומן חי צהריים.
13.30 כיכבים יפפים.
13.55 חודיות החיילים.
14.05 שתים עד ארבע עם רם עברון.
15.05 נא יציע — צוות עונה על שאלות מאזינים.
17.05 גלי צה"ל — יומן חי ערב.
17.10 מוסיקה לכולם.
17.55 מה נשמע — שירורי היום בגלי צה"ל.
18.05 רדיוסקופים.
19.05 מכל הרוחות — עם יעקב [illegible]
20.05 מכחר רדיו — [illegible]
22.05 חלילה עם אורי סלע.
23.05 שיחת חצות — [illegible]
00.05 גלי צה"ל — יומן חצות.
01.00 ציפורי לילה עם [illegible]

טלוויזיה

17.30 חדשות.
17.32 „חיים יאגיל".
18.00 אינטרמינאות.
18.30 תיציר החדשות (ערבית).
19.02 [illegible] (ערבית).
19.35 [illegible] (ערבית).
20.20 חידון רמדאן (ערבית).
20.30 חדשות השבוע (ערבית).
20.55 „ילהם עליהם" — [illegible]
20.30 מבט לחדשות.
21.00 „היום".
21.50 תעודה — „משלימים של איכה".
22.40 מבט־ל של יום.

יום שני 30.9

רשת א

נחמן שי
יום ו' טלוויזיה 20.00

14.10 לאם ולילה.
15.05 לקרא תופו שמחתו.
16.10 רגע של עברית.
16.11 סיפוים לחג.
16.30 „מוסיקה קלאסית בבקר שחר": בסהיבן [illegible]
18.05 „תורים. תווים וכינורים" בסימן החג.
19.05 „אישסיון לחג" — [illegible] מלחמה באחת.
20.05 „בינינים" — שירים ונעימות.
21.05 „קונצרט ליל החג" — [illegible]
23.05 סיפור לחג.
23.30 „ויסות מוסיקאליות".
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

14.10 „כאן אהוד מנור".
16.10 רגע של עברית.
16.11 „אנשים ושירות".
17.05 „הכל זהב" — על שירי [illegible]
18.05 „לא רק במוזיקה".
18.55 הודעות.
19.05 נעימה יומי.
21.05 „המרמרי" — מיסורים ושירים בכיסא.
22.05 „אני עיוני לי מנגר נית".
23.05 „שמים של סיפות".
00.10 „סופינים לא ליל".

גלי צה"ל

11.05 חסים ונעים עם רם תמיסי.
11.55 סיפור של חיים נורי.
12.05 גלי צה"ל — יומן חי צהריים.
13.30 על אש תכנה — סיפור של יוסף לפיד.
14.05 שירים בידיה.
14.05 שלושה ארבע חמש — עם אחור [illegible]
17.05 גלי צה"ל — יומן חי ערב.
17.40 שירים לכולכם.
17.55 מה נשמע — שירורי היום בגלי צה"ל.
18.05 שירים לחג שמח.
19.05 בסימן שבע.
20.05 שירי פתיו.
21.05 נסיון איש — מאת נתן פראי [illegible]
22.05 מסיבת ריקודים.
00.05 גלי צה"ל — יומן חצות.

טלוויזיה

15.30 מיבה החלימות.
15.50 קיצור החדשות (ערבית).
16.32 מסורת (ערבית).
19.07 [illegible] (ערבית).
19.20 חידון רמדאן.
19.27 סדרת תיכניות (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 סיפורים לחג.
20.10 חדשות.
20.15 „שתי סוכות" — [illegible]
20.35 „אני ליק סוכות" — [illegible]
21.45 תעודה — „חיים בסר".
22.25 מסוף של יום.

יום שלישי 1.10

רשת א

06.00 „שחרית לחג": מאר צ'לי, מוצארט ויוסף טה.
08.00 „הנשיא במועד" — הי נשיא, פרוס' אפרים קציר, על ספלו המדעי.
08.30 „רסימי" — סואר מרגה: מונטה בלהמינור לכינור ופסנתר.
10.00 „וכישבוא שלום".
11.00 קונצרט — מיצירות: תימסטו, נועם שריף וי היטו.
12.00 מ„עכביש ועד אקמלי קו" — תוכנית מיוחדת על המלחמה.
13.00 „שירת המקהלה", עם מקהלת מונטוורדי מהמי בורג.
14.10 לאם ולילה.
15.05 „מינחה מוסיקלית": צ'ייקובסקי, פרוקופייב ו נריג.
16.10 „אני תפילתי".
16.15 „עונות חשנה" — לחס מתוך האורטוריה של היידן.
16.50 פרקי היום בתנ"ך.
17.00 תכנית למוצאי החג.
18.00 התזמורת הסימפונית הירושלים — מנצח: לו קאס פוס הסולנים: אנים אלברכט (זמרת אלט מ ארה"ב), גיפי לוין (גוזל מארה"ב). „רונקמו של מל חי" — הקסוט ברליוז.
20.05 מ„עכביש ועד אקמלי קו" — תוכנית מיוחדת על המלחמה.
00.40 רגע של שיר.

הגל הקל

06.00 הודעות.
06.10 „שירים בבוקר בבוקר".
06.30 לאן נטייל בחג — פינה של עורית אלון.
08.00 „קלאסי וקל".
11.00 „מחאים נפל העצרון והר סוף מזכרות".
12.00 „שוב יוצא חומר" — מסורי החג.
13.00 „דו רב ומי עור".
14.00 „סיכר ותביב" — סותי רות שירים ומשונים.
16.10 „מהדורה עברית" — מוטינים לועזיים בלבוש עברי.
17.10 „על כנפי הכסף" — תכנית מיקרשת לחיל הי אויר.
18.00 „עוסרים אני במסטרה".
19.00 נעימה זומר.
21.05 „זה קרוב לבבי" — עם הרב שלמה קרליבך.
22.00 „רעת חולי" — היידי אא'ן דריוגם.
23.00 „אני שבר ואת שלי".

גלי צה"ל

06.00 צ'ילי חג.
06.00 טיול של חג עם אורי רביב.
09.00 סנחריב' פערכונים ו שירים לחג.
10.11 אישפיונז בסוכה — סיפורים ואגדות לסוכות.
11.30 תיכת נח — לקט מ תיבות תשל"ד.
13.00 סים בישראל — הווה ועתיד.
14.00 שתים עד ארבע עם נילה אלפגור.
16.00 רומא חיור מן השבי.
17.00 גלי צה"ל — יומן חי ערב.
17.40 מוטונים לכולכם.
17.55 מה נשמע — שירורי היום בגלי צה"ל.
18.05 סתאר — הישראלי ו חוגג.
19.05 מיצער המיסונים הי לינעים.
20.15 סיכות לוחמים.
21.05 ביא נדבר — עם נתן חיבג.
22.05 שיחת חצות — שיחתו של מרדי שיק.
00.05 גלי צה"ל — יומן חצות.
01.00 ציפורי לילה — עם ארנם אנסקי.

טלוויזיה

18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 „בית אוורדי" (ערבית).
19.10 לסשפחה (ערבית).
19.20 חידון רמדאן (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 „אישפיזין" — שירים ודברים על האושפיזין הבאים לסוכה לפי המסורת.
20.30 מבט לחדשות.
21.00 „שדה לך ארצי" — ערב עברית ואברהם [illegible]. משתתפים: [illegible]
22.00 „מקלאורי".
22.50 מסוף של יום.

יום רביעי 2.10

רשת א

קלוד דביוסי
קול ישראל יום א' 21.25

14.10 לאם ולילה.
15.05 „רדיודע".
15.30 מאוצר הספרים — סקירה על ספר חדש.
16.10 רגע של עברית.
16.11 „בין קיפים" [illegible] — סדרת תכניות על מוסיקה של יוסטינביים.
17.10 „תזמורת בהיינביים" [illegible]
17.40 „החידון המוסיקאלי".
18.05 „על אנשים ומשפטים".
18.30 „מיעדון עצי הזהב".
18.55 לחולאי — סקירת פניים.
19.00 חדשות „היום הזה".
20.05 קלאסי וקל.
20.50 פרקי היום בתנ"ך.
21.05 „נגינה בצוותא".
21.25 פרקי חזנות „בבית הי [illegible]"
22.05 „אינבנד" — [illegible]
23.05 „ההיכורם שירים".
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

11.10 „כאן אהוד מנור".
15.52 על הגל אחת — מונחים ומושגים [illegible]
16.10 רגע של עברית.
16.11 [illegible]
16.30 [illegible]
17.10 [illegible] — ראש יראאידית.
17.40 „ראיר הבריכות" — שירים [illegible]
18.05 היום בספורט.
18.55 הודעות.
19.05 נעימה זומר.
21.05 „אני חייב באמים".
21.30 „סיכת הגיאו".
22.05 „על חניית בחיסית" עם [illegible]
23.05 [illegible]

גלי צה"ל

11.05 חסים ונעים עם אשר [illegible]
11.35 הפתים שלי — עירד רביאל ביור.
12.05 גלי צה"ל — יומן חי צהריים.
14.05 שתים עד ארבע עם משה מיסיר.
16.05 מעצר המדינה.
17.05 גלי צה"ל — יומן חי ערב.
17.40 מוסונים לכולכם.
17.55 מה נשמע — שירורי היום בגלי צה"ל.
18.05 תכנית תיירות [illegible]
19.05 שירים שיקים לעולם לא פתים.
20.05 [illegible]
21.05 [illegible] — עם הכריבה.
22.05 שיחת חצות — [illegible]
00.05 גלי צה"ל — יומן חצות.
01.00 ציפורי לילה — [illegible]

טלוויזיה

17.30 שיר לסוכות.
17.30 חדשות.
17.35 מיפגבי מישרה.
18.00 סרשים סציירים.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 סיפורים של [illegible] (ערבית).
19.05 מרשים ביקור (ערבית).
19.20 חידון רמדאן (ערבית).
19.27 סדרת תכניות (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.30 מבט לחדשות.
20.00 תאוטני [illegible]
21.00 „אני ואתה" — [illegible]
21.40 סרט מיוחד — „איש דרבינר" של הי סרט: „ילדי השמש" [illegible]
22.50 מסוף של יום.

יום חמישי 3.10

רשת א

ג'ק וורנר
הגל הקל יום א' 22.05

14.10 לאם ולילה.
15.05 „רדיודע".
15.30 סארות לסורים ולתלמידים לבתי הספר העל יסודיים.
16.10 ספר חדש — סקירה.
16.10 רגע של עברית.
16.11 התזמורת הסימפונית ירושלים — המנצח: לו קאס פוס. מיצירות וקמטר ברליוז.
18.05 „סיפורדיו" — „שמי הת עניים" — לקט שירים — לקט שירים — מאת נתן אלתרמן.
18.30 „על עבודה ועובדים".
18.55 לחולאי — שרות יד עית יומי.
19.00 חדשות „היום הזה".
20.05 קלאסי וקל.
20.50 פרקי היום בתנ"ך.
21.05 „כאן אילפו 1" — מבי זיו לעינייני מוסיקה.
21.35 „ציילים חדשים".
22.05 „נשר על פני תהום" — יובהו של ד"ר בניטין אליאב ז"ל.
23.05 „האהובה בת האלי מוה" — סדרת תוכניות סביב מכתבו של בטהובן.
00.10 רגע של שיר.

הגל הקל

11.10 „לי ולך — שיר וברכה" — תוכנית בבקשות.
15.52 „על רגל אחת".
16.10 רגע של עברית.
16.11 „דרכון לזמר".
16.30 בתקוה שתכין את הי רמון.
17.10 „רדיו־עשרת".
18.00 „בשתיסמין פורח" — שירים במינגון ערות הי מורח.
18.05 היום בספורט.
18.55 הודעות.
19.05 נעימה זומר.
20.10 „שאלה של טעם".
21.05 „מארבע כנפות תבל" — אכסנית לשירי עמים.
23.05 „בינינו לבין עצמנו".

גלי צה"ל

11.05 לצוערים חידה.
11.35 סאחת עד שלוש עם שלמה ארצי.
12.05 מעצר סוים הצערה.
13.05 נא לצלצל — צוות ער נה לשאלות מאזינים.
14.00 גלי צה"ל — יומן חי ערב.
17.10 מוסונים לכולכם.
17.55 מה נשמע — שירורי היום בגלי צה"ל.
18.05 מחייך לתחום — סוף ריום סול עיבורי כמיים.
19.05 דרך אגב — עם יורם כיניון.
20.05 כרעינבם — מוסונים לפי בקשות.
21.05 אנשים בחלות.
22.05 הלילה — עם יוסף לפיד.
22.45 שיחתו של יצחק בר בנד.
00.05 גלי צה"ל — יומן חצות.
01.00 ציפורי לילה — „גבר ואשה" — עם מני פאר.

טלוויזיה

17.00 חדשות.
17.02 שיר לסוכות.
17.30 קרקס.
17.40 עילסי של חלסי ידוכני.
18.30 קיצור החדשות (ערבית).
18.32 פרשים מצוירים (ערבית).
18.45 „יש לי שאלה" (ערבית).
19.20 חידון רמדאן (ערבית).
19.30 חדשות (ערבית).
20.00 תעודה — „מסעותיו של ציור".
20.30 מבט לחדשות.
21.00 החמאי המש אפש.
21.50 צ'ולי צ'ולין בסרט „רחוב המרעשוווי".
22.15 כוזור הגי"ל.
22.45 מסוף של יום.

החדשות

06.00	07.00	08.00
09.00	10.00	11.00
12.00	13.00	14.00
15.00	16.00	17.00
18.00	19.00	20.00
21.00	22.00	23.00
24.00	01.00	02.00
03.00	04.00	05.00

שידורי הכוונה הקבועים

רשת א
06.05 פיוטים פיור.
06.57 לוסת משפטית.
10.57 דישות בעיפרות.
11.00 זכרות לעם.
11.15 שידורים לתלמידים.
11.55 שיר יומרות.
12.15 שידורים לתלמידים.
12.55 קיצורים חשמים.

רשת ב
06.10 יתקנולת פיור.
06.30 מען סיפתישנלי.
06.55 חיים, ותעודי בשידורי ישראל.
06.59 רגע של עברית.
07.25 זמר וסר לך.
08.10 בוקר טוב לעם ערב אחד.

06.52 בעקבות החדשות.
10.00 כאו בבית.
12.05 בסלעך יוצר.
18.00 שידורי „באמצי ויום".

גלי צה"ל
06.05 יומן הבוקר.
06.30 עלילי בוקר.
09.00 ראש עם שיר.

שפות והשכלה תיכונית | למד והשכל | קורסים והכשרה מקצועית

חודש נסיון חינם
הקורס החדש
והיעיל ביותר לאנגלית

אנו טוענים שבידנו הקורס היעיל והמעניין ביותר בעולם כולו.

כיצד אנו יכולים להוכיח זאת? — זה פשוט.

אנו מציעים תקופה של ארבעה שבועות נסיון, בהם תנסה ותחליט אם הנך מרוצה מהלימוד. אם לא תהיה מרוצה, נחזיר לך את כל שכר הלימוד בסוף החודש, ללא היסוס.

מדוע להציע לך הצעה זו, היות והסדרה החדשה של „אנגלית שוטפת" בת ששה ספרים, עמדה במבחן בשנה שעברה אצל יותר מ־3,000 תלמידים. תשיטת הינה יעלה ביותר אצל 95 מתוך 100 תלמידים. ותשיטה היא מעניינת; תלמידים מתקדמים בעלי השכלה תיכונית, או אוניברסיטאית מצטרפים, בדרך כלל, לכיתות בספרים 4, 5, או 6. בכל אחד מהספרים נושאים מודרניים, כמו: חוקת ארה"ב וסמכויות הנשיא, בעיות חברתיות הנוצרות משימוש בסמים ואלכוהול, וכן ניתוח המצלמות והנסיות אינסטמטיות, שניתן ניחודה על צילום, מספר 6. הנושאים המבוחדים חינם „נימוסים בחברה המערבית", וכן „מסים והמנעות מהם". לתלמידים מתקדמים אנו מציעים קורס מיוחד לכתיבת מכתבים מקצועיים ומכתבי עסקים.

בספרים שברמות הבינוניות וההתחלתיות יכול התלמיד להשתמש בנסיעה לחו"ל בכל משפט שהוא למד. כמו כן ישנו חומר קריאה, המהווה מדריך נסיעה ללונדון, ניו־יורק, וושינגטון, המלא פרטים מדוייקים, כמו בספר „ניו־יורק ב־10 דולר ליום".

במשך שני החודשים הראשונים יכול תלמיד מתחיל באמת ללמוד אנגלית, שתאפשר לו להסתדר בלונדון. לאחר ארבעה חודשים נוספים ידיעתו תאפשר לו להסתדר ולפעול בכל מקום בעולם.

לימוד דינמי

הלימוד בכיתה הוא דינמי הרבה יותר מטה שהנך מסוגל לשער. תלמד אנגלית שוטפת ממש — המאפשרת לך להבין הרצאה ברמה אוניברסיטאית ולהביע את עצמך בדיבור שוטף וטוב, או לקרוא ספר רגיל ללא עזרת מילון. משך הקורס הוא מ־90 עד 332 שיעורים, והדבר תלוי ברמתך הנוכחית.

בסוף ספר 5 תהיה ידיעתך מספקת כדי לעבור את מבחן הבגרות. בסוף ספר 6 יעברו התלמידים את מבחן טופל — המבחן הנדרש מכל תלמיד, הרוצה ללמוד באוניברסיטה אמריקאית, הינתן תעודה על השגת ידיעת אנגלית שוטפת. עד עתה עמדו כל התלמידים, שגמרו ספר 6, במבחן זה!

גם בכיתות הקורס ללשון, בעלות המחיר הגבוה ביותר, התשלום הוא רק 4.40 ל"י לשיעור. אנו מציעים גם קורס גבוה לשיחה לכל אלה הקוראים ומדברים אנגלית. הצעת תקופת הנסיון בחינם לרמה זו, בעינה עומדת.

לשם קבלת פרטים נוספים ובוחן־שיבוץ, אנא, בוא כל יום בין השעות 4 עד 7 בערב (בתל־אביב פתוח האולפן גם בבוקר בין 9—11.30).

כתות מתחילות ב־9 באוקטובר

אולפן אמריקאי
לאנגלית שוטפת

תל־אביב רח' אסתר המלכה 5
בין כיכר דיזנגוף לרח' פרישמן
ירושלים רח' שלמון 1, ככר ציון
ח י פ ה רח' ביאליק 13

שעות הקבלה:
בימים א'—ה' בשעות 4.00—7.00 אחה"צ (בת"א, גם בין 9.00—11.30 בבוקר)

רוברט גולדפרב, מנהל האולפן

האולפן מוכר עליידי משרד החינוך לכל הזכאים ב„חוק לחיילים משוחררים"

חייל מילואים
בשירות או משוחרר
נצל את זכותך
ללימוד חינם

אנו מציעים לך את הזכות ללימוד חינם, המוענקת לך על ידי הממשלה, ללימוד מקצוע או להשלמת בחינות הבגרות.

אם עדיין לא השתחררת תאפשר לך שיטת הלימוד שלנו בכתב, ללמוד במקום שירותך ולהמשיך לאחר מכן בביתך, לפי הקצב והיכולת האישיים שלך.

לבחירתך הקורסים הבאים:

* בגרות
* מוקדמות
* גרפיקה
* עיצוב פנים
* תכנות י.ב.מ.
* פרסום ניחסי ציבור
* רדיו אלקטרוניקה

גזור התלוש המצורף, הדבק ע"ג גלויות דואר או שלח במעטפה סגורה.

לכבוד
המכונים האמריקאים ת.ד. 28124 ת"א
עבור „חייל מילואים או משוחרר"
מעוניין בקורס: ....
שם .... גיל ....
כתובת .... משרת/משוחרר ....

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

לימודי ערב אקדמאיים

* עתונאות ותקשורת המונים
* כלכלה
* חשבונאות — כולל הכנה לבחינות רואי חשבון ויועצי מס
* מנהל עסקים

מוסד ציבורי
האוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה היא מוסד ציבורי שנועד לאפשר לאנשים עובדים לרכוש השכלה אקדמית בשעות הערב.

תכנית נוחה
הלימודים הסדירים מתקיימים 4 פעמים בשבוע מ־5.30 אחה"צ. כל סטודנט יכול לתכנן את לימודיו לפי קצב התואם את אפשרויותיו.

תנאי קבלה
רשאי להתקבל כל בעל תעודת בגרות ישראלית או כל תעודה אחרת שוות ערך. יתקבלו גם בעלי תעודת בגרות חלקית, אשר יעמדו בבחינות השלמה.

לקבלת פרוספקט מפורט ללא כל התחייבות פנה אל האוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה, ת.ד. 17054 תל־אביב, 61170. פרטים נוספים והרשמה במשרדי האוניברסיטה, בנין בי"ס תיכון חדש, דרך חיפה 81, תל־אביב. מועדי הרשמה: בימים א'—ה', מ־9 בבוקר עד 13.00 ומ־17.00—20.00.

האוניברסיטה לכלכלה ולמדעי החברה

לימוד חינם בהתאם לחוק חיילים משוחררים תשל"ד
שכר הלימוד מוכר כהוצאה לצורך זיכוי מס.

למד והשתלם בכתב...
מבחר מגוון של נושאים.

* אלקטרוניקה
* חשמלאי מוסמך
* שרטוט

בתנאי תשלום מיוחדים.

* הנהלת חשבונות
* טלוויזיה

(למהנדסים, הנדסאים וטכנאי טלוויזיה)

נערוך מפגשים כתתיים בצורה משולבת

לחייל מילואים משוחרר עפ"י החוק — לימודי חינם.

פרטים והרשמה:
כל יום בין השעות 08.00—19.00
ביום ו', עד השעה 13.00.
תל־אביב, רח' גורשגב 66, טל' 225690; 225795
264193; 267436

המכון להשתלמות מקצועית משולבת
אורט ישראל
משרד העבודה

משרד העבודה
אגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית

מחוז ירושלים
נמשכת ההרשמה לקורסים:

בירושלים
בבית אלישבע

לעבחות
בשיתוף עם צה"ל. לנערים מגיל 16 ומעלה.

לספרות גברים
בשיתוף עם צה"ל. לנערים מגיל 16 ומעלה.

תפירה
לנערות מגיל 16 ומעלה.

באשקלון
במרכז להכשרה מקצועית.

חריטה ומסגרות
משך הקורס 8 חודשים.

מבנאות־מטוסים
בשיתוף עם צה"ל. משך הקורס שנה אחת. לנערים מגיל 16 ומעלה שיעמדו במבחני כניסה.

בבית־אל

ספרות גברים
בשיתוף עם צה"ל. לנערים מגיל 16 ומעלה.

מסיימי הקורסים לטבחות ולספרות גברים יועסקו במקצועם בתקופת שירותם הצבאי. ללומדים ניתנים מענקי קיום והחזר הוצאות נסיעה.

למסיימים ניתנת תעודת קורס וסיווג מקצועי.

פרטים והרשמה:
1. בבית אלישבע, קטמון, רח' אליעזר המודעי, טל. 31616.
2. במשרד העבודה, מגרש הרוסים, חדר 214, טל. 224141.
3. במרכז להכשרה מקצועית אשקלון, טל. 051־2618
ובלשכות העבודה לנוער של שרות התעסוקה.

טכניקום
משנה ההרשמה לקורסי יום וערב
בפיקוח משרד העבודה

אלקטרוניקה
טלוויזיה
כולל טרנזיסטורים

שרטוט
בנין, אלקטרומכניקה, מכונות, עיצוב פנים

לימוד חינם לזכאים לפי חוק חיילים משוחררים
[illegible]

תל אביב [illegible] 28 | חיפה [illegible] 44

פרסום ס"פ

לתושבי ירושלים

פי 5 אנגלית (וכל שפה לועזית)

במעבדה לשונית חדישה

לחיילים משוחררים עפ"י החוק – לימודים חינם

יחיד בארץ עם מעבדה מסוג AUDIO ACTIVE COMPARATIVE בשיטת קסטות

המכון הישראלי לשפות הוא בית הספר לשפות היחיד בארץ, אשר בו הוקמה מעבדה לשונית אודיו אקטיבית (בירושלים, בתל־אביב, חיפה ורמת־גן).

פי חמישה יותר אנגלית וכל שפה לועזית

במעבדה מסוג זה אתה לומד בשעה אחת פי חמישה יותר אנגלית (וכל שפה לועזית) מאשר בכל שיטה אחרת. אתה נמצא באווירה הקרובה ככל האפשר לשהות בארץ השפה הנלמדת ומקדיש 35 דקות מתוך שעה להתבטאות עצמית במקום דקה או דקה וחצי בשעת לימוד רגילה. התוצאה – אחוז קליטה גבוה יותר, המגיע לי״ 80% ומעלה.

מרכז לימודי שפות למשרדי הממשלה, צה"ל, מפעלים ועוד

בהיות המכון יחיד בארץ המלמד בשיטות מתקדמות ויעילות אלה (ההשקעה במעבדות הלשוניות בלבד 750.000 ל"י) זכה להכרה מצד גופים ומוסדות ציבוריים ופרטיים כאחד והפך להיות בין השאר

מרכז להקניית שפות למוסדות הממשלה וצה"ל.

מי הם תלמידינו?

למדו ולומדים אצלנו מפקדים בכירים של צה"ל, מנהלים ופקידים בכירים של משרדי הממשלה השונים כמו: משרד הבטחון, משרד החקלאות, משרד האוצר, משרד התקשורת, משרד העבודה ועוד, שליחי ומורי הסוכנות היהודית, סדנת ההשתלמות למורים של משרד החינוך והתרבות, משטרת ישראל, קופת חולים, אלקו, מוטורולה, תדיראן, אגד, כור, שקם ועוד.

רמת לימודים מותאמת לכל תלמיד

לאחר בחינה בכתב ובע"פ יסווג התלמיד לאחת מ־10 רמות לימוד המונהגות אצלנו, המאפשרות למידה בכל רמת ידיעה. קיימים סידורים המאפשרים למי שנעדר משיעורים להשלים חומר חסר.

אפשרויות הלימוד

קורסים במסגרת של 2 פגישות שבועיות, חדשיים כל קורס.

שעורים פרטיים

בהתאם להתקדמות התלמיד בשילוב של מעבדה לשונית, לבודדים ולקבוצות קטנות.

מעבדה לשונית אישית

בהשאלה, לשימוש עצמי בבית התלמיד.

קורסים מוסדיים

לקבוצות מאורגנות במוסד עצמו לפי דרישות וצרכי המוסד.

מכון ישראלי לשפות

ירושלים: בית הפקיד ע"ש מ. שרת, בנין המדרשה למינהל, מסריק 10
בין השעות 16.00 – 20.00 אוטובוסים: 4, 18 טלפונים: 66380, 68383
רמת גן: שפירא 4, פינת ארלוזורוב 83 (ליד כבר עליה) טל. 723466
תל־אביב: אבן גבירול 30, טל. 252337 חיפה: גורדאו 30, טל. 667040

הרמס
מדרשה למפקידות ומינהל
נמשכת ההרשמה לקורסי יום או ערב
פקידות מזכירות הנה"ח
בפקות משרד העבודה
חיפה הרצל 44
ת"א בן יהודה 28

קורסים מזורזים
ההרשמה מסתיימת השבוע
- הנהלת חשבונות
- פקידות ומזכירות
- ניקוב I.B.M.
- כתיבה במכונה

שרוטל

תל־אביב: רחוב אלנבי 140
תל־אביב: רחוב דיזנגוף 82
ירושלים: מרדכי בן הלל 10
רמת־גן: רח' ז'בוטינסקי 54

הצעה חשובה לתלמידים! במשך חופש סוכות למדו
קצרנות
עברית ו/או אנגלית
באולפן גרג (בריקמא)
בקורס מוכר בתעודה מיוחדת.
הצלחה מובטחת! הירשמו מיד!
ת"א: גורדון 5, טל. 224532

הכל בכל בלול
בלוה הככול

למד אלקטרוניקה בפנימית חיל הים

פנימיה ללמודי אלקטרוניקה

חיל־הים פותח קורס ללימודי אלקטרוניקה בתנאי פנימיה.
משך הלימודים כשנה.
בתום הלימודים ובמסגר המורים כטכנאי אלקטרוניקה ותועק להם תעודת גמר.
במשך שרותם הצבאי יועסקו הבוגרים כטכנאי אלקטרוניקה במתקני חיל הים.
בוגרי הפנימיה משוחררים מחובת בחינות מוקדמות של משרד החינוך והתרבות במקצועות: פיזיקה, חשבון והנדסה, מלגות יעוץ, לטקטים.
תנאי קבלה:
גיל: 16–18
השכלה: 10 שנות לימוד לפחות.
פרטים והרשמה בלשכות הגיוס האזוריות.
המעוניינים לקבל פרטים בכתב יפנו אל דואר צבאי 1074 צה"ל.
תורים המעוניינים לערוך ביקור בפנימיה לאלקטרוניקה יפנו בכתב לד.צ. 1074, צה"ל.

למד אנגלית שוטפת!

במכון סייט אנד סאונד לאנגלית.
דבור•קריאה•כתב ודקדוק•בשיטה האודיו־לינגואלית.

מורים מוסמכים מתאימים את הלימודים לצרכיך ומקדישים לך תשומת־לב אישית

ההרשמה התחילה!
קורסים חדשים באוקטובר
למתחילים • מתקדמים • ולמשתלמים •

הרשמה מתקיימת בימים 29.9.74 — 3.10 בין השעות 4.00 ועד 7.30 אחרי־הצהרים.

ראיונות אישיים, ללא תשלום ובלי התחייבות, להבטחת סווג כל תלמיד לקורס המתאים לרמת ידיעותיו, מתקיימים מדי יום, בשעות 4.00 — 7.30 אחה"צ.

מכון סייט אנד סאונד נמצא בשמוש משרד הבטחון, חברות גדולות ומפעלים.

סייט אנד סאונד רח' אלנבי 96 תל־אביב. טל. 62 42 81.

האם אתה אוהב לצייר?

האם אתה מתעניין בגראפיקה? האם אתה מוכן ללמוד את אמנות הגראפיקה בביתך בזמנך הפנוי? סטודיו ס"צ בשתוף המכונים האמריקאים להשכלה בכתב יכתנו בביתך את כשרונך והתאמתך למקצוע הגראפיקה!

לכבוד „המכונים האמריקאים להשכלה בכתב", ת.ד. 28124 תל־אביב, למס' 77
אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמת כשרון למקצוע הגראפיקה.
שם: ....
כתובת: .... טלפון: ....

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

חייל מילואים משוחרר למד חינם

רדיו - אלקטרוניקה - טלויזיה

אנו מציעים לך את הזכות ללימוד חינם המוענקת לך על ידי הממשלה.
הלימוד משולב בעבודה מעשית במעבדות המכון, כאשר הלומדים מתקנים ובונים במו־ידיהם — טרנזיסטורים ומכשירים אחרים.
הבוגרים יעמדו בבחינות משרד העבודה לקראת התואר:
אלקטרונאי תקשורת 1.

פרטים והרשמה 9 — 1 לפנה"צ, 4 — 7 אחה"צ

המכון להכשרה מקצועית

תל־אביב — רח' סלומון 7 (תחנה מרכזית),
רמת־גן — רח' ז'בוטינסקי 61 (ליד קולנוע רמת)
חיפה — רחוב ביאליק 17 (פינת רח' הרצל)
חולון — רחוב סוקולוב 48 (ליד הסופרמרקט)
פתח־תקוה — רחוב החגנה 17 (במרכז)
ירושלים — רח' אגריפס 8 (מול קולנוע עדן)
רחובות — רח' יעקב 3 (מול אגד)
רמלה — (במוסד תקוותנו) רחוב גורדאו 5
באר־שבע — רח' החלוץ 86 (מול קולנוע שביט)

המכון להכשרת עובדים סוציאליים תל־אביב

מחפש לצורך קורס הכשרה, לתקופה של שעה חדשים עד שנה,

מבנה או דירה בתל־אביב או 6–8 חדרים בתוך מבנה

בדבר פרטים נא להתקשר לטלפון: 03-268552/260485
רח' החשמונאים 99, תל־אביב לפנות אל הגב' רות קליין.

תכנות מחשבים

נפתחים קורסי ערב
בתל־אביב • בחיפה ירושלים ובאר־שבע

מתקבלים רק מסיימי 12 שנות לימוד בעלי נתונים מתאימים — לאחר מיון קפדני.
בוגרי הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים, יקבלו הפנייה למקומות עבודה מתאימים בהתאם לחישגיהם.

לחיילי מילואים משוחררים — לימוד חינם

לקבלת פרטים נא לצלצל: לטל. 739193 ת"א וטל. 669041 חיפה

לכ' המכון להכשרה מקצועית: ת.ד. 28125 תל־אביב (למספר 111) 2
נא לשלוח לי פרוספקט על הקורסים להכשרת מתכנתים בכירים.
שמי ....
גיל ....
השכלה ....
כתובתי ....

למד מקצוע נדרש

בתנאי תשלום מיוחדים!
- אלקטרוניקה תקשורת סוגים 1, 2
- חשמלאים ראשיים
- חשמלאים מוסמכים
- שרטוט בנין ומכונות

לחייל מילואים משוחרר עפ"י החוק – לימודי חינם

לבוגרי 8, 9 שנות לימוד כיתות מיוחדות.

פרטים והרשמה: כל יום, בין השעות 8.00 ועד 19.00 וביום ו', עד השעה 13.00.
תל־אביב — קוגרשוב 66, טלפון 225690, 225795;
שד' דוד המלך 39, טלפון 267436, 264193;
ירושלים: רח' יפו 68 (בית סולכור), טלפון 226455;
חיפה: רח' הנביאים 20, טלפון 666182, 664671.

בהרשמה יש להציג תעודות המעידות על השכלה

המכון להשתלמות מקצועית משולבת — משרד העבודה — אורט ישראל

למד עיצוב פנים בביתך בזמנך הפנוי

האם אתה אוהב רהיטים יפים!
האם אתה מרגיש כי יש ביכלתך לעצב ולהביע רעיונות חדשים!
המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב מוכנים לבדוק את כשרונך והתאמתך למקצוע אדריכלות פנים בביתך.

ללא תלות בגיל והשכלה

לכבוד „המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב", ת.ד. 28124, תל־אביב, למס 66
אבקשכם לשלוח אלי, ללא כל התחייבות כספית מצידי, חוברת הסברה ומבחן התאמת כשרון למקצוע אדריכלות פנים.
שם: .... גיל: ....
כתובת: .... טלפון: ....

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י המרכז לחינוך ותרבות

מישלב

כיתות בוקר למבוגרים
נפתחות כיתות חדשות
למועד אפריל 1975
תאריך התחלת הלימודים: 29.9.1974

הקורס מיועד לאחיות, מדריכי נוער, נהגים, אנשי כוחות הבטחון, עקרות בית, עצמאים ולעובדים במשמרות המעדיפים ללמוד בשעות הבוקר.
לחיילי מילואים הלימודים — חינם.

פרטים והרשמה:
תל־אביב: רח' ויצמן 53, טלפון 263185, 9.00—13.00, 17.00—19.00
חיפה: רח' שבתאי לוי 26, טלפון 520797, 8.00—11.00, 16.00—19.00

גרפיקה

נפתחים קורסי ערב בתל־אביב • בחיפה

מתקבלים רק בעלי כשרון ונתונים מתאימים לאחר מיון קפדני — בוגרי הקורסים יקבלו הפניה למקומות עבודה מתאימים — בהתאם לחישגיהם.
לקבלת פרטים נא לצלצל לטל. 739193, תל־אביב, טל. 669041 חיפה.
או מלא וגזור:

לכב' המדרשה לגרפיקה ולציור, שליד „סטודיו ציור", ת.ד. 36239 תל־אביב (2)
נא לשלוח לי פרוספקט על קורסי גרפיקה
שמי .... גיל ....
כתובתי ....

חיל הים בשיתוף משרד העבודה

חיל הים בשיתוף משרד העבודה, האגף להכשרה ולהשתלמות מקצועית פותח

קורס למכונאות ימית

עבור נערים העומדים להתגייס לשרות חובה בצה"ל.

הקורס יתקיים בתנאי פנימיה בביה"ס הימי „אורט" אשדוד

הקורס כולל לימודים עיוניים ומעשיים, וימשך כ־12 חודש. בפנימיה ילמדו הנערים את מקצוע המכונאות הימית ויעסקו בו במסגרת שירותם בחיל הים. לאחר מכן יוכלו להצטרף לצי הסוחר לעבודה במקצוע זה.

המסיימים בהצלחה יגויסו לשירות סדיר בחיל הים.

- מתקבלים נערים בגיל 16 ו־3 חודשים עד 17 ו־6 חודשים, בוגרי כיתות ט' ו־י'.
- החניכים ידרשו לשלם 480.— ל"י עבור הקורס, ויקבלו בעת הקורס מגורים, מדים, מזון והטבות שונות.
- תנתנה הנחות לזכאים, בהתאם למקובל במשרד העבודה.
- למשוחררי חיל הים אשר יסיימו את הקורס, ניתנות עדיפות בקבלה לעבודה ולקורסים של צי הסוחר.
- לפרטים והרשמה יש לפנות לביה"ס אורט אשדוד, ת.ד. 81, אשדוד, או ללשכות העבודה לנוער.
- המעוניינים לקבל פרטים בכתב, יפנו לדואר צבאי 1074, צה"ל.

דב גנחובסקי

קטעים מעלון פנימי של מרכז רפואי

את הקטעים הבאים העתקנו מח־וברת האחרונה של העלון הפני־מי של בית־החולים הידוע „רפו־את שלמה", בברכת שנת רפואה שלמה:

ועדת האתיקה של שוערי ה־שפד"ם (שרות פתיחת דלת פרטי) החלה בדיון במיקרה של השוער יוסף ק. נגדו הוגשה תלונה על־ידי ועד שוערי השפד"ם. התלונה הוגשה ביוזמת ההנהלה. לאחר ש־התברר לנו, כי בניגוד להסכם בינה לבין שוערי השפד"ם, נהג יוסף ק. להכניס מבקרים למוסד באורח פרטי גם אחרי שעות הביקורים הפורמליים (לפי ההסכם — שעתיים אחרי שעות הביקור הכלליות). יתר על כן, התברר כי יוסף ק. לא העביר לקופת בית־החולים את חלקו של המוסד בהכנסותיו מאו־תם מבקרים. התלונה הוגשה ב־עיקבות בדיקה של וולויית ביקו־רת מטעם מס־הכנסה, שעלתה על הנושא אחרי שמבקרים במיסגרת השפד"ם התלוננו, כי לא קיבלו קבלות מבויילות. יוסף ק. שוחרר בערבות עצמית של 50 אלף ל"י. אותו נתן במקום בהמחאה בנק־אית. ועדת האתיקה, הבודקת את האספקטים המוסריים של הנושא, גילתה גם כי ניגבו תשלומים מפ־רוים עבור השימוש במעליות ה־מוסד בשעות הביקור. אחרי שה־שימוש בהן הוגבל על־ידי שלט „המעלית בתיקון" ליד כל דלת.

ועד שוערי השפד"ם ביקש למ־סור, כי הוא יעמוד בתוקף על כי־בוד כל ההסכמים הקיימים לגבי שירותי־פתיחת־הדלתות הפרטיים. אולם בה בעת יקפיד על כך כי שמם של שוערי המוסד, העושים עבודה חלוצית ובטחונית בתנאים קשים ביותר, חשופים לשמש בקיץ ולשלג בחורף וללחץ הקהל כל ימות השנה, יישמר במלוא זוהרו וטוהרו כחלק אינטגראלי מהרפואה העברית בישראל.

*

אחיות חדרי־הניתוח הודיעו ל־ועד רופאי השר"פ (שרות רפואי פרטי), כי הן תפסקנה, תוך שבו־עיים, כל פעילות במיסגרת ניתוחי השר"פ, אלא אם כן תוכנסנה אף הן למיסגרת השר"פ. ועד האחיות תובע, כי מנתחי השר"פ יפרישו להן 25 אחוזים מהתשלומים שהם מקבלים מהחולים עבור הניתוחים. האחיות מסכימות מראש לחלק את אותם סכומים שיקבלו לפי הנוהג הקבוע: לאחר ניכוי מס־הכנסה — 40 אחוזים למוסד, 15 אחוזים לקרן ההשתלמות, ו־45 אחוזים ל־אחות.

מנתחי השר"פ היו מוכנים ל־הכנס למו"מ עם האחיות, ואף הצי־עו להן כהצעה ראשונה השתת־פות של עשרה אחוזים. נכונות זו נקטפה באיבה. לאחר שוועד פועלות הניקיון הודיע בצורה חד־משמעית כי אף לפועלות־הניקיון מגיע חלק בתשלומי השר"פ עבור הניקוי מתחת למיטות חולי ה־שר"פ. נשות יע"ל החלו לתבוע תרומה עבור כל שיחה עם חולה שר"פ, ואחיות המחלקות התחילו בכינוסי־חירום.

לאור התפתחויות אלה, הופסק המו"מ בין מנתחי השר"פ לבין אחיות חדרי־הניתוח, עד לבירור יסודי של הבעייה כולה. פניית ההנהלה לאחיות להסיר את איום השביתה לגבי מנותחי השר"פ טרם נענתה. לדעת ההנהלה, לא ייתכן פתרון יסודי אלא לאחר השלמת בניית חדרי־הניתוח המיוחדים ל־חולים הפרטיים, המצויים בהקמה.

*

בהודעה לעתונות הכחישה ההנ־הלה כאילו הוגשה נגד פרופ' חנ־וקת תלונה לוועדת־האתיקה על גביית תשלומים שלא לפי ההסכם, עבודה בבית בשעות העבודה ב־בית־החולים וכדומה. בירור העניין העלה, כי הידיעות הודלפו לעתו־נות על־ידי פרופ' מוהלצמן, שכ־זכור עניינו שלו בוועדת־האתיקה היה בכותרות „שבוע שעבר. אומ־נם נכון כי לפני כמה שנים עסקה ועדת־האתיקה בתלונה נגד פרופ' תן־זוקה, אולם זו לא היתה בענייני רפואה ואף לא בענייני כספים, אלא בתלונת מבקרת בבית־החו־לים, כי נצבטה בחלק רגיש של גופה על־ידי פרופ' תן־זוקה. בירור התלונה העלה, כי הפרופסור טעה בסברו שלפניו אחת מאחיות מח־לקתו, ומשום כך נסגר תיק התלו־נה, לאחר שנתקבלה המלצה כי אחיות תזוהינה בצורה ברורה גם מצד גבן.

הודעת ההנהלה מציינת כמו־כן, כי המשך ההדלפות יסכן את עצם קיום הוועדות לאתיקה, שקיומן מושתת, כידוע, על עקרון החש־איות המוחלטת. „ועדות האתיקה הן יסוד קיומנו המקצועי", מסיי־מת ההודעה. „וכל פגיעה בהן הינה פגיעה בבריאות הציבור ובטוב־תו".

*

ברגע האחרון: צוות רפואי ב־ראשות פרופ' מזור וד"ר ארוכת גילה, לאחר חמש שנות עבודה מעבדתית ושנתיים ניסויים, את התרופה המוחלטת, היעילה ביותר והבטוחה לחלוטין לנזלת. כפי ש־נמסר, הומלץ הצוות לקבלת פרס נובל ברפואה. מחוסר מקום, בשל הנושאים הדחופים שהועלו לעיל, נביא את פרטי התגלית ורשימת הצוות המלאה באחד הגליונות ה־באים.

שנת בריאות לכל עובדינו.

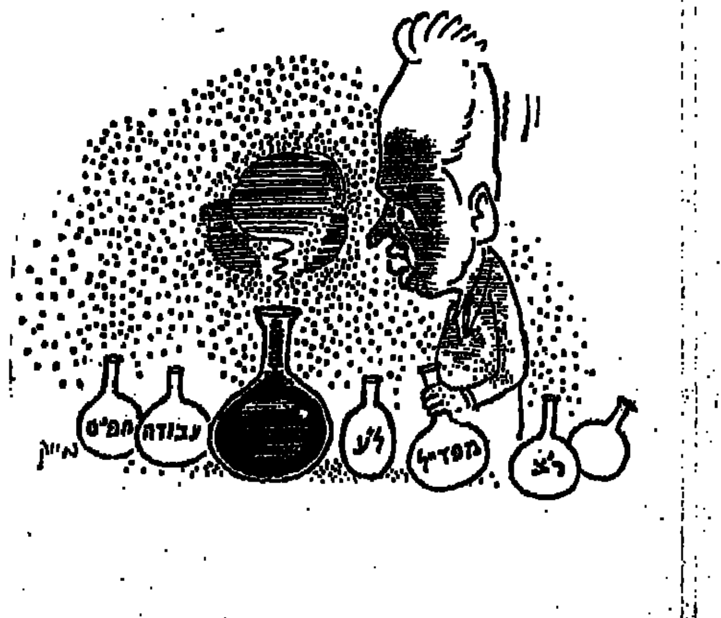

זיוה יריב

הפוסק הלכה

הילולי המהולל. הפטיש החזק. עוקר הרים וטוחנם עד דק. מכר־סם הסלעים והעמקים והאילן ה־גבוה — הלוא הוא ר' יצחק רבין שליט"א — יושב בתוכנו כאן ב־ארץ־הקודש. ודש ובוטש ומגלגל ומלהג ומתפתל ומתפלש בדברי־חוכמה־והלכה, ומחזיר ליושנה תי־פארתם של אבותינו התנאים, ה־אמוראים, הגאונים ושאר מאורות הגולה זצ"ל.

ודבריו כשמן בעצמותינו.

ושלומי־אמוני־ישראל צובאים על פתחו בבניין בית־המידרש הד־ישן, הלוא הוא בית הטלוויזיה, ומבקשים פסק־הלכה מפיו:

„יאמר רבנו, כיצד נגיע אל ה־מנוחה והנחלה והשלום עם שכנינו הערבים"?

ענה הרבי רבין בנחת, כשהוא תוקע בוהנו כלפי מטה, ומעמים זוקרת בתנועה ניצחון כלפי מע־לה:

„תנו רבנן, רבות הן הדרכים ל־הגיע לשלום, ועלינו להיות מוכנים לנסות את כולן עד אחת, ובמהרה בימינו, ולא להשמיט מידינו שום יוזמה ואופציה. אם ברצוננו להגיע לחוף־מיבטחים, ולית מאן דפליג שעד־רצוננו להגיע לשלום.

„ראשית חוכמה עלינו לנסות ל־הגיע אל השלום בדרך של הסדר מלא. אך אם, חלילה, ניבצר מאית־נו הדבר, יש לנסות להלך בדרך של הסדר חלקי, דהיינו בשלבים.

„ואת עליכם לדעת: יש לנסות להגיע אל השלום עם כל המדינות בבת אחת. אולם אם ייבצר מאי־תנו הדבר, רחמנא ליצלן, עלינו לנסות להגיע אליו עם כל מדינה ומדינה בנפרד, ראש גוויל, ומנה מי מהן תחול ראשונה.

„ולפיכך, מחייב אני, תומך, ואף ממליץ, שייערך תחילה הסדר־הפ־רדה נוסף עם מצרים, אך חלילה לא עם ירדן וסוריה, שכן חמה תקו־פת הסכמי ההפרדה. אף־על־פי־כן, ברור כשמש בצהריים שמחייב אני הסדר עם ירדן ולא עם הפאלשתינ־אים ימ"ש, אבל לא הסדר חלקי המוקצה מחמת מיאוס, כי אם הס־דר מלא ושלם. דא עקא, שהסדר מלא עם ירדן אינו בהישג ידינו בטרם ייערך וייחתם תחילה הסדר חלקי עם מצרים.

„אולם, שוד ושבר, הסדר חלקי עם מצרים לא נוכל לחתום בטרם יושג הסדר מלא עם מצרים, והסדר מלא עם מצרים לא יקום ולא יהיה ב־טרם נותקף כחוק על־ידי סוריה, וקל־וחומר שלא נוכל להשיגו את־רי שנותקף.

„אבל לפני ששנת התנא הידוע רבי רבין — הלוא הוא אנוכי העני ממעש — אין נפקא מינה מי מהן חשב איתנו ראשונה ליד שולחן ה־דיונים, כי כל האופציות פתוחות! לא איכפת לי, למשל, שקודם לא נעשה הסדר עם ירדן, ואחר־כך לא נעשה הסדר עם מצרים, ורק אחר־כך לא נעשה הסדר עם סור־יה".

*

וכל העם עומד משתאה ומתפעל מאותם דברי־פילפול־ותבונה שנו־נים של עוקר הרים, כיטאות הדו־גשים זה.

שמעו אנשי המפד"ל דברי אלו־הים חיים אלה, ויבואו לשמן בעצ־מותיהם. אמרו איש אל אחיו: „עם רבי כזה, אין צורך באופוזיציה! הבה נחזור לשבת בממשלה!".

מכונת התפירה האוטומטית עם הזרוע החפשית

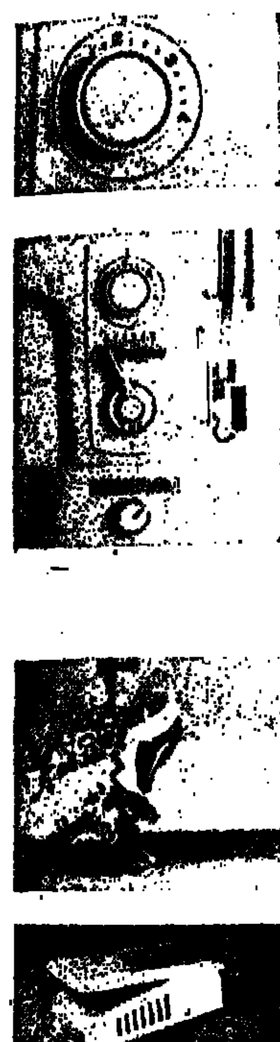

לחצי על לחצן זה — ו„לודמילה" תתחיל לתפור בכיוון הנגדי. הרפי מן הלחצן — והמכונה תחזור לתפירה רגילה. במילים אחרות: כל תפרי העצירה נעשים בלחיצת אצבע אחת, ואת יכולה לתפור ולרקום כרצונך בכל הכיוונים.

„המוח המתוכנת" של „לודמילה" טמון כולו במקום אחר. ועמו — כל הכפתורים והידיות. כולם מרוכזים במרחב־פעולה קטן ונוח להפעלה, שאינו מעייף את היד. במילים אחרות: בלחיצת אצבע את משנה תפר זיגזג הנע קדימה ואחורה ומתאמת את רוחבו ואורכו של התפר...

ונאורה מדוייקת:

התאורה המדוייקת של „לודמילה" מאירה בבהירות את כל מישטח העבודה ואינה מסנוורת את עיני מפעילת המכונה.

הזרוע החופשית:

שיכלול מופלא, המאפשר לך לתפור בקלות שרוולים, צווארונים, חפתים, מכנסיים ושאר עבודות הקשות לתפירה — בקלות מפתיעה. פשוט, „השחילי" את השרוול על הזרוע החופשית של „לודמילה" — והתפירה נעשית מכיו בעצמה.

דוושת המעלה הרחבה:

אחד מיתרונות „לודמילה" הוא דוושת ההפעלה הרחבה, שאינה מאמצת את הרגל. די בלחיצה קלה ועדינה — והמכונה שועטת ותופרת זמן רב, ללא כל מאמץ.

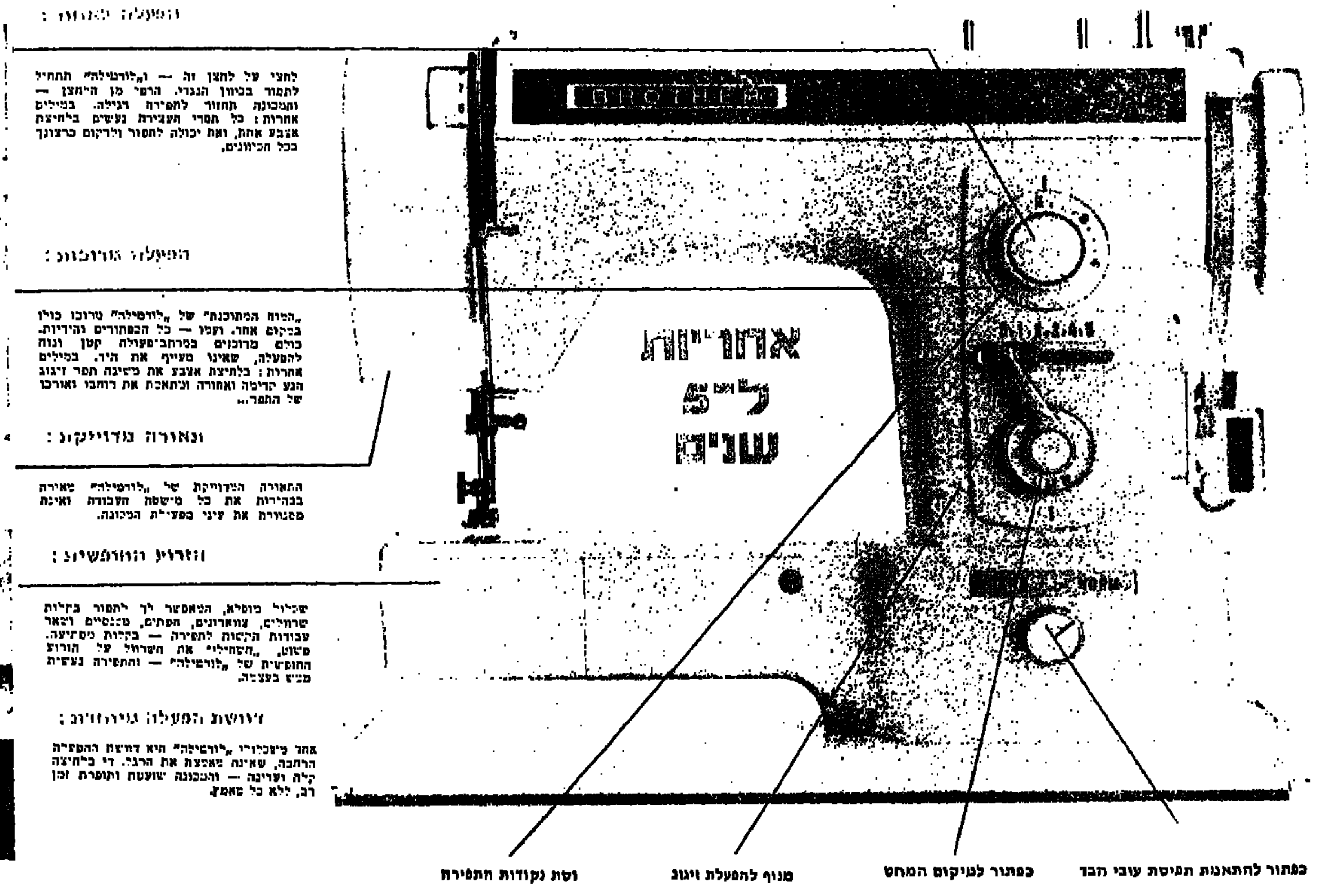

האם תיארת לעצמך אי־פעם, כי תוצע לך מכונת תפירה מופלאה, אשר תאפשר לך לתפור בהצלחה מפתיעה מכנסיים מושלמים באופן אוטומטי?!!!

אם עדיין אינך מתארת לעצמך הפתעה זו — נסי את „לודמילה" בביתך למשך 10 ימי־נסיון חינם! אם לאחר שימוש קל, נעים ותועלתי במכונת התפירה האוטומטית „לודמילה", לא תהיי מוקסמת לחלוטין מיתרונותיה העצומים של מכונת התפירה המשוכללת ביותר — תוכלי להחזירה אלינו ולא תהיי חייבת לנו דבר. האם הוצעה לך אי־פעם הצעה טובה והוגנת מזו?

בטרם תחליטי, ברצוננו לספר לך כמה מסודותיה הסודיים ביותר של „לודמילה". אכן, עד לפני מספר חודשים היו אלה סודות־מקצועיים חסויים, שבית החרושת המפורסם "BROTHER" שמר בשבע עיניים מפני מתחריו, לבל יקדימו אותו ביצירה של מכונת התפירה החדישה והמשוכללת ביותר בעולם.

„לודמילה" איננה סתם עוד מכונת־תפירה טובה. זוהי מכונת־תפירה מתוכנתת, העושה בלחיצת אצבע אחת מיבצעים שמכונות־תפירה אחרות אינן יכולות לעשות כלל.

„המוח המתוכנת" של „לודמילה" נמצא מאחורי מערכת הכפתורים והידיות. מערכת־הפעלה אוטומטית זו היא כה משוכללת, עד כי די בתנועת־אצבע קלה — כדי שמכונת התפירה תתחיל לתפור, לרקום, לתקן, לתפור כפתורים, לעשות לולאות, לתקן רוכסנים, לרקום בזיגזג לימין ולשמאל, לרקום מונוגראמים — ומה לא! ואת כל אלה היא עושה במהירות רבה יותר, בקלות רבה יותר ובשקט רב הרבה יותר.

אחד מחידושיה המפתיעים ביותר של „לודמילה": על־ידי לחיצה קלה באצבע על לחצן מיוחד (ראי תמונה), תתחיל מכונת התפירה לעשות את כל פעולותיה — לאחור! מעתה שוב לא יהיה עליך לסובב את הבד כדי לתפור פעם נוספת באותו מקום. לחיצה קלה — ה„לודמילה" תעשה זאת בעצמה באופן אוטומטי.

הזרוע החופשית של „לודמילה" מאפשרת לך „להשחיל" שרוולים, מכנסיים, חפתי־שרוולים, צווארונים ושאר פינות קשות לתפירה — ולבצע את כל הפעולות בצורה נקיה ומהירה, כפי שלא תוכלי לעשות זאת לעולם באף מכונת־תפירה אחרת.

אין זה הכל, כמובן. שיכלוליה של „לודמילה" כה רבים, עד כי דומה שלא נוכל למנות את כולם במקום העומד לרשותנו. אולם, כלום אפשר שלא לציין את מערכת הכפתורים והידיות המקובצת, המאפשרת לך להפעילם באצבע אחת ובקלות מפתיעה? את התאורה המדוייקת, המאירה את כל מישטח העבודה — מבלי שתסנוור אותך לחלוטין? או את דוושת הרגל הרחבה במיוחד, עובדה המסייעת להפעלה קלה של המכונה ואינה מעייפת כלל?

כאשר תזמיני את „לודמילה" לנסיון חינם — ודאי תיווכחי בתכונות מופלאות אלו — ובתכונות רבות אחרות, שב„לודמילה" הן משוכללות יותר וקלות יותר להפעלה.

כל אלה יהיו שלך — חינם!

עשי חינם!

„פורם־אוימטיק" בובת מדידה שעליה מידות מדויקות, מבטיחה מידה מדוייקת לבגדייך. (שוויה 110.— ל"י)

בובת המדידה „פורם־אוימטיק" נשארת כמות שהיא וצורתה תהיה כפי שאת תנך. חיזוקי המתכת שלה יציבים וקלים במשקל וקלים להתאמה.

רק ־.173 ל"י לחודש אחרי תשלום של ־.300 ל"י או במחיר ־.1875 ל"י במזומן

מכונת התפירה היכולה לבצע כל דבר, במחיר יבוא ישיר.

מתנות נוספות
למזמינות מיידן!

- מערכת של 26 אביזרים
- ספר הוראות
- מספריים זיגזג (שווים 25 ל"י)
- ספר יסודות הגזרה (שווה 25 ל"י)

שובר נסיון 10 ימים חינם

אל: מיילקס (ישראל) בע"מ, רחוב המלאכה 3 חולון, ת.ד. 851—58, טל. 843165

נא לשלוח לי את מכונת־התפירה „לודמילה", לתקופת נסיון של 10 ימים חינם. אם לא אהיה מרוצה לחלוטין מאיכותה ומטיבה של מכונת־התפירה אחזיר אותה ואת כל מה שקיבלתי במצב תקין תוך 10 ימים מיום קבלתה ולא אהיה חייבת מאומה. אם אחליט לרכוש את מכונת־התפירה, היא תהיה שלי ויהיה עלי לעמוד בתנאי התשלום אותם ציינתי למטה. חתימתי במקום המסומן מהווה הסכמה לתנאים שאתם מציעים.

סמני את ההצעה הרצויה לך

תשלום חד־פעמי: תוך 14 יום מיום קבלת מכונת־התפירה אשלם לכם סך 1875 ל"י (וכן סכום נוסף של —.25 ל"י לכיסוי הוצאות האריזה והמשלוח).

קניה בתשלומים: תוך 14 יום מיום קבלת מכונת־התפירה אשלם לכם סך 300 ל"י (וכן סכום נוסף של —.25 ל"י לכיסוי הוצאות האריזה והמשלוח) ואחרי כן אשלם לכם 12 תשלומים חודשיים רצופים בסכום של 173 ל"י לכל תשלום, החל בחודש שלאחר מועד התשלום הראשון. סה"כ 2376 ל"י. (סכום זה כולל ריבית של 30% וכן סך 16 ל"י לחודש דמי טיפול ובניה).

מקום התשלום: במשרדי מיילקס (ישראל) בע"מ, או בכל סניף של בנק לאומי לישראל בע"מ.

ההצעה בתוקף ל־30 יום בלבד מפרסום המודעה

שם משפחה .... שם פרטי .... עיר .... רחוב .... מס' ....

מס' תעודת זהות .... גיל .... מיקוד ....

מיילקס (ישראל) בע"מ, רח' המלאכה 3, חולון — יד. 27.9

חתימת הקונה

פרשת השבוע
האזינו
מאת מנחם בקר

ארבעת הימים שבין יום הכיפורים לסוכות נוהגים בהם קצת שמחה. אין מתענים בהם אפילו תענית של ימי זיכרון משפחתיים, ואין אומרים בהם „תחנון". וכל כך למה? לפי שהיו ימים של חנוכת המזבח בבית־המקדש הראשון שבנה שלמה; ואף אנו מת־עסקים בימים אלה במצוות הקמת הסוכה, בקניית אתרוג כשר ושאר המינים הדרושים לחג הסוכות.

*

חכמי־ישראל מצאו בפסוק „אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" (תהלים צ"ז, י"א) רמז לסמיכות חג הסוכות לימים הנוראים: „ולישרי לב שמחה" — לאחר שמיישרים את הלב, על־ידי עשיית תשובה בימים הנוראים, זוכים לשמחה שלמה ואמיתית בחג הסוכות.

„האזינו השמים ואדברה, ותשמע הארץ אמרי־פי" (ל"ב, א')

הצדיק רבי יעקב יוסף מפולנאה, מתלמידי הבעל־שם־טוב (1710—1784), פירש את פנייתו של משה ב־פתח שירת „האזינו" בדרך הבאה: „האזינו השמים" — היינו, תלמידי־חכמים, השקועים בענייני שמים; „ותשמע הארץ" — הכוונה להמוני העם, הנתונים בעניינים ארציים. שאם תלמידי־חכמים יאזינו לדב־רים, ממילא גם המוני העם ישמעו ויקבלו אותם.

„שיחת לו לא, בניו מומם, דור עיקש ופתלתול" (ל"ב, ה')

תעיר על כך רבי ישראל מאיר מראדין, בעל „חפץ חיים": אם אדם נוהג שלא כדין ומזלזל במצוות עליו לדעת שהוא שיחת לא רק לו לעצמו, אלא גם „בניו מומם": הוא פוגם ומשחית גם את בניו אחריו. שאם האב מוותר על קיום מצווה „קלה" — הוא פותח בכך פתח לבניו לזלזל גם במצוות „חמורה", וכך יגדל בישראל „דור עיקש ופתלתול".

„שאל אביך ויגדך, זקניך ויאמרו לך" (ל"ב, ז')

על כפל־הלשון בפסוק זה מעירים חכמים אחרו־נים: בדורות הראשונים קויים בהם בישראל דברי הכתוב: „שאל אביך ויגדך", שהיו האבות בני־תורה ויודעי־ספר, וכך היתה מוכנה בפיהם בכל עת תשובה טובה ונכוחה לשאלות הבנים.

אולם בדורות שלנו, בעוונותינו הרבים, כאשר גם האבות לא קנו דעת ותורה — אם הבן שואל את אביו שאלה שבקדושה ביהדות, אין בפי האב מענה נאות ולכן הוא מפנה את בנו אל אביו שלו — סבו של השואל. הוא שנאמר: „זקניך ויאמרו לך" — בשל ירידת הדורות הגענו למצב, שרק בכוח ה„זקנים" להעביר את מורשת האבות לבנים...

ממדרשי חז"ל

בוא וראה, שלא כמידת הקדוש־ברוך־הוא מידת בשר־ודם: מידת בשר־ודם (= מלך ושליט בארץ) — דן את אוהבו בשעת רצונו, כדי לרחם עליו; ואת אויבו בשעת כעסו, כדי להיפרע ממנו במיצוי הדין. והקדוש־ברוך־הוא אינו כן, אלא דן את העולם כולו (גם את עוברי רצונו) בשעת רצונו בלבד: בחודש תשרי, שיש בו מועדים ומצוות הרבה: שופר וכיפור, סוכה וארבעת מינים; והקדוש־ברוך־הוא מתרצה לבריותיו בחודש זה.

„שובע שמחות את פניך" (תהלים ט"ז, י"א)

אל תהי קורא כן, אלא „שבע שמחות", אלו שבע מצוות שבחג (=בסוכות), ואלו הן: ד' מינים שב־לולב, וסוכה, חגיגה (= קרבן חגיגה) ושמחה.

אמר רבי אבין: משל לשניים (= לשני יריבים בדין) שנכנסו אצל הדיין, ואין אנו יודעים מי ניצח. אלא מי שנושא שרביט בידו (בצאתו מלפני הדיין), אנו יודעים שהוא המנצח.

כך ישראל ואומות העולם באים ומקטרגים לפני הקדוש־ברוך־הוא בראש השנה, ואין אנו יודעים מי ניצח. אלא במה שישראל יוצאים מלפני הקדוש־ברוך־הוא ולולביהם ואתרוגיהם בידם — אנו יודעים שישראל הם המנצחים.

חסידים מספרים

כיצד נתפרש לו לאדמו"ר פסוק בשירת „האזינו"?

בשבת פרשת „האזינו" הסבו לשולחנו של האדמו"ר רבי שמחה־בונם מפשיסחה חסידים רבים, ששהו במחיצת הרבי בימים הנוראים.

פתח הרבי בדברי תורה וקרא את הפסוק המתמיה בשירת „האזינו": „שיחת לו לא, בניו מומם, דור עיקש ופתלתול"; ולאחר שהייה קלה אמר: ימים רבים לא הבנתי, מדוע הדגיש כאן משה „דור עיקש ופתלתול"? כלום אפשר לו לאדם להיות גרוע ויורד מ„עיקש"? עד ששהיתי פעם בעיר דנציג, שעל חוף הים הבלטי, ונקלעתי בליל־שבת אחד לבית־מלון יהודי. ביקש אחד האורחים בקבוק־יין מיוחד. ציווה בעל בית־המלון לשני משרתיו, שירדו למרתף היינות שבביתו ויביאו משם את היין המבוקש.

כששבו שני המשרתים מן המרתף, ראיתי שבקבוק היין נישא ביד הנכרי, ואור־האבוקה להאיר לפניו את הדרך נישא ביד היהודי. אותה שעה אמרתי בלבי: אילו נהגו שניים אלה בסדר הפוך — אילו אחז היהודי את בקבוק היין, והגוי את האבוקה — היה הכל שפיר. אבל הללו הפכו את ה„יוצרות" וכך פסלו את היין ביין־נסך, ונושא־האבוקה היהודי חילל את השבת בפרהסיה. בדרך זו עמדתי מתוך מראה־עיניים על כוונת דברי משה בשירת „האזינו": „דור עיקש ופתלתול"...

משפחת בן־ציון

(סוף מעמוד 8)

במסיבות־קוקטייל", היא אומרת. „אנחנו משפחה שומרת־מסורת, — וזה פשוט לא הסיגנון שלי. מעולם לא הבנתי יותר מדי בעסקים של בעלי. השתדלתי לחלק את זמני בין הבית והילדים — לבין פעילות שקטה בארגוני צדקה ובוועד למען ה־חייל. כאלה היו החיים. פתאום, כמו רעם ביום בהיר — — —"

„אנחנו חזקים", אומרת שרון. „בחוץ מתחולל מחול־שדים סביב אבא — אבל אנחנו לא נשברים. אנחנו עדיין מאמינים שסופו של צדק להופיע. הנה, לא מכבר קיבלנו מברק מידיד בארצות־הברית, ש־הוא אחד מגדולי התורמים למגבית. הוא קרא על מחול־השדים הזה ועל כך שאבי נעצר עד תום ההליכים המשפטיים — והחליט שעליו לחשוב פעם נוספת, אם להמ־שיך לתרום כספים לטובת מדינה, המסו־גלת לנהוג כך בבני־אדם. אני אומרת זאת בצער, כמו שלמרות הכל וככלות הכל — זוהי ארצנו שלנו ואנו למדנו לאהוב אותה".

פרשת בן־ציון עדיין מעוררת סימני־שאלה רבים. גורלו האישי נתון עתה בידי בית־המשפט. אבל הסימפטום החברתי שלה הוא בעל חשיבות החורגת מתחומו האישי הצר. האם המדינה — שלדברי בני ה־משפחה, עורכת סביבו מחול־שדים — לא טיפחה את בני־המעמד הזה של בנקאים ואיליי־הון, ועתה היא נאלצת לשלם על כך מחיר יקר? האם יש קשר בין שיכבת בעלי־ההון, שעסקיהם פרחו בשנים האח־רונות, לבין תמיכה פינאנסית מאסיבית ב־ימין הקיצוני?

מוניקה בן־ציון מעולם לא חשבה על־כך. בעלה היה ונשאר, בעיניה, אדם הדבק ב־עקרונותיו והמוכן לתמוך בהם בכספו. לא בכדי אומרים, שחצי המדינה בנויה מכספי קרן ויליאמס שבניהול המשפחה.

עצב עגמומי

„יש לי סיפור קטן, אשר מפריך את הדימוי שנוצר בציבור סביב דמותו של אבי", אומרת שרון. „זמן קצר לפני מעצ־רו, בא לבנק מפקיד קטן לקבל את ני־רות־הערך שלו. מנהלי הבנק החדשים אמ־רו, שניירות־הערך אינם, מפני שבן־ציון לקח אותם.

„זה היה, עוד לפני שכל ניירות־הערך ניתגלו. על כל פנים, אותו מפקיד צילצל לאבא ואמר, כי קשה לו להאמין שהוא נטל לעצמו את ניירות־הערך של מפקידי הבנק. בכל זאת, הוא הוסיף, שאם אבא באמת לקח אותם — הוא יעזור, אם יהיה צורך בכך, שנתן אותם לאבא במתנה. הוא אמר לו: בן־ציון, אני מכיר אותך היטב. אין לי ספק שאתה לא תיגע בכספי לקו־חות הבנק ושדאגתך העיקרית היתה, במשך כל השנים, לשמור על כספי המפקידים.

„אבא היה נרגש מאוד מן תשובה הז־את. כעבור ימים אחדים נתברר, שבנק־ישראל מצא את ניירות־הערך ושאיש לא נגע בהם לרעה. אני חושבת, שהאפיזודה הזאת משקפת היטב את דמותו של אבא, כפי שאנשים מן הצד ראו אותה".

— התיאור הזה שונה בצורה קיצונית מן הדמות הנשקפת מבעד לכתבי־האישום. אבא שלך נואש, אם אינני טועה, בגני־בה, ראש את מבורה, שעל ויתברה לעבור על כך לפרטי־חיים רק, מפני שהוא נחשב לאדם מכובד ועשיר, ורק מפני שמרובה בהיקף של מיליונים?

„המלה גניבה נועדה להבאיש את ריחו", אומרת שרון. „בעוד שהאמת היא שמא־שימים אותו בטראנזאקציה כספית לא נכו־נה, או בלתי־כשרה. אנחנו, על כל פנים, מאמינים בנקיון כפיו ומשוכנעים שיוכלו להוכיח את צדקתו".

— האם שינוי הנוכח היה מקל מחומרת העבירה המיוחסת לו?

„אינני יכולה להיכנס לפרטים", אומרת שרון, „מפני שהבעיה עומדת עכשיו בפני בירור משפטי. כל מה שאני יכולה לומר היא, שהתמוטטות של בנקים היא, בשנים האחרונות, תופעה נפוצה בעולם — ומה שקרה בבנק ארץ־ישראל בריטניה הוא, עד כמה שאני מבינה, חלק מן התופעה הזאת. ואולי גם תגובת־שרשרת. מי שרו־אה את הדברים מן הזווית הזאת, רואה אותם בפרופורציה הנכונה".

— יפה, אבל האם המדינה צריכה לשאת בהפסדים של אדם פרטי? האם מפקיד קטן, שהפסיד פרוטה לפרוטה, צריך לשלם את המחיר?

„אני חוזרת ומדגישה", אומרת מוניקה בן־ציון. „שמשפחת ויליאמס תהיה מוכנה לכסות את כל ההפסדים — בתנאי שהבנק ייסגר. אם, בכל זאת, יגרמו נזקים, הם יהיו, לדעתי, מינימאליים".

כך או אחרת, יש עכשיו משהו עצוב ועגמומי בחדרי־האורחים של משפחת בן־ציון. צל כבד מעיב על אחת המשפחות הידועות, שנקלעה לסבך אשר המוצא מ־מנו טרם נראה באופק. תחית הדעה על כעציו של יהושע בן־ציון כאשר חזית — יש משהו נוגע־ללב במראה הזה, של שקיעה עצובה.

המערב נערך

(סוף מעמוד 11)

מבחינה זו. בזמן האחרון נוהר כסף רב של ה„פטרו־דולרים" והדולרים שמקורם בעודפי הכסף ממכירת נפט) מאירופה, שהיא ידידותית יותר לערבים, לארצות הברית, שהיא מסייעת לישראל.

ברית־המועצות. נעלמה פתאום כלות בשוק ה„אירודולרס" ומתגלה עתה שנכסיה מקור אשראי קשורה בסכומים עצומים שהיא צברה, חודות לתשלומי ספיקות הנפט הערביות, בעד הנשק שסיפקה ל„מדינות העימות" במלחמת יום הכיפורים.

בעת ובעונה אחת, עם השקעותיהן המסחריות וקניית נכסים שונים בכל נכסי דלא־ניידי, מוציאות מדינות ערב סכומים עצומים לקניית נשק, בעיקר מברית המועצות ומאירופה המערבית.

אופייניים לתקופתנו הם המונחים הכלכליים החדשים, שהם פרי התפתחויות כלכליות חדשות. כך נוצר מושג ה„אירודולרס", שמסתכמים עתה בקרוב ל־200 מיליארד דולר, עודפי הכסף האמריקניים המתרוצצים בשוקי־הכספים בעולם; ה„פטרודולרס" — דולרים הצומחים על הקרקע רווית־הנפט של המזרח־התיכון; תהליך ה־recycling — נסיון להחזיר את עודפי הכספים של המדינות מפיקות הנפט למעגל הפעילות הכלכלית של המדינות צורכות הנפט. ה־stagflation (סטגפלציה), אינפלציה המלווה בקיפאון, שהיא תופעה חדשה במשק המודרני.

לכל התופעות הללו יש משקל רב גם לגבי המשק של ישראל, ולא רק בגלל היותו חלק בלתי־נפרד של המשק העולמי.

לישראל אין — מחוץ לאבו־רודס, שעתידה מעורפל — מקורות אנרגיה משלה, למרות שצריכת האנרגיה גדלה ללא הרף בגלל תיעוש, ההכרחי מבחינה כלכלית למשק, הצמוד לתהליך העליה. אבל, בתנאים אלה אין תבונה רבה במחיר החשמל הזול המסובסד, המעודד גם צריכה מיותרת; צריכה זו היא בניגוד גמור לצרכי המשק של ישראל ולגירעון של יותר משלושה מיליארד דולר לשנה ולהעדר כל מקורות אנרגיה מכלה. הצריכה הנפט של ישראל היא קרוב לחצי מיליארד דולר לשנה, והוצאה זו כמות מרכיב נכבד בגרעונה של ישראל במאזן התשלומים.

עודפי ההון המצטברים בידי מדינות ערב העשירות, מאפשרים להן חופש בשפע ובאיכות טובה. הם גם משמשים כמכשיר להשפעה פוליטית והתעצמות. מדינות ערב משתמשות בנפט לאיים על המערב, כחסכר והפסקת מפני יחורים. מדיניים בדרך זו, בעיקר על תבונה של ישראל. הן הצליחו לנתק אותנו מהעולם השלישי ולבודד אותנו גם במערכה זו, למרות פעולתנו הקונסטרוקטיבית והמוצלחת בפיתוח הארצות הללו. מדינות ערב גם משתמשות בעושרן הרב, כדי לקנות אמצעי־תקשורת ולהגביר את עוצמתן נגד ישראל.

המשבר הכלכלי האפשרי בגלל משבר האנרגיה אף כי רחוק מלהיות ודאי, עלול לצמצם את אפשרויות הייצוא של ישראל, בגלל הצטמקות השווקים.

מבחינות אלו יש לבדוק על משנה אמשיך, הכמשן בנשק, המבשר את החלשת השפעת המונופול על האנרגיה ועל ההתפתחויות הכלכליות. בכלל, כאמור, ירידת התצרוכת, גילוי מקורות נפט חדשים שלא במזרח־התיכון; ניצול אינטנסיבי יותר של מקורות קיימים; והתקדמות טכנולוגית המאפשרת לשחרר את העולם מהסיוט של תכתיבי השייכים מפיקות הנפט, כל אלה אולי את המדינות מפיקות הנפט למתן את העלאת מחיר הנפט בהחלטה בדרגה.

מבצע חגים של SINGER

600 ל"י במזומן

ומכונת הכביסה תשלח לביתך

היתרה ב־18 תשלומים

המבצע לתקופה מוגבלת בלבד.
פרטים אצל כל מפיצי סינגר

מפיצים:

תל־אביב: אולם תצוגה, קרליבך 14; רדיו ברוך, אצ"ל 37, שכ' התקוה; רדיו איתן, ארלוזורוב 53; סלון חביבה, אלנבי 63; סלון קר־אור, אלנבי 109; לבל, שד' ירושלים 29; סלון מרכזי, בן־יהודה 32; סלון קריסטל, אלנבי 16; אשדוד: יעקוב־סון, רמב"ם 88; אלקטרוניקה אשדוד, מרכז מסחרי ב' 56; אור יהודה: בחרי יחזקאל, מרכז מסחרי; אשקלון: בירמן ישראל, העבודה 9; אבש, רח' הרצל 9; כתנא שמואל, צה"ל 1; באר־שבע: אבש, חדשה 53; אבש, מסג' רסקו; חומ־מן, קק"ל 116; בני־ברק: אחים סיני, עקיבא 41; סלון קריסטל, רבי עקיבא 133; בית־שמש: צליל אור, בן לולו, מרכז מסחרי; גבעתיים: בונק, סירקין 15; נתנאלי, כצנלסון 12; רדיו רון, כצנלסון 141; גדרה: סריד, בילו 12; דימונה: בכר דוד, מרכז מסחרי; הרצליה: רדיו צליל, סוקולוב 50; רדיו קול, מסג' אגד; כפר־סבא: רדיו רון, ויצמן 35; נס־ציונה: רדיו־טון, סינקל־שטיין, ויצמן 27; נתיבות: מזוז יעקב, אור התעשיה; נתניה: פרידמן וגורי, שד' בנימין 18; ערד: מיקי מריה, מרכז מסחרי; אבש, מרכז מסחרי; פתח־תקוה: רדיו אפרים, פינסקר 6; אלי ציטיאת, ההגנה 12; קרית־מלאכי: מזוז את סלאח, מרכז מסחרי; ראשון־לציון: ברנפלד, רוטשילד 39; רמלה: אסתר אוניברסל, ביאליק 2; ירושלים: לוסי־טיג, שטראוס 29; שייקביץ, בן־יהודה 5; פיקי פרידלנ־דר, בנין העמודים; חיפה: אולם־תצוגה, שד' המגינים 53; טרקלין חשמל, הנביאים 25; סלון סלמה, הרצל 61; צנטנר וולטר, הבנקים 13; רדיו אורות, ככר מאירהוף; קרית אליעזר: שלומי אליהו, הגבורים 43; טבריה: קובי יוסף, רח' הגליל; מגדל העמק: שרותי מגדל, מרכז המלאכה; נהריה: ה.ב.ב. חנות אגד שד' הגעתון; כרמיאל: ה.ב.ב.; קרית חיים: קימל שמואל, משה שרת 77; קרית־ים: אחים זמלברג, ירושלים 3; קרית מכשרו: אלקטרו טכ־עון, מרכז מסחרי; שפרעם: אנואר אשקר, בית אשקר; תל־חנן: א. קולס בע"מ, מרכז מסחרי; נצ"ית: מנסור חסמי, פאולוס חשיקי; עפולה: בריס אלקטרוניקה, הנביא 7; קרית אתא: מרכז הרדיו, העצמאות 58.

אלף לילה ולילה

מייקל קיין אנטוני קווין
ג'יימס מייסון
„חוזה" במרסיי
THE MARSEILLE CONTRACT
סרט מתח אלגנטי מלא הפתעות..
הצגת בכורה ארצית
שבוע 2 „פאר" תל־אביב
„אוריון" ירושלים

פרספקטיבה
בבית סוקולוב קפלן 4
יום ששי 27.9.74
אחה"צ 2.30: BLEW UP ANTONIONI
ב־10 בערב: „הציפורים" HITCHCOCK
באולם הקטן: „העין הערומה"
בחצות: „הציפורים"
באולם הקטן: „מות בוונציה" VISCONTI

קולנוע „הדר" כפר־סבא
מתכבד להציג החל ממוצ"ש 28.9.74 בעת ובעונה אחת עם בתי קולנוע בת"א ובחיפה את סרטו הסנסציוני של
מרקו פררי
הזלילה הגדולה
עם מרצ'לו מסטרויאני, מישל פיקולי

טוני קרטיס
בסרטו הבינלאומי של
מנחם גולן
לפקה
סיפור חיין המסעיר של מלך „המאפיה היהודית" בניו־יורק בשנות ה־20
הצגת בכורה ארצית * ממוצ"ש 28.9.74 * בעת ובעונה אחת
תל־אביב „הוד" | חולון „ארמון" | ירושלים שבוע 2 „עדן" | חיפה „אורה" | באר־שבע „חן"

במסורת סרטי ג'יימס בונד
*ברוס לי *ג'ון סקסון *ג'ים קלי
חוזרים יחדיו בסרט אמריקאי עוצר נשימה ומרתק — גם את תהני ממנו!
הדרקון
לא תאמינו למראות עיניכם ותרצו לראות שנית

לפי בקשת הקהל ממוצ"ש, 28.9, בעת ובעונה אחת
תל־אביב שבוע 3 „אסתר"
ירושלים שבוע 1 „אורנע"
מסרטי וורנר ברוס בצבעים

לואי דה פינס
בסרטו של ג'רר אורי
רבי יעקב
הסרט המצחיק ביותר בעולם
החל ממוצ"ש 28.9
קולנוע „אורדן" תל־אביב
רח' הירקון 61

מועדון דרייב־אין
בערב טלפון: 477177
ביום בשעות 8—13 טלפון: 446172
השערים יסגרו ב־10.30 בדיוק

הערב 27.9 בשעות 10—12
* אליוט גולד בקומדיה
„אני אוהב את אשתי"
בנין „נאות אביב", ת"א, אבן־גבירול 30, 260773
ע"י אולמי „צוותא" „בתדור"

מועדון „סינמה 1"
ת"א, יונה הנביא 2 (שפת הים) טלפון 57952
בשעה 10.00 * דונלד סטרלנד
„התחילו את המהפכה בלעדיי"
בשעה 12.00 סרטו של מילוש פורמן
„התפשטות"

הערב 27.9 ב־10.00
סטיב מקווין
בסרט הפעולה
„השוד הגדול"
רח' דיזנגוף 101 טלפון 226226

בוליט, הקשר הצרפתי ועתה בולשת ניו־יורק 7
המדור המיוחד לטפל בראשי הפשע המאורגן
אפילו שוטרים חששו ממנו!!
THE SEVEN-UPS
בולשת ניו־יורק 7
רוי שיידר — הקשר הצרפתי
בקרוב הצגת בכורה ארצית
בקולנוע תל־אביב תל־אביב

תל־אביב־יפו	תכלת: „כוכב פראי של" (שבוע 8)	(שבוע 14)	**אשדוד**	סבוי: „שלושת המוסקטרים"
9.30 — 7.30	תל־אביב: „הליידי חושקת ביהלומים"	עדן: „לפקה" (שבוע 2)	אשדוד: „הזלילה"	רון: „קברט"
אוסיר: „הזהרו אנחנו עצבניים"	תמר: „מורשת גברים" (שבוע 2)	רון: „ירח של נייר"	אולימפיה: „גורלה של אשה יפה"	רינה: „קוראים לי אף אחד" (שבוע 2)
אורלי: „כלה ממין זכר"	**חיפה**	**ר"ג־גבעתיים**	דגון: „האיש שלנו בוליט"	**כפר־סבא**
אלנבי: „העוקץ" 7, 9.40 (שבוע 18)	9 — 7	אורדע: „הארטיסטים בסופרמרקט" 7.30, 9.30	**באר־שבע**	הדר: „הזלילה הגדולה" 7.15, 9.15
אסתר: „הדרקון"	אורדן: „מזל טוב"	אורלי: „מעתה ועד עולם" 7.15, 9.30	קרן: „אונסי" 6.45, 9.15 (שבוע 2)	חן: „קוראים לי אף אחד" 7.15, 9.15
אורדן: „רבי יעקב"	אורלי: „בננות"	ארמון: „מעל עץ תלוי"	**בת־ים**	**לוד**
בן־יהודה: „דודה מיים"	אורה: „לפקה"	ארזים: „טיגרלנד אקספרס" (שבוע 3)	9.30—7.30	תרבות: „רבי יעקב" 7.15, 9.30
גת: „אמריקן גראפיטי"	אורין: „הדרקון בעיר הנתנים"	גל־אור: „חכם גמליאל"	אורגים: „עולים גדולות"	**נס־ציונה**
גורדון: „לפני הסערה" (שבוע 6)	ארמון: „הדיקטטור הגדול"	הדר: „צ'רלי וחצי" (שבוע 4)	בת־ים: „מסע הזהב של סינבד"	נוה: „ברונקה בגמנסיה" 7, 9
דקל: „אוכפים לוהטים" (שבוע 4)	אמפי: „שלושת המוסקטרים"	לילי: „סרפיקו" 7.15, 9.30 (שבוע 9)	סביון: „צ'רלי וחצי"	**נתיבות**
דרייב אין: „אצבעוני" 7.15	בית רוטשילד: „צבא הצללים" 6.45, 9	רמה: „סיפורה של נימפומנית" (שבוע 4)	עצמאות: „סרפר" 7, 9.30	שביט: „מערבון נגד קרטה" 8, 10
„רקוע אדום עם שחור" 9.45	חן: „העוקץ"	רמת־גן: „קוד וקסידי"	רמת־יוסף: „שנה טובה לאוהבים"	**נתניה**
„התאוה לסכנה" 12.30	כרמל גנים: „סודו של אבי"	שביט: „אהבת החיים" 7.15, 9.30	**הרצליה**	אסתר: „חמים ומעים" 7, 9.15
הוד: „לפקה"	מוריה: „בוב וקרול טד ואליס"	**אור יהודה**	דוד: „קוראים לי אף אחד" 7.15, 9.30	גיל: „אגרוף הצדק"
זהר: „התיכת אש"	עצמון: „חכם גמליאל"	גילן: „הארטיסטים בחופשה" 7.30, 9.30	דגניה: „ברנשים וקשוחים" 7, 9	סטודיו (סתיו): „עד שהגש יפריד בינינו"
זמיר: „הגנוה"	מירון: „קילר מנץ"	**אופקים**	היכל: „גרסה בעלת 4 הממדים" 7.15, 9.15	סטודיו (סגור): „אדם" (שבוע 3)
חן: „ירח של נייר" (שבוע 9)	פאר: „צ'רלי וחצי"	בית העם: „צ'רלי וחצי" 7.30	תפארת: „ארס" 7.30, 9.30	שרון: „אגרוף הצדק" 7, 9.15
לימור: „קברט"	רון: „הזלילה הגדולה"	**אשקלון**	**חדרה**	**פתח־תקוה**
מוגרבי: „שלושת העוקצנים"	שביט: „בוליט"	אסתר: „היורשת במלכודת" 7.30, 9.45	גן זהר (סתיו): „הביגמיסט" 7, 9	אורין: „מבצע נשרים" 8.45
מקסים: „מי מפחד מקרטה"	**ירושלים**	חן: „בית התשוקות" 7.45, 9.45	גן זהר (סגור): „שלגיה ושבעת הגמדים" 7, 9	הדר: „אורות והצ'" 7.15, 9.15
מתמיד: „האמיץ תזעם"	9.30 — 7.00	מאיר: „זר בגמנסיה" 7.30, 9.45	חן: „אבי אל בנתי" 7, 9.15	היכל: „סרפר" 7, 9.30
מרכז: „ההפלצת נגד קרטה"	אדיסון: „חיכן בני"	רחל: „מי רצה את שילוק" 8, 10	**חולון**	שלום: „צ'רלי וחצי"
סטודיו: „הזלילה הגדולה"	אורגין: „חוזה במרסיי"		9.30—7.30	**פרדס־חנה**
סינרמה: „צ'רלי וחצי" (שבוע 6)	אורנע: „הדרקון"		ארמון: „לפקה" 7, 9.30	דקל: „מיסטי" 7, 9
סינרמה: „ישנוני" (שבוע 3)	אורגיל: „הארטיסטים בסופרמרקט"		מגדל: „צ'רלי וחצי" (שבוע 5)	
גנה: „עיר ושמה נחנום"	ארגון: „האינדיאני הקטן"			
פאר: „חוזה במרסיי" (שבוע 2)	הבירה: „סקורפיו"			
פרין: „המציאות במערומיה" (שבוע 13)	חן: „כוהנת הורה השחורה"			
צפון: „שני גברים בעיר" 8 (שבוע 7)	ירושלים: „חלף עם הרוח" 8			
רמת אביב: „רבי יעקב" (שבוע 2)	מיטשל: „צ'רלי וחצי" (שבוע 5)			
	סמדר: „העוקץ"			

ק. אונו
אור־און: הערב ב־9 „7 נשים ארוטיות"
מרצ"ם: „אורות הכרך" 7, 9.15

קרית מלאכי
בידור: „סיפורה של נימפומנית" 7.30, 9.30
הוד: „סרפיקו" 7.30, 9.30

קרית־שמונה
חרמון: „נשים בכלובים" 6.15, 8.30
שגיר: „השוטר הצוחק" 6.45, 9

ראשל"צ
ראשון: „כיצד ללכוד גבר" 7.15, 9.15
נעמן: „צ'רלי וחצי" 7.15, 9.15
תפארת: „צ'רלי והאריק" 6.45, 9

רחובות
בית העולים: „גבר ושמו גגר'" 7.30, 9.45
הדר: „סרפר" 7.15, 9.45
חן: „הכל נשאר במשפחה" 7.30, 9.45

רמלה
המגדל: „בן חייגר" 7.15, 9.30
גיל: „שושת הצרות" 7, 9

רמת השרון
חן: „אהבה, נוסח קוב:הבא" 7.30, 9.30

הסרט לצעירים, ולצעירים ברוחם!

בתפקידים: ג'ורג' לוקאס
41 להיטים בביצוע המקורי
תביקורת ודעת הקהל העולמית ממליצים "מלהיב, מרתק ומלא נוסטלגיה"
הצגת בכורה ארצית, ממוצ"ש 28.9.74
קולנוע „גת" תל־אביב
סרט C.I.C. — בצבעים
המוסיקה מהסרט על תקליטי M.C.A.

תיאטרון **השדרה** מציג:
אתי גרוטס
בקומדיה הבלשית הישראלית ששגעה את כל המדינה:
עליזה מזרחי
ההצגה חוזרת אליכם
יותר מצחיקה!! יותר משעשעת!!

בהשתתפות ✶ דודיק סמדר ✶ יוני קלוגר ✶ מירי פביאן
✶ מלי סיסו ✶ דן שמר ✶ יוסי סויח ✶ דב פרידמן
בבימויו של **שלמה בר־שביט**
תפאורה: זאב חלפרין (שמן) ● ריהוט משרדי: אלקטרו משרד בע"מ
תלבושות: גינה רוזנבוך

הצגות בכורה־סוכות תשל"ד / הכינו כרטיסים מראש!
תל־אביב: „בית החייל", מוצאי שמחת תורה, 8.10, 9.45—7.45
הרצליה: „דוד", יום ב', 30.9, ב־9.30
חיפה: „שביט", מוצאי סוכות, 1.10, ב־9.15
אשקלון: „אסתר", יום ד', 2.10, ב־9.15
הפקה ראשית: משרד „יוקי", ככר דיזנגוף, טל. 222448 • המשרד: תל־אביב, אלנבי 32, טל. 51344

תיאטרון ישראל בע"מ
המחזמר העליז
בגדי המלך החדשים
על פי הנס כריסטיאן אנדרסן

משתתפים: **אברהם מור**, **ג'טה לוקה**, יוסי סגל, ראובן דיין, מאיר סוזה, לאה עמיר, אילן שני, שלמה הלל
עיבוד: יוסי בכר · בימוי: שמואל אטיד · מוסיקה: משה דוידוביץ · תפאורה: דבבורה

לילדי תל־אביב
חג סוכות 1.10 ב־11.00 „בית ארלוזורוב"
יום ד' 2.10 ב־10.00 וב־12.00 „אהל שם"
יום ה' 3.10 ב־11.00 וב־3.30
שבת 5.10 ב־11.00 „בית ארלוזורוב"
שמחת תורה 8.10 ב־11.00 „בית ארלוזורוב"
נתניה „שביט" יום ד' 4.10 ב־10.10
הרצליה „היכל" יום ו' 4.10 ב־3.00
רמת־גן „אורדע" יום א' 6.10 ב־9.30—11.10
בת־ים „צנאוח" יום א' 6.10 ב־4.00
חולון „רינה" יום ב' 7.10 ב־9.30—11.30

✶ אליוט גולד ✶ דונלד סאטרלנד
בובבי מ.א.ש. חוזרים

הצגת בכורה ארצית ● ממוצ"ש 28.9
בקולנוע „אורלי" ת"א ● 4.30—7.30—9.30
סטילר פילם בצבעים

חופשה אמיתית עם
יהודה ברקן
בקומדיה העסיסית
המשגעת את כל המדינה
נשבר לי...

חיפה „אורה" הערב, יום ו' 27.9 ב־9.15
תל־אביב „נחמני" מחר, מוצ"ש 28.9 ב־9.00
קרית־ביאליק „סביון" יום ב', 30.9 ב־9.15
תל־אביב „בית־החייל" יום ג', 1.10 ב־9.00
כרטיסים: „עתיד" 31688 וביתר המשרדים

מי יגל את הסיכה?
שני סיפורים מרתקים במחזה אחד
משקפי הפלא · כליף · חסידה
בהשתתפות: נסים עזיקרי, שלמה בר־שביט, ברוך דוד, יונית שוהם
ההצגה המומלצת לכל הילדים
בחג הסוכות
לילדי חיפה: בתיאטרון העירוני חיפה
לילדי תל־אביב: ב„צוותא" וב„בית החייל"
לילדי ירושלים: בתיאטרון העירוני ירושלים
ובשאר חלקי הארץ

זה הכל בינתיים (בינתיים זה הכל)

יהונתן גפן · דני ליטני
צוותא — יום ו' 27.9 — בחצות
כרטיסים להשיג בקופה, קסטל, ועוד ויתר המשרדים
קרית־חיים „בית נגלר" מוצ"ש 28.9 ב־9.00 בערב
כרטיסים להשיג בבית נגלר

הערב!
בשעה 11.00 בלילה
בבית ציוני אמריקה תל־אביב
תוכנית בידור עם:
אבי טולדנו
דודו דותן
בלווית תזמורת
כרטיסים בקופה
מיזוג אויר באולם

חברת „מפתח" בע"מ — אבי טנר מציג
טיפות הגשם
כרמלה קורן
להיטי ברט בכרך
קריית־חיים „נעמן" הערב, יום ו' בשעה 9.30
חדרה „אביב" יום שבת 28.9 בשעה 9.30
ת"א „אהל שם" יום ראשון 29.9 בשעה 9.00

תיאטרון סולן מיקי פלד

פסטיבל הזמר החסידי
השישי תשל"ה
צביקה פיק ● רותי נבון ● שלישית מנטה מסטיק ● יזהר כהן ● חיה ארד ● אף אוזן גרון ● נירה גל ● אסתי כץ ● עוזי מאירי ● נירה רבינוביץ ● גלי עטרי ● להקת „קצה השדה"
תזמורת ומקהלה בניצוחו של מנשה לב־רן
שפוט ודירוג הלחנים ע"י הקהל בכל המופעים!
בשעת מיון הקולות תוגש
תוכנית אמנותית עשירה
מנחה: מני פאר ● מפיק: נחום בייטל

חיפה	ירושלים	תל־אביב
„אודיטוריום החדש"	„בנייני האומה"	„היכל התרבות" בחג הסוכות
מחר מוצ"ש 28.9 בשעה 9.00	יום ג' מוצאי סוכות 1.10 בשעה 8.45	יום ד' 2.10 ב־8.30 · יום ה' 3.10 ב־8.30 · מוצ"ש 5.10 ב־8.30
כרטיסים: „גרבר"	כרטיסים: „כהנא"	כרטיסים: יוקי והמשרדים

נתיבי אויר לישראל EL AL
תטיס את משתתפי הפסטיבל החסידי היוצא למסע הופעות ברחבי ארצות־הברית וקנדה.
משרדי ההפקה: תל־אביב, בלוך 24, טלפון 247257/8/9

תיאטרון
זאב רווח
בקומדיה הסאטירית
אסיר 00

הצגות בכורה
תל־אביב, בית ארלוזורוב
יום רביעי, 2.10.74, ב־8.30
כרטיסים „עתיד" 31688 ובמשרדים

מוישה ונטילטור מדריך קורס לתפירת גרביים

אליעזר נרר · יהודית מילוא · אילן שני · מוטי אביב · יעקב בודו

רשות השידור · עיריית תל־אביב—יפו האגף לתרבות נוער וספורט
הקלטה פומבית של תכנית הרדיו
„שירת דוד - בניגוני יוון"
מאת המחברים היוונים: —
✶ נסטור מטסס
✶ ג'אורג' ג'אורג'אדיס
✶ יאניס סילוואדוס
„היכל התרבות" יום ראשון 29.9.74 בשעה 21.00
בהשתתפות:
בשירה: —
✶ אילנית
✶ יזהר כהן
✶ אביבה גיר
✶ „הפרברים"
✶ חבורת „רננים"
בקריאה: —
✶ עוגניה שמחוני
✶ יעקב בנאי
✶ שלמה ברטונוב
✶ תזמורת בניצוח: — שמעון כהן
✶ כן ישולבו בתוכנית אגדות על דוד המלך שלוקטו על ידי אוריאל אופק
✶ עורך ומפיק: — יוסף בן־ישראל
✶ אירגון: — יצחק לבבי
✶ כרטיסים: — „חדרן" אבן גבירול 90, תל־אביב — „רוקוקו" דיזנגוף 93 וביתר המשרדים בעיר.
אזרח, שלם את אגרת הרדיו והטלוויזיה!

המיוסיקל הנפלא... הנהדר... לכל המשפחה!

MAME
דודה מיים
לוסיל בול
כוכבת הבידור מס. 1 של ארה"ב!
רוברט פרסטון • ביאטריס ארתור
הצגת בכורה ארצית, ממוצאי־שבת 28.9
בקולנוע „בן יהודה" תל־אביב
4.30, 7.15, 9.30

DRIVE-IN CINEMA TEL-AVIV
קולנוע דרייב־אין ת"א טלפון 477177
הקולנוע ללא בעיות חניה ● בייביסיטר פרטיות ● אויר ואוירה.
הצגה ראשונה בשעה 7.15
האגדה המקסימה של האחים גרים סרט צבעוני מוסיקלי מסעיר ומבדר

✶ רס טמבלין
✶ טרי טומס
✶ פיטר סלרס
„אצבעוני" "TOM THUMB"
הצגה שניה בשעה 9.45
„סרט בעל קסם ורגשות נדירים" (רידרס דייג'סט)

✶ ריצ'רד תומס
✶ קאתרין ברנס
שבוע 2
„רקיע אדום עם שחר"
"RED SKY IN THE MORNING"
הצגת חצות במוצ"ש, 28.9.74 ב־12.30
✶ ברט ריינולדס בסרט הפעולה
„תאוה לסכנה"
"PASSION FOR DANGER"

התיאטרון הלאומי הבימה:
התנגה — מחר 28.9 האולם הגדול; יום א' 29.9 האולם הגדול
משחק החתולים — מחר 28.9 האולם הקטן
אופרטה — מי הוא כתן ? — הערב ב־9.30 • מחר ב־9.00

התיאטרון הקאמרי תל אביב:
שלש מסיכות — מוצ"ש 28.9 • יום א' 6.10
חשמל — יום א' 29.9 • יום ג' 1.10
ביקור הגברת הזקנה — יום ד' 2.10 • יום ה' 3.10
כי עודני מאמין בך — מוצ"ש ב־8.30, 10.30

התיאטרון העירוני חיפה:
משפחת טוט — מחר 28.9 חיפה ב־8.30; יום א' 29.9 חיפה ב־7.00
סוכות. תשל"ה—אולם נחמני:
טילמסטר 2 — 1.10
אנשים כשרים — 3.10
נמר הפרגוסות — 6.10
פרטים במשרדי הכרטיסים בתל־אביב.

ביתן „המלחינים" מארחת
לפי בקשת הקהל — הופעה נוספת!
דבורה חבקין

השירה, שירי רחוב וכו'
עוזי חיטמן — בשירו „מי ידע שכך יהיה"
ואמנים אורחים.
יום ו' 27.9 ב־10 בלילה ת"א אולם מתידור
כרטיסים בוקי (לאן) וביתר המשרדים. בערב המופע בקופה — מ־7.30 בערב

דן בלין מציג
מי מפחד ממה

אבישלום דרורי — מי מפחד מהפוחה?
פרופ' בלק — מי מפחד ממלפפון?
ת"א „בית לסין" הערב יום ו' 27.9 ב־9.30
כרטיסים: הדרן, קסטל, רוקוקו ובבית ליסין

התיאטרון מארץ עוץ
היידי בת־ההרים

חיפה „אורה" יום ד' 2.10 ב־10.30 בבוקר
חדרה „חוף" יום ד' 2.10 ב־3.30 אחה"צ
רחובות „בית העם" יום ה' 3.10 ב־10.30 בבוקר
יפו „אלהמברה" יום ה' 3.10 ב־3.30 אחה"צ
תל־אביב „בית ארלוזורוב" (אהל) יום ו' 4.10 ב־11.00 בבוקר

מופעי תיאטרון • בידור • מוסיקה

אגוד האמרגנים והמפיקים בישראל

תכניתו של דן אלמגור — טוב לאהוב
תיאטרון „לילך" מציג
חולון „ארמון" הערב יום ו' 27.9 ב־9.30
תל־אביב „בית החייל" מחר מוצ"ש 28.9 ב־9.30
חיפה „אורה" יום ב' 30.9 ב־9.15

יהודה ברקן — נשבר לי...
תיאטרון „פרינ" מציג
חיפה „אורה" יום ו' 27.9 ב־9.15
תל־אביב „נחמני" מחר מוצ"ש 28.9 ב־9.00
קרית ביאליק „סביון" יום ב' 30.9 ב־9.15

זאב רווה — אסיר 00
תיאטרון „פרינ" מציג
הצגת בכורה
תל־אביב „בית ארלוזורוב" יום רביעי 2.10 ב־8.30
כרטיסים „עתיד" 31688 ובמשרדים

הילדי — בת־ההרים
התיאטרון בארץ עיר בחוה"מ סוכות
חיפה „אורה" 2.10 ב־10.30
חדרה „חוף" 2.10 ב־3.30
רחובות ב. העם 3.10 ב־10.30
יפו „אלחמברה" 3.10 ב־3.30
ת"א (אהל) „ב. ארלוזורוב" 4.10 ב־11.30

יוסי בנאי — פרצוף של צועני
גבעתיים „שבים" הערב יום ו' 27.9 ב־9.30
ירושלים „החאן" מחר מוצ"ש 28.9 ב־9.30
תל־אביב „אהל" יום ב' 30.9 (ערב סוכות) ב־9.30

ההנאות הקטנות שבחיים — ערב שירי ברכט
עירי אלוני, יוסי פולק, בני אמדורסקי
חיפה „הטכניון" הערב יום ו' 27.9 בחצות
תל־אביב „צוותא" יום א' 29.9 ב־9.00
גבעתיים „חדר" יום ב' 30.9 ב־9.30

רבקה מיכאלי — בשעות נוספות
ירושלים „החאן" יום ג' 8.10 ב־9.30
תל־אביב „צוותא" מוצ"ש 12.10 ב־8.30
ירושלים — אולם וויז, חאוו, יום ד' 16.10 ב־9.00

הצגה לילדים — מסע הקסמים — Lee עושה אנשים יפים
הצגות לחג הסוכות במועדון התיאטרון מנדלי 7 ת"א
יום ד' 2.10 ב־4.30
יום ה' 3.10 ב־2 וב־4.30
יום ו' 4.10, וביום ב' 7.10 בשעה 11.30 בבוקר

ערב מוסיקה — BARRELHOUSE JAZZ BAND (בקונצרט)
עם זמרת בלוז בינלאומית ANGI DOMDEY
ת"א „צ.ב.א." 4.10 ב־11.00
חיפה „שבים" 5.10 ב־9.00
עין־גב 7.10
ירושלים „בית־העם" 8.10
איילת השחר 10.10

הצגת הילדים — נילבי
רמלה „המגדל" יום א' 29.9 ב־4.30 אחה"צ
תל־אביב „בית ארלוזורוב" יום ב' 30.9 ב־9.30 וב־11.30

פסטיבל הזמר החסידי השישי תשל"ה
חיפה „אודיטוריום החדש" מחר מוצ"ש 28.9 ב־9.00
ירושלים „בנייני האומה" יום ג' מוצ' סוכות 1.10 ב־8.45
תל־אביב „היכל התרבות" בחג הסוכות ב־8.30 יום ד' 2.10, יום ה' 3.10, מוצ"ש 5.10

הגשש החיוור — פסטיבל הגשש
2 הצגות אחרונות בהחלט
חולון „רינת" יום ו' 4.10 ב־9.45
גבעתיים „שבים" יום ב' 7.10 ב־9.45

מוישה ונטילטור
יעקב בודו בקומדיה הצבאית
יפו „אלחמברה" הערב יום ו' 27.9 ב־10.00 ומחר מוצ"ש 28.9 ב־9.45
חיפה „שבים" יום ב' 30.9 ב־9.45

להקת „כוורת" — סיפורי פוגי
הצגות אחרונות
חולון „רינת" הערב יום ו' 27.9 ב־9.45
אילת „אמפי" מחר מוצ"ש 28.9 ב־9.30
יפו „אלחמברה" יום ב' 30.9 9.30—11.30

מועדון התיאטרון — Lee עושה אנשים יפים
ת"א רח' מנדלי 7 טל. 230039
הרביעיה חוזרת
יעקב בר־סירה, שמעון בר, גדעון זינגר, ראובן שפר
הערב 27.9 ב־9.30 ובחצות
ערב סוכות 30.9 ב־9.30 ובחצות
יום ג' 1.10 ב־9.00 וב־11.00
יום ד' 2.10, יום ה' 3.10
כניסת הקהל בימי חול ב־10.00

שיר ערש
עדנה פלידל, אברהם מור, חנה לסלו בקומדיה הנפלאה
קרית־ביאליק „סביון" הערב יום ו' 27.9 ב־9.15
תל־אביב „אוהל" מחר מוצ"ש 28.9 ב־9.30

תיאטרון „יובלי" מציג
חיפה „ביט" הערב יום ו' 27.9 ב־9.30
תל־אביב „בת־דור" יום ב' 30.9 ב־9.30 ובחצות וביום ג' 1.10 ב־9.30

תפוח זהב — שירי משה ארגוב
גבעתיים „חדר" הערב יום ו' 27.9 ב־9.30
תל־אביב „בת־דור" מחר מוצ"ש 28.9 ב־9.30
חיפה „ביתנו" יום ב' 30.9 ב־9.30

לונה פרק — ביריד המזרח
פתוח מחר מוצ"ש 28.9 ובכל חופשת חג הסוכות מ־10.30 בבוקר.
בילוי לכל המשפחה!

תיאטרון ציקלון — סינדרלה (ריקדוקית)
הרצליה „דוד" 2.10 ב־10.30
פ"ת „שלום" 2.10 ב־4.00
ראשל"צ „תפארת" 3.10 ב־10.30
כפ"ס „עמל" 3.10 ב־4.00
בת־ים „בת־ים" 4.10 10.30
חולון „ארמון" 4.10 ב־2.45
רמלה „המגדל" 6.10 10.30

זכור להזמין כרטיסים בטלפון בקופת התיאטרון בערב ההצגה

פרסום בלהין

הבימה — התיאטרון הלאומי

העתונות העולמית על „משחק החתולים"
מחזה שאין להחמיץ

„לונדון טיימס" — 1.11.73 — ביקורת מאת אירווינג וורדל „משחק החתולים" בתיאטרון גריניץ.
אישטבאן אורקני הוא אחד המחזאים הבודדים המודרניים במזרח אירופה שיצירתם הגיעה למערב, ובצדק.
אם לשפוט לפי הקומדיה המרגשת והשנונה הזאת, מאורעות יום־יומיים זעירים צומחים וגדלים עד שהם מתפוצצים כאבסורדים מזהירים.

„סנדי טלגרף" — ביקורת מאת פרנק מרקוס — 4.11.73
אליזבט ברגנר מצאה ב„משחק החתולים" כלי מושלם כדי לפתח את יכולתה החד־פעמית.
המחזה מעניין גם בזכות עצמו, מתחת לשטח של קומדיה ביתית יוצר אורקני חוויה עמוקה ביותר.

„ניו־יורק טיימס" — ביקורת מאת קלייב ברנס — 7.1.74
מחזה שאין להחמיץ. לא רק בהיותו הראשון ממזרח אירופה המגיע למערב, אלא בעיקר בשלמותו וקריאתו האנושית. לכאורה הוא דן בבעיות החזדקנות, לאמיתו של דבר בעיותיו חן ללא גיל וללא גבולות.

האגודה לקידום אמנות לעם

לוח מופעי תיאטרון, "רשת הקונצרטים" ותערוכות עיצוב
לשבוע: 26.9.74 — 30.9.74

יום א' 29.9.74:

בית־שאן	חוה, יולית	בביצוע: תיאטרון הבימה
פרדס־חנה	שירי תיאודורקיס	בביצוע: תיאטרון השמש
ערד	ציפי צופי בנג בנג	בביצוע: בידור לעם

הסינמטק הישראלי

עירית ת"א־יפו, אוניברסיטת ת"א, הארכיון הישראלי לסרטים

מחזות מפורסמים בגירסה קולנועית

28.9 ב־19.30: ליל האיגואנה — ג'ון יוסטו (לפי טנסי ויליאמס)
ב־21.30: אופרת פגרוש — ג'. וו. פאבסט (לפי ברכט / וייל)
29.9 ב־19.00: נשואיו של מר מיסיסיפי — קורט הופמן (לפי דירנמט)
ב־21.00: חוגרת עם הקמליות — ג'ורג' צ'וקור (עם גרטה גרבו)
2.10 ב־18.00: בקט — פיטר גלנוויל (לפי ז'אן אנואי)
ב־21.00: חתולה על גג פח לוהט — ריצ'ארד ברוקס (לפי ויליאמס)
3.10 ב־18.00: חשחף — סידני לומט (לפי צ'כוב)
ב־21.00: מרא/שאד — פיטר ברוק (לפי פיטר וייס)

לנוער ולילדים: יום ה', 3.10 ב־16.30: וינטר תלוחם (לפי קרל מאי)

בית עיריית תל־אביב — רח' פינסקר 4 תל אביב

בית הצנחן

רמת גן
מוצאי שבת 28.9.74
ריקודים ובידור
בתוכנית:
אלימלך בר־און — ילד הפלא
במופעי טלפטיה ובידור

יום שלישי מוצ"חג סוכות 1.10.74
נשף ענק — ריקודים ובידור

מוצאי שבת 5.10.74
גדי יגיל והזמרת
מוסיקה לריקודים לצלילי ה„כוכבים הכחולים"

ערב ריקודים ובידור לסטודנטים, לסולדיים, לחברים ולדתיים
באולמי רות
רח' בן־יהודה 84, ת"א (מול קולנוע „בן־יהודה")
במוצאי־שבת, 28.9.74 ובכל מוצאי־שבת
עם להקת **האלמוגים**
הזמר **משה נוי**
בתכנית:
תופני (משפחת שולמן)

JIMMY LOYD ג'ימי לויד

ושלישית הג'ז של ריקי בירמן
"אדום עתיק"
שירים מתוך מוזות מוסיקליים
שירי ג'ורג' גרשווין
ספירטואל שירי נשמה
שירי נט קינג קול
תל־אביב „בית ליסין"
הערב יום ו' 27.9 11.45
כרטיסים: „הדרך", „קסטל", ובקופת בית ליסין טל. 240001

נמשכת מכירת הכרטיסים!

למפגש ג'ז ופופ ישראלי תשל"ה - 1974

תל־אביב „היכל התרבות"
מוצאי־שמחת תורה
יום שלישי, 8.10.74, ב־8.45 בערב
כרטיסים: במשרדי הכרטיסים: „כיור", „כספי", „לאנע", הנצחת העוסקות ובקופות, ב„לאנע" (יפו) טל. 241432 בבית ליסין ת"א

הבימה — הבימרתף
מי הוא מה?
במופעו נסים עזיקרי
הערב ב־9.30 • ב־12 ב"פ
9.30 • 30.9 ב"פ 1.10

מועדון האמנים

מבצע קיץ 74
במוצאי־שבת
נסים סרוסי
רקודים עם להקת „הנשרים"
משקה ראשון (הפתעה) לחיילים כניסה חופשית.
שעירה טיילים ורקב מובטחת
ביום שלישי ריקודים עם „האריות"

מועדון האורלוגין

רחוב בראבינדור 26 תל־אביב
גילאי 20 פלוס
במוצאי־שבת
בתכנית:
נסים סרוסי
ריקודים עם להקת „האורנים"
בוא רבוע! המועדון פתוח

האגודה למען החייל בתל־אביב־יפו

בואו לשחק „בינגו"
המשחק החדש, המלהיב והמרתק
במוצ"ש 28.9.74 בבית־החייל,
רח' ויצמן 60, תל־אביב, בשעה 9.00 בערב.

כל ההכנסות קודש לפעולות למען חיילינו

רות עוזיאל, פרפסיכולוגית
דור חמישי למגידי עתידות ממוצא בדואי

הבעת תודה

חודשים התהלכתי מדוכדכת ומדוכאה בשל המצב הסובב אותי, והגעתי ממש לאובדן עצות מוחלט. פניתי לייעוץ אצל הגב' עוזיאל, ואודות ולא אבוש: חיי השתנו מן הקצה לקצה הודות להבנה הרבה, לטיפול המסור, ולעצה שאין דומה לה. גב' עוזיאל מסוגלת לייעץ בכל תחום של החיים ולהעניק עזרה בבעיות שנדמה לפעמים כי אין להן פיתרון. תודתי מקרב לב לגב' עוזיאל.

נ. כהן, תל־אביב

הזמנות רק בין 12 בצהרים ל־7 בערב, בטלפון 828706

סדנת תיאטרון שכ' התקוה

אהבה ראשונה

הצגה מוסיקלית מסיפורי עליות יהודי־תימן
בית בארבור, ת"א
מוצ"ש 28.9.74
יום ג' 8.10.74
בשעה 8.30

„האגם"

בפארק תלאומי בר"ג
בהנהלת ינוש
מזמינכם הערב ובמוצאי־שבת לרקוד ולהתבדר לצלילי תזמורת
„הטילים"
משקאות חריפים בבר!
מחירים עממיים!
ניתן לשכור את האולמות למסיבות ולחתונות.
טלפון 44 77 89

מועדון לילה

חצות פלוס

הרצל 15 נתניה
ביום שישי 27.9.74
ערב בידור ענק
* ניסים סרוסי — כוכב הזמר הישראלי
* רוי יאנג — זמר כושי מאנגליה
* שמוליק עדין — מקום שלישי פסטיבל הזמר

מוצאי־שבת 28.9.74
* הזמר רוי יאנג
* להקת הסנוניות עם הזמר המלהיב יוסי

אל תחמיצו ערב זה

מועדון

בר־מינן

מועדון אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת ת"א
בהנהלת דליק
מארח הערב את הצמד
דליה ואורי
והזמרת **דולי**
ריקודים לצלילי תזמורת **עונות השנה**
• • •
מחר מוצ"ש 28.9
ערב ריקודים
באולם ממוזג אויר לצלילי תקליטיה עשירה
*
הכניסה לסטודנטים/יות בלבד

מרכז החאן הירושלמי לתרבות ולבידור

הערב יום ו' 27.9 בשעה 3.00 אחה"צ
סרט לילדים: „אגדות אנדרסן"
בשעות 8, 10, 12 סרט: „האשה בחולות"

מחר, מוצ"ש 28.9 בשעה 8.00 בערב
רסיטל לכנור עם יהושע אפשטיין
בשעה 10.00 יוסי בנאי: „פרצוף של צועני"

החאנברט — קברט סאטירי על כוס יין
פתוח ערב ערב בשעה 9.30 (פרט ליום שישי)

יום ב' 30.9 (ערב סוכות)
בשעה 3.00 אחה"צ סרט לילדים: „חיידי בת החרים"
בשעות 8, 10, 12 סרט: „הנחש"

יום ג' 1.10 בשעה 9.00
מחזה מוסיקלי על ירושלים (באנגלית) נומלץ לתיירים
בשעה 11.00 בלילה שירי פרטם

יום ד' 2.10 בשעה 9.00 בערב
ערב פולקלור לתיירים
עם „ענבל"

החאנברט — קברט סאטירי על כוס יין
עם: אהרון אלמוג, שתאי קונורטי, רחל שור, מרגלית אלמוג.

קולות וכלים עם:
שלמה גרוניך — פסנתר
שם טוב לוי — חלילים
שלמה יידוב — גיטרות

תל־אביב „בת־דור" הערב, 27.9 בחצות
כרטיסים: „יוקי" (לאן)
הזמנות הצגות „תיאטרון מסכות" טל. 223212 ת"א

נותרו מקומות לבתי מלון ובתי הארחה

לימי החג וחול המועד

סוכות

פרטים והרשמה:

„און" ארוח ונופש בע"מ

המשרד הראשי: חיפה — רח' הרצל 22, טל. 648404
סניפים:
שד' חנשיא 126, טל. 82277
נתניה — רח' הרצל 4, טל. 22947
ירושלים: רח' שמאי 8, טל. 224624
תל־אביב: רח' אלנבי 113, טל. 612567
כפר דיזנגוף — רח' דיזנגוף 4, טל. 248306

הופה — מועדון התיאטרון הבימות בידור

בהנהלת אלי אביאלי
רח' יוסף 47 טלפון 660906, 642549

תכנית חודש ספטמבר
ערב ערב (פרט לימי א')
* **לאס פאמפאס** — ריקודים בקצב דרום אמריקאי
* **דואו ארוס** — צמד סטריפטיז ארוטי מפריס
* **LES ANDRAY DANCERS** — אקרובטים קומיים מפריס
* **מיכל וול** — יוצאת להקת פיקוד הצפון

מנחה ומגדר: **אורי זוהר**

מוסיקה לריקודים עם ג'וני לוד הפסנתר והזמר יוסי לוי.

אבישלום דרורי
מתפנט
חווים ל:
* היפנוזות שימושיות
* גמילה מעישון בעזרת היפנוזה
* לימוד אנגלית בעזרת היפנוזה
* הרזיה בעזרת היפנוזה
* בעיות!!!
פרטים: תל־אביב, טלפון 266349

לחברה דתיים

ב"ה במוצ"ש י"ב תשרי 28.9.74 משעה 8.45
באולם בני־ברית
רחוב קפלן 10 ת"א
בתכנית:
* שושי שקת
* הגרלות
תזמורת „החוריסקופ"
תרקידכם
הכניסה לחברה דתיים ולסטודנטים
הכונו לנשף סוכות ביום ג' 1.10.74
עם הבדרן המצוין צחי נוי

האועדון הנבחר 1974

דיסקוטק כריש רמלה
פתוח ערב ערב פרט ליום א'.
הערב, יום ו' 27.9
* זמרת השנה **אילנית**
* להקת צמרת **„החדים"**
* הזמר **שימי תבורי**

מוצאי כיפור 28.9.74
מוצאי שבת 28.9
* **טריפונס**
* להקת צמרת **„החדים"**
* הזמר **שימי תבורי**

הנהלת כריש מברכת את כל מבקרי כריש בגמר חתימה טובה

סטודיו 18

קורס צילום ופיתוח — חובבים
ערב
נותרו 2 מקומות
ת"א, בן־יהודה 18, טלפון 299598

חקק לוז'וקים

טיפול חוקי הגית עם אחרונות לשנה

תל־אביב	03־449564, 03־450264
אשקלון	051־9019
חיפה	04־522856
ירושלים	02־228618
מבשרת	057־50489

בפקות ארגונים, רשיון משרד הבריאות 15.

מואדון מארקס

במוצ"ש 28.9.74
שמח לחזמינכם לפתיחת **עונת הסתו**
עם הלהקה המעולה **עונות השנה**
הזמר **דוד גבאי**
* הגרלות יקרות ערך בין 100 הראשונים יוגרל טרנזיסטור
* אמנים אורחים
* משקה ראשון
המלך ג'ורג 46, תל־אביב בנין קולנוע מקסים (מפרתף)

אגודת הסטודנטים אוניברסיטת ת"א

אודיטוריום בר־שירה
היום, יום ו' בשעות 22.00, 24.00
יוקרן סרט מעולה
*
מחר מוצ"ש בשעה 21.00
יוקרן סרט מעולה
בהשתתפות קארי גראנט

„הבוסתן"

ירושלים, רחוב יפו 68 טלפון: 02־231675
בהנהלה חדשה
מוסיקה ורקודים במוצאי־שבת
לגילאי 20 עד 120
היכונו גם לפתיחת המסעדה החדשה והמיוחדת

מוזיאון הארץ

גדולה עוגן

פיסול בחומר
במוזיאון הקרמיקה

שעות הביקור:
א'—ה' מ־9.00 עד 16.00
ו' וערבי חגים מ־10.00 עד 13.00
שבתות וחגים מ־10.00 עד 14.00
בשבת הכניסה חופשית

צוותא להדרון ויוקדה

ליל שבת 27.9	ב־9.00: „מחכים לגודו" — מאת ס. בקט. בחצות: „זה חבל בינתיים" (בינתיים זה חבל) — יהונתן גפן, נדני ליטני.
מוצ"ש 28.9	ב־8.30 וב־10.30: צוותא והתיאטרון הקאמרי מציגים „כי עודני מאמין בך..." מאת עמוס קינן, בימוי עדנה שביט.
יום א' 29.9	ב־9.00: „ההנאות הקטנות שבחיים" ערב ברכט בשירים ופזמונים.
יום ב' 30.9, 1.10	ב־9.00: „מחכים לגודו". בחצות: ערב ג'אז עם להקת הפלטינה. אהרלה קמינסקי, רומן קונצמן, אלתור טוראל, לב זבוז'ינסקי, נחום פרפרקוביץ.
יום ג' ערב סוכות	ב־4.00 אחה"צ: „שלום צוציק" הצגה לילדים מאת מילים דוסקין ובבימוי עברית: שולמית חר־אבן, עם שחקני החוג לתיאטרון אוניברסיטת ירושלים. ב־8.30 וב־10.30: זה חבל בינתיים (בינתיים זה חבל).

שנה אחרי...
אוקטובר 1973 — אוקטובר 1974
תערוכת שאול קנז

בימת צוותא מציגה

„מחכים לגודו"
מאת ס. בקט, בימוי: עדנה שביט
משתתפים: שמעון לב ארי, אלי כהן, ש. חנון, גד קינר, יצחק וויס
הערב ליל שבת 27.9 ב־9.00
יום ב' ערב חג סוכות 30.9 ב־9.00

לוטו

השבוע בלוטו — מינימום פרס ראשון

350,000* ל"י

*כפוף לערעורים

פרקי היום בתנ״ך

המשנה היומית

הדף היומי

ההלכה היומית

הדלקת הנרות

ערב שבת: ירושלים 5.58; תל־אביב 6.11; חיפה 6.02
מוצאי שבת: ירושלים 7.06; תל־אביב 7.07; חיפה 7.06

תורנות בתי מרקחת

תורנות רופאים לפי המחוזות

תורניות בתי חולים

קבלנים מציעים

דירות

וילות ובתים

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

צה״ל חזק הוא ערובה לבטחון המדינה

קליטת ציוד חדיש ומתוחכם והקמת מסגרות חדשות מחייבות תוספת כוח אדם באיכות מעולה

לצה״ל דרושים:

- קצינים בתפקידי פיקוד, מנהלה ומקצועיים.
- מקצועות רפואה: חובשים, משי״קי תברואה, או בוגרי קורסים מקבילים.

מסיימי שרות סדיר בצה״ל בוגרי 10 שנות לימוד וחסרי מקצוע יוכשרו במסגרת שרות הקבע למקצוע בו יבחרו.

יתקבלו לשרות הקבע מועמדים בעלי נתונים כמפורט להלן:

- מסיימי שרות סדיר בצה״ל אשר הוערכו בחוות דעת טובות ע״י מפקדם.
- בעלי הכשרה מקצועית מתאימה.
- כושר גופני מתאים לשרות בצה״ל — בהתאם לתפקיד.

המעוניינים להתקבל לשרות הקבע ואשר נתוניהם תואמים את הדרישות הנזכרות לעיל.
יפנו אישית לכתובת: רמת־גן, רח׳ מודיעין 100 (עבור קבע) בימים א׳—ו׳, בשעות העבודה הרגילות.

על הפונים להצטייד במסמכים הבאים:

- פנקס מילואים ✶ תעודת שחרור משרות סדיר
- מסמכים המעידים על הכשרה מקצועית

פרטים בדבר מקומות השרות, תנאי השרות ותנאי השכר — יימסרו למועמדים במקום.

הצטרף לשרות הקבע ותרום חלקך למעמסה הבטחונית

מרכז קופת־חולים · משרד העבודה · מועצת הפועלות

מודיעים

שנמשכת ההרשמה לקורס

מנהלות משק

(מטבח, חדר־אוכל, נקיון, לבנים)

שיתקיים באולפן המשק ליד בית־חולים ״בילינסון״.

מתקבלות מועמדות בגיל 40—20, בעלות השכלה של 12—10 שנות לימוד.
משך הקורס 6 חודשים.
התחלת הלימודים באוקטובר 1974.

ההרשמה במחלקה למשק ותזונה במרכז קופת־חולים, ת״א, רח׳ ארלוזורוב 101, חדר 635 ובלשכות שרות התעסוקה — בימים ב׳ ג׳ ד׳ ה׳ בשעות 12.00—09.00.

משרד החינוך והתרבות · מדרשת ״נוער שוחר מדע״ ירושלים · נוער שוחר מדע

הדשמה לחוגי ״נוער שוחר מדע״

מדעי הטבע: ביולוגיה של מקוי מים.
ביוכימיה קלינית.
אקולוגיה והתנהגות בעלי־חיים.
מדע הרוח: פילוסופיה יהודית.
אמנות יהודית.
טכנולוגיה: אלקטרוניקה.

ההרשמה תסתיים ביום שלישי, כ״ט בתשרי, 15.10.1974
פרטים: ההרשמה בת״ד 262 ירושלים, או היחידה לנוער שוחר מדע משרד החינוך והתרבות.

הודעות מס־הכנסה ומס־רכוש

עצמאים וחברות!

במסגרת התכנית הכלכלית החדשה הועלה נטל המס והמילוות לכלל אזרחי המדינה.

שיעור המקדמות לעצמאים וחברות הוגדל אף הוא החל מחודש ספטמבר 1974.

שלמו המקדמות במועד

ותיהנו מהצמדת המילוות (הכלולים במקדמות) למדד דצמבר 1974; וגם תמנעו מעצמכם תשלום קנסות מיותרים.

על המפגרים בתשלום המקדמות — יוטלו ריבית וקנסות כבר החל מ־1 באוקטובר 1974. (חקנס — 2% לחודש, חריבית — 1¼% לחודש).

לטובתכם זכרו

החל ב־1.10.74 יוטלו קנסות וריבית על המפגרים.

לוטו

השבוע בלוטו־מינימום פרס ראשון

350,000* ל״י

*כפוף לערעורים

מועצת הפועלות ומשרד העבודה בשיתוף עם חיל האויר

פותחים קורסים חד־שנתיים קדם־צבאיים

מכשירנות מעבדה תעופתית

בוגרת כתה י״א, י״ב דרשי מקצוע מענין ומבוקש.

תלמידה המתקבלת לקורס (לאחר בדיקת התאמה למקצוע), תקבל דחית שרות מצה״ל עד לסיום הלימודים.

מסיימות בהצלחת תועסקנה במקצוע בזמן השרות והרכושנה ותק ונסיון במקצוע.

בחיים האזרחיים תוכלנה לתקלט, במשכורות נאותות, בתעשיה הצבאית, במעבדות רפואיות ובמפעלי אלקטרוניקה.

פרטים והרשמה: במרכז להכשרה מקצועית יפה, שד׳ ירושלים 46, טל. 823529.

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל

מדור רישום וקבלת מועמדים

הננו מודיעים על

המשך ההרשמה לסמסטר אביב תשל״ה

ההרשמה לסמסטר אביב תשל״ה תסתיים ביום שני, כ״ט בתשרי, תשל״ה 15.10.1974.
בחינות המיון תתקיימנה בקרית הטכניון בתאריכים הבאים:

הבחינה במתמטיקה יום ד׳, 11.12.74, בשעה 10.00.
הבחינות בפיסיקה יום ה׳, 12.12.74, בשעה 10.00.
ההרשמה היא לכל היחידות בטכניון פרט ליחידות הבאות: ביה״ס לרפואה, ארכיטקטורה וביולוגיה, אליהם קיימת הרשמה פעם אחת בשנה לסמסטר חורף בלבד.
טפסי הרשמה ו״ידיעון למועמדי״ ניתן לרכוש תמורת 4.— ל״י באמצעות הדואר בכתובות הבאות:
1. מכלול בע״מ, בית הסטודנט, קרית הטכניון, חיפה, בצרוף המחאה דואר או שובר תשלום לזכות הטכניון מס׳ חשבון 5302141 (טלפון 223854).
2. המדור ללימודי חוץ, רח׳ לסין 14, תל־אביב. (טלפון 268126).
ניתן לרכוש את החוברת גם באופן אישי בכתובות הנ״ל, בשעות הקבלה כדלקמן:
בטכניון — בימים א׳—ה׳, בשעות 14.00—8.00.
במדור ללימודי חוץ בתל־אביב — בימים א׳—ה׳, בשעות 13.00—8.00 ו־19.00—16.00 וביום ו׳ בשעות 12.30—08.00.

בע״ה

מתארגן גרעין דתי להתישבות כפרית (לא חקלאית)

בעלי משפחות ובודדים צעירים וצעירות ברוחם המעוניינים לקבל פרטים יפנו אל:

ת.ד. 361, פתח־תקוה

פסנתר כנף

STEINWAY & SONS N.Y.

במצב מצוין, למכירה

״גרוסמן״, רח׳ אלנבי 38 (מול מוגרבי) ת״א טלפון 55682

● למכירה דירת 1½ לזוגות הרצל 88, טל. — מסבינדר.

● למכירה מיידית ברמבר־דנט דירת 1½ פרטר — 240000.

● למכירה מיידית בצפון ת״א 1½ + הול, ממושמת. 247188.

חדרים מרוהטים

● לסטודנטית חדר מרוהט ברמת־אביב (ע״י האוניברסיטה) 410012 — בערב.

● דירת חדר קומפלט ומלפון בצפון ת״א 88084 241486.

● להשכרה בצפון תל־אביב חדר מרוהט + כל הנוחיות. 236325.

● סטודנטיות מחפשות שותפה לחיפוש דירה מרוהטת בנתניה 03-288472 04-255318.

● חדר, כניסה נפרדת עם נוחיות בצפון 445448 מ־17.00.

● במחתונית להשכיר חדר לבחורה בילו 7 פרט. 018048 אפשרי עם פנסיון.

דירות בדמי מפתח

● 4½ חדרים מרכז שדרות רוטשילד, גוש 110 מטר, בני אוויר. 225907.

● דירת 3 חדרים במצב מצויין ברחוב ולפסון עליה טל. 255204, 10—13.

דירות בשכר חודשי

● 4 חדרים במרכז הרצליה מרוהט או לא.

● דירה מרוהטת בת 3 חדרים ברחוב שקט במרכז תל־אביב, טלפון, טווג אויר, מכונת כביסה, יבוש, לשנה.

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

דירות להחלפה

מגרשים

אולמות

● אולמות לתעשיה ומחסנים למכירה ולהשכרה בגדלים שונים, קרית מטלון, טלפון 011331.

מבני תעשיה

מחסנים

עסקים

חנויות

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

משרדים

הלוח הכפול | הארץ | ידיעות אחרונות

הזוכים בפרסי ענק

במבצע הפרסים הענק של הלוח הכפול זכו מפרסמי מודעות אלה.

דירת שיכון עובדים — אברהם בואנו, רח׳ עירית 18, בלוק 25 יבנה.

מכונית פיג׳ו 104 — ליבוביץ רפאל ואילוה, מאזיה 8, הרצליה.

מוצרי פיליפס:
מכונת כביסה: פלדמן נאוה, רח׳ חורן 7 רחובות.
מדיח כלים: יואל שושן, רח׳ פרנקפורטר 21 פ״ת.
טלויזיה: מתי שוחט, רח׳ מצקין 9 פ״ת.
מקרר: עוזי מיכאלי, מושב רשפון.
מערכת סטריאו: בלייכר־זיכהולץ קבלו מין בע״מ רח׳ הנביאים 20 חיפה.

הלוח הכפול | ידיעות אחרונות | הארץ

● לחברה מסחרית בתל־אביב מנהל/ת חשבונות.

● דרושה פקידה בתבנית רצוי ידע בשפה האנגלית.

מכוניות למכירה

דארט-וליאנט
האמריקניות של קרייזלר
הנמכרות ביותר בארץ

אופל

ב.מ.וו.

ד.ק.וו.

דופין

הילמן

אודי - N.S.U.

פעם VOLVO תמיד VOLVO

מסחריות

● מיאות סקניה 110 1971, בעל שם טוב.

● ווליו 144, פורד 71, במצב מצויין אוטומטי + רדיו.

ווקסהול

וויליס

טריומף

טנדרים

לארק

מוריס

מרצדס

מיני־מיינור

סימקה simca
מכונית טובה
מבית טוב
בית קרייזלר

סאאב SAAB 294897

סובארו

סוסיתא

● בהזדמנות למכירה במצב מצויין טנדר סוסיתא 63 טל.

פולקסווגן

פורד

פז׳ו

הלוח הכפול ידיעות אחרונות הארץ

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 74, תל-אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 611141
המחיר: יום חול: 2.40 ל״י לשלה / יום ו׳: 3.10 ל״י לשלה

● פג׳ו 403 1961, ארגז ותוספות. 10,000 ק״מ + רדיו.

● פג׳ו 403, 1961, בתנאי מצוין. ת״א.

● פג׳ו 404, 1964, מצב טוב.

● פג׳ו 404, 1972 אוטומטי, 90,000 ק״מ.

● למכירה פג׳ו 404, מודל 1973, העצמאות 78.

● פג׳ו 404, 71, אוטומטית, 42,000 ק״מ נהדרת.

● למכירה פג׳ו 403 מודל 1961, אבולעפיה 87, ת״א.

● פג׳ו סטיישן 1968 מונית לשעבר, מנוע טוב, צבע — 415411.

● בהזדמנות 404 1969 + רדיו במצב מצוין 280050.

● פג׳ו 404 סטיישן 72 יד ראשונה.

● פג׳ו 1971 504 גיר אוטומטי.

● פג׳ו 404 סטיישן 1966 במצב מצוין.

● פג׳ו 404 קופה 71, יד שניה, למכירה.

● פג׳ו 404 אוטומטי 1960.

● פג׳ו 504, 1972 סופר לוקס אוטומט, אינג׳קשן.

● פג׳ו 404 אוטומטי 1968.

פיאט

● פיאט 850, 64, מנוע 71.

● פריגולה 69, פיאט (124) משפחתית.

● בהזדמנות! פיאט פרימו-רית מסחרית 1960.

● פיאט 1971, שנת 74, מצב מצוין.

● בהזדמנות פיאט 850 ספיישל.

● פיאט 600 מודל 64 + לשנה במצב מצוין.

● פיאט 128, יד שניה, מצב מצוין.

● פיאט 125, מצב טוב.

● פיאט 124 1971, ק״מ מצוין.

● פיאט 124 ספיישל 71, יד ראשונה.

● פיאט 128, מנוע 72, מצב טוב.

● פיאט 850, 1973, אינג׳קשן.

● פיאט 124 1971 — מצוין.

● פיאט 124 ספורט 1800, רדיו.

● פיאט 850 קופה 1971, 42,000 ק״מ.

● פיאט 125, 1978, 20,500 ק״מ.

● פיאט 1100 ספיישל 67, מצב נהדר.

● פיאט 600, 64.

ציטרואן

● דה שבו 1969, במצב טוב + חלקים ותוספות, טל. 910128.

● דה שבו 1969, מצב טוב, לא בשבת.

קונטסה

● קונטסה 1300 ב-1967, מצב מצוין, טל. 007885.

● קונטסה 1300/4 1967, אחרי אוברול, רמת החייל.

● קונטסה 900 65 אחרי אוברול במצב טוב מאד.

● קונטסה 900 1965, במצב מכני טוב, מסם ל-8 חדשים 452242.

● קונטסה 1300 מודל 1966 מצבם מצוין.

● קונטסה 1966 בהזדמנות, במצב טוב.

● קונטסה 900 65 אוברול + טסט בהזדמנות, טלפון 878278.

רנו בחסכון ראשון

● רנו 1975 עם כסויים חינם רק ב״רכב ישראלי״ — סוכנות רנו בזעבי 60 יפו (צומת אבו כביר) טל. 821478, המבצע עד 30.9.74.

● רנו 4 1969 במצב מצוין.

● רנו 10 69, מצוינת, טסט חצי שנה 840161.

● רנו דופין 50 אחרי אוברול מצוין 850788.

● רנו 10 1973 אוטומטי 10,000 ק״מ.

● רנו 17 קופה 72 טלפון 442037 450249.

● רנו 4 1965 במצב מצוין, 110,000 ק״מ.

● רנו 16 סוף 72 במצב חדש 81,000.

שונות

● בהזדמנות קטר שבו 1950 מצב טוב + רדיו.

● מבצע לחגים! טיים סטריאו למכוניות + רמקולים + מכשיר שליפה כולל הרכבה ואחריות.

● יריד למכוניות, כל יום ב׳ משעה 12.00.

● קונים רכב מכל הסוגים במחירים הגבוהים ביותר.

● אביזרי רכב במחירים זולים.

השכרת רכב

● כנסר השכרת רכב ללא הגבלה בק״מ, החל מ-99 ל״י ליום.

● השכרת רכב לקראת החגים בתנאים נוחים.

שרותי רכב

● ביטויים למוסכים, נגררים מאוררים וכל אביזרי רכב.

ביקוש רכב

● דרושה אלפא ג׳י.טי. 10.0.

אופנועים וקטנועים

● למכירה וספה ג׳י.אל. 66.

● בהזדמנות וילי 80 במצב טוב.

● הונדה 125 אחרי אוברול במצב + טסט לשנה.

● בהזדמנות מילון סוף 72, 1100 לירות.

● למכור הלמשת וספה עם.

● למכירה מיידית בהזדמנות.

● הונדה 50 1971 טסט לשנה.

● הונדה 90 1971 ב״א ראשי.

● אופנוע 1973 הונדה 800.

● הונדה 50 שחורה במצב מצוין שנת 72.

מציעים למכירה

● למכירה ציור נגינה.

● הזדמנות בלתי רגילה! מכירת אופציות של מלאי.

● אמפיר 18, אוטומטי 60.

● דוד חימום סול אוטומטי.

● מכונת כתיבה עברית ״אוליבטי״.

● אמפיר 10, במצב מצוין.

● למכירה בהזדמנות מקלט טלוויזיה.

● מערכת גנון חדשה.

● למכירה מכונת גלידה.

● למכירה בהזדמנות פיקסים.

● שני ואני מציעים למכירה.

● למכירה מכונים תעשייתיים.

● אביזרי רכב במחירים זולים.

● בהזדמנות רהיטי סלון.

● אטבסית בוררים, אפליקציות.

● בהזדמנות מערכת סטריאו.

● למכירה תנור אפיה.

● לדגל נסיעה מכשירי חשמל.

● לבנות צעצועים.

● מערכת בשריה.

● הכשרת סופרים.

● בהזדמנות רמקולים.

● מכשיר טלוויזיה.

● סוף שנת עבודה.

רוצים לקנות

● בלש המטבח, קונים דירות.

● קונים טלוויזיות, מכונות כביסה.

חקלאות

● למכירה מערכל ותשקיה.

● למכירה שתיר אנב.

● טיחות ומכשירי בית חרושת.

● חשוב לקלנים! תנורי חימום לאיסוף אפרוחים.

● לגולגים ומגדלים הודים.

● שואב מים במחיר.

● עגורות לטים 2, 4, 6.

● מערכת אזעקה תוצרת אמריקאית.

● למכירה בהזדמנות רוכב אוטומטי.

● למכירה בהזדמנות מקרר.

● לאספנים: טבעות נדירות.

● למכירה ביזא מכונת ג.ג.

● לעבודות: מכשירים קטנים.

● למכירה סוללות גלומי.

● מכשירים חדשים.

● פונים לכל נישה.

בלי נגינה

● מחסן אבזתרים: מכירת, נגינה ותיקונים.

● סנתרים קיטוביץ.

● למכירה כלים למתחילים.

● סנתרים חדשים ומשומשים.

● אורגן ״המחל״ בי.ג.בי.

● בהזדמנות לתנור כלי נגינה.

● בהזדמנות חדר עמוקים.

● תוספות לטיפוס הספנה.

רהיטים

● ״ארבל״ פיטובלט, סינוגן עתיק, נהדר, ומיקסר.

● קונה רהיטים משומשים, עתיקים, ירושות ותיקונים.

● בהזדמנות רהיטי סלון, ספה, שולחן, 3 כורסאות.

● למכירה סלון מודרני.

● רהיטי ״ביא״ 1973 חדר שינה קומפלט.

● למכירה ארון ילדים.

● למכירה רהיטי סלון.

● למכירה שולחן כתיבה.

● למכירה ארון קיר.

● חדר שינה אקפלט חדש.

● ארון סירטיקה 6 דלתות.

הלואות

● הלוואות בתנאים נוחים לעובדי מדינה.

● הלוואות מיידיות לעובדי מדינה.

שעונים

● שעון שליד לביה, אמרי.

מכונות כביסה

● סבלת כביסה ועריכה.

עבודות ניקיון

● עבודות ניקיון — עבודות ניקוי.

נופש

● למעוניינים בהוריה בית מלון.

● ״המסביר״ מלונות ומכונות.

● טיולים לאילת.

● רשא בע״מ עבודות שיש.

● נגר רסיבות בחירה.

● ״הכלת״, ניקיון ישודי.

● ציפוי פורמייקה לארונות.

● אני מבצעים עבודות.

● ״זהר״ ליטוש והברקה.

● שיפוצים תוספות.

חיות בית

● למכירה כלבת סטר איריש.

● למכירה גורי רועה גרמני.

● גורי רועה גרמני.

● בהזדמנות גורי פודל.

● גורי בוקסר מגוזעים.

● דרוש גור ודוברמן.

● למכירה 8 כלבי רועים ערביים.

● למכירה כלב קולי.

● למכירה כלבה ו/או כלב מעורבים.

● אבדה כלבה סיבלית.

● קולי (לסי) מיוחסים.

● אבד גור 3 חודשים.

● למכירה גורי בובים עם תעודות.

חוגים

● שחיה ולימוד בבריכה.

● חוגים פרטיים.

● ביטויים ובגיה.

טלוויזיה

● קונה! טלוויזיות מכל הסוגים — משלם מחיר גבוה.

● טלוויזיות ״סיטס״ גרונדיג.

● הזדמנויות מ״ג 500 + אחריות.

● ב.ב.מ. ביטוח ותיקון.

● למכירה מקור.

● קונה טלוויזיות במחיר גבוה.

● סוני קטנה.

● קונה! טלוויזיות במחיר גבוה.

התעמלות ומסגים

● מכון ״ברזיל״, דיזנגוף 28, נתניה.

● ריצה עיסוי מישלם ותזי.

● מסג׳יסטית שיטות מיוחדות.

● מסג׳יסטית בכל ימות השבוע.

● מסג׳יסטית בריתה.

● מסג׳יסטית מעילה מעולה.

● למתחזרי משקל.

● הכרזה עסקית.

דודי שמש וחשמל

● ״שרותיבר״ — ״אקויר״ לשרותך בעיר ובכפר.

● ״ברומגן״, קיבוץ שער העמקים.

● ריוון טייס עם קמסות.

● מרוות סקולים בהזדמנות.

● טייס קסטות רק מ״בוי״.

● 4 שולחנות של חנות.

● חדש: טלוויזיה, מנורה.

● בהזדמנות מכונת כביסה.

● מקפיון מרגם.

● תנור גז + גריל.

● בהזדמנות! אמפליפייר.

● חיסול דירה.

● ״מאגילסליה״, שירת.

● ״הברק״ טלמים ומבריקים.

● ימלים.

● חיוני.

● מכשירים.

בתי-ספר ושיעורים

● שיעורים פרטיים באנגלית ובכל שפה לועזית.

● בהזדמנות מכונת כביסה.

שרותים

● אמבטיות אמאיל.

● ״שיפרון״ שבצית.

● ״מאיר״.

● ״הברק״ שלמים.

● ימים.

● מחיר.

● אמבטיות.

מי מצא?

● אבדה פוליסת ביטוח.

צילומים

● ניקון אף, מצוינת בהזדמנות.

● למכירה עדשת 50 ס״מ.

תריסים

● חסוך כסף מהכים.

● סגירת מרפסות במסגרות אלומיניום.

סירות

● מנוע ימהה 8 כ״ס.

● מרכז הימי הגדול.

● בהזדמנות ספור נאום.

● סירה 420 תוצרת צרפת.

● למכירה סירת גומי.

בולים ומטבעות

● בולי ישראל קונה התייחסות.

מקררים

● מקור המקררים! 250 ל׳.

● מרכז המקררים! קונה.

● מקרר 12 במצב חדש.

● למכירה מקרר פריג׳ידר.

● למכירה מקרר קפוים.

● קונה! מקררים.

● מקרר במצב טוב.

● אמקור 11 במצב טוב.

● למכירה אמקור 15.

● מקרר פריג׳ידר 15.

● קונה מקררים במחיר גבוה.

● למכירה מקרר.

טיולים

● מתפשים שותפים לטיול.

ריקודים

● תלמד לרקוד אצל.

ספרים

● ספרים עבריים ולועזיים.

● ספרים ישנים.

שידוכים

● תיכום המשכנית להיכרויות.

● נכנס להיכרות.

● היכרויות.

● היכרויות.

● ״אביב״ מכון.

● היכרויות.

● משרד.

קורות רופאים לפי המקומות

● ירושלים

● עיר״ן — עזרת ראשונה.

● הוצאת רופאים במקרים דחופים.

תורניות בתי חולים

● היום: הדסה (ילדים), בקור חולים (פנימית — נשים), שערי צדק (כירורגית — עיניים).

● שבת: הדסה (פנימית), שערי צדק (ילדים — נשים — כירורגית — עיניים).

תורנות בתי מרקחת

● ליל שבת: עוזה, עזה 15, טל. 88262.

● שבת: רמות אשכול, רמות אשכול.

● מוציא: מעלות דפנה.

בתי כנסת

● בחיבור ויצ׳ין קולל.

קבלנים

● בשדרות הרצל, 5½ חדרים.

● האחים אוסטר בע״מ.

מציאות

● אקרסאי 80/180, טלוויזיה.

● מחשב אלקטרוני.

● כותב תוכניות.

● מרפי נאה ומשכיל.

● ״אביב״ מכון ענק.

● תיכוניסטית.

● סטודנט לרפואה.

● קצין נאה ומעניין.

● צעיר צנוע.

● שרטט.

● שנה טובה.

● ״רעים״ התאמה.

● בת 28, רוקה.

● ״רעים״ שיטה.

● כבן 22.

● מסידות.

● ירושלמים.

● היכרויות.

● דרושים.

● אלמן נאה.

● רווק.

● בחור.

● הכי.

הלוח הכפול ירושלים

חדרים מרוהטים

● חדר נחמד מרוהט בבית חכרם + טלפון ותסקה, טל. 512503.

● בקרית משה חדר בדירה סטודנטיות, 536226 בערב לא בשבת.

● חדר נאה + מרפסת + טלפון, חסקה, ביטמריהן.

חנויות

● למכירה/בשכ״ח חנות ב׳ שמואל הנביא, מתאימה לכל מטרה. 284051.

מגרשים

● מגרשים. פרטיים בחיפה, בנאות הכרמל, מקום גבוה ומשקיף לים, 7,000 ל״י. ״אדמות מבטחים״, הסורג 2 ירושלים, 281996.

● חחלה הרשמה!!! מגרשים פרטיים בקריתאתא ליד חיפה, בהמשך לרח׳ יוסמטל, מקום גבוה!! מוקף בבניה מתקדמת!!! 8,000 ל״י. ״אדמות מבטחים״, הסורג 2 ירושלים, 281990.

עסקים

● לחברת שמירת דרוש שותף ירושלמי לסניף ירושלים (03)452428.

● מכון ליופי וחריות וספרת נשים משוכלל, כולל תכונות — למכירה. טלפון 18.00—8.00 284550.

● למכירה/להשכרה חנות אוכל מוכן. טלפון 284780 אחה״צ.

ביקוש עבודה

● אשה צעירה, משכילה אחראית מעוניינת לטפל בילדים, 8 פעמים בשבוע בשעות הבוקר. 227287 0.30—12.

● מבצעים כל מיני שיפוצים רצוי, תרסינה, שיש וכו׳, טל. 86007.

משרדים

● משרד 22 מ״ר בבניין כלל ברחוב יפו, 522486.

הצעות עבודה

● בתלפיות: מטפלת לילד, שנה, ולילדה בגן, 35 שעות. 202229.

● מטפלת + עוזרת הלקוית (אצל מורת) 5 ימים. 60119.

● דרושה מטפלת לכל שבוע + עוזרת קלה 323884 בבית.

● דרושה עוזרת לחמש שעות ביום, טל. 272750.

● דרושה לטיפול + עבודות בית, 5 פעמים בשבוע. ברחביה. המלצות 81876.

● דרושה מטפלת מ-7.00 עד 5 אחה״צ טלפון 888870.

● דרושה מטפלת + עוזרת בבית ברמתדרויאל 627854 פרט לשבת.

● דרושה מטפלת 5-8 ימים, יום ולילה לינת וכלכלה במקום, לשכבי ברמת אשכול 280090.

● דרושה מנקלת משק בית, 8 פעמים בשבוע. 61812.

● בחורה דרושה לנקיון בישול 8 שעות כל יום, בנווה-גרנות טלפון 82118 בערב.

● למשרד רואה חשבון בירושלים דרוש בוחן/ת צעיר/ה בעל/ת נסיון בהנהלת חשבונות. תנאים טובים ואפשרות בלתי מוגבלת להתקדמות לפנות ת.ד. 2252 ירושלים.

● למשרד חלקית לפנה״צ דרושה מקירה טובה לבחול הסבוה הירושלמי של חברה ארצית. ידיעות נא לפנות בכתב ת.ד. 1884 ת״א למשפר 24064.

● דרושה מטפלת מנוסה לתינוקת מ-8.00—14.00 בית הכרם 581408.

● דרושה שרטטת לעבודות אינסטלציה, טל׳ 281248.

● דרושה מטפלת לשעות אחריים, במושבה הגרמנית. טלפון 61840 אחה״צ.

● דרושה נערה נעימה ונאה ״שירות״, אפשרות קידום מהירה. 221682.

● דרושים טכנים לתאמה מכשיר למעולה. המחשלות, עבודות לבעלי נסיון, רווחים נכוחים, חשלים בקומה, טל. 285454.

● דרושה מטפלת מנוסה לנ״ס ברית 285788.

● בנבעת מרדכי דרושה אשה 236078. דרוש/ה נערה ל-9 שעות לנקיון + טיפול ל-6 שעות עבודה לשירודות נעימה.

● למפעל תעשייתי גדול בירושלים דרושים: ממודה בעלת ששון, סקורה בעלת הגהלת חשבונות, כלשה במקצוע, עזרת הניבה, עם נסיון.

● בית חולים אליין דרושה מבניה עם עוזרת.

● דרושה עוזרת לכל יום.

דירות להשכרה 2-2½ חדרים

● דירת 2½ בבית הכרם, עם גינה, טל. 522400.

● במעלות דפנה 4 + ס״א + חסקה ח״ג, שיפוח מיידית.

● בקרית מנחם 3 חדרים — נאים, נוף פנימית, ק״א, טל. 286311.

● דירות 2½ קרוב למרכז, חסקה — 150000.

● בקריתשנה. 2½ — 140,000, מיידי, אחרוני ב׳ 19.00—10.00.

● 2 חדרים + מרפסות, נוף מקסים במרכז, 234887.

● בהזדמנות, מיידית, דירת 2 חדרים בקרית-יובל, טל׳ 419115.

● בתלארגוה דירת 2 + ס״א, ק״ד, חסקה, כניסה מיידית 288588 (פרט לשבת).

● בקרית יובל 2 (אפשר לחלק ל-3), 78 מ״ר, חסקה 417189.

1-1½ חדרים

● דירת 1½ וכל חנותות בשמואל הנביא. טל. 288582 מאחה״צ.

● מטירה מיידית דירת חדר גדול בסן מרטין, ק״ס, 70,000 לירות, טלפון 80671 אחה״צ.

דירות בדמי מפתח

● ברמ״ס, דירת חדר, ק״ב, תחיבורל 4, 281803 אטיאח.

דירות מרוהטות

● 3½ חדרים + חסקה מרכזית + טלפון בתלפיות. טלפון 87602.

● דירה מרוהטת 3 חדרים בשערי-חוסמכי, טלפון חסקה, מט. 226597 מ-1—8, ו-7—4.

● דירה 2 מרוהטת + חסקה תלפיות 11, ניסני 66403.

● בגבעת המבתר דירת 2 חדרים מרוהטת בגוילת 600 לירות. 287188.

● דירת 4 חדרים מרוהטת במרכז, טל. 03-262703 תל-אביב.

● דירה לוקסוס מרוהטת, 3½ חדרים, ברחוב המיסים, לשנה או סתות. 88749.

● במושבה גרמנית, 3 מרוהטת לוקסוס, מקום שקט, חסקה וטלפון. 60248.

● דירת 4 חדרים מרוהטת + טלפון וחסקה, ברחביה. 280008, בערב.

● דירת 3 נהדרת, מרוהטת, בקרית-יובל, — 650 לחודש, בערב — 524286.

● בגבעה הצרפתית בשכ״ח קוטג׳ 5 חדרים + ס״א לוקסוס. בעבודה: 288062 בבית: 222315.

● 3½ בבוזיכאי, מרוהטת מלא, 800, חסקה, ק״נ 224817 627032.

● דירת 4 חדרים + טלפון + חסקה ברמת דניה לתקופת של 6 חודשים. להתקשר עורך דין ברזולי 284871.

● 3 חדרים מרוהטת בקטמון לי 5-6 חודשים, טלפון — 561288.

● דירת 3 מרוהטת קומפלט ברחוב וכרון יעקב — מגוות מ-5.10.74 טלפון 68040.

● דירת 2 חדרים מרוהטת בקרית יובל, טלפון — 80727 מ-14.00.

● דירת 4 חדרים לוקסוס מרוהטת לא למטורנטים בגבעת המבתר 257210.

דירות בשכר חודשי

● דירת 2 חדרים בווילה בעיר גנים א׳ בשכ״ח, טל. 418506.

● בצמות תבירה, קוטג׳ חדש 4 חדרי שינה, 02/2529 פרט לשבת.

● 3 חדרים לא מרוהטים בשערהחבסקי 84610 אחה״צ ובערב.

● דירות להשכרה בת 3 חדרים בגבעת מרדכי לפנות לטלפון בין השעות 8-16 61046 או 61083 אחרי שעה 17 לפנות 202687.

● דירות 3 חדרים בשכ״ח בגבעת המבתר, להתקשר בערב — 280880.

● דירת חדשה 3½ חדרים + חסקה ב׳ ניב כחן 28 סוף שיפוצי לתקופה, טסיכת 500 לחודש, לתחקשר לעורך דין ברזולי 284871.

● להשכרה דירות מרוהטות בכל הגדלים ואזורים טלפון 223550, שמחוביץ.

● בשכ״ח בגבעת מרדכי חדשה 3 חדרים בקרית משה 4 חדרים, לפנות ״מרכז התורה״.

● דירת 4 חדרים מרוהטת בית הכרם, חסקה + ריהוט חלקי, טלפון 02-228573 02-85582.

● בגבעה הצרפתית 3 חדרים + חסקה ריקה, 622022 פרט לשבת.

ביקוש דירות

● אנו דרושים דירות, עוברות בנות 2, 3, 1 חדרים, 8 ס״א באשרדות, ביותר ״ סמיכת 6 טל. 214846.

● דרושית דירות בכל הגיל לייבוא.

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● במרכז דירת 3, לוקסוס + חסקה, נוף מרחיב, מיידי, 227019.

● 3 חדרים + חסקה מרכזית ק״ב, 3 כיוונים, בתלפיות. 87817.

● מנטהאו! אקסקלוסיבי, סלון גדול, מרפסת, 3 כיוונים, נוף מרחיב בקרית-יובל 411250 —.550,000.

● בכניסה לבתאריקה, 3 חדרים + ס״א, חסקה, ק״ב 581884.

● בקרית-מנחם, דירת 3 חדרים, מטבחאו, ארונות, ק״ב 014906.

● בגילה, חדשה, ק״ב 4 חדרים + ס״א + ארונות. טל. 262507.

● דירת 3½ חדרים + ארונות, במושבה-הגרמנית. רח׳ נפתלי 65282.

● במבשרת-ירושלים 3 + חסקה, משכנתא, טלפון, כדור קומתי. 520031 בערב.

● בקרית-יובל, בהזדמנות, 3 חדרים, ק״ס, 145,000 ל״י, 413160 410720 פרט לשבת.

● בקריתשנה, 3 — 110,000 בתלפיות 3 — 115,000 והזדמנויות בכל חלקי העיר, ״צימוקי״, המלך ג׳ורג׳ 28.

● בגרחביה — 3½ חדר עבודה + חסקה, נוף. 410027 אחה״צ.

● למכירה 3 חדרים משופצת, בשמואל הנביא, ק״ב — 160,000 280146.

● 3 חדרים + מרפסת סגורה, בגבעתשרייכי 160,000 טלפון 80480.

● 3 חדרים בעזרינגים, בהזדמנות, ק״ב, בעבודה — 416030 225080.

● בתלפיות, דירה חדשה 3, פינתית, ק״ב, 75 מ״ר ברוטו, כל תנוחיות + 3 מרפסות, 255,000 ל״י, טל׳ 202776.

● בחרב עוזיאל 3 חדרים, מרפסות גדולות, נוף מקסים. 535780.

● בקרית-יובל 3 + חסקה ביתית, ארונות קיר, 170,000 03-412400.

● בקרית-יובל למכירה דירת 3½ חדרים מרוהטת מלא — 228716.

● בגבעת צרפתית, ממבואר, דירת 3 חדרים, 03-10440.

● בשערנחוסמקי רסקו דירת שלושה חדרים + חול, הסקה דירתית, מטיסה מיידית. 84701.

● דירת 3 חדרים, 84 מ״ר, רחוב ביקרשאת 4. לפנות 057-74018.

● בקריתמשה 3 חדרים גדולים, ק״ס, מתאימה גם למשרד, 536226 בערב, לא בשבת.

● רמתשרת, חדשה, 3 חדרים, ק״ד, 205,000 טלפון 411205.

● בכותינגו, 3 + חול, מרוהטת, חסקה, 535415.

● בקריתשה 3 + חול + חסקה, בוזיכיון 24, 284080 אכזבבל.

● 3 + חול בשמשוני, רסקו, בבוקר — 221032 — אחה״צ 410615.

● בקרית יובל 3½ + הסקה דירתית בראויל 122/32 בבית 410882 בעבודה 225124.

● חנש דירות מצוינות בירושלים: חדרים גדולים, רחביה, חמישה חדרים בבית מוגן לוקסוס, חרשת, סגוה למחווה 4 חדרים, 3 חדרים.

● 3 חדרים יפה בנווה יעקב במחיר ותנאים מיוחדים, טל. 221410.

● 3 + ס״א כגו מרפסת, טלפון 34755, 66/12 פרט לשבת.

● למכירה 4 חדרים חדישה, מיידית בתלפיות.

● חדש בירושלים! סכלה מעולה, במחירי מחאר.

● ״מעלות דפנה״ דירת 4½ חדרים, ק״ד, 280197.

● ברחביה, 3 + ס״א, ק״א + חסקה, ע״צ בהזדמנות.

● בהזדמנות בקרית מנחם 3 + ס״א, חסקה, ס״א עסה 418559.

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● מטן-לאומר קבלנים: התחלנו בבניית דירות בנות 3 ו-4 חדרים, מסוארות עם מיטב השכלולים, ברחוב אגנון 10, ובשמעוני מעל מגרש הטניס, פרטים: 82450 — 221000, במשרד 261020.

● האחים ישראל מציעים ב׳ קריות משה דירות בנות 4 חדרים ברחביה דירות בנות 6 חדרים — במוכרטון דירות בנות 3 ו-4 חדרים, פנטהאוזים ובחגיות, לפנות רח׳ בן-יהודה 2 בנין מנסור, טלפונים: 238585 221601.

● חברת האחים, ויזה מציעה דירות פאר בצפון תלפיות וקטמון 4—3½ חדרים, טל. 222758.

הלוח הכפול חיפה והצפון

תורנות רופאים לפי המקומות

חיפה

● רופא תורן בסר״א, טל. 101.

תורניות בתי חולים

● היום: רמב״ם (כירורגית, פנימית, ילדים, נוירוכירורגית), — רוטשילד (נשים).

● שבת: רמב״ם.

תורנות בתי מרקחת

● ליל ויום שבת: בלפור, מסדה 1, טל. 662289, 726680 (פינת מוריעיה).

בתי-כנסת

דירות

● דירת פאר בכרמליה, פרס לשנה ותנים 83595, 625026.

וילות ובתים

● ללא תצערה, נותרו מספר דירות פאר ברמת חדר 4—5 חדרים. ״סביר״ נורדוי 27 004859.

● מטחאוז במבינת 6 חדרים 210 מ״ר קומה 3 — טל. 642518.

קבלנים

● אלתיר בע״מ. מציע דירות 4½ חדרים + מחסן וחנוה ברחוב הסוכת כרמלי 18, וגם כניסה דרך נוה שאנן. נוף יפה במחיר 105,000 ל״י. לפנות במקום ובטלפון 807880 ובמשרד רח׳ הנביאים 28 כל יום 7—5 אחה״צ.

● ח.ת.ב. בע״מ: בונה דירות למכירה בקרית חיים, נהדרות, חדירות נעלות שמור בגדל ו-20 סמוררים מעולה, חרצל 20 חיפה.

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

● דירה בבניה 4 חדרים ברח׳ אלנבי, בקרב קומות, 520142.

● בנוה שאנן דירת 3 + ס״א, כניסה מיידית, טלפון 241768.

● בכרמל 3 במצב מצוין ק״ב, כניסה מיידית, מרוכב והצעות אחרות ע״י תוור שטנברג, הנשיא 180 88908.

● בקריות 3 חדרים 70 מ״ר, טל. 010567.

● למכירה בבניה דירת חדשות בת 5 חדרים עם חסקה וארונות, הכנסות מיידית, 645406.

● בכרמיאל חד קומתית, 3 חדרים בחזרכנות, אינוה — הגליל 7, 868187.

● בהזדמנות במושבה חגרמנית 4 חדרים קוטג׳ טל. 680647.

● בכרמיאל 3½ חדרים — תעלה הגרים 10/20 טלפון 988112 בחנות.

● בכרמיאל דירת 3 חדרים 988120 בערב אבנו.

● דירה בעלצר, מוסך 3 חדרים דרך נוה שאנן 228867.

2-2½ חדרים

● דירות בת 2 חדרים בקריתחיים, 727170 כולל שבת.

● בנוה שאנן 2 חדרים + 2 מרפסות + ס״א, 281750.

● 2 חדרים נוה שאנן רחוב חו 17, ששון, אחה״צ.

● 2 חדרים חול, בקרית שפרינצק שער העליה 14/9 יפות מורים.

● לרציניים בלבד: בקרות אתא דירת 2 חדרים מטודרת ללא משכנתא + דוד שמש + ארונות קיר, 60 מ״ר, 63,000 ל״י. טלפון 722388.

● 2 חדרים ופינת אוכל מסודרת, קרית אליעזר טל. 611800.

● 2 חדרים, חול, מסודרת, ווגנלפון, הילל 3, 520222.

● דירת 2 חדרים בחדר, בית בודד, 18.00 מ-724168.

● במרכז הכרמל 2 + חול, כניסה נסרתת שקטה. 624413.

1-1½ חדרים

● בקרית חיים 1½, אפשרות בניה, כניסה מיידית 80,000 — 612060.

דירות בדמי מפתח

● במרכז בכרמל ברמ״ס 3½ המתאימה גם למשרד בעלת חומשיים, פרטים במשרד שטנברג, הנשיא 180.

● בדמי מפתח דירה 2 חדרים + מרפסות, נוף כאר לוזורים, 601462 ללא תיווך.

● פנטהאוז למכירה בקרמיים לפנות ״סביר״ נורדוי 27 — 084859.

● בדמי מפתח חדר עם כל השירותים בחדר 621890.

דירות מרוהטות

● דירה מרוהטת 4 חדרים בשכ״ח בכרמלית 80 ק״א, 660846 פרט לשבת.

● 3½ אורגיות מרוהטת, נוף מהוב כולל, טלפון 281047.

● דירת 2 חדרים, בכרמל, נוף, 52 הדר, טל. 50986.

● כאחות דירה מרוהטת 3 חדרים נוף לים 300 ל״י. טל. 256721.

● בכרמל רחוב הסטורים, 3 חדרים קומה ג׳ 88848.

● בכרמל 3 + חול + מרפסת סגורה + ארונות קיר 721080.

● בדרך נוה שאנן 178 דירה 12, 3 חדרים (חדשה) + שירותים רבים.

● 3 בנות שאנן, גדליהו 21/3 טלפון עבודה 722162 וילי.

● ברוממה התרשה 3 + מרפסת גדולה סגורה + שירותים — 248554.

● למסירה מיידית 3 חדרים רוממה החדשה 160,000, ק״ד 252847.

● דירה בסבינית 4 חדרים 3 מרפסות 3 חדרי שרותים, כניסה מיידית, טל. 642518.

● כאחוזה בסביבה מרכזית ושקטה 3½ מרווחת ונוף, מרפסות ורחוב חלקי — 04-244077.

● בקרית אתא 3 חדרים קומה א׳, יוסמטל 3/18, טל. 727102.

● בתי לום בע״מ (ננור את רולס) רח׳ דגניה 10, קרית ביאליק טל. 781164, דירות בקריות 3 חדרים, 3½ חדרים, סטנדרט מהודר.

● מסירה מיידית 4 חדרים חדשה ברוממה הישנה בבנין 7 קומות 264067 255208.

● בכרמל רחוב הסטורים, 3 חדרים קומה ג׳ 88849.

● בקרית ביאליק 3 + חול + מרפסת סגורה + ארונות קיר 721080.

דירות בשכר חודשי

● 5 חדרים ריהוט מלא לוקסוס. באחוזה. טלפון — 85060.

● דירת 3 חדרים בהדר, טל. 04—538640, בשעות הערב.

● להשכיר בבניה דירה חדשה בת 5 חדרים עם הסקה וארונות, הכניסה מיידית — 645406.

● 3 מרוהטת, פריגידר + גז + טלפון, לפנות 720811 אחה״צ.

● דירת 3 חדרים מרוהטת קומפלט עם טלפון — 88030.

● להשכיר דירת חדר + גז + טלפון + מקרר, קרוב מאוד למרכז הכרמל. 82067.

● בקרית שמריהו (כביכה) 3 חדרים + טלפון + גז + פריג׳ידר, ק״נ 850 ל״י — 726898.

● 3 חדרים בצפון מוצקין חדשה טלפון 717188.

● מתפשים שותף לדירה 3 חדרים בהדר 648420 החל מ׳ מוצ״ש.

● מתפנית דירת 3 חדרים מנוכבר בחנויות נוה שאנן — 253644.

● דירה חדשה להשכיר 3 חדרים + חול, שפרינצק, 535049.

● בסביניה 4 חדשה 108 מ״ר מידי טל. 001088.

● דירת בת חדר, פינת בישול ומרפסת גדולה קומה ג׳ ברח׳ בזיחרות 668864 בין 20—18 087062 10—18.

חדרים מרוהטים

● חדר לוקסוס בכרמל, גרעיון מבסימלית ופרטיות. 87710.

ביקוש דירות

● למשפחה דרושה דירה 4 חדרים מרוהטת עם טלפון על הכרמל, להתקשר 04—412081 03—410776.

מגרשים

● מגרשים פרטיים בחיפה, בנאות הכרמל, מקום גבוה ומשקיף לים 7000 ל״י — ״ארמות מבטחים״ ארלוזורוב 15 חיפה 645642, סניפים: תל-אביב, ירושלים, באר-שבע.

● אל תגמור ללא התייעצות אתנו: קניה — מכירה: —

● לחברת בניה דרושים מגרשים לבנייה בקריות ופאקון חילזון. — תורוביץ 686088 ת.ד. 4785 חיפה. 642508.

● בכרמלון מגרשים באזור מתמחה 3 דות נסיכה מהווילות של ״רניה״ מקיפים ליס, ארסה פרטית החל מ-7000 ל״י, ״קרקעות חצור״ הרצל 86.

משרדים

● דרוש מקור 2 חדרים או חדר אחד גדול או דירת 2 חדרים בכרמל או בקרית אליעזר, עם חניה. לא צריך לקווה מרכזי אבל עם גישה נוחה. לפנות ת.ד. 7118 — חיפה.

● קומת משרדים, 6 חדרים בדמי מפתח, רח׳ הנמל 7, 04-527721.

תעשיה

● קומה של 2 דירות בעמידר (מפוצל) מתאים עם לתיכונה למלאכה, המסחבות בדרך חוף שטנברג, 88908.

● למסירת בית מלאכה עם גלרית בעיר התחתית, טלפון 532445.

● למכירת חנות ברמות רמז + בוויילר ושיכלולים. טלפון 04—068161.

● ברמ״ס למקומות מרכזיים בעיר, בחדר ובכרמל, ״שטאי״ 85282.

● ברמ״ס חנות פנויה כולל טלפון רח׳ דרך יפו חיפה.

● מעוניינים בעובדים רציניים לעבודה על משאבות טלפון 588488.

עסקים

● למכירה מספרה ברמ״ס עם קליינטורה בחדר הכרמל טל. 281878.

● דרושים כספים בערבות בנקאית או בערבות מוסדות, תנאים מעוניינים. ״בשמת״, חברה להשקעות ומימונים בע״מ. חיפה: רח׳ הרצליה, טלפונים 526406 528468.

● לחברה שמירה דרוש שותף מחיפה לסניף חיפה — 04—462428.

● מכולת ירקות — למסירה רחוק עקב מחלה. מלמר גניש עצירן 18, 584462.

● חנות בשכ״ח בשכבתאי לוי מתאימה לבית מסחר ולכל מטרה בגודל 20 מ״ר. 009855.

● למכירת מכוניות סגורה (סימן 1 בלום) עם עבודה ל-½ יום 2,500 ל״י כל יום בין השעות 20.30—18 טלפון 001188.

● קומת גג 750 מ״ר למלאכה להשכרה בשלבי בניה בחוף תחנת דלק במפרץ מתאים לאולם תחנות 720902 — 720985.

● בתי מלאכה להשכרה בתוך תחנת דלק במפרץ 720002 — 720085.

מחסנים

● דרוש מחסן 100 — 200 מ״ר באזור הקריות, לפנות: מלג בע״מ טלפון 782528 או 792822 וכעלה 717240.

ביקוש עבודה

● שרטטת בעשמת סדירות בעל נסיון רב מתפשת עבודה במשרד 6—4 שעות ביום ת״ד 1498, חיפה, לטל׳ 54149.

● עולה חדשה היודעת חרסה באנגלית וערבית — מעוניינת בעבודה. 264070.

הצעות עבודה

● דרושים: מאוור חופת לעבודה באבן (גביונס) ה׳ מעוניינים. יפנו לטלפון — 065—68248 בשעות הערב.

● מעוניינים בעובדים רציניים לעבודה על משאבות בטון, על המעוניינים לקיים נוער נאמנו, בגיל 30 עם נסיון במכונאות או מסגרות. רצוי גם רשיון נהיגה, לפנות אישים תנאים טובים מאוד לאחר הכשרה מצרת. 304006.

● דרושה חנונת בגיל 17—16 טל. 888500.

● דרושה אשה לתחזוקת מרתוח. לפנות אחרי 8.

● דרוש שרטט לעבודה מתאים ברוגים.

● לחקר ימים ואגמים דרושה מפירה.

● סיגלים לטבחה.

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל-אביב טלפונים: מחלקת מודעות 611141, המחיר: יום חול: 2.40 ל"י לחלה / יום ו': 3.10 ל"י לחלה

● ח.ח.ב. חברה להנדסה ולבנין בע"מ, חיפה, הרצל 59 טלפונים: 642245, 669274 — דרושים לעבודה מיידית בקריות מנהלי עבודה לשלד ולגמר, תיקונציקים (בניה, ריצוף, טיח) טפסנים ועוזרים לעבודות שלד.

● דרושה פקידה לאגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה למזכירות - קבלת קהל 264110 (0.00 — 10.00)

● לקליבם — ספרין חיפה דרושים: 1) מספרי תרגום 2) חרס. טלפון 720151.

● לספנות ישראל דרושה צירה בתכנית אחר צבא. שימוש חשמל בתנאי שכר מיבים — 724401.

● חברת יבוא שעוני אויר, מיוצרים אירופה, מחפשת כוכן עציר ורענני לעבוד בי אזור צפון. אפשרי גם בחור רמעונינים. לפנות בכתב לחברה אירוסית, שד' בוזיצוין 14 ת"א.

● דרושה מיד מנהלת משקבית לסשפחה בת 2 נפשות לעבודה יום יום. אפשרות של דיור בדירה נפרדת בת חדר במקום. לפנות — טלפון 537260 בשעות 09.00—15.30.

● נו ריטון מחפש טבח/ית ועובדת מטבח ונקיון לשעות הערב. לפנות משעה 10 בבוקר. הנרושים 10 טל. 81092.

● דרושות חדרניות לג' שעות עבודה בבוקר טל. 012964.

● מסגר מכני בוגר בי"ס מקצועי מכונאות טלפון — 723074 בשעות העבודה.

● טבח/ית בתנאי שכר טובים לעבודה קבועה למסעדה נו ריטון ישרות הכרמל 10 טלפון 81092 (מ/מ בבוקר).

● דרושים סובנים לחפצת מכשיר למניעת התחשמלות עדיפות לבעלי נסיון טלפון 611241.

● חרט עם נסיון למכניקה עדינה טלפון 176322 בשעות העבודה.

● שרות הכוונת עובדים מקצועיים + פרסום לכל + 16 הרצל 66381.

מכוניות

● פיאט 128 1978 מסט יוני, 26,000 ק"מ 728708.

● סימקה 1000 63 אחרי אוברול כללי + רדיו — 717114.

● פיג'ו 204 1972 מצויין, רדיו, מטבע, טל. 04/530508.

● סובארו 78 כחול מטליק 34,000 ק"מ טלפון 88050.

● אלפא רומאו ג'וליה 1800 יד ראשונה שנת 1978 20,000 ק"מ מצב מצוין, להתקשר משעה 17.00 טלפון 241856.

● רכב חיפה בע"מ סוכנות רנו לחיפה והעמק בהנהלת חיים שטרית רחוב סר 82 טלפון 528350 המחלקה לרכב משומש מציעה: רנו 6 1973, רנו 12 1978, 15 1972, רנו 4 1971, רנו 16 70/67, רנו 17 1973, 1978, עם 15,000 ק"מ סובארו ג.אס.אר 1978, פג'ו פגרד 1070 פורד אסקורט 1300 1000.

● רנו 12 מודל 73 במצב מצוין טלפון 721660 משעה 10.00—17—19 1972.

● סובארו 1400, סטיישן, 73, יד ראשונה טל. 56206—065.

● מכבש, "רדיו בחודש חגים" (שבלי להכריח אותך "מנוי") רק אצלנו רדיו תיר ב-476 לדורות כולל אנטנה רמקול והרכבה, מחר מכר ואבזרים. אלנבי 7, 088300.

● אופל קאדט 1965, אחרי אוברול מסט לשנה 284052.

● סוסיתא מסחרית 1965, — מצב מצוין טסט 10 חודשים. 871886.

● אוסטין מסחרי 61/68 מסט שנה. טלפון 231070.

● אופל רקורד 1963, מצוינת, טסט לשנה, 13,500. טל. 526174.

● אסקורט 1960 1100/2 יד ראשונה מפרטי, רדיו, דדיאלים למחיר הסלמה, בכח על השולחן 17,500 ל"י, טלפון 04833 יהודה.

● רק עכו פורד 20 במצב מצוין בהזדמנות. טלפון: 48/011348.

● קונטסה 1300 60 מסט. רדיו בהזדמנות טל. 730832.

● היסורית 1800 מודל 1075 47,000 ק"מ, בהזדמנות — 880545.

● אופל מסחרי 80 אחרי אוברול + רדיו. טל. 522167 — 830771.

● קורטינה 1908 מצב טוב. מסט אפריל. טלפון 83868.

● פולקסוואגן 60 במצב מצוין בעבודה 718458, בבית 728348.

● קונטסה 1300 1966 מצב טוב. 732678 אחרי 18.00.

● סובארו ג'י.אס.אר. 73 בי מצב מצוין 38,000 ק"מ 81302.

● למכירה לרגל נסיעה פרמסי דוכס 71 מסט לשנה, טלפון 821070.

● סוסיתא סטיישן 71 לרגל נסיעה, טל. 004/00475.

● פולקסוגן רכל קבינה שנת 1972 במצב טוב. טל. 065-84541.

● פולקסוגן מסחרי גמוך 1068/00, במצב מצוין — 713574.

● בריסקה 900 1060 מצב מצוין, טל. 283080 מילסיין.

● סימקה 08 1000 רדיו, מסט חצי שנה, 830258.

● סוסיתא סטיישן 1078, 24,000 ק"מ, טל. 737162.

● פיאט 500 סטיישן 61 בהזדמנות! לפנות בשבת טל. 531168.

● היסורית 1808 אל רנו 1078, מסט לשנה. 842058.

● למכירה טנדר יונגבלי בסגנון עתית. טל. 61004.

● אביזרי רכב במחירים זולים, רדיו וטייפ למכוניות, כיסויי מושבים והנה, בבואר "מגור" לאביזרי רכב, חיפה, כבר ההגנה 6. למנויי "מגור" הנחה נוספת, הרשמה במקום.

● ראש הריטה דאגרבאה — סס' 6 איזו 40. טלפון — 087057 בשעות העבודה.

● למכירה עצירן מבצע פוי' הר לרגל החגים ב... ל"י בכבר כיסויים מריפוד מעור לה לרכב + חניון חיפה — לבונטין 3.

● סימקה 1000 1203,000 מסט רדיו 13,000 טלפון.

● קורטינה סופר 60 מסט לשנה טל. 886810, 710707.

● סוסיתא מסחרית 10 מודל 1000 טלפון 710404.

● קורטינה 1600 שנת 68 אחרי אוברול וטסט טלפון.

● פריניץ 4 1004 שמורה לי אחר שעון 727042.

● אופל ריקורד סטיישן אוטומטי מודל 1078 66.000 — מצב חריש 712180.

אפנועים וקטנועים

● למכירה וספה סופר, אחוז במצב מצוין טלפון 718802.

חציים למכירה

● מזגן תדיראן חימום קרור 2½ כ"ס שנה בעבודה. טל. 8:226.

רוצים לקנות

● מעונין לקנות מכונת תפירה ביתית משומשת — טל. 23450.

כלי נגינה

● פסנתר גרמני במצב טוב למכירה, טלפון 720089.

● שוק החליטים במבחר ענק במחירי הסתיה, אבילאה, הנביאים 6, 608806.

● הגיע משלוח פסנתרים מחו"ל, חדשים ומחודשים, חלאי מונכל! אבילאה פסנתרים שמריהו לוין 8.

● מחפשים אקורדיונים עד 80 בסים, אבילאה הנביאים 6. 066305.

טלוויזיה

● עד 1000 ל"י תקבל תמורת טלויזיה שכר בהגנתך חדישה בטיבטון הרצל 15.

● טמרון-כל תיקון טלויזיה תמורת 37 ל"י (עבור חלקים, עבודה וחובלה) בהתאם לתנאים שפורסמו, רח' החלוץ 33, חיפה, 614258, 041100, 610808.

שרותים

● דאג לבידור נגר ומיבות בביתך לפני עונת הגשמים! עבודות בידוד קירות וחיפוי גגות. לפנות טלפון — 238867, 235180.

רהיטים

● למכירה ארון 4 דלתות שמור, חום. טל.

● גם בשבת !! קונים במחירים מצויינים !! רהיטים משומשים עתיקים מקרריים ותיסולים.

● קונים רהיטים משומשים עתיקים ותיסולי בית. טלפון 282243 682461 062008.

● ספה כפולה 2 כורסאות, שולחן סלוני — 1650 בלבד. סלון 20, הנביאים 20.

תנורי חמום

● תנורי ארוכה + אינצוטריה, אחריות 8 שנים, מחירי קיוי אדם, אלנבי 33, 621105.

● אוסקורנה. פאר תוצרת שוודיה, במחירי קייץ 78. סוכנות ראשית: "חניון הופה" לבונטין 8.

תערוכות

● תערוכת ציורי של עובדיה איתרא גלריה, גולדמן, שדרות הנשיא 93.

טרקטורים

● טרקטור פיאט 1000 גלגלים, 1002, שעות עבודה (אגו הנעה קידמית + פתרשה ג'רדרי 17 אינץ' מהמכה. טל. 40021—067.

מקררים

● למכירה אמקור 11 + ביטוח. טלפון.

● פריג'ידר מסחרי אמקור מצוין + 2 דלתות חוזה 827400.

שידוכים

● מכנאי חסור 88 גרוש מעוניין בבורורת לנישואין — 840737.

● למכירת חלקי חילוף מצטים, בנוין דיול לפנות אואזי 7860.

חציים למכירה

● למכירה אונר — א.א.ג. גרמני, 8 קוס"ס. טל. 70868.

אירועים ובידור

● "התריבה" באר-שבע הפלמ"ח 127, מצוין ערב לראשי יום שני — 27.9.74.

בתי-ספר ושיעורים

● "המדרשה לסונחה" מודיעה על המשך התרסה קורסים: מזכירות רפואית ומזכירות מינהלית, הכנה לבחינות בגרות היסטוריה, הנהלת חשבונות סוגים 1, 2, 3 ומזכירות כללית בעיתות ובסיקות משרד הפנים. פרטים והרשמה: במשרד המדרשה, הפלמ"ח 18 בארשבע טל. 78708.

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה דרוש מהנדס מכונות בעל נסיון של 5 שנים בתור עוזר למנהל טכני. לפנות בכתב ת.ד. 4505, חיפה (עבור "מהנדס").

הלוח הכפול באר-שבע

דירות למכירה

● 3½ חדרים במקום מצוין שכונת חמיר א'/1, לתב.

● דירות פאר בבנין קומות ברח' רמב"ם לפנות "מגורי צמרת הנגב", חסחררות 80, מס' הור טלפון 057-76108.

הודעות

● מודעות ללוח הכפול ב"ידיעות אחרונות", ברחוב החלוץ 50, ק"ב טלפון — 7:8476.

עסקים

● לחברת שמירה דרוש שותף מבאר-שבע לסניף באר-שבע.

מגרשים

● החלה הרשמה !!! מגרשים פרטיים בקרית-אתא ליד חיפה בהמשך לרח' יוכבטל מיקום גבוה !! פותח בבניה מתחדשת !!! 8,000 ל"י — "אדמות מבטחים", הפלמ"ח 34 בבאר-שבע.

● מגרשים פרטיים בחיפה, בנאות הכרמל, מקום גבוה ומשקיף לים. 700 ל"י. "אדמות מבטחים" הפלמ"ח 88 באר-שבע, 75083.

מכוניות

● פיג'ו 404 1000, יצחק בלו, רח' אוילה 23, — טל. 057-74818 בערב.

● אביזרי רכב במחירים זולים, רדיו וטייפ למכוניות, כיסויי מושבים והנה. באר-שבע, דרך חברון 7, בואר "מגור" לאביזרי רכב. מנויי מגור הנחה נוספת — הרשמה במקום.

● רנו 1089 בהזדמנות במצב טוב מאד טלפון — 057-74430.

● נ.ס.או. 1000 1000 מצויין רדיו, וטסט לשנה טלפון 057-76020.

● חיפושית (אנן אוטומטית 1070 53.000 ק"מ מצויינת 057-71702).

● אקספרס סוכנות פיג'ו כל הדגמים מסחריות וסידור מזגנים! לנכים מוסך שירות 057-7820.

משרד החקלאות
המרכז לשתוף חקלאי בינלאומי

משרד החוץ
המחלקה לשתוף בינלאומי

לפעולות הסיוע החקלאי בארצות מתפתחות
דרושים מועמדים
לתקופת שרות בחו"ל לפחות שנתיים עם אפשרות הארכה במדינות דוברות ספרדית

משימה מס. 20/74
מומחה לחיטה סורגום תירס וגדולי שדה
תאור המשימה
הגברת הייצור בגידול חיטה, תירס וגידולי שדה אחרים ברמה ארצית. ארגון מבצעים הדרכתיים להגברת הייצור, עריכת קורסים וימי הדגמה למדריכים חקלאיים מקומיים.
בעל השכלה אקדמאית עם נסיון של 8 שנים בחיטה, תירס וגידולי שדה אחרים, או בעל השכלה תיכונית חקלאית עם נסיון של 10 שנים בחיטה, תירס וגידולי שדה אחרים.
בעל ידע אגרו-טכני ברמה מקצועית. נסיון בביצוע נסיונות ומחקר בנושא גידולי שדה, בעיקר בחיטה, תירס וסורגום.
נסיון בארגון מבצעי ייצור גרעינים בחיטה, תירס וסורגום ברמה אזורית וארצית, כולל השקיה.
ידיעת השפה הספרדית או האנגלית, בעל רשיון נהיגה.

★

משימה מס. 21/74
מומחה לשווק וייצוא חקלאי בירקות
תאור המשימה
ארגון מערכת שיווק וייצוא חקלאיים בהיקף ארצי אזורי וכפרי. ארגון הקמת מועצות ייצור. ביצוע סקרי שווקים בתוצרת חקלאית, תכנון וארגון מתקנים לעיבוד תוצרת חקלאית לייצוא (מיון, אריזה, הובלה וכו').
בעל השכלה אקדמאית בחקלאות או כלכלן חקלאי עם נסיון של 8 שנים בשווק וייצוא חקלאי, או בעל השכלה תיכונית עם נסיון של 15 שנה בנושאים הנ"ל. בעל הבנה יסודית במוסדות שווק חקלאי בארץ וארגונם, מועצות ייצור, חב' שווק, מוסדות ייצור, תמחיר ותכנון חקלאי. יכולת לנהל מו"מ עם מוסדות ופקידות בכירה בכתב ובעל פה.
ידיעת השפה הספרדית או האנגלית, בעל רשיון נהיגה.

★

משימה מס. 22/74
מהנדס השקייה וניקוז
תאור המשימה
תכנון ופיקוח על ביצוע תכניות השקייה וניקוז באזורי פיתוח והתישבות חקלאית. ניתוח כלכלי של אספקת מים ודישת השקיה. הכשרת כח אדם מקומי בנושא תכנון השקיה וניקוז, תכנון מים בהתישבות אזורית, מושבית, כולל שיטות השקיה.
בעל השכלה אקדמאית כמהנדס מים עם נסיון מעשי של 10 שנים, בעל נסיון בתכנון ובביצוע רשתות השקייה אזוריות ותחנות שאיבה, תכנון וביצוע מפעלי מים וניקוז אזוריים. תכנון משרע של רשתות ובתי שאיבה.
כושר לנהל מו"מ עם מוסדות אזוריים וארציים. ידיעת השפה הספרדית או האנגלית, בעל רשיון נהיגה.

משימה מס. 23/74
מומחה לגידול כותנה
תאור המשימה
תכנון שטחים וגידול כותנה בכל השלבים בקנה מידה אזורי וארצי. אבחון הגדרה ומיון מזיקים ושימוש בחמרי הדברה להדברתם. הדרכת חקלאים ומדריכים והפעלת מוסדות הדרכה, מועצות ייצור ושיווק.
בעל השכלה אקדמאית בחקלאות עם נסיון של 8 שנים, או בעל השכלה תיכונית עם נסיון של 12 שנה, בעל ידע מעשי בגידול כותנה, החל מהכנת השטח עד לאיסוף, בעל ידע ונסיון בעריכת תצפיות ונסיונות בכותנה, מיון מזיקים והדברתם. בעל נסיון בהכנת קרקע, דישון והשקיה בכותנה.
בעל ידע ונסיון בארגון הכשרת כח אדם באמצעות קורסים וכו'. נסיון בריכוז צוותים וניהולם, בעל כושר לנהל מו"מ עם פקידות בכירה ומוסדות.
ידיעת השפה הספרדית או האנגלית, בעל רשיון נהיגה.

★

משימה מס. 24/74
מומחה לקואופרציה והכשרת כוח-אדם
תאור המשימה
תכנון, ארגון וניהול קורסים בנושא הקואופרציה החקלאית וכללית. הכשרת כוח אדם לארגון קואופרטיבים, הדרכה וייעול בניהול קואופרטיבים מבחינה ארגונית כללית.
בעל השכלה אקדמאית עם נסיון של 5 שנים בנושא, נסיון בהכנת תכניות והדרכה, תכנון, ארגון וניהול קורסים, ובניהול מרכז להכשרת כוח אדם. הכרת מבנה מוסדות הקואופרציה בארץ.
נסיון בארגון וניהול קואופרטיבים חקלאיים, נסיון בהדרכה בנושאים: כלכלת המשק החקלאי, השיווק בהון, חישובי הון וקרימיזנים. הכרת המערך החקלאי הכללי בארץ, תנועות התישבות, שיווק התוצרת החקלאית, מועצות ייצור, משרד החקלאות — ארגונים ומפעלים אזוריים.
ידיעת השפה הספרדית או האנגלית, בעל רשיון נהיגה.

הערות:
1. שאלונים אישיים ופרטים נוספים אפשר לשבב, השכלה, נסיון וכו' ניתנים להשגה במזכירות המרכז לפי הכתובת: רחוב הרצל (ע"י ספר הרכבת) ת.ד. 556 טלפון (03) 990—984 רחובות.
2. המועמדים יוזמנו בפני ועדות מקצועית הועדה הממלצה, אשר מתפקידה להמליץ בפני הרשויות המוסמכות על המועמדים למשימות.
3. על הממולצים ע"י הועדות האמורות לעבור השתלמויות והכשרה מקצועית בכל השלבים לשליחות, לרבות, בנושאי החקלאות הנקובות, ובתחומים אחרים. הרשויות הנקובות את המוסמכים למשימות לפי החלטת ועדת המלצה, התוצאה ההשתלמויות וההכשרה שהמועמדים יעברו ונתונים נוספים.
4. המועד האחרון להגשת הבקשות 3.10.74.

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני-נגב

דרושים

✱ **הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה או חשמל:**
— בוגרי קורס הנדסאי/טכנאי מוכר.
— דרוש נסיון מקצועי של שנה לפחות.
— עדיפות לבעלי נסיון בעבודה במערכות אוטומטיות או מכניקה עדינה.

✱ **שרטט/ת חשמל/עוריקות מעגלים מודפסים:**
— בוגרי בי"ס מקצועי במגמת שרטוט.
— נסיון מקצועי של שנתיים לפחות בשרטוטות חשמל.

✱ **הנדסאי/טכנאי מכונות:**
— בוגרי קורס הנדסאי/טכנאי מכונות מוכר.
— דרוש נסיון מקצועי של שנה לפחות באחזקת מערכות מכניות ו/או מערכות ואקום.
— רצוי נסיון בעבודה בתחום מכניקה עדינה.

✱ **מכונאי אחזקה:**
— בוגרי בי"ס מקצועי תלת שנתי לפחות במגמת מכונאות או מסגרות מכנית.
— דרוש נסיון מקצועי מתקופת השירות הצבאי לפחות.
— יועדפו בעלי נסיון מקצועי באחזקת מתקנים תעשייתיים ו/או בעלי נסיון באחזקת מערכות ואקום במפעלים תעשייתיים.

✱ **מכשירני תעשייה ובקרה:**
— בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכשירנות ו/או בי"ס מכני של תל-אביב במגמת חמ"מ.
— דרוש נסיון מקצועי מתקופת השירות הצבאי לפחות.

✱ **חשמלאים:**
— בוגרי בי"ס מקצועי ובעלי רשיון "עוזר חשמלאי" לפחות.
— דרוש נסיון מקצועי מתקופת השירות הצבאי.
— רצוי נסיון מקצועי באחזקת מתקנים תעשייתיים והתמצאות במערכות אוטומציה.

✱ **חרטים:**
— בוגרי בי"ס מקצועי תלת שנתי במגמת עיבוד שבבי או מסגרות מכנית.
— דרוש נסיון מקצועי של שנה לפחות בעבודה בתעשייה.

✱ **מחסנאים ראשיים / מחסנאים:**
— בוגרי בי"ס מקצועי או קורס טכני שווה ערך.
— בעלי נסיון בניהול מחסנים (חשמל, אלקטרוניקה, חלקי חילוף מכניים).
— רצוי ידע בהעברת דו"חות מחשב.

✱ **פקידות/מזכירות:**
— בעלות השכלה של י"א כיתות לפחות.
— ידיעת עברית על בוריה (תועדפנה השולטות באנגלית).
— ידע בהדפסה בעברית (תועדפנה השולטות בהדפסה באנגלית).
— לאחר שירות סדיר בצ.ה.ל. רצוי עם נסיון מקצועי מתקופת השירות הצבאי.

● ● ●

● המועמדים שיבחרו יקבלו:
— שכר בהתאם לכישורים והנסיון המקצועי.
— אפשרויות נרחבות לקידום מקצועי.
— עזרה בדיור למועמדים מחוץ לאיזור.
— הסעה ממקום המגורים לעבודה ובחזרה על-חשבון המוסד.
— ארוחות מוזלות בשעות העבודה.
— מקומות מגורים אפשריים: באר-שבע, דימונה, ערד וירוחם.

● ● ●

● המעונינים יפנו תוך פירוט מירבי על השכלתם ונסיונם המקצועי לת.ד. 9001 מיקוד 84,190 באר-שבע.

— סודיות מובטחת —

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל-אביב טלפונים: מחלקת מודעות 611141, המחיר: יום חול: 2.40 ל"י לחלה / יום ו': 3.10 ל"י לחלה

הלוח הכפול נתניה

וילות ובתים

● וילה 2 מפלסים + חצר, חדישה ברסקו תבצלת ליד נתניה, לפנות 88700 בשעות משרד.

דירות למכירה

● דירת 4 חדרים שד' חן 17 טל. 053-24084.

● דירת 5 חדרים בבנין מפואר ברח' הרביאק, שרותים כפולים וכל השכלולים. בורדיינרי, רח' שמואל-הנציב 5.

● פנטהאוז ברחוב לואיל 8 חדרים אצל ברסידורינ, רח' שמואל-הנציב 5.

דירות בשכר חודשי

● דירת 8 חדרים במרכז נתניה, טל. 04-220004.

מכוניות למכירה

● אביזרי רכב במחירים זולים, רדיו וטייפ למכוניות, כיסויי מושבים והנה, בבואר "מגור" לאביזרי רכב, נתניה, רח' הרצל 40. למנויי מגור הנחה נוספת — הרשמה במקום.

דרושה פקידה כללית אחרי שרות צבאי לשעות עבודה: 16.00—8.00 לפנות: "רדיופון" הירקון 55 בני-ברק טלפון 787112

סברה — ארוחות קלות מוקפאות בע"מ דרושים 1) מפח לתעשיה 2) בחורות לאריזה שביל המפעל 2 קרית המלאכה ת"א טלפון 880458.

דרושים:
* מהנדס בצוע מנוסה לנהול פרוייקט בניה גדול בנצרת
* מנהל עבודה מנוסה לנהול פרוייקט בניה גדול ברמלה
* טפסנים מעולים לעבודה בתל-אביב
לפנות: "אודרין גרי" בע"מ טלפון: 767260.

לנמל התעופה בן-גוריון דרושים:
* מלצר ראשי
* מלצרים בכירים
* אחראי למסעדת שרות עצמי
* אחראיות לחדר אוכל
לפנות בכתב לת.ד. 165 נמל-התעופה בן-גוריון.

לחברה מסחרית גדולה דרושות
נקבניות י.ב.מ.
בעלות שנתיים נסיון לפחות לעבודה בשעות הבוקר בלבד. — משרה מלאה —
נקבניות
לעבודה לפי שעות אחה"צ משעה 15.00
פקידת קהל
בעלת נסיון.
מזכירה/פקידה
בעלת ידע בחשבונאות.
● המועמדות המתאימות תפננה בכתב יד לת.ד. 1696 ת"א במספר 1000.

עירית ירושלים
דרושים
לעבודה במחלקה לחינוך
מדריכים
לכדור-סל; כדור-רגל, התעמלות נשים; כדור-עף גברים
מדריכים המעונינים להגיש מועמדותם או בקבלת פרטים נוספים, יפנו למחלקה לחינוך / אגף הספורט, רחוב יפו 17, בין השעות 08.00—12.00, טלפון מס' 232251 קו פנימי 342.
המנהל הכללי
ירושלים, ד' בתשרי תשל"ה, 23 בספטמבר 1974

לחברה גדולה באזור התעשיה בפ"ת דרוש/ה:
מנהל/ת חשבונות
בעל/ת נסיון לתפקיד אחראי
הכשורים הדרושים:
* ידע מקיף בהנהלת חשבונות
* הכנת משכורות
* שליטה בסיסית בשפה האנגלית
שעות העבודה: מ-8.00 עד 16.00
לפנות בכתב ת.ד. 18028 ת"א
— סודיות מובטחת —

בריינקס ישראל בע"מ BRINK'S ISRAEL LIMITED
דרושה:
מנהלת חשבונות עצמאית
מעוזרת למנהל חשבונות ראשי.
לפחות 3 שנים נסיון בהנה"ח, כולל הכנת ספקרות יומן, התאמת חשבונות והכנת משכורות למיכון, למשרה שלמה.
נא לטלפן 53787 לקביעת ראיון.

דרושה:
* **פקידה** המדפיסה בעברית ובאנגלית
* **פקידה כללית** המדפיסה בעברית
— יום עבודה רצוף —
מקום העבודה: קרי ספר עליה לקביעת ראיון טלפון: 721287

לבית קרס אלקטרוניקה
דרוש מחסנאי
שעות העבודה 8 בבוקר עד 5 אחה"צ
רק בעלי נסיון באלקטרוניקה יפנו טלפונית לטל. 153517 54897 תל אביב, לבני דוד.

המשביר לצרכן
דרוש/ה:
דקורטור/גרפיקאי
לעבודה בבית המלאכה.
בעלי נסיון המעוניינים בתפקיד יפנו בכתב לת.ד. 8680 תל-אביב.

לנופעל להדפסה והוצאה לאור באזור גבעתיים
דרושים
מנהל אדמיניסטרטיבי
ידע ונסיון בניהול משרד של מפעל העוסק בתכנון, בייצור ובשיווק. ידע בהנה"ח, כוח-אדם, התכתבויות ויחסי-מסחר.
מונטז'יר מנוסה
בעל ידע ונסיון בהפרדות צבעים והתאמות עדינות ומדוייקות ובעל ידע ונסיון בארגון מחלקת מונטז'.
גרפיקאי/ת מעולה
בעל/ת דמיון, כושר-יצירה וכושר ביצוע מעולים. נסיון של כ-5 שנים לפחות.
התנאים ייקבעו בהתאם לכישורים!
לפנות בכתב לקביעת ראיון אישי עם המנכ"ל לת.ד. 36023 תל-אביב.

לחברה מסחרית גדולה
דרוש
סגן מנהל סניף
כישורים:
— כושר ארגון וניהול
— רקע מסחרי
— רשיון נהיגה
— נסיון של 5 שנים בתפקיד דומה
— מקום העבודה בירושלים —
●
תושבי העיר בלבד יפנו תשובותיהם בכתב יד לת.ד. 1496 ת"א עבור "סגן מנהל סניף".

לחברה גדולה בחיפה
דרוש
מחסנאי טכני
למחלקת חלקים
עם נסיון וידע בחלקי חלוף לטרקטורים ומכונות חקלאיות
לפנות בכתב לת.ד. 9720 חיפה

אמישראגז
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
לסניפנו בחולון
* מקום עבודה מצוין
המועמדים/ות מתבקשים לפנות למזכיר ... רח' אחד העם 34 תל-אביב

הטכניון מכון טכנולוגי לישראל
מודיע על המשרות הבאות הפנויות:

במחלקה להנדסת גרעינית
חרט-כרסם
הכשירויות הדרושות: השכלה מקצועית; נסיון מעשי של 5-6 שנים בחריטה וכרסום; רצוי ידע באחזקת מכונות. תינתן עדיפות לבעל ידע בספרות טכנית באנגלית.
מס' המשרה: גר.ד/87.

בלשכת דיקן הסטודנטים
מנהל לשרותי יעוץ והכוונה לסטודנטים
תאור התפקיד: ניהול מקצועי ומינהלי של השרות שתפקידו לתת יעוץ; הכוונה אישית ושרותים פסיכולוגיים לסטודנטים; תכנון פעולות השרות; תאום עם יחידות בתוך הטכניון ועם מוסדות מחוצה לו; ניהול והדרכה של צוות.
הכשירויות הדרושות: פסיכולוג בעל תואר בפסיכולוגיה; נסיון של 3-5 שנים בשרותים דומים.
מס' המשרה: סט.ד/216.

במרכז המחשבים
משגרת קלט/פלט
הכשירויות הדרושות: השכלה תיכונית; כושר מגע עם קהל; ידיעת השפה האנגלית.
הערה: העבודה תהיה במשמרות.
מס' המשרה: מר.מח.ד/110.

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, נסיון קודם ומס' המשרה עד יום 13.10.1974, אל אגף כח אדם, הטכניון, קרית הטכניון, חיפה, מיקוד 32000.

מלון מגדל דניאל
מחפש
פקיד קבלה
NIGHT AUDITOR
דרוש נסיון קודם
לפנות למנהל המנגנון, הרצליה, חוף ים טלפון 930381

רפק RAPAC
למחלקת היבוא
דרושה פקידת רשוי
לקביעת ראיון נא להתקשר 7—477115

לבית דפוס דרוש
דרושה פקידת תמבנית ליום עבודה מלא מ-8 עד 4. בעלת ידע בהדפסה רצוי ידע בהנהלת חשבונות. לפנות למזכירות: טל. 260645, 269248 תל-אביב

דרוש לעבודה בחו"ל מודד מנוסה לתקופה של שנתיים. ידיעות רצויות. לפנות טל. 412798 תל-אביב

לחברת בניה ארצית דרושים:
טכנאי בנין
מזכירה
לפנות: "הנדסה פע"מ" טל' 798291, 797447

ע"ליסורי" דרושים !!! למוצרים שאנו מפיצים יש דרישה עצומה! אנו זקוקים לך סטודנט/ית — בחור/ה אחרי צבא, לאותם חלקים המצעים לנו. רווחים עצומים!!! פרטים: "ליסורי" אלנבי 136 תל-אביב טלפון 614211.

למפעל באזור התעשיה של חולון
דרושים:
רתכים מסגרים ועובדי מתכת

מחפשים קבוצה לביצוע עבודות לנבגרות באזור קרית שמונה [illegible]

מועדים
לשמחה
אתרוג, לולב, ערבה, הדס
קישוט צבעוני וסכך ירוק
חבורה עליזה, כיבוד הגון
ו... קוקה-קולה קר בקרח
טעם החיים.
Enjoy Coca-Cola